

Studii
și
cercetări
LINGVISTICE

ACADEMIA
ROMÂNĂ

BUCUREȘTI 5
Calea 13 Septembrie nr. 13

2 – LXXV– 2024
iulie – decembrie

APAR
2 NUMERE PE AN

SUMAR

DRAGOȘ VLAD TOPALĂ	Terminologia industriei petroliere. Studiu de caz despre <i>Exploatarea petrolului în România</i> (1907) de I. Tănăsescu și V. Tacit 149
ROXANA JOIȚA	Terminological Collocations in the Specialized Language of Civil Constructions 173
MIHAELA MARIN	Un termen cromatic românesc de origine autohtonă – <i>murg</i> 191
CRISTINA VARGA, ANDREEA-VICTORIA GRIGORE DANA-LUMINIȚA TELEOACĂ	Surfing. An Emergent Terminology in Romanian 203
CSILLA IBOLYA SÓLYOM	Aspecte ale variației frastice lexicale. Cu privire la proverbe spaniole ce includ termeni religioși.... 227
IULIANA CHIRICU	Non-Facilitative Transfer Effects of the First (L1) and Second Language (L2) in Third Language (L3) Acquisition of Pronominal Possessors, Differential Object Marking, and Resultative Constructions 239
	Sincronic vs diacronic în DOOM ³ (2021) și DELR ² I (Litera A, 2021) 263

RECENZII

CAROLINA POPUȘOI	Gabriela Pană Dindelegan, <i>Dinamică și variație. Studii de gramatică (II)</i> , București, Editura Academiei Române, 2020, 191 p..... 283
------------------	---

ELEONORA ȘTEFANIA STOICESCU
(CHISTOL)

Ulrike Freywald și Rita Fink Beiner, *Exact
Repetition in Grammar and Discourse*, Trends
in Linguistics Studies and Monographs,
vol. 323, De Gruyter Mouton, 2018, 393 p. 286

**TERMINOLOGIA INDUSTRIEI PETROLIERE. STUDIU DE CAZ
DESPRE EXPLOATAREA PETROLULUI ÎN ROMÂNIA (1907)
DE I. TĂNĂSESCU ȘI V. TACIT**

DRAGOȘ VLAD TOPALĂ

Facultatea de Litere, Universitatea din Craiova

dvtopala@yahoo.com

Cuvinte-cheie: *limbă literară, terminologie, semasiologie, onomasiologie, standardizare.*

Keywords: *literary language, terminology, semasiology, onomasiology, standardization.*

**1. INTRODUCERE. CADRUL GENERAL AL TERMINOLOGIEI
ÎN DOMENIUL PETROLULUI LA 1900**

Vom prezenta aspecte ale terminologiei industriei petroliere de la începutul secolului al XX-lea – un element de noutate în studierea diacronică a limbajelor tehnico-științifice ale limbii române literare. În jurul anilor 1900, când activitatea în sectorul industriei extractive din România se afla la început, cercetări în domeniul petrolului au realizat Petru Poni (despre proprietățile fizico-chimice ale petrolului) și Ludovic Mrazec (studii esențiale despre geologia zăcămintelor petrolifere). Lazăr Edeleanu, savant și om de afaceri (petrolist), a fost fondatorul petrochimiei românești și universale; el a descoperit, în 1908, tehnologia de rafinare a petrolului. Literatura tehnico-științifică din jurul anilor 1900 reprezintă sursa terminologiei moderne din domeniul petrolului în limba română¹. Pentru alte referințe bibliografice importante,

---

¹ Vom prezenta, în acest sens, câteva repere bibliografice (studii, conferințe publicate, monografii) din operele celor trei savanți (cele mai vechi lucrări pe care le-am identificat). Am selectat, evident, titluri scrise în limba română, însă operele lor cuprind mai ales publicații în limba franceză, dar și în limbile germană și engleză. Textele sunt uneori bilingve, fapt care indică sursa etimologică a unor împrumuturi neologice în limba română. Textele de referință (inclusiv din punct de vedere cronologic) sunt: P. Poni, *Cercetări asupra compoziției chimice a petroleurilor române*, București, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, 1900; L. Mrazec, *Distribuirea geologică a zonelor petrolifere în România*, București, Imprimeria Statului, 1903; L. Mrazec, *Comunicare preliminară despre vârsta straturilor petrolifere din România*, București, Imprimeria Statului, 1905; L. Edeleanu, G.A. Filitti, *Contribuție la studiul petrolului din țară*, București, Institutul de Arte Grafice „Eminescu”, 1900; L. Edeleanu, I. Tănăsescu, *Studiul petrolului român. Partea I. Proprietățile fizice și tehnice*, Bucarest, Institutul de Arte Grafice „Eminescu”, 1903. Adăugăm și contribuția geologului Sava Athanasu, *Asupra prezenței*

menționăm și câteva publicații (reviste) din sectorul industriei petroliere². De altfel, probleme ale industriei petrolului sunt abordate în lucrări colective oficiale³, în congrese internaționale speciale⁴, dar și în cadrul primelor organisme naționale de standardizare, filiale ale organismelor internaționale⁵.

În domeniul tehnicii de exploatare a petrolului, am identificat un manual de referință, o resursă valoroasă din perspectiva evoluției limbajului specializat: I. Tănăsescu, V. Tacit, *Exploatarea petrolului în România*, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”, 1907. Cu o necesară rezervă științifică, considerăm că este probabil primul manual din sectorul industriei petroliere, cel puțin sub aspectul metodelor moderne de abordare a tematicii⁶. În contextul revoluției industriale din

---

petroleului în Suceava, în „Buletinul Societății de Științe din Bucuresci”, X, nr. 1–2, 1901, București, Imprimeria Statului, 183–188. Bibliografia a fost selectată din catalogul electronic al Bibliotecii Academiei Române, *Bibliografia românească modernă (1831–1918)*. Precizăm că P. Poni este citat cu un manual de chimie (1891 – prima ediție în 1885), respectiv unul de fizică (1897 – prima ediție în 1883) în MDA (I: LX) și DELR. Vezi și bibliografia generală a DLR în DLR I₃ (rubrica „Peritexte”, DA / DLR în CLRE – de aici înainte, vom cita DA sau DLR).

² Am selectat primele patru publicații, cu anul primei apariții, așa cum rezultă din catalogul Bibliotecii Academiei Române – *Publicațiile periodice românești (1790–1930): Reporterul petroleului* (București, 1905); *Buletinul petrolului și al industriei* (București, 1906); *Noua revistă a petrolului* (București, 1912). O publicație de referință este *Monitorul petrolului român* (1900), revistă a Asociației Exploatatorilor și Fabricanților de Petrol din România, cu profil tehnico-științific și comercial, care a avut o apariție neîntreruptă (bilunară) până la naționalizarea din 1948. „Monitorul” a preluat din 1904 titlul *Moniteur du pétrole roumain* și a fost o revistă bilingvă (româno-franceză) – cf. Calcan (2022: 78–85). Această revistă reprezintă o sursă importantă de termeni tehnico-științifici în limba română.

³ Ministerul Industriei și Comerțului. *Industria petrolului din România în 1908*, București, Tip. Curții Regale F. Göbl Fii, 1909; pentru lista colaboratorilor, vezi Buzatu (2009: 508).

⁴ Al III-lea Congres Internațional de Petrol, București, 1907. În acest an, congresul a avut loc la București, iar din comitetul de organizare au făcut parte L. Mrazec și L. Edeleanu. Lucrările Congresului au fost distribuite pe trei secțiuni: geologie, explorare și exploatare; chimia și tehnologia petrolului; legislație și comerț în domeniu (Calcan 2022: 96). Rezumatele și, ulterior, comunicările prezentate au fost publicate în mai multe numere din *Moniteur du pétrole roumain* (pentru exemple de titluri de comunicări, vezi Calcan 2022: 109).

⁵ Comisia Națională pentru Unificarea Metodelor de Analiză a Derivatelor de Petrol, filială a Comisiei Internaționale pentru Unificarea Metodelor de Analiză a Petrolului și a Derivatelor de Petrol. Această organizație își propusese unificarea nomenclurii produselor petroliere și a metodelor de măsură a produselor petroliere (cf. Calcan 2022: 106, 108–109).

⁶ Prin verificarea resurselor înregistrate în *Bibliografia românească modernă (1831–1918)*, dar și în bibliografiile din Calcan (2022), Buliga (2019), Buzatu (2009), Boncu (1971), am identificat cele mai vechi lucrări de specialitate, însă acestea sunt ulterioare anului 1907. V. Tacit a publicat lucrarea *Contribuțiuni la studiul exploatărilor de petrol din România*, București, Editura „Moniteur du Pétrole Roumain”, [1911]. Vasile Iscu este autorul unor manuale fundamentale în epocă: V. Iscu, *Sondagiul cu funie*, București, Tip. „Rumänischer Lloyd” G. Albrecht, 1910; V. Iscu, *Regiunile petrolifere ale României*, Câmpina, Tipografia și Legătoria de Cărți George I. Gologan, 1915; V. Iscu, *Industria și comerțul petrolului*, Câmpina, George I. Gologan, Tipografie și Legătoria de Cărți, 1916. De asemenea, Valeriu Pușcariu și colab., *Întrebuințarea electricității în exploatările petrolifere*, București, Tipografia Kooperativă, 1913. Singura excepție pe care am întâlnit-o este din 1896 și vizează contribuția unui reputat inginer de mine: C. Alimăneșțianu, *Sondagiul din Bărăgan (Mărculești)*, conferință, București, Stab. grafic I.V. Socec, 1896 (extras din „Buletinul Societății Geografice”, trim. I și II, 1896). Evident, munca de documentare trebuie continuată.

a doua jumătate a secolului al XIX-lea, industria extractivă a petrolului a generat o activitate profitabilă în România, prin implicarea masivă a companiilor străine și naționale după 1890; acest fapt a stimulat inovarea și concurența în domeniul forajului, astfel că terminologia din Tănăsescu și Tacit (1907) era în acord cu nivelul tehnic din acel moment. Manualul este o ediție bilingvă, cu text în română și franceză, fapt care evidențiază aspecte ale împrumutului neologic. Autorii, Ion Tănăsescu și Virgil Tacit, sunt ingineri de mine și inventatori în sectorul tehnologiei extractive. Lexicul analizat cuprinde două domenii principale. Întâi, este vorba de structura geologică a terenurilor petrolifere și terminologia geologică ultraspecializată (cu origini la sfârșitul secolului al XIX-lea); acest sector este redus și ocupă circa 10 pagini din totalul de 241 de pagini. Al doilea sector este amplu și vizează descrierea sistemelor de foraj; sunt descrise două tehnologii extractive. Prima metodă este rudimentară, exploatarea manuală și hipomobilă, încă folosită la 1900. În acest sector predomină terminologia populară care, prin definiție, are caracter de sistem – cuvinte populare și din fondul vechi al limbii. Puțurile de petrol erau săpate manual și pereții erau susținuți cu scânduri sau împletituri de nuiele. Extracția se făcea cu o găleată de lemn de care era legată o funie atașată la suprafață de o grindă și acționată manual sau de către un cal (cf. Buliga 2019: 110). A doua tehnologie este modernă: exploatarea mecanică, hidraulică și electrică (autorii descriu mai multe sisteme de foraj); lexicul neologic este predominant. Câteva repere tehnice: în 1895 este folosit primul sistem cu prăjini de foraj metalice, iar din 1896 s-a folosit sistemul de foraj percutant și sistemul hidraulic de sondaj; în 1897 se folosește curentul electric în tehnologia de foraj, iar din 1901 se introduce sistemul american de foraj rotativ (cf. Buliga 2019: 110–112). Aceste date de istorie tehnică a forajului din România sunt necesare pentru că se asociază cu evoluția limbajului tehnic.

2. TERMINOLOGIA GEOLOGIEI

Primul manual de geologie a fost redactat de G. Cobălcescu (1859)⁷; din aceeași perioadă, consemnăm și manualul didactic de mineralogie realizat de Iuliu Barasch (1862)⁸. Sunt lucrări care introduc lexicul neologic, modern, însă vocabularul geologic avansat, la nivel conceptual și funcțional, pătrunde în limba română începând cu anii 1880; Grigore Cobălcescu publică noi studii de geologie a petrolului⁹;

---

⁷ G. Cobălcescu, *Elemente de geologie pentru clasele gimnasiale*, prelucrată după Beudant, Iași, Tip. lui Goldner, 1859 – citat în MDA (I: XXXIII) și DELR.

⁸ I. Barasch, *Cursul elementariu de istoria naturală, pentru usul classilor superioare gimnasiali în România*. Tomul 3. *Mineralogia*, București, Tip. Statului numită Nippon, 1862 – vezi și ediția *Minunile naturei*, 1852, în MDA (I: XXV) și DELR.

⁹ G. Cobălcescu, *Despre originea și zăcămintele petrolului în general și particular în Carpați*, Iași, Tipografia Națională, 1887.

de asemenea, Grigorie Ștefănescu¹⁰, Gh. Munteanu-Murgoci¹¹, Ioan Simionescu¹² și chiar Matheiu Drăghiceanu¹³ desfășoară o activitate științifică prodigioasă în domeniu. Pentru activitatea lui L. Mrazec, vezi reperele bibliografice indicate la nota 1.

Termenii următori, extrași din Tănăsescu și Tacit (1907), sunt caracterizați prin monoreferențialitate și monosemantism și vizează stratigrafia zăcămintelor petrolifere; așa cum am precizat anterior, acest sector este redus (vezi subcap. „Zăcămintele de petrol”, 6-16, plus câteva excepții în diferite părți ale manualului¹⁴). Vom aborda lexicul geologiei și stadiul lui de dezvoltare de la 1900¹⁵ din perspectiva neologiei terminologice și, implicit, a neologiei funcționale¹⁶. Selecția propusă include termeni fundamentali, unități simple și complexe (nume de formațiuni geologice și perioade geologice)¹⁷: *anticlinal* s.n. (< fr. *anticlinal*) „parte a unei cute geologice ridicate în formă de boltă” (DELR; MDA I; DOOM³): „Anticlinalul de Sud” (121-122)¹⁸; *dacian* s.n. (< *Dacia*, DELR¹⁹; fr. *dacien*, MDA I) „al treilea etaj al pliocenului din sud-estul Europei, caracterizat prin zăcămintele bogate de petrol și lignit; serie de straturi geologice din dacian” (MDA I; DOOM³)²⁰: „dacian

¹⁰ G. Ștefănescu, *Curs elementar de geologie*, București, Stab. grafic I.V. Socec, 1890.

¹¹ G. Munteanu-Murgoci, *Contribuțiuni la studiul petrografic al rocilor din zona centrală a Carpaților Meridionali*, București, Stab. grafic I.V. Socec, 1898. G. Munteanu-Murgoci, E. Ludwig, coautori, sunt citați cu un manual de mineralogie (1902) în MDA (I: LV) și DELR.

¹² I. Simionescu, *Tratat de geologie. Cu exemple luate îndeosebi din România*, București, Editura Cartea românească, 1927.

¹³ M. Drăghiceanu, *Mehedinți. Studii geologice, tehnice și agronomice cu privire particulară asupra mineralelor utile*, București, Tip. Alexandru A. Grecescu, 1885.

¹⁴ Citatele din Tănăsescu și Tacit (1907) sunt indicate prin menționarea exclusivă a paginii.

¹⁵ Tănăsescu și Tacit (1907) se încadrează în intervalul 1881–1960, conform periodizării limbii literare stabilite de Gheție (1978).

¹⁶ Neologia funcțională vizează relația termen-concept și modul de formare / procurare a neologismelor în terminologie – în cazul geologiei, aceasta implică împrumutul neologic, formarea cuvintelor, aspectele semantice (caracterul monosemantic sau interdisciplinar al termenilor), conversiunea și tipurile structurale (sintagmele terminologice) – cf. Pavel și Rucăreanu (2001: 57). Pentru aspecte ale neologiei funcționale, relația dintre neologia lexicală și neologia terminologică, respectiv tipuri de neologisme în terminologie, vezi Rondeau (1984). În prezent, terminologia geologică fundamentală (și a unor sectoare conexe) este codificată în limba română conform normelor internaționale de standardizare. Vezi, de exemplu: STAS 7731-88. *Geologie. Terminologie* (în vigoare, aprobat 1988); STAS 3949/1-71. *Geologie tehnică. Terminologie* (în vigoare, aprobat 1971) – ASRO.

¹⁷ Etimologiile sunt preluate din DELR (A-D) și MDA; definițiile, care au fost uneori adaptate, sunt preluate din MDA și, după caz, din DELR. Valorile morfologice indicate sunt cele rezultate din corpus și sunt exemplificate prin citate. DOOM³ indică interesul pentru aspectele normative (mai exact, termenii științifici în raport cu norma actuală). Abrevierile folosite sunt curente în practica lexicografică.

¹⁸ Atestarea indicată în DELR este din 1930. Majoritatea atestărilor indicate în MDA sunt din *Lexiconul tehnic român*, vol. I–VII, București, 1949–1955, respectiv seria nouă, 1957 ș.u.; *Dicționarul limbii române contemporane*, vol. I–IV, [București], 1955–1958; Florin Marcu, Constant Maneca, *Dicționar de neologisme*, București, 1968, 1978 etc.

¹⁹ Prima atestare indicată în această sursă este din 1922.

²⁰ În ambele surse, și *dacian* adj. „care aparține dacianului”.

+ levantin” (13); *eocen* s.n., adj. (< fr. *éocène*): „epocă geologică din prima parte a perioadei paleogene; serie de straturi geologice din eocen; care se referă la eocen” (MDA I; DOOM³): „eocen superior” (10), „eocen superior sub un strat puternic de oligocen mediu și superior” (10)²¹, „stratele eocene și oligocene” (8); *eocenic* adj. (< *eocen*) „care aparține eocenului, eocen” (MDA I): „sâmbure eocenic cu un înveliș de șisturi menilitice bituminoase” (10); *fliș* s.n. (< fr. *flysch*) „ansamblu de terenuri constituite din conglomerate, gresii, argilă și marnă, sedimentate într-o mare în timpul când fundul acesteia se găsea într-o continuă ridicare spre a deveni un lanț muntos” (MDA I; DOOM³): „zona flișului” (8); *horst* s.n. (< germ. *Horst*; cf. fr. *horst*) „regiune a scoarței terestre, mărginită de falii, care a rămas ridicată după scufundarea regiunilor vecine” (MDA I; DOOM³): „un horst independent de arcul carpatic” (8); *klipă* s.f. (< fr., engl. *klippe*) „bloc de rocă de mari dimensiuni, izolat, deosebit de rocile din jur” (forma *klippă* s.f., în MDA I): „zona klipelor” (6), „klipe paleogene” (7); *levantin* s.n., adj. (< fr. *levantin*) „ultimul etaj al pliocenului în România; serie de straturi geologice din levantin; care aparține levantinului” (MDA I; DOOM³ – exclusiv *levantin* s.n.): „dacian + levantin” (13); „formațiuni terțiare [...] levantine” (14); *menilitic* adj. (< fr. *ménilitique*; *menilit*)²²: „șisturi menilitice” (11); *meotic* s.n., adj. (*meoțian*)²³: „Petrolul provine meotic” (122), „straturi meotice” (122); *miocen* s.n. (< fr. *miocène*): „perioadă de început a neogenului, situată între paleogen și pliocen; serie de straturi din miocen” (MDA II; DOOM³)²⁴: „miocen salifer” (12); *miocenic* adj. (< *miocen*) „miocen” (MDA II; DOOM³): „salifer miocenic” (13); *neogen* adj. (< fr. *néogène*) „care aparține neogenului” (MDA II; DOOM³)²⁵: „straturi neogene” (7); *oligocen* s.n., adj. (< fr. *oligocène*) „epocă geologică aparținând perioadei paleogenului; serie de straturi geologice din oligocen; care se referă la oligocen” (MDA II; DOOM³): „oligocen mediu” (10), „oligocen încăleccând peste saliferul miocenic” (12), „stratele eocene și oligocene” (8); *paleogen* s.n., adj. (< fr. *paléogène*) „prima perioadă a neozoicului; serie de straturi geologice din paleogen; care aparține paleogenului” (MDA II; DOOM³): „paleogenul și saliferul miocenic” (14), „flișul palogen” (8); *pliocen* s.n., adj. (< fr. *pliocène*) „a doua epocă a neogenului; serie de straturi geologice din pliocen; care aparține

²¹ Cele două sintagme (*eocen superior*; *eocen superior sub un strat ...*), dar și alte situații asemănătoare, apar în contexte diferite. Nu am intervenit asupra structurii lor.

²² *Menilitic* e tradus prin fr. *ménilitique* (11) – adjectivul circulă în literatura științifică internațională publicată în franceză, însă atestarea în dicționare fundamentale ale limbii franceze rămâne criteriul principal (de exemplu, nu se regăsește în TLFi și PR; de altfel, nici fr. *ménilite* nu este în TLFi). Vezi *menilit* s.n. (< fr. *ménilite*) „rocă sedimentară silicioasă” (MDA I; DOOM³). O posibilitate rămâne derivarea în limba română, de la *menilit*.

²³ În limbajul științific actual circulă termenul *meoțian* s.n., adj. (< fr. *méotien*) „prim etaj al pliocenului din România; serie de straturi geologice din meoțian; care aparține meoțianului” (MDA I – este indicat s.m.; *meoțian* s.n., adj., DOOM³). Traducerea din manual este fr. « méotique » (12, 122), însă forma este improbabilă. Nu am identificat forma în TLFi și PR (este necesară studierea unei bibliografii suplimentare).

²⁴ Și *miocen* adj. (MDA II).

²⁵ În ambele surse, și *neogen* s.n. „a doua perioadă a neozoicului, de la sfârșitul paleogenului până la începutul cuaternarului; serie de straturi geologice din neogen” (MDA II).

pliocenului” (MDA II; DOOM³): „salifer miocen, acoperit de pliocen” (11), „eocen superior, acoperit de depozite pliocenice” (10); *pontic* s.n., adj.²⁶: „miocen salifer, acoperit de pontic” (13), „straturi sarmatice și pontice” (7); *salifer* adj., s.n. (< fr. *salifère*) „(despre soluri, roci) care conține sare” (MDA II)²⁷; „strat geologic care conține sare”: „miocen salifer, acoperit de pontic” (13), „salifer miocen” (10), „salifer miocen, acoperit de pliocen” (12); *sarmatic* s.n., adj. (< fr. *sarmatique*): „ultima diviziune a miocenului; serie de straturi geologice din sarmatic; care se referă la sarmatic” (MDA II): „sarmatic în contact cu saliferul miocen” (10), „platoul sarmatic al Moldovei” (7). Valorile morfologice, cu referire la numele formațiunilor geologice, variază uneori de la un context la altul. De exemplu, substantive: „formațiuni terțiare mai vechi: eocen, oligocen, salifer și sarmatic” (14); adjective: „formațiuni terțiare mai recente precum: meotice, pontice și levantine” (14); sunt specifice și adjectivele compuse: „flancuri sarmatice-meotice” (12); „strat marnos-gresos”²⁸ (180).

Corpusul citat include unități terminologice (sintagme bimembre): *eocen superior*, *flișul paleogen*, *klipe paleogene*, *oligocen mediu*, *salifer miocen*; de asemenea, unități terminologice complexe: *eocen superior, acoperit de depozite pliocenice*; *eocen superior sub un strat puternic de oligocen mediu și superior*; *oligocen încălecând peste saliferul miocen*; *miocen salifer, acoperit de pontic*; *salifer miocen, acoperit de pliocen*. Din perspectivă onomasiologică, structura conceptuală a sintagmei *eocen superior, acoperit de depozite pliocenice* conține unitatea superioară „eocen” (formațiune geologică) și doi determinanți, „superior”, respectiv „acoperit de depozite pliocenice”, subclase în raport cu „eocen”²⁹. Există câteva criterii esențiale pentru delimitarea diferitelor tipuri de unități terminologice complexe și care se pot aplica în domeniul geologiei și al industriei petroliere. Analiza noastră nu urmărește în mod sistematic aceste criterii, însă este util să le enumerăm: *a.* frecvența mare a unei sintagme, caracterul recurent; *b.* existența unui „sens unitar al sintagmei”, care, în cazul unităților fixate, trebuie să corespundă unui referent unic, invariabil; *c.* în cazul unităților cu un grad mare de sudură, „criteriul invariabilității morfosintactice”,

²⁶ De fapt, o confuzie cu *pontic* adj. (< fr. *pontique*, lat. *ponticus*) „privitor la Marea Neagră” (MDA II; DOOM³) – provine de la *Pontus Euxinus*, numele antic al Mării Negre. Termenul din geologie este *ponțian* s.n., adj. (< fr. *pontien*) „al doilea etaj al pliocenului din bazinul dacic, caracterizat prin marne argiloase, care protejează zăcămintele de petrol; grup de straturi geologice din ponțian; care aparține ponțianului” (MDA II; DOOM³). Vezi și fr. *pontien* s., adj., în egală măsură derivat de la *Pontus Euxinus* (TLFi).

²⁷ Valoarea substantivală a cuvântului nu este înregistrată în MDA; TLFi înregistrează exclusiv forma adjectivală: *salifère* adj.

²⁸ Derivatul *marnos* adj. (< *marnă*) „(despre soluri) care conține marnă” (MDA I; DOOM³); derivatul *gresos* adj. (< *gresie*) nu este atestat în dicționarele de referință.

²⁹ În legătură cu exemplul citat, virgula, deși opțională, evidențiază suplimentar subclasele în cadrul acestei sintagme terminologice complexe (marchează coordonarea dintre doi adjuncți care au aceeași poziție sintactică). În contextul original lipsește virgula la sintagma *miocen salifer, acoperit de pontic* (există numeroase erori de culegere tipografică și inconsecvențe ortografice și de punctuație în întregul manual); am ales să o adăugăm.

adică „marcarea flexiunii o singură dată și combinarea cu determinanți care se referă la întregul grup”; *d.* ordinea sintactică specifică a elementelor sintagmei, care semnaleză un grad de coeziune; *e.* „corespondența interlinguală” (utilă pentru a verifica coeziunea sintagmelor), în măsura în care există „un corespondent identic sau similar în altă limbă”, precizată eventual în nomenclatoare internaționale (vezi, pentru criteriile menționate, citate și alte resurse bibliografice, Bidu-Vrănceanu 2007: 150). Formațiile terminologice libere îndeplinesc criteriul *a.*, care ajută la identificarea colocațiilor; acesta demonstrează că în limbajul geologiei nu sunt identificabile colocațiile³⁰. Criteriul *b.* vizează în esență structura conceptuală din cadrul terminologiei unui domeniu științific; criteriile *c.* și *d.* validează identificarea tipurilor structurale ale sintagmelor terminologice complexe, care implică două sau mai multe unități. În cazul de față, este grupul nominal (GN) cu centru substantival – structurile complexe ale GN cu substantiv-centru includ adjuncți cu structură complexă și / sau mai mulți adjuncți dependenți sintactic de centrul grupului; un GN complex presupune prezența unor adjuncți care, la rândul lor, sunt centre ale unor grupuri sintactice (cf. GALR: 630, 632)³¹. Coeziunea componentelor GN se realizează, în cazul exemplurilor selectate, prin regimul substantivului care impune adjectivului, prin acord, genul, numărul și cazul, respectiv prin forma de caz sau construcția prepozițională (impusă adjunctului substantival). Ediția bilingvă româno-franceză Tănăsescu și Tacit (1907) favorizează aplicarea criteriului *e.*: în lipsa unui mecanism internațional de standardizare la 1907 (inclusiv pentru geologie și domeniul petrolier)³², ediția citată are rolul de a indica echivalența terminologică interlinguală și problemele de traductologie terminologică. Astfel,

³⁰ Folosim cu precauție conceptul de *colocație*, care nu este acceptat în GALR și GBLLR. În principiu, colocația este aplicabilă în practica terminologică pentru că desemnează „tipuri de relații sintagmatice, bazate pe interdependența dintre lexemele care tind să fie utilizate alături în aceleași contexte”, însă este incert dacă tipurile de colocații vizează sensul cuvintelor sau distribuția lor (DȘL: 114). Vom face distincția dintre formațiile terminologice libere (colocațiile – unități frazeologice mai puțin fixe) și sintagmele terminologice (cf. Cabré 1998: 162–163; Bidu-Vrănceanu 2007: 151–154). Referitor la ponderea colocațiilor în funcție de domeniu, acestea sunt frecvente, de exemplu, în terminologia economică sau absente din terminologia geologiei; în terminologia industriei petroliere, așa cum vom arăta, au o pondere redusă. Aceste diferențe se explică prin aspecte conceptuale și ale interdisciplinarității domeniilor, prin probleme de comunicare științifică etc.

³¹ Menționarea grupurilor sintactice în acest context vizează semnalarea coeziunii sintactice. În analiza corpusului, nu avem în vedere încadrarea GN în enunț, ci exclusiv perspectiva unităților terminologice (simple și complexe). GN se studiază în raport cu încadrarea lui în enunț la nivel sintactic și / sau semantic; el nu constituie singur un enunț (cf. GALR: 634). Desigur, acest aspect nu este obiect de studiu în terminologie. Exemplificarea unităților terminologice simple și complexe se observă în *Tablou de repartizarea zonelor de petrol în formațiunile geologice ale României*, la rubrica „formațiunea geologică” (9–13).

³² Terminologia ca disciplină autonomă a apărut în anii 1930. Originile terminologiei nu se regăsesc în lingvistică, ci în tehnică; dezvoltarea internațională a domeniilor tehnice a impus procesul de standardizare, adică sistematizarea termenilor în funcție de diversele domenii tehnico-științifice. Primul vocabular multilingv sistematic (9 limbi) a vizat electrotehnica și a fost publicat începând cu 1938 de Comisia Electrotehnică Internațională, înființată în 1904 (Vintilă-Rădulescu 1999: 8–9).

este posibilă o abordare contrastivă româno-franceză (o temă independentă de cercetare): „eocen superior sub un strat puternic de oligocen mediu și superior” / fr. « eocène supérieur disparaissant sous une couche puissante d’oligocène moyen et supérieur » (11); „salifer miocenic, acoperit de pliocen” / fr. « salifère miocène couvert par le pliocène » (12); „oligocen încălecând peste saliferul miocenic” / fr. « oligocène chevauchant au-dessus du salifère miocène » (12). Rar, sinonimia se observă la nivel sintagmatic (vezi lexicul neologic la prima sintagmă): „*presiunea terenurilor* sau *împingerea pământului*” (101).

Lexicul științific interdisciplinar se referă la termenii specializați care se utilizează „în mai mult decât un singur limbaj specific” (Bidu-Vrăncianu 2001: 3). Interdisciplinaritatea variază substanțial în funcție de terminologie³³. În cazul geologiei, lexicul e dominat de termeni monosemantici, așa cum am remarcat în exemplele anterioare. Există însă și interdisciplinarități cu alte domenii, precum și o relație evidentă cu limba comună. Am selectat câteva exemple (substantive): *bandă* are un sens de bază în lexicul comun, „fâșie (de stofă, de pânză, de hârtie etc.) cu care se înfășoară, se leagă sau se ține strâns ceva”, care este transferat în diverse domenii (modă – vestimentație, cinematografie, transporturi, tehnică, sport etc.), prin folosirea cuvântului independent sau în sintagme; sensul din geologie nu este consemnat (MDA I): „Regiunea [...] e compusă din cute aparținând saliferului miocenic [...] și înconjurată de o bandă sarmatică – meotică-pontică-levantină” (7); *cută* înregistrează sensul de bază în lexicul comun, „îndoitură (adâncă) într-un obiect de îmbrăcăminte”, respectiv „urmă, dungă rămasă pe o țesătură, pe o hârtie etc., în locul unde au fost îndoite”; este consemnat și sensul din geologie – „încrêțitură a scoarței pământului sub acțiunea forțelor tectonice” (MDA I): „Zona flișului, formată din cutede flișului” (6) – vezi și citatul anterior unde apare, de asemenea, *cută*; în sintagma *fascicul de cute*, cuvântul *fascicul* pornește de la un sens general, „grup format din mai multe elemente de același fel, așezate în formă de mănunchi”, și înregistrează sensuri specializate, ca unitate simplă sau în sintagme, în domenii precum matematica, fizica, anatomia, botanica; sensul din geologie este consemnat în sintagma *fascicul de falii* „grup de falii care se împrăștie pornind de la o falie principală” (MDA I): „se detașează din zona flișului un fascicul de cute paleogene” (7); *flanc* are sensul de bază în domeniul militar, „extremitatea din stânga sau din dreapta a unei formații sau a unui dispozitiv de luptă”, dar înregistrează sensuri specializate în anatomie, tehnică, poligrafie; sensul din geologie nu este consemnat (MDA I): „sâmbure sarmatic cu flancuri meotice” (12); *golf* (vom evita confuzia cu omonimul *golf* „joc sportiv”) este un termen din geografie, „parte a unui ocean, a unei mări sau cotitură a unui lac care înaintează într-o deschizătură largă a uscatului” (MDA I); *peninsulă*, termen din geografie, „întindere de pământ care înaintează în mare ca o prelungire a uscatului, rămânând înconjurată din trei părți de apă”

³³ Mai precis, interdisciplinaritatea este o caracteristică a terminologiei; Cabré (1998) a studiat temeinic acest aspect. De altfel, Pavel și Rucăreanu (2001) au preluat aparatul teoretic din Cabré (1998).

(MDA II) – în contextul următor rezultă o atestare a sensurilor din geologie pentru *golf* și *peninsulă*: „Peninsula Văleni de Munte închide golful Slănic, format de saliferul miocen” (7); *insulă*, termen din geografie, „întindere de pământ înconjurată din toate părțile de apă, situată fie într-un ocean, într-o mare sau într-un lac, fie între brațele unei ape curgătoare” (MDA I) – am identificat o atestare a sensului din geologie: „România occidentală limitată către Nord și Vest de insula cristalină de Sud” (7); *linie*, termen cu sens de bază în geometrie, cunoaște o inderdisciplinaritate extinsă și manifestă în egală măsură dispoziție pentru combinații sintagmatice în domeniul precum geografia, fizica, meteorologia etc. (MDA I): „liniile de petrol în zona flișului” (8); *sâmbure*, termen din botanică, „parte din interiorul unor fructe, care conține sămânța”, prezintă diverse utilizări (sensuri) regionale, precum „miez de nucă” și „bob de grâu”, dar și sensuri figurate, precum „obiect, lucru etc. de proporții foarte mici” sau, prin analogie, „parte interioară” (MDA II): „sâmbure sarmatic cu flancuri meotice” (12); „sâmbure salifer cu flancuri sarmatice-meotice” (12); „sâmbure eocen cu un înveliș de sisturi menilitice bituminoase” (10); *strat* înregistrează o polisemie remarcabilă, care se manifestă atât în domeniul tehnico-științific, cât și în terminologiei populare (și regionale), inclusiv în sintagme terminologice; primul sens citat în MDA, învechit și regional, provine din lexicul comun: „așternut (de pat)”; sensul din geologie este „depozit de roci sedimentare, care se găsește între alte depozite” (MDA II): „straturile de nisip cu apă” (3). Transferul semantic între terminologiei se face uneori prin intermediul limbii comune, iar evoluția cuvintelor din lexicul comun către domeniul specializat este procesul opus determinologizării. Unitățile terminologice fixe exprimă sensul specializat în combinații logico-semantice unice; sintagmele fixe care au substantiv-centru un cuvânt din lexicul comun (pentru a selecta acest caz), reprezintă un factor de dezambiguizare semantică, situație în care se formează varietăți conceptuale în cadrul geologiei. De exemplu, cuvântul *strat*: „straturi argiloase” (45), „(aflorimentele) straturilor bituminoase” (89), „stratele eocene și oligocene” (8), „straturi neogene” (7), „straturi sarmatice și pontice” (7), „straturi sarmatice nedislocate” (8), „straturi meotice” (122), „straturile permeabile” (14), „straturi petrolifere” (14). De altfel, exprimarea sintagmatică a hiponimelor, o caracteristică a tuturor terminologiilor, este curentă și în terminologia geologiei. Semantica relației de hiponimie se realizează prin unități terminologice cu diferite structuri. Câțiva termeni cu sens de bază în geologie, precum *argilă*, *ghips* (în citat, varianta grafică „gyps”), *gresie*, supuși în limba actuală unui proces de determinologizare prin utilizarea largă, în afara discursului specializat, sunt reprezentativi în Tănăsescu și Tacit (1907) pentru sensul specializat (profilul stratigrafic al zăcămintelor petrolifere)³⁴: „În roci moi

³⁴ Un aspect important care vizează interdisciplinaritatea este direcția de transfer a unui termen de la un domeniu la altul. În general, stabilirea punctului de plecare este greu de făcut (ordinea sensurilor care sunt indicate în dicționarele de referință nu reprezintă întotdeauna o certitudine). Migrarea termenilor se poate studia statistic: frecvența ridicată a unui termen într-un limbaj arată că e specific domeniului respectiv, în timp ce frecvența redusă indică împrumutarea termenului

ca: argile, marne, nisipuri” (93), „marnă argiloasă cu gyps” (235), „gresie fină și gresie cu bobul mare” (236). Termenii *nisip* și *pământ*, cu sens de bază în limba comună, dobândesc sens în geologie prin încadrarea în sintagme specializate: „nisipuri fugitive” (123), „pământ vegetal” (235).

3. TERMINOLOGIA INDUSTRIEI EXTRACTIVE

3.1. TERMINOLOGIA METODEI MANUALE DE EXTRAȚIE

Acest sector începe prin descrierea metodei manuale de extracție a petrolului, mai exact tehnologia rudimentară folosită în exploatarea așa-numitelor „puțuri de mână”³⁵, realizate de „puțari” (93). Din istoricul lexicului exploatării manuale a petrolului, am selectat termeni populari (din universul casnic și material țăranesc), cuvinte din fondul lexical vechi (în general, de origine slavă, cu etimologie necunoscută etc.)³⁶: *baie* s.f. „mină din care se extrag metale, minerale etc.” (DELR; MDA I); sensul specializat referitor la extracția petrolului este: „lucrări în adâncime, căptușite în lemn, pentru a se întâlni alte straturi mai bogate în păcură; astfel s-au născut băile” (90); *gropoai* s.f. (< *groapă*): „Gropoaiile erau niște săpături puțin profunde, care se făceau pentru a aduna păcura din locurile unde se scurgea.” (89); *pat* s.n., cuvânt din lexicul comun, cu o polisemie remarcabilă; în lexicul popular și regional, are și sensurile derivate „așternut, culcuș”, „așternut pentru vite”, „raft, suport”, dar și numeroase sensuri din activitatea populară casnică și de muncă (MDA II): „La băile adânci s-a găsit din distanță în distanță paturi, un fel de polițe prinse la colțuri [...] probabil că [...] lucrătorii aruncau pământul cu lopețile de pe un pat la altul până la suprafață.” (90); *sfârlac* s.n. (inv., pop.) „smârc care se formează la sursa unui pârâu” (MDA II): „Sondele [...] au atins [...] mici sfârlacuri de păcură” (2); *vatră* s.f. „loc sumar amenajat pe sol și neacoperit unde s-a făcut sau se face foc” (MDA II) – este un cuvânt cu polisemie extinsă; am identificat următorul sens specializat³⁷: „La săparea puțului se procedează, de regulă, în modul următor: mai întâi se face în mijlocul puțului o adâncitură

(cf. Bidu-Vrănceanu 2007: 186). În cazul cuvintelor citate anterior, la această notă, domeniul de origine este geologia, care este capabilă să genereze concepte de bază. Diferențele par uneori greu de făcut: pentru *nisip* (atestat în *Codicele Voronețean*) și *pământ* (*Psaltirea Hurmuzaki*), MDA II indică primul sens în geologie, deși sunt cuvinte cu origine în lexicul comun, așa cum indică și vechimea lor în limbă.

³⁵ Definiția este: „Puțurile de mână sunt lucrări miniere, de secțiune pătrată sau circulară, cu ajutorul cărora se explorează [...] zăcămintele petrolifere.” (92).

³⁶ În acest sector nu am indicat etimologia cuvintelor. Este un fond lexical vechi, popular și regional, care nu prezintă problemele specifice neologiei funcționale și aspecte formale (adaptarea împrumuturilor).

³⁷ Cuvântul în sine este complex și se poate cerceta din perspectiva antropologiei lingvistice (prin analiza sensurilor, în raport cu elemente de cultură materială și spirituală a satului românesc), pe baza unei selecții din literatura populară și din corpusuri de limbaj dialectal.

numită vatră și apoi se începe tăierea în jurul ei, până se ajunge la dimensiunile secțiunii puțului.” (94). Enumerăm și alte cuvinte populare folosite la dispozitivele tradiționale (sau moderne) de extracție a petrolului (fără citate contextuale): „băeri” (95) – pl. de la *baer / baier* s.n., variantă pentru *baieră* s.f. (DELR; MDA I); „doniță” (92), „furci” (96), „fusul” (139), „hârdău” (95), „proptele” (96), „țeruși” (96). În limba și cultura română s-a format, prin evoluția societății rurale și a culturii materiale asociate, terminologia populară, precum terminologia industriei casnice sau terminologia plantelor; astfel, „specializarea terminologică s-a produs în mod spontan, natural și nesistematic” (ELR: 566). Un model care demonstrează că terminologia populară are un caracter ultraspecializat, structurat pe câmpuri lexico-semanticale ale limbii comune, este Damé (1898).

Exemplele care urmează reprezintă o terminologie populară tehnică; se observă asemănări cu terminologia cultă (științifică și tehnică), în care termenii sunt încadrați în subsisteme lexicale determinate semantic și funcțional (cf. ELR: 566); în general, sunt cuvinte cu sensuri specializate în universul material țăranesc și îndeplinesc rolul termenilor științifici. Termenul următor, un regionalism, provine din terminologia stratigrafiei zăcămintelor petrolifere: *borchiș* s.n.: „nisip cu apă (și petrol) care, curgând mereu în puț, împiedică săpatul în adâncime” (DELR; MDA I)³⁸: „Borchiș numesc puțarii români nisipurile cu apă sau cu apă și petrol cari, prin mobilitatea lor, afluează continuu în puț și împiedică avansarea în adâncime.” (118); „straturi de nisip bogate în apă (Borchiș; *Schwimmsand*)”³⁹ (94). Cuvintele *ghizd* și *țambră* sunt sinonime și se referă la amenajarea puțurilor de extracție: *ghizd* s.n. „(la pl.) perete făcut din bârne, piatră, tuburi etc. cu care se câptușește o fântână pe dinăuntru” (MDA I): „spre a nu expune doagele la o uzare prea repede prin frecarea lor de ghizduri” (95); *ghizdui* v.t. „a câptuși pe dinăuntru o fântână cu ghizduri” (MDA I): „De obicei se ghizduiește puțul după o săpătură de 1–1.80 m.” (102); *ghizduit* adj.: „puț ghizduit cu țambre” (102); *ghizduire* s.f. (< *ghizdui*): „se câptușesc pereții puțului cu țambre (ghizduri) și această operațiune se numește ghizduire sau țambuire” (99);⁴⁰ *țambră* s.f. „construcție de lemn care câptușește pereții unei galerii de mină sau ai unei fântâni – sinonim: *ghizd*; fiecare dintre scândurile sau bârnele folosite la țambră” (MDA II): „țambrele (ghizdurile) puțului” (95); „Țambrele sunt bucăți de lemn de orice esență, de formă prismatică și cari se întrebunțează special pentru ghizduirea puțurilor de păcură.” (100); face parte din diverse sintagme specializate – în funcție de dimensiuni (vom prezenta detaliile referitoare la măsură doar în primul caz, pentru a evidenția contextul tehnic al sintagmelor): „țambre obișnuite de 5–7 cm grosime și 15–20 cm lățime” (101), „țambre groase” (101),

³⁸ DELR indică prima atestare în 1912 și faptul că *borchiș* este un regionalism din Prahova. DA consemnează că este un cuvânt folosit de puțarii români prin zona Câmpinei.

³⁹ Acest context înregistrează atât termenul în română, cât și echivalentul în germană, abordare specifică terminologiei științifice – germ. *Schwimmsand* „nisip mișcător”; am citat anterior sintagma „nisipuri fugitive” (123). Precizez că nu cunosc limba germană. Am realizat traducerea termenilor din germană folosind resurse lexicografice intermediare (platforma Lexilogos și DTER).

⁴⁰ Familia lexicală sau seria terminologică (termenii obținuți prin derivare și compunere în limbajele specializate) se aplică în practica terminologică modernă.

„țambre duble” (101); după modul de tăiere: „țambre de fereastră” („se fac din tulpine groase ce se tae longitudinal cu fereastră”) (101); „țambre din ciosvârtă” („cele din ciosvârtă se despică numai cu toporul”) (101); *țambruit* s.n. „întărire cu țambre a pereților unei galerii de mină sau ai unei fântâni” (MDA II); „Uneltele [...] pentru țambruit” (102); *țambruit* adj. „(despre pereții unei galerii de mină sau ai unei fântâni) care este căptușit cu țambre” (MDA II); „puț țambruit” (102); *țambuire* s.f. „acțiunea de a întări cu țambre pereții unui puț”: „Țambuirea se execută în modul următor” (101); *țambruială* s.f. „acțiunea de a întări cu țambre pereții unui puț”: „țambruiala merge de sus în jos, prin adăogirea unei țambre noi lângă cele vechi existente” (102). Următoarele cuvinte sunt nume de dispozitive sau elemente componente ale acestora: *crivac* s.n. „manivelă (la toci); bară cu mânere la capete, pentru scosul apei din puț; scripete; instalație rudimentară de ridicat greutate” – regionalism cu mai multe sensuri specializate (DELR; MDA I): „Crivacul este un vârtej de lemn (arbore), prevăzut la extremități cu 2 brațe opuse având 2 manivele, așezat pe 2 furci pentru a se putea învârti în jurul axului său.” (96); „Terenul săpat este încărcat cu lopata într-un hârdău ce se poate introduce și scoate afară din puț cu ajutorul crivacului.” (95)⁴¹; sintagmă: „crivac de siguranță” (111); *hecnă* s.f.: „aparat de lăcărit țiteiul, acționat de cai” (MDA I)⁴²; „În terenuri moi, săparea mergând mai repede, crivacul devine insuficient și este înlocuit prin hecnă.” (97); „Pentru scoaterea afară a lucrătorului, hecna este pusă în mișcare cu ajutorul unui cal care se învârtește în manej.”⁴³ (112); sintagme: „hecnă de siguranță” (111), „cal la hecnă” (120); pe de altă parte, observăm folosirea unui neologism în cadrul terminologiei populare: *manej* s.n. (< fr. *manège*, it. *maneggio*) „artă de a dresa și de a antrena un cal; loc special amenajat unde se dresează caii și se fac antrenamente de călărie”; alte două sensuri, „(reg., *maniș*)⁴⁴ loc înconjurat cu un perete de paie, unde se țin vitele iarna, când nu este prea frig”, respectiv „dispozitiv cu ajutorul căruia un cal sau un animal de tracțiune pune în mișcare, prin deplasare, o anumită mașină, treierătoare etc.” (MDA I), arată evoluția semantică a neologismului, în universul material țărănesc, de la artă și echitație la exploatarea acestui animal nobil pentru muncă⁴⁵; *porumbar* s.n. „(reg.) pățul” (MDA II); *grătar* s.n. „parte de deasupra ieslei, în formă de scară înclinată fixată de-a lungul peretelui, în care se

⁴¹ Există și varianta *crivaci* s.n. (DELR; MDA I). *Crivac* este tradus în franceză prin *treuil* „trotiu” (117). Consemnăm și omonimul *crivac* s. „creițar”, cuvânt învechit și regional din Transilvania (DELR; MDA I).

⁴² Sursa înregistrează forma principală *hegnă*, cu atestare în manuscrisul DA. DA consemnează că este un regionalism din zona Băicoi, Prahova.

⁴³ Aflăm că folosirea hecnei la exploatarea puțurilor de petrol a fost preluată din exploatarea zăcămintelor de sare, unde era aplicată din 1870 (vezi 99). Cuvântul *hecnă* este tradus în franceză prin *manège* „maneje” (114).

⁴⁴ Regionalismul provine din zona Reviga, Călărași (DLR).

⁴⁵ DLR oferă, pentru acest sens, citate precum: „De s-ar împreuna cu mașină [de treierat] un maneje de un cal, atunci rezultatul ar fi și mai folositor”; „maneje (vârteje) agricole”. Pentru corectitudine, trebuie să precizăm că sensul este preluat din franceză: « Appareil formé d'un arbre vertical portant une perche horizontale à laquelle on attelle un animal, qui permet d'utiliser la force de celui-ci pour faire mouvoir une machine » (*manège*, TLFi).

pune fânul” (MDA I): „Hecna se compune din două părți distincte: *Porumbarul* și *Grătarul*.” (97); „Porumbarul se numește acel dispozitiv care servește ca tobă pe care se înfășoară frânghiile ce susțin hârdaele.” (97); „Grătarul este un cadru construit din bucăți de lemn de stejar, dispuse astfel ca să permită montarea a doi scripeți la înălțimi diferite. El este așezat exact deasupra gurii de puț și la aceeași înălțime cu cadrul porumbarului” (98); *tobă* s.f. „piesă cilindrică rotitoare; batoză” (MDA II): „Toba este fixată pe un fus vertical așezat în lagăre într-un cadru construit în lemn” (97); *porumbar* și *tobă* sunt termeni sinonimi: „Diametrul porumbarului (tobei)” (99). Următoarele exemple vizează activitatea de exploatare; consemnăm locuțiunea verbală *a lua scursul* „a epuiza (un puț)”: „Extracțiunea se continuă până când puțul este sleit și atunci se zice că i s-a luat scursul.” (115); de asemenea: *lăcărit* s.n. (< *lăcări*, DLR; et. nec., cf. *lac*, MDA I, unde nu este înregistrat verbul *lăcări*): „Procedeu de extragere a țigăiiului cu ajutorul unei linguri cilindrice, folosit în sondele mai puțin adânci” (MDA I); *lăcărire* s.f. (infinitivul lung de la *lăcări* „a forma bălți, lacuri mici; a bălți”, de unde a evoluat sensul specializat „a extrage țigăii din zăcămintele aflate la mică adâncime cu ajutorul unei linguri cilindrice”, atestat în DLR); *lăcar* s.m. „muncitor la sonde” (vezi *lăcar* s.m. „gen de păsări călătoare”, derivat de la *lac*, MDA I): „Extracțiunea petrolului din puț este o operațiune numită în limbajul popular lăcărire sau lăcărit, iar lucrătorii se numesc lăcări.” (114). Am identificat și alte cuvinte referitoare la organizarea muncii la schelă: *hățaș* s.m. „cal care se mână cu ajutorul hățurilor, înhămat alături de un lăturaș⁴⁶” (MDA I); sensul în context este „lucrător care conduce un cal înhămat la hecna”: „Lucrătorii ce execută această operațiune se numesc în Moldova hățași.” (115); *taraf* s.n. „(înv.) grupare (politică); mică formație de muzică populară” (MDA II); *ceată* s.f. „(înv.) categorie de oameni de aceeași condiție socială; (înv.) breaslă; asociație profesională” (MDA I) – în context, *taraf* și *ceată* cu sensul „echipă (de muncă)”: „La un puț lucrează un număr de cinci sau șase lucrători constituind un taraf sau ceată; unul din aceștia, cel mai experimentat, este șeful echipei (tarafului).” (117).

Următoarele exemple, care provin din universul material și spiritual al țaranului, sunt la origine metafore; unele elemente lexicale se regăsesc și în terminologia mecanică de exploatare și s-au păstrat în limbajul tehnic actual. Un cuvânt special, referitor la gazele toxice din puț, este *duf* s.n. (variantă pentru *duh*), „(înv. și pop.) răsuflare; (înv. și reg.) vânt; (înv și pop.) duhoare; emanație, gaz” (DELR; MDA I): „În puțurile de petrol, ca în orice lucrare subterană, se degajează din terenurile străbătute diferite gaze [...] cari se adună în puț formând o atmosferă irespirabilă, numită de puțarii români duf, și care face imposibilă continuarea lucrărilor.” (103). Vom semnala câteva exemple (marcate cu italice – metafore), referitoare la modalitatea de tăiere a lemnului, respectiv obiectele de lemn folosite de puțarii: „La fiecare extremitate, se taie un fel de *limbă* sau cep, în formă de *coadă de*

⁴⁶ Deși nu este folosit în Tănăsescu și Tacit (1907), precizăm sensul cuvântului *lăturaș* s.m. – „cal înhămat în afara hulubelor, lângă ceilalți doi cai” (MDA I).

rândunică” (102); nume ale unor mecanisme, instrumente, părți componente: „De capătul frânghiei se leagă o pârghie de lemn numită *cal*, la ale cărei extremități se află două ștreanguri.” (111); „*capra* balanțierului” (141); „canal de aspirațiune numit *gât*” (104); „*gura* burlanelor” (106); „Capătul superior al burlanelor se termină printr-un *cot* de tablă prin care se face joncțiunea cu foala.” (108); „contra-greutate numită *purcel*”⁴⁷ (170); „corpul lărgitorului se construiește din fier, iar *aripile* din oțel” (177); „*picioarele* sunt formate din două rânduri de corniere” (136); „curățirea se face cu un instrument numit *lingură*” (171); „*țalpile* fundamentului dispozitivului” (142).

3.2. TEHNOLOGIA DE EXTRACȚIE MECANICĂ A PETROLULUI⁴⁸

În acest sector predomină neologismele, însă apar și cuvinte cu alte origini (sau etimologie necunoscută): *gambet* s.n. (< fr. *gambette*)⁴⁹ „piesă metalică de legătură la unele organe ale utilajelor de exploatare petrolieră” (MDA I): „scripetele [...] și macaraua [...] sunt fixate de traversele geamblacului prin gambete în formă de U” (140); *geală* s.f. (et. nec.): „dispozitiv mecanic folosit în operația de săpare a sondelor de petrol” (MDA I): „se rupe geala” (127); *geamblac* s.n. (probabil de la *James Blake*⁵⁰) „ansamblu format din mai mulți scripeți ficși și o ramă, montat pe turla unei sonde” (MDA I): „în vârful turnului, la geamblac” (135); „Geamblac se numește capra pe care se montează scripeții din vârful turnului, ce servesc pentru conducerea cablurilor.” (137); *ghevind* s.n., *ghevint* s.n. (< germ. *Gewinde*) „șanț elicoidal regulat făcut pe suprafața interioară sau exterioară a unei piese cilindrice sau conice, care permite înșurubarea acesteia cu o piesă similară” (*ghivent*, în MDA I⁵¹; DOOM³): „ghevindul trepanului” (165), „ghevind conic” (164), „ghevinturi cilindrice” (164); *înghiventare* „înșurubare”: „în timpul înghiventării trepanului”

⁴⁷ În franceză, *poire* „pară”: « un contrepoids en forme de poire » (170) – se schimbă transferul semantic implicit al procesului de metaforizare.

⁴⁸ Acest sector este reglementat în prezent prin următoarele standarde, conform clasificării pe subdomenii (citare selectivă): SR ISO 1998-1:2007 *Industria petrolieră. Terminologie. Partea 1: Materii prime și produse* (în vigoare, aprobat 2007); SR ISO 1998-2:2007 *Industria petrolieră. Terminologie. Partea 2: Proprietăți și încercări* (în vigoare, aprobat 2007); SR ISO 1998-3:2007 *Industria petrolieră. Terminologie. Partea 3: Exploatare și producție* (în vigoare, aprobat 2007); SR ISO 1998-4:2007 *Industria petrolieră. Terminologie. Partea 4: Rafinare* (în vigoare, aprobat 2007); SR ISO 1998-5:2007 *Industria petrolieră. Terminologie. Partea 5: Transport, depozitare, livrare* (în vigoare, aprobat 2007); SR ISO 1998-6:2007 *Industria petrolieră. Terminologie. Partea 6: Măsurare* (în vigoare, aprobat 2007); SR ISO 1998-7:2007 *Industria petrolieră. Terminologie. Partea 7: Termini diverși* (în vigoare, aprobat 2007) – ASRO.

⁴⁹ A nu se confunda cu *gambetă* s.f. (< *Gambetta*, nume propriu) „pălărie bărbătească din fetru” (MDA I).

⁵⁰ Este numele unei companii englezești, care figura pe dispozitivul de pe turla sondelor, apropiat prin etimologie populară de cuvântul *geam* (DEX). DA consemnează că termenul circulă în zona Băicoi.

⁵¹ Sunt consemnate și variantele *ghevind*, *ghevint*.

(163); *manila* s.f. (< *Manila*)⁵² „fibre textile obținute din frunzele unei specii de cânepă din Filipine, folosite la fabricarea sforii, a unor pânzeturii etc.” (MDA I); „cablu de manila” (133); *stemuit* adj. (< *ștemui*)⁵³: „Pentru închiderea apelor se întrebuițează de regulă tuburi ermetice și foarte rar tuburi nituite sau stemuite.” (179); *șabot* (probabil variantă de la *șabotă* s.f.; < germ. *Schabotte*, fr. *chabotte*) „piesă grea de metal care susține nicovala la ciocanele mecanice de forjat” (MDA II): „Curățirea se face cu un instrument numit lingură. Aceasta consistă dintr-un tub cilindric de fer, care se termină la extremitatea inferioară cu un șabot de oțel” (171); *șarnieră* s.f. (< fr. *charnière*) „dispozitiv format din două piese care, așezate de o parte și de alta a unui corp cilindric și fixate cu butoane, permit suspendarea întregului ansamblu de reazem” – termenul înregistrează senzori în geologie, zoologie și filatelie (MDA II): „șarniere de fier” (173); *trepan* s.n. (< fr. *trépan*, it. *trapano*) „(înv.) sapă mare, de tip daltă, întrebuițată la forarea găurilor de sondă” – sensul este considerat învechit; sensul de bază consemnat aparține medicinei: „instrument de chirurgie în formă de sfredel, folosit la trepanații” (MDA II): „trepanul-sapă sau daltă” (161); *trepanal* adj. (< *trepan*) „referitor la trepan”: „tija trepanală (cf. *Schwerstange*)⁵⁴” (164); *troliu* s.n. (< fr. *treuil*) „dispozitiv folosit pentru deplasarea (în sens vertical) a unei sarcini, alcătuit din una sau din două tobe care se pot roti în jurul axelor lor și pe care se înfășoară un cablu fixat cu un capăt de tobă și cu celălalt de sarcina pe care trebuie să o deplaseze” – definiția vizează domeniul tehnic general (MDA II): „trolitul sondagiului pensilvanian” (188). Am identificat elemente din terminologia produselor de cherestea: *dulap* s.m. „scândură lată și groasă de brad servind ca material de dulgherie pentru podit” (DELR; MDA I)⁵⁵: „Partea superioară a turnului, numită coroană, este formată dintr-o serie de dulapi fixați” (135).

Sintagmele terminologice sunt numeroase, binare sau cu mai mulți termeni. Diversitatea semantică a unităților terminologice complexe furnizează un material interesant de analiză pentru lexicul științific interdisciplinar și lexicul comun. În multe cazuri, termenii se exprimă prin sintagme fixe, iar dependența sintagmatică facilitează exprimarea sensului specializat în combinații unice; astfel, sintagmele sunt

⁵² Etimologia este o referință la capitala Filipinelor, *Manila*, și reprezintă de fapt o izolare din sintagma (*cânepă de*) *Manila* – în engleză, *Manila (hemp)*; de la toponim provine și numele unui trabuc produs în Manila (vezi COD); *manila* „specie de cânepă” este un deonomastic. Numele propriu *Manila* provine din limba tagalog (variantele standard), *Maynilà* „locul cu mango” (RE).

⁵³ *Ștemui* (< germ. *Stemmen*) „(despre porțiunile sudate sau nituite ale unor bucăți de tablă, ale unor piese) a presa prin ciocănire în vederea obținerii unei îmbinări omogene și etanșe” (MDA II); DOOM³.

⁵⁴ Germ. *Schwerstange* „guler de foraj” sau, în Tănăsescu și Tacit (1907), „tijă trepanală”; de asemenea, „tijă / prăjină grea” (cf. engl. *drill collar*, DTER); în franceză, « la maîtresse-tige » (164).

⁵⁵ Vezi analiza substantivului compus *cifte-dulap* (etimologie, senzori și distribuție regională) în DELR; vezi și *dulap* s.n. „mobilă”, respectiv *dulap* s.m. „scândură” (DOOM³), pentru a evita orice confuzie.

esențiale pentru identificarea sensurilor în cadrul lexicului interdisciplinar⁵⁶. După caz, lexicul este neologic sau reprezintă o combinație cu termeni din fondul lexical vechi sau derivați: „arbore principal” (149), „axul balanțierului” (145), „furcă pentru prăjini” (233), „ghevindul prăjinelor” (170), „lingura de curățit” (141), „lingură de noroi” (233), „piesă de racord” (184), „piesă de reducere” (232), „prăjinele de săpat” (143), „sondagiul hydraulic cu circuit indirect” (191), „tija trepanală” (165), „tijele de săpat” (141), „tijele de săpat prin foarfece” (141). Ocazional, apare și echivalența în limba germană: „aparat pentru coborârea tijelor în timpul săpării” (*Nachlassvorrichtung* „regulator de avansare a sapei”⁵⁷) – vezi și fr. « appareil pour la descente des tiges pendant le sondage » (144). Am identificat un număr mic de colocații (sunt sintagme cu frecvență mare, care sunt folosite și în afara domeniului industriei petroliere, de exemplu în domeniul economic sau în limbajul presei): „centre de explorare și exploatare” (14), „centre petrolifere” (45), „industria extractivă” (2), „industria extractivă a petrolului”⁵⁸ (39), „industria petrolului” (52), „industria petroliferă” (121), „regiuni petrolifere” (5), „țară producătoare de petrol” (50), „zăcăminte de petrol” (14), „zăcămintele petrolifere” (1).

Terminologia unui domeniu reprezintă în esență un sistem conceptual. Astfel, termenii din domeniul industriei extractive petroliere nu sunt izolați și manifestă, după caz, relații de asociere (de tip orizontal) și / sau ierarhice (de subordonare, de tip vertical), formând structuri conceptuale. Termenii studiați au relații de natură ierarhică sau asociativă (cu reprezentare grafică specifică în sistemul arborescent). În relație ierarhică se află, de exemplu, conceptele *exploatare prin sonde* (unitatea superioară) – *sistem de sondaj* – *sistem de sondaj mecanic*; sistemului mecanic îi sunt subordonate trei subsisteme (care intră în relație de asociere): „sistemul canadian cu tije rigide de fier” – „sistemul cu coardă (pensilvanian) cu cablu de manila sau de oțel” (aici sunt incluse două subtipuri, „cu cablu de manila”, respectiv „cu cablu de oțel”) – „sistemul cu curent de apă” / „sondagiul hydraulic” (care are două tipuri, cu „circuit direct” și „circuit indirect”) etc. (133, 189, 190-191). Este posibil să raportăm terminologia de la 1907 la terminologia standardizată indicată la nota 48, unde fiecare standard include „vocabulare”, organizate după principiile

⁵⁶ Pe lângă sintagmele tehnice din sectorul extractiv, manualul cuprinde numele unităților de măsură ale sistemelor mecanice, sintagmele cu coduri alfanumerice (din matematică, fizică, mecanică), respectiv terminologia aferentă acestor discipline; o categorie specială sunt sintagmele în care adjunctul este un antroponim, de la numele inventatorului etc. Numărul mare de unități terminologice simple și complexe și diversitatea semantică transformă acest subiect într-o posibilă temă independentă de studiu.

⁵⁷ Cf. engl. *drilling control* (DTER).

⁵⁸ Nu includem în categoria colocațiilor, de exemplu, „industria derivatelor petrolului” (43); deși sintagma are o frecvență ridicată, decodificarea și dezambiguizarea semantică a termenului *derivat* s.n. „produs industrial extras dintr-o materie primă” (MDA I) implică o competență adecvată. Vezi și *derivat* s.n. (produs industrial) – „produs obținut prin prelucrarea unei materii prime”, în comparație cu *derivat* s.m. „(chim.) substanță preparată din alta” (DELR; DOOM³; MDA I).

clasificării și ale diviziunii⁵⁹ (în clasificarea terminologică, fiecare domeniu se împarte în subdomenii și sub-subdomenii – cf. Pavel și Rucăreanu 2001: 36). De exemplu, „sistemul canadian” cuprinde dispozitivele: „turnul sondei”, „mecanismul de sondaj sau troliu (*Bohrkran*)”, „uneltele de sondaj, cu ajutorul cărora se execută săparea” (133). Din perspectiva tipurilor de definiție terminologică și a corelației termen-definiție, definițiile din acest sector sunt „operaționale” (acestea includ descrierea elementelor componente ale unui ansamblu și / sau ale proceselor pe care le îndeplinește definitul) – pentru clasificarea definițiilor în practica terminologică, vezi Pavel și Rucăreanu (2001: 44–49). Turnul sondei este definit astfel: „Turnul (Turla sau Foișor) este construcțiunea în lemn sau în fier ce se ridică deasupra găurei sondei în forma unui trunchiu de piramidă.” (133); turnul sondei include următoarele elemente componente: *geamblac*, *coroană*, *poduri (platforme)*, *picioare*, *rigle*, *diagonale*, *ramă* etc. (vezi 133–140). În acest sistem tehnologic, termenul *geamblac* este definit: „Geamblac se numește capra pe care se montează scripeții din vârful turnului, ce servesc pentru conducerea cablurilor.” (137). Al doilea dispozitiv prezentat este „mecanismul sondajului canadian” (140)⁶⁰. În limbajul tehnic, un adjectiv precum „canadian”, care indică originea („care provine din Canada”), cunoaște modificări semantice; în contextul citat, sensul se referă la un principiu tehnic: „dispozitivul sondajului cunoscut sub numele de canadian se deosebește mult de cel original întrebuintat în Canada. Acest sistem a suferit esențiale modificări încât din el a rămas numai principiul, adică modul de sondare zis «uscat» prin întrebuintarea sapei și a tijeii trepanale ...” (140–141). La fel este și în cazul adjectivului „pensilvanian” („referitor la Pennsylvania”): „Pe când în sistemele zise «uscate» precum canadian, pensilvanian, rolul apei introduse în sondă este ...” (191). La subdomeniul „unelte de sondaj” sunt prezentate numele de acțiuni specifice și uneltele de sondaj; includem în această selecție termenii care exprimă procese și acțiuni, importanți în terminologiile tehnologice (infinitivul lung): *săpare*: „Săparea, adică facerea găurei.” (161); *curățire*: „Curățirea, adică înlăturarea materialului săpat.” (161); *tubare*: „Tubarea, adică căptușirea găurei cu tuburi, pentru protejarea păreților.” (161) – structurile apozitive indică definiția prin parafrază. Săparea se face cu *unelte de sondaj* care reprezintă un sistem conceptual cu relații specifice. Prima unealtă descrisă este *trepanul*; din punct de vedere operațional, *trepanul* se numește *trepan-sapă (daltă)*, cu două tipuri, *trepan drept*

⁵⁹ Relațiile de asociere și subordonare, respectiv criteriile de clasificare și diviziune se aplică inițial în tezaurele (terminologice) și în procesul de standardizare, pentru a forma structuri conceptuale și de termeni într-un domeniu tehnico-științific. Scopul este de a utiliza termenii astfel obținuți în lucrări și manuale de specialitate.

⁶⁰ Dispozitivul canadian de sondaj (sau troliul) include numeroase subcomponente – exemple de unități terminologice simple și complexe, cu structuri diferite și profil lexical divers (vezi 141–142).

(simetric) și *trepan excentric* (asimetric). În acest sistem tehnologic complex, este combinată definiția enumerativă („Partea superioară a trepanului coprinde gâtul, capul și ghevindul.”, 163) cu definiția operațională („Gâtul este partea prismatică cu secțiunea pătrată de care se prind cheile în timpul înghiventării trepanului.”, 163). Alte piese ale sistemului de sondaj sunt: *tija trepanală*, *foarfece (geală)*, *balanțier*, *aparatură de coborâre* etc.⁶¹

Sinonimia se explică, în general, prin raportul dintre lexicul popular, vechi și cel recent, neologic (cuvinte împrumutate și formate pe teren intern): „întrebuințarea *ventilatoarelor* sau a *foalelor*” (103), „*aeragiu* sau *ventilare*” (103), „*tije* de fier rotund (*prăjini*)” (165), „*Turnul (Turla sau Foișor)*” (133), „două *poduri (platforme)*” (135), „*cusinete (lagăre) speciale*” (139), „*toba (bobina) sapei*” (142); „un instrument numit *foarfece* sau *geală (Rutschschere, Glissière)*” (165) – un context cu traducere bilingvă⁶²; în exemplul următor, remarcăm echivalența dintre o sintagmă, o unitate simplă, respectiv termenul în limba germană: „*dispozitiv de sondaj* sau *troliu (Bohrkran*⁶³)” (141).

Consemnăm și elemente lexicale de clasificare a ocupațiilor din domeniul activității de exploatare a petrolului, cu referire la „personalul și organizarea tehnică a șantierelor” (39) – specializări la o schelă de foraj: „director tehnic” (39), „șefi de exploatare” (41), „șef de atelier” (41); „ajutor de maestru sondar” (41), „maestru sondar” (41), „maestri sondari-șefi” (41), „mecanici” (82), „mecanici-ajutori” (42); „ferari” (82), dar „ajutor fierar”⁶⁴ (238), „maestru fierar” (238); „focari” (238) – *focar (foc)* „(inv.) fochist” (MDA I: 923), „gardian” (238), „lăcari” (42), „magaziner” (238), „salaori”⁶⁵ (82), „sondari” (42) / „sondori” (82), „supraveghetor” (238).

Terminologia produselor petroliere include termeni de referință. Forma predominantă statistic este *petrol* s.n. (< fr. *pétrole*, germ. *Petroleum*, magh. *petroleum*, MDA II), prezintă și în sintagme precum: „petrol lampant” (53), „petrol distilat” (43), „petrolul brut” (29) etc.; varianta *petroleu* s.n. (MDA II) indică preponderența etimonului german (și / sau maghiar): „formarea *petroleului*” (179). Cuvântul *țiței* s.n. (et. nec., cf. *țâță*, cu atestare din sec. al XVII-lea în domeniul lexicului gastronomic popular, MDA II) apare mult mai rar în comparație cu neologismul

⁶¹ Sistemul tehnologic (și conceptual) descris în manual este vast, dar alte amănunte sunt inutile. Pe de altă parte, introducerea în analiză, pe lângă criteriul de clasificare, și a criteriului de diviziune ar fi implicat extinderea aparatului teoretic și a corpusului, precum și necesitatea prezentării unor grafice arborescente. Considerăm că am demonstrat sistemul conceptual și caracterul structurat al terminologiei din domeniu.

⁶² Fr. *glissière* „glisieră (de foraj)”; germ. *Rutschschere* „geală de săpat” (cf. engl. *drilling jars* „geală de săpat”, DTER).

⁶³ Germ. *Bohrkran* „macara de foraj”.

⁶⁴ Eliminarea prepoziției în sintagme de acest tip este o trăsătură care s-a păstrat și în documentele moderne, precum COR (*Clasificarea ocupațiilor din România*).

⁶⁵ *Salaor* este o variantă de la *salahor* s.m. „muncitor necalificat, angajat și plătit cu ziua” (MDA II).

petrol și nu l-am identificat în sintagme terminologice. De asemenea, *păcură* s.f. (moștenit din latină) „țiței brut; lichid vâscos, negru sau brun-închis, rămas de la distilarea atmosferică a țițeiului, care se utilizează drept combustibil etc.” (MDA II); în următoarele contexte, cuvântul *păcură* are două sensuri diferite, anume „rocă sedimentară lichidă”, respectiv „derivat (al rafinării petrolului)”: „un strat de păcură cu erupțiuni puternice” (4); „s-a consumat [...] păcură a lei 3,50 kgr” (238). Predomină formele de plural, care sunt specifice terminologiei moderne (pluralul indică tipuri / sorturi de produse petroliere): „benzine” (35), „benzine și petroluri lampante” (44), „depozitarea derivatelor” (51), „uleiurile lubrifiante” (50), „uleiurile lubrifiante și benzinele” (49), „uleiuri minerale” (87); „reziduri” (87) / „reziduri” (35), însă circulă și la singular formele „(utilizarea) rezidului” (48), „rezidiul” (30)⁶⁶; pl. *petroluri* indică tipuri cu proprietăți fizico-chimice diferite în funcție de diverse regiuni ale României sau ca produse de export ale unor țări străine: „analizele petrolurilor brute caracteristice fiecărei regiuni petrolifere” (46); „portul Constanța, punctul de expedițiune al petrolurilor române, este [...] mai apropiat de principalele centre de consumațiune ale Europei, decât porturile de expedițiune ale petrolurilor ruse și americane” (51). Formele la singular sunt puține: *parafină* s.f. (< fr. *paraffine*) – MDA II: „parafină” (87); *valvolină* s.f. (< germ. *Valvolin[öl]*) – MDA II: „valvolină” (235). Unele forme sunt obținute prin conversiune, precum *derivat* s.n., *lampant* s.n.: „producerea unui număr limitat de derivate” (43), „benzine și lampante” (52); circulă la singular *distilat* s.n.: „prima utilizare a distilatului de petrol” (43). Semnalăm utilizarea exclusivă a neologismului *conduct* s.n. (< lat. *conductum* – apărut în lat. medievală, germ. *Kondukt*) „conductă” – termenul este polisemantic, inclusiv cu un sens în anatomie (DELR; MDA I): „Conductul cel mai lung [...] are 36 km” (32); pl. *conducte*: „conducte pentru apă” (31).

Procesul de adaptare a neologismelor, din perspectiva evoluției limbii literare moderne, rămâne important pentru a observa evoluția lexicului tehnico-științific în jurul anilor 1900. Am selectat o serie de forme în curs de adaptare: unele cuvinte prezintă o formă confirmată de normele actuale, alte variante au fost eliminate de evoluția limbii literare. Neologismele sunt preluate din franceză, rar din germană și engleză. Am selectat următoarele exemple (cuvântul inițial reprezintă forma din limba actuală, cu excepția cuvântului *tandagiu*): *acvifer* adj. (< fr. *aquifère*, DELR; MDA I): „strat acvifer” (213), „pânza acviferă” (213); *aeraj* s.n. (< fr. *aérage*, DELR; MDA I): „introducerea de aer curat, operațiune care poartă numele de aeragiu sau ventilare” (103); *angrenaj* s.n. (< fr. *engrenage*, DELR; MDA I): „din cauza diferitelor angrenajii” (169) – forma de singular este conformă cu normele

⁶⁶ *Reziduu* s.n. (fr. *résidu*, lat. *residuum*), pl. *reziduuri* (MDA II – și cu varianta *rezidiu*, DOOM³). În Tănăsescu și Tacit (1907), termenul este încadrat la categoria derivatelor petrolului (sens care nu este consemnat în MDA): „rezidurile constituind cel mai bun combustibil – pâinea zilnică a tuturor industriilor – găsesc în țară un deșeu asigurat” (6).

actuale: „angrenaj cu roată mare” (219); *bisectoare* s.f. (< fr. *bissecteur*, MDA I): „bisectrița lui să cadă în planul median”⁶⁷ (146); *boraci* s.n.⁶⁸ „unealtă portabilă, manuală, prevăzută cu un burghiu acționat de o roată cu clichet pentru găurirea pieselor metalice mari” (MDA I): „1 borace” (233); *director*, -oare adj. (< fr. *directeur*, împrumutat din lat. târziu *director* „care dirijează, îndrumă”, DELR; MDA I⁶⁹): „roată directrice” (143), „capra roților directrițe” (156); *echilibru* s.n. (< fr. *équilibre*, lat. *aequilibrium*, MDA I): „echilibru” (204); *hidrocarbură* s.f. (< fr. *hydrocarbure*, MDA I): „diferite hidrocarbure” (103), „hidrocarbure gazoase” (207), „influența reducătoare a hidrocarburilor” (179) – oscilează atât grafia, cât și forma de plural⁷⁰; *hidrodinamic* adj. (< fr. *hydrodynamique*, MDA I) – în context cu valoare adverbială: „se exercită în mod hidrodinamic” (208); *hidrostatic* adj. (< fr. *hydrostatique*, MDA I): „presiunea hidrostatică” (212); *tandagiu* s.n. „(tehn.) întindere, acțiunea de a întinde” (< fr. *tendage*): „elasticitatea și efectul de tandagiu”⁷¹ (184); *tanc* s.n. (< fr. *tank*, germ. *Tank*, engl. *tank*), în sintagma *tanc petrolier* (MDA II) – *tank*: „un tank de 480 vagoane poate fi încărcat în 24 de ore” (37); în versiunea franceză circulă formele « tank » (37), « bateaux-tanks » (51), limba franceză fiind probabil sursa neologismului – circulă și formele „vapoare tancuri” (51), respectiv „tanc” (52); *turbion* s.n. (< fr. *tourbillon*) „vârtej (de apă sau de aer)” (MDA II): „masa de apă [...] având mișcări în formă de turbilioane” (208). Am identificat și câteva anglicisme: *antifriction* „antifricțiune”: „metal «antifriction» pentru lagăre” (235); *gas-oil* „motorină” (DTER; COD)⁷²: „gas-oil” (53). În alte cazuri, apar forme adaptate și în curs de adaptare (variantele redau raportul dintre grafie și pronunție în procesul de adaptare a împrumuturilor care sunt preponderent de origine franceză): „dispositiv” / „dizpozitiv” (142) – alternanța consoană surdă /

⁶⁷ Forma *bisectriță* este influențată de fr. *bissectrice* (vezi *bissecteur*, -trice, TLFi).

⁶⁸ *Boraci* s.n., pl. *borace* (DOOM³); *borace*, forma citată în context, exprimă singularul (contextul este o listă de unelte necesare pentru instalația sondajului). În franceză e tradus « appareil à percer » (233). În DELR, *boraci* s.n., din registrul familiar, este considerat un derivat de la *bor*⁴ (variantea cuvântului-bază *borâr*) sau de la *borâr* s.n., regionalism din Bucovina (germ. *Bohrer* < *bohren* „a găuri, a perfora”) „burghiu, sfredel”, prin substituție de sufix. Atestarea pentru *boraci*, în DELR, este din 1949. În MDA I, *boraci* s.n. are etimologie necunoscută, cf. germ. *Bohrer*.

⁶⁹ Formele adjectivale *directrice* sg., respectiv *directrițe* pl. sunt influențate de fr. *directrice* (*directeur*, -trice, TLFi).

⁷⁰ *Hidrocarbură* s.f., pl. *hidrocarburi* (DOOM³).

⁷¹ Vezi *tendre* vb. (*tendage* s.m.), în TLFi. Franțuzismul nu a fost reținut de evoluția limbii române literare.

⁷² La 1900, *gas-oil* (a nu se confunda cu engl. *gasoline* / *gasolene* „gazolină, benzină”, COD; DTER) era un combustibil folosit la sistemele de încălzire. În prezent, desemnează o motorină care este utilizată exclusiv pentru utilaje agricole, sisteme de încălzire etc., din pricina sistemului favorabil de taxare, fiind mai ieftină (este numită *red diesel* „motorina roșie”, de la culoarea aditivului pentru marcarea în vederea încadrării fiscale); pentru informații suplimentare și terminologia internațională actuală, vezi, de exemplu, site-ul comercial CPS Fuels – *gas oil*.

sonoră, adică *s / z*; „gips” (199)⁷³ / „gyps” (236); „metodă” (89) / „metod” (172); „tehnic” (122) / „technic” (39); „tubaj” (235) / „tubagiu”⁷⁴ (173). La nivelul formelor verbale, semnalăm forme (și sensuri) ieșite din uz: *repauza* vb. (< lat. *repausare*, cf. *răposă*) – în context, cu sensul „a se sprijini” (MDA II): „Partea inferioară repauzează pe o placă de fontă” (217); *serva* vb., variantă pentru *servi* (< fr. *servir*) – MDA II:⁷⁵ „un șurub [...] servă la regularea cablului” (216).

4. CONCLUZII

În acest articol, pe baza unui manual tehnic de referință, am studiat terminologia industriei petroliere de la 1900 (stratigrafia zăcămintelor petrolifere și tehnologia industriei de sondaj petrolier). Am folosit metode combinate de analiză, specifice „terminologiei externe” (bazată pe semasiologie) și „terminologiei interne” (care pornește de la onomasiologie – am identificat repere specifice procesului modern de standardizare). Lexicul modern, neologic (care susține relația termen-concept) este combinat cu un lexic vechi și popular, ceea ce demonstrează complexitatea limbajului analizat. Un obiectiv important a fost de a cerceta stadiul acestui limbaj tehnico-științific din perspectiva istoriei limbii române literare și raportarea la formarea normei lingvistice a vocabularului specializat. În egală măsură, am propus, pe lângă Tănăsescu și Tacit (1907), o serie de repere bibliografice (vezi notele 1, 2, 3, 6), care sunt necesare pentru selectarea sau verificarea termenilor tehnici (inclusiv pentru variante, contexte, atestări); un bun exemplu este revista *Monitorul petrolului român* (din 1900). Dacă este util, recomandăm consultarea acestor surse pentru selectarea/verificarea termenilor tehnico-științifici, în vederea elaborării celor două lucrări fundamentale: DELR și *Dicționarul limbii române*, seria nouă.

SURSE

Tănăsescu, I., V. Tacit, 1907, *Exploatarea petrolului în România*, București, Institutul de Arte Grafice „Carol Göbl”.

⁷³ Varianta *gips* pentru *ghips* (< germ. *Gips*, fr. *gypse*, lat. *gypsum*) este consemnată în MDA I. Forma literară este *ghips* s.n. (DOOM³), care înregistrează și compusul *gips-carton* (DOOM³).

⁷⁴ „Prin tubagiu se înțelege căptușirea pereților găurei de sondă cu coloane de burlane.” (173) – sensul din industria extractivă nu este consemnat la *tubaj* (MDA II); *tubare* s.f. (< *tuba*): „Tubarea urmează săpăturii pe măsură ce aceasta înaintează” (173) – sensul se regăsește în MDA II, fiind un termen monosemantic. Alte ocurențe ale verbului *tuba*: „se tubează gaura sondei” (131), „modul de a tuba” (176).

⁷⁵ La *servi* vb., forma *servă* este citată în cadrul paradigmei verbale învechite și regionale (MDA II).

ADRESE WEB

ASRO (Asociația de Standardizare din România), Catalog Standarde (ICS), <https://magazin.asro.ro/ro/catalog-standarde>.
 CPS Fuels – *gas oil*, <https://www.cpsfuels.co.uk/gas-oil> (accesat 11.08.2024).
 Lexilogos, https://www.lexilogos.com/english/german_dictionary.htm

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE

- Bidu-Vrânceanu, Angela (coordonator), 2001, *Lexic științific interdisciplinar*, București: Editura Universității din București.
- Bidu-Vrânceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mișcare de la dicționare la texte*, București: Editura Universității din București.
- Boncu, Constantin, 1971, *Contribuții la istoria petrolului românesc*, București: Editura Academiei.
- Buliga, Gh., 2019, *Istoria industriei petrolului*, în Dorel Banabic (coordonator), *Istoria tehnicii și a industriei românești*, vol. I, *Mecanica, tehnicile de prelucrare și construcțiile*, București: Editura Academiei Române, 107–126.
- Buzatu, Gh., 2009, *O istorie a petrolului românesc*, ediția a II-a revăzută și adăugită, Iași: Casa Editorială Demiurg.
- Cabré, Maria Teresa, 1998, *La Terminologie. Théorie, méthode et applications*, Ottawa: Presses de l'Université d'Ottawa, Paris: Armand Colin.
- Calcan, Gheorghe, 2022, *În universul petrolului românesc*, Cluj-Napoca: Editura Mega.
- COD – *The Concise Oxford Dictionary of Current English*, Bombay: Oxford University Press, 1987.
- DA în CLRE: Academia Română, *Dicționarul limbii române [DA] (1913–1949)*, ediție digitală anastatică în CLRE. Corpus lexicografic românesc electronic, 2021–2022, <https://dlr1.solirom.ro/>.
- Damé, Frédéric, 1898, *Încercare de terminologie poporană română*, București: Stabilimentul grafic I.V. Socec.
- DELR – Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul etimologic al limbii române (A–D)*, <https://delr.lingv.ro/>.
- DEX – Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul explicativ al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2016.
- DLR în CLRE Academia Română, *Dicționarul limbii române [DLR] (1965–2010)*, ediție digitală anastatică în CLRE. *Corpus lexicografic românesc electronic*, 2022, <https://dlr1.solirom.ro/>.
- DOOM³ – Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
- DȘL – Angela Bidu-Vrânceanu et al., *Dicționar de științe ale limbii*, București, Editura Nemira, 2005.
- DTER – Dragoș Petrescu (coordonator), *Dicționar tehnic englez-român*, București, Editura Tehnică, 1997.
- ELR – Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Enciclopedia limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
- GALR – Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica limbii române*, București, Editura Academiei Române, Editura Litera, 2022.
- GBLR – Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Gramatica de bază a limbii române*, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010.
- Gheție, Ion, 1978, *Istoria limbii române literare*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- MDA – Academia Română. Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, *Micul dicționar academic*, I (A-Me), II (Mi-Z), București: Editura Univers Enciclopedic, 2010.
- MDN – Florin Marcu, *Marele dicționar de neologisme*, București, Editura Saeculum Vizual, 2008.

- Pavel, Eugeniu, Costin Rucăreanu, 2001, *Introducere în terminologie*, București: Editura Academiei Române, Editura AGIR.
- PR – Le Nouveau Petit Robert, *Dictionnaire alphabétique et analogique de la langue française*, Josette Rey-Debove, Alain Rey (direction), Paris, Dictionnaires Le Robert, 1993.
- RE – *Le Robert encyclopédique des noms propres*, Alain Rey (direction), Paris, Le Robert, 2009.
- Rondeau, Guy, 1984, *Introduction à la terminologie*, Québec: Găetan Morin.
- TLFi – *Trésor de la langue française informatisé*, ATILF - CNRS & Université de Lorraine, <http://www.atilf.fr/tlfi>.
- Vintilă-Rădulescu, Ioana, 1999, *Terminologia și problemele ei actuale*, București: Editura Academiei Române.

**THE TERMINOLOGY OF THE OIL INDUSTRY. A CASE STUDY
ON I. TĂNĂSESCU AND V. TACIT'S OIL EXPLOITATION IN ROMANIA (1907)**

Abstract

In this paper, based on an essential technical manual, I have studied the terminology of the oil industry from 1900 (the oil field stratigraphy and technology of the oil drilling industry). I have applied a mixed research specific to the “external terminology” (based on semasiology) and “internal terminology” (based on onomasiology), as well as a normative approach to literary language. The main objective was to investigate the stage of the language of the oil extraction industry from the perspective of the history of the Romanian literary language.

TERMINOLOGICAL COLLOCATIONS IN THE SPECIALIZED LANGUAGE OF CIVIL CONSTRUCTIONS

ROXANA JOIȚA

Universitatea de Construcții București, Facultatea de Inginerie în Limbi Străine

joita_roxana@yahoo.com

Keywords: *terminology, structural analysis, collocations, denotative collocations, terminological metaphors.*

Cuvinte-cheie: *terminologie, analiză structurală, sintagme, sintagme denotative, metafore terminologice.*

PRELIMINARY NOTES

In spite of the recent wide development of the reference domain – the domain of civil constructions (DCC) – which has lately become obvious, the terminology of civil constructions (TCC) is one of the specialized fields less investigated in the Romanian linguistics.

The inherent technical character of DCC, evinced in its specialized language, classifies TCC as *a closed code*¹. It also conditions and reduces the prevalence of T₂ (the language of *common speakers*) from T₁ (the language of *specialists*)².

TCC has a series of particularities regarding the relation *word/term*, i.e. common lexicon (CL)/specialized lexicon (SL)³, and the interdisciplinarity of DCC (the domain of reference).

---

¹ In TCC, the migration of the terms produces from the specialized lexicon (SL) towards the common lexicon (CL) by the phenomenon of *determinologization* (Gaudin 2003: 151)/*secularization of sciences* (Rastier 1995: 45). Therewith, the synonymy is unfrequent, the antonymy manifests especially in collocations, and hyperonymy and hyponymy have an important prevalence – being given the inherent taxonomies supposed by the specialized languages. These make TCC a *closed code* in the context of Romanian terminologies (Bidu-Vrăncănu 2007: 157).

² According to the model of terminological analysis proposed by M.T. Cabré, there are T₁ – *internal terminology*, used by *the specialists* in the scientific communication, and T₂ – *external terminology*, used by common speakers, who are not *specialists*, in the common communication (Cabré 1998: 32).

³ We consider that in TCC the CL/SL ratio is not stable (i.e. in general, common speakers get the meaning of the lexical units specific to DCC, but on different stages of rigour and precision, according to their profession and the sociocultural category they belong to).

Our article analyzes TCC from the structural perspective, according to the linguistic typology of the Romanian terminologies (see Angela Bidu-Vrânceanu 2000, 2007, 2010). We have focused on the terminological collocations, taking into consideration their prevalence in TCC and the inherent generated taxonomies (which are specific to the specialized languages). In TCC most of the lexical units develop various series of phrasal terminological units on the patterns *pivotal term/adjuncts* and *simple forming lexical element/complex forming lexical element*. We have registered the phrasal structures having a specialized meaning in TCC identified with high frequency and recurrence in the chosen corpus (see *Sources*), which respect the constraint of the word order and the restriction of the corroborated unitary meaning of the forming lexical elements as a whole. We have not been focused on differencing the levels T_1/ T_2 ⁴, but on identifying the general traits of TCC, from the structural perspective according to T_1 .

THE COLLOCATION IN THE SPECIALIZED LANGUAGE

The specialized language is an important part of the general lexicon. The most relevant particularities of it are revealed especially as a consequence of opposing it to the common language which is in an obvious relation with. Therefore, the extension of the terms beyond the specialized communication automatically determines a type of approximation of the conceptual and semantic values. This phenomenon occurs differently according to the prevalence of *closed code* traits, specific to a given terminology. That is why, the non-scientific texts within specialized lexical units appear and the contexts where they occur in have an essential role in the extension of SL towards the CL (Bidu-Vrânceanu 2010: 11).

M.T. Cabré notices that the specialized communication is a completely different form of communication from the general one, taking into consideration that the scientific knowledge is not homogenous, nor separated from the general knowledge. Thus, the difference general language – specialized language/ common language (i.e. lexical unit of the general language – term) is hard to be made, due to

---

⁴Angela Bidu-Vrânceanu (2007) emphasizes the interference CL/SL in terminologies, as the lexicon of any language has a general language, a part of the general language that slithers towards the specialized language and the specialized languages or the terminologies. Therefore, we come to the point where two types of specialized languages have been marking off: *the internal terminology* (usually abbreviated by T_1) and the external terminology (usually shortened as T_2). The former is the language used by the specialists in a professional scientific/technical-scientific field (T_1), and the latter is a variant of the specialized language of a professional scientific/technical-scientific field used by common speakers (T_2). Eventually, the external terminology has not as purpose the description of terms as conventional facts (as it happens in the internal terminology), but the description of terms as natural facts (in a similar way as it occurs to the words within the common lexicon). As a consequence, there is an opposition between *prescriptive/normative* (characteristic of the internal terminology) and *descriptive* (characteristic of the external terminology) dimensions of the terminology.

the interdisciplinarity of the implied domains, to the lexical dynamics (as a result of the various different concepts that are used) and their frequency in use (see Cabré 2000a, Cabré 2000b).

The general analysis of the language specific to the domain of civil constructions is not subdued to all these issues regarding the ratio general language/CL/SL, being given that TCC has an obvious technical character. In this case, the interference T_1-T_2 is not relevant for our study, as we have been focusing on the specialized language of the specialists used in the professional discourse.

Typology of linguistic unit conceptually placed between minimal unit and sentence (DSL:485), the collocation is linguistically treated from different perspectives. Generally, within the analysis of collocation the reference is done at the lexical level where it is identified (CL or SL) and at the morphological and syntactic status of the forming lexical elements.

In SL, the collocations imply, at least, two forming lexical elements, which have individual semantic and grammatical information. They have a stable position in the phrasal structure, and the unitary meaning of the entire lexical unit is given by corroborating their individual meanings. The prevalence of such structures in SL influences the status of *closed code/open code*⁵ specific to the terminology of a given field, as well. The contextual mobility of the forming lexical elements of the collocations shows the degree of interdisciplinarity of SL in a scientific/technical-scientific domain.

The terminological collocations are a structural lexical and semantic category very well accounted for at the level of the specialized languages. They denominate and also standardize with high rigour and precision the specific concepts of the domain of reference. From the perspective of the semantic analysis, the lexical unit belonging to SL (that is *the term*) has the unique meaning as a proper and inherent trait⁶, compared to the *word* – as the lexical unit that naturally belongs to CL – which has virtually more than one unique meaning (see Cabré 1998: 33-35).

TYPES OF COLLOCATIONS IN TCC. WORD ORDER AND STRUCTURE

The trait of SL type of TCC is provided by the prevalence of the collocations with a specialized meaning as well. They have been identified with high frequency in the language corresponding to DCC. We have noticed that they carry out precisely

---

⁵ The terminological collocations are an important factor in establishing the status of *closed code/open code* in SL. From this perspective, the status of a specialized language is strictly defined by a series of characteristics which are directly related to the ratio CL/SL, the migration of the lexical units from SL to CL or their prevalence within a given specific terminology.

⁶ This essential criterion is accomplished in an explicit way in TCC, by its inherent technical character.

the criteria of unitary stable word order⁷, unitary meaning and complex structure (see *infra*).

In the selected corpus we have identified complex noun structures which are built of two or five forming lexical elements based on some simple/complex lexical units from the *hard core*⁸ of TCC. The latter ones have the capacity of generating syntagmatic constructions with more forming lexical elements, in order to designate some various specific conceptual semantic subcategories from the position of *determined*.

THE STRUCTURE OF THE COLLOCATION IN TCC. DENOTATIVE COLLOCATIONS AND TERMINOLOGICAL METAPHORS

The specialization of the meaning as an essential phenomenon in SL, and in TCC as well, is done by creating complex lexical formations and updating some peripheral senses from the paradigm of the simple lexical units. Therefore they establish the conceptual and semantic hierarchies specific to SL.

Most of the collocations in TCC have a denotative⁹ meaning, taking into consideration the fact that, in general, denomination and standardization are the targets of the terminology overall (see Joița 2018).

TERMINOLOGICAL COLLOCATIONS WITH A DENOTATIVE VALUE

In TCC we have noticed the prevalence of the noun denotative collocations, formed on the patterns noun (N) + preposition (prep.) + noun (N)// noun (N) + adjective (A) + adjective (A)// noun (N) + noun in genitive (NG) + noun in genitive (NG)// noun (N) + prep. + noun (N) + prep. + noun (N).

This category includes collocations with two, three, four and multiple forming lexical elements¹⁰, as it follows:

a) The collocations made up of **two forming lexical elements** generally follow the morphological pattern N+A¹¹: *acoperiș portant* (Cotea 1971: 163), *beton*

⁷ The mobility of the forming elements in the binary lexical sequence of certain collocations does not affect the unitary meaning (*determiners* could interchange their position without modifying the lexical structure as a whole).

⁸ TCC has a hard lexical and semantic core consisted of a series of certain lexical units semantically specialized, with high frequency and recurrence, on which various taxonomies are generated.

⁹ The denotative value is specific to SL.

¹⁰ We understand by *collocations with multiple forming lexical elements* the lexical structures with a specialized meaning that are made up of more than four forming elements.

¹¹ In the selected corpus, we have identified as well collocations made up of two forming elements on the pattern N+NG which we consider insignificant as prevalence: *compartimentarea clădirilor*, *compartimentarea construcțiilor* (Proca 1999: 26, 28).

armat (Cotea 1971: 163, 167, 237, 242), *capacitate portantă* (Cotea 1971: 166), *carton bitumat/ carton perforat* (Cotea 1971: 165, 166), *construcție etajată* (Stoica 2014:5, 6), *coordonare modulară* (Proca 1999: 20), *dală flotantă* (1971: 242), *dimensiune modulară/ dimensiune modulată/ dimensiune nominală* (Proca 1999: 21), *element metalic/ element portant/ element suport* (Cotea 1971: 163, 167, 168, 226, 232), *frontieră absorbantă/ frontieră vâscoasă* (Stoica 2014: 41), *fundație flexibilă/ fundație rigidă* (Stoica 2014: 46), *grindă principală/ grindă secundară/ grindă longitudinală/ grindă radială/ grindă transversală/ grindă compusă/ grindă continuă* (Stoica 2014: 49, 100), *hidroizolație bitumată* (Cotea 1971: 163–167), *încărcări cvasipermanente/ încărcări excepționale/ încărcări temporare/ încărcări variabile* (Proca 1999: 15–16), *model bistructural/ model discretizat/ model structural/ model tridimensional* (Stoica 2014: 41), *perete interior/ perete exterior/ perete omogen/ perete despărțitor/ perete structural* (Cotea 1971: 118, 229, 279), *placă acustică/ placă autoportantă/ placă fonoabsorbantă/ placă fonoizolatoare/ placă generală, placă izolatoare/ placă fibrolemnoasă/ placă prefabricată/ placă semirigidă* (Cotea 1971: 62, 71, 74, 235, 239, 242), *rezistență medie/ rezistență structurală* (Proca 1999: 10; Stoica 2014: 409, 411), *structură inițială/ structură învecinată* (Stoica 2014: 41, 442–443), *stâlp central/ stâlp marginal* (Stoica 2014: 406, 409), *tub rîflat* (Cotea 1971: 118).

b) The subcategory of the collocations made up of **three forming lexical elements** includes lexical structures such as:

1) N + prep. + N: *acoperiș cu atice* (Cotea 1971: 163), *aerare la streașină* (Cotea 1971: 165), *cărămidă de argilă/ cărămidă cu goluri* (Cotea 1971: 234), *compartimentare pe înălțime* (Proca 1999: 26, 28), *element de construcție* (Cotea 1971: 226), *grindă cu articulații/ grindă cu zăbrele/ grindă de contur/ grindă de zăpadă* (Stoica 2014: 64–66), *pendul de frecare* (Stoica 2014: 104), *perete de umplutură* (Cotea 1971: 118), *rezistență la compresiune/ rezistență la întindere* (Proca 1999: 59), *structură de fundație/ structură de rezistență* (Stoica 2014: 6), *stâlp de colț* (Stoica 2014: 406, 409);

2) N+A₁+A₂: *beton celular autoclavizat* (Cotea 1971: 167, 237), *beton turnat monolit* (*idem*: 234), *material mineral fibros* (*idem*: 14), *material izolator refractar* (*idem*: 13), *material izolator semirefractar* (*ibidem*).

In this case, the latter two forming elements of the lexical structure manifest leeways of juxtaposition, the *determinant* on the second position could be replaced by the *determinant* on the first position without affecting the unitary meaning of the whole structure: i.e. the lexical construction N+A₁+A₂ is equivalent to the version N+A₂+A₁.

3) N+NG+NG: *cuantificarea siguranței structurii* (Proca 1999: 12), *reducerea deschiderii grinzilor* (Stoica 2014: 64).

This subcategory shows a specific trait of the complex lexical units with a specialized meaning, that is the invariable stable syntactic internal form of a lexical structure in order to express the unitary meaning of the given lexical structure.

c) The collocations with **four forming lexical elements** follow the morphological and syntactic pattern N+prep.+N+A: *construcție cu structură elastică/ construcție cu structură mixtă/ construcție cu structură rigidă/ construcție cu structură semirigidă* (Stoica 2014: 5, 6), *element de construcție despărțitor* (Cotea 1971: 226), *grindă cu secțiune simplă* (Stoica 2014: 65), *îmbrăcăminte de carton bitumat/ îmbrăcăminte de tablă zincată* (Cotea 1971: 210), *structură de rezistență mixtă* (Stoica 2014: 6), *structură fără stâlp central* (*idem*: 443), *zonă de comportare sigură* (Proca 1999: 13).

Between the forming lexical elements (+prep.) N and A, a ratio of semantic, morphological and syntactic dependence is established – A agrees in number and in genre with (+prep.) N.

d) In the fourth subcategory we include the collocations with more than four forming lexical elements, which we have called collocations with **multiple forming lexical elements** (see *supra*). These are made up on the pattern N+prep.+N+prep.+N and have the following morphological and syntactic demeanor:

1) [*determinee*] [(*determinant*)₁ (*determinant*)₂], where the forming lexical element on the position of *determinant*₂ is subordinated to the forming lexical element *determinant*₁ (and both *determinant*₁ and *determinant*₂ are subordinated to the *determinee*). We have noticed that, from the perspective of the meaning's interpretation, the lexical units *determinant*₁ and *determinant*₂ do not have mobility within the lexical construction (they can not replace each other within the structure of the collocation), the analysis of the forming lexical elements being unique:

rezistență la rupere prin compresiune = [*rezistență*] [(*la rupere*)₁ (*prin compresiune*)₂]; the interpretation [*rezistență*] [(*prin compresiune*)₂ (*la rupere*)₁] is not possible;

rezistență la rupere prin încovoiere = [*rezistență*] [(*la rupere*)₁ (*prin încovoiere*)₂]; the interpretation [*rezistență*] [(*prin încovoiere*)₂ (*la rupere*)₁] is not possible.

2) [*determinee*] [(*determinant*)₁ (*determinant*)₂], where between (*determinant*)₁ and (*determinant*)₂ does not exist a ratio of subordination. In the case of the collocations with multiple forming lexical elements made up on this pattern, we have noticed that changing the position of the two forming lexical elements within the sequence (*determinant*₁ + *determinant*₂) does not affect the unitary meaning of the whole (in use, the word order of the terminological collocations included in this subcategory remains stable; the mobility of the *determinants* is not only possible, but probable without modifying the semantic content of the entire lexical structure):

structură de rezistență din beton = [*structură*] [(*de rezistență*)₁ (*din beton*)₂] = [*structură*] [(*din beton*)₂ (*de rezistență*)₁];

structură de rezistență din lemn = [*structură*] [(*de rezistență*)₁ (*din lemn*)₂] = [*structură*] [(*din lemn*)₂ (*de rezistență*)₁];

structură de rezistență din metal = [*structură*] [(*de rezistență*)₁ (*din metal*)₂] = [*structură*] [(*din metal*)₂ (*de rezistență*)₁].

The collocations included in this subcategory have a unitary stable word order and are heterogeneous from the perspective of the mobility *determinant*₁/*determinant*₂.

TERMINOLOGICAL METAPHORS

Besides the concepts and hierarchies at the lexical level specific to a given specialized domain, the terminology – in a general perception – implies a component of expressiveness as well. The most important and common trope used in the specialized lexicons is the metaphor. The frequency of use varies depending on the characteristics of each terminology, taking into consideration the interdisciplinarity as a specific trait and the ratio T_1/T_2 , respectively $SL/T_1, T_2$.

According to William Croft (see Croft 2003)¹², the metaphor establishes a relation of correspondence between two domains which do not belong to a domain matrix. It does not occur in isolation, but in utterances of specific contexts – linguistic or extralinguistic ones. The semantic composition of a lexical structure determines the probability of the metaphorical or non metaphorical interpretation of its parts, according to the interpretation of the entire lexical construction within they (i.e. the parts) occur. This fact is influenced by the domain which they have been interpreted in. Therefore, the domains have an essential role in the process of understanding metaphor as a mapping of conceptual structure between different domains. W. Croft insists on “the unity of domain”, that is the domain mapping and the domain highlighting are to be interpreted in terms of predication (dependent/autonomous predication) in a unique domain.

As a mechanism of cognitive projection of an initial domain in another (a new one), the metaphor leads to the interpretation of the latter domain according to the interpretation of the former one. And, as a consequence, it supposes an obvious inherent process of conceptualization, which is highly illustrated within specialized languages, referring to scientific and/or technical-scientific domains of reference. Therefore, the conceptual metaphors are very productive due to a series of interferences of the structures that create various linguistic phrases (Lakoff, Turner 1989: 91). And this fact does not imply only the meaning of the lexical and grammatical components, but also the ability of the lecturer to comprehend and to reduce to a concept the same situation in different ways (Sanchez *et al.* 2012: 38).

G. Lakoff and M. Johnson emphasize the fact that the metaphor, besides the metonymy, is a central mechanism of the language and of the human thinking – which is essentially based on analogy (see Lakoff, Johnson 2003).

---

¹² Croft, William, 2003, “Il ruolo dei domini semantici nell’interpretazione di metafore e metonimie”, in Luraghi, Silvia; Gaeta, Livio (a cura di), *Introduzione alla linguistica cognitiva*, Roma: Crocci, 77–100.

P. Faber notices that studying the metaphor within the terminology is one of the most important elements in the terminological analysis, taking into consideration that it generates and develops further on the evolution of the meaning and, hence, the polysemy. On the other hand, the metaphor and the process of metaphORIZATION influence the perception of the domain, from the perspective of the human experience (Faber 2012: 41).

According to Hoffman (Hoffman: 1985, *apud* Faber 2012:70), within the specialized languages the metaphor is used to describe a new entity of reference in order to comprehend and interpret already existing theories and in order to explain new phenomena and their consequences: “According to Hofmann (1985) metaphors in science are used for the following purposes: to describe novelty (i.e. propose, give meaning, or predict), to interpret existing theories (i.e. suggest or contrast), to explain consequences and new phenomena (i.e. provide explanations or describe” (Faber 2012: 70). Thus, in the specialized languages the metaphor is highly important due to the conceptualization of some theories within specialized scientific and/or technical-scientific domains, where there are always lexical alternatives of denominating the new entities of references. In the same time, the metaphor creates a lexical background corresponding to a new domain and a basis of interference between the initial domain and the new one. This is, in fact, the point from which the trait of interdisciplinarity of different types of specialized lexicons is slightly established. In the scientific fields which operates with lexical/phrasal elements of T₁, the terminological metaphor introduces an element of novelty, interprets already existing theories, explains the possible and/or probable consequences and describes a new phenomenon (*ibidem*).

In the terminologies of different scientific and/or technical-scientific domains, the metaphor has, first of all, a function of reference. It comprises information as it redepicts the reality and it designates a metaphorical truth (Ricoeur 1984: 380).

D. Roventă-Frumușani mentions that the use of the metaphor within the specialized languages is related to fundamental operations, forming concepts and defining terms. The terminological metaphor loses its expresiveness value and gets denotative value, focusing on designating new entities of reference, following the specific inherent precision proper to the scientific language overall (Roventă-Frumușani 1994: 75). In fact, within language – both CL and SL – the two elements (the cognitive dimension of the metaphorical interpretation and the expressive value of it) co-occur. But, in the specialized languages the metaphor is especially cognitive, while the metaphor in arts is essentially carrying out an expressive value/emphasis (*ibidem*).

The semantic analysis (highly important in T₂) shows up the generation and the development of semantic deviations or of metaphorical meanings, illustrating the transition from *term* to *word* (see Miclău 1981: 75–82). But in TCC, due to its inherent technical/ technical-scientific character, the metaphorical meaning gets a secondary function.

Up to the theory of cognitivism, comprehension is inherently implied in the process of perceiving and understanding the concepts. That is how the beliefs and acquisition of knowledge are formulated related to cognition (Jamet, Terry 2018: 4). This perspective does not focus on the objectivity of the preexistent extralinguistic world, but on the individual¹³ subjective perception that creates the linguistic system (Sweetser 1998: 2).

Thus, the metaphor is ‘‘primarily a matter of thought and action and only derivatively a matter of language’’ (Lakoff, Johnson 1980: 153) and it organizes the process of thinking itself (Richards 1964: 94). In this way, we have come to an opposition towards the lexicalist theory of Aristotle, according to whom the metaphor regards only the word. In this situation, the cognitivist perspective opposes to the comprehension of the metaphor as a shortened comparison and reveals the metaphor as a result of overlapping different conceptual domains. Denis Jamet and Adeline Terry point out that the metaphor is, first of all, a cognitive tool as our conceptual system is metaphorical by definition. It creates linguistic metaphors and visual metaphors as well. They emphasize the idea formulated by Isabelle Oliveira¹⁴ according to whom the metaphor is not just an adornment, and they put forth the argument that the metaphor is used in different various types of discourse and it does not have only an esthetic, literary function. The metaphor is at the origin of our conceptual system of perceiving and representing the world (Jamet, Terry 2018: 6).

In the theory of cognitivism, the system is based on the conceptual metaphor and the linguistic one. On the other hand, the latter is based on the former and, as a consequence, their emergence is systematic (Lakoff, Johnson 1980: 55). The conceptual metaphors represent the concepts on which the linguistic metaphors are generated, even if they are conventional/lexicalized, semi-lexicalized/accepted by the linguists or creative/‘‘vives’’¹⁵ (Crespo Fernandez 2008: 98, *apud* Jamet, Terry 2018: 7).

Therefore, the metaphor is the result of a transfer between two conceptual or notional domains. The two *terms* – which belong to different domains (the source domain and the target domain) – establish a relation that mutually affects the both domains which have been getting modified: ‘‘Metaphor operates between domains. It operates so pervasively that speakers find an inter-domain connection between knowledge and vision, or between time and space, to be as natural as the intra-domain connections between *finger* and *hand* or between *man* and *woman*’’ (Sweetser 1998: 19).

---

¹³ By *individual subjective perception* we understand the *cultural perception of the members of a linguistic group* (see Jamet, Terry 2018).

¹⁴ Oliveira, Isabelle, 2009, *Nature et fonctions de la métaphore en science: l'exemple de la cardiologie*, Paris: L'Harmattan.

¹⁵ The term ‘‘métaphore vive’’ was first used by the French philosopher Paul Ricoeur in his essay ‘‘La Métaphore vive’’ published in 1975.

The technical character of TCC restricts the category of the collocations with a metaphorical value. In this case, the expressive function is the prevalent one, and not the function of standardization/denomination.

In the selected corpus we have identified a series of terminological metaphors, where one of the forming lexical elements is bearer of the /+abstract/ trait at the level of TCC, while in CL or in another specialized languages the same lexical unit has the trait /+concrete/. The initial meaning of the entire structure is metaphorical, by the linguistic parameter /+abstract/. The terminological metaphors have an explanatory value.

In this category the following noun structures are included: *grindă cu inimă plină* (Stoica 2014: 64), *îmbrăcăminte de tablă zincată/ îmbrăcăminte din carton bitumat* (Cotea 1971: 210), *mustăți de sârmă* (*idem*: 219), *pinten de bitum* (*idem*: 165), *talpă inferioară/talpă superioară* (Stoica 2014: 67), *toleranța jocului* (Proca 1999: 22).

DETERMINEE AND DETERMINANT IN THE TCC COLLOCATIONS. SIMPLE FORMING LEXICAL ELEMENT/COMPLEX FORMING LEXICAL ELEMENT

In TCC, the ratio *determinee/determinant* in the form of the collocations is subdued to a series of restrictions related to the word order and the structure. The pivotal term admits multiple adjuncts, and the entire lexical formation can be analyzed as well in *simple immediate forming lexical element* and in *complex immediate forming lexical element*, as it follows:

[*material izolator refractar*]/ [*material*] [*izolator refractar*]/ [*material izolator*]
[*refractar*]
[*rezistență la rupere prin încovoiere*]/ [*rezistență*] [*la rupere prin*
încovoiere]/ [*rezistență la rupere*] [*prin încovoiere*].

PIVOTAL TERM/ADJUNCTS

Compared with the lexical constructions formed by juxtaposition¹⁶, based on equivalent forming lexical element (such as *medic-erou, erou-medic*) – where the reversibility of the ratio *determinee/determinant* without affecting the meaning is obviously noticed – the collocations in TCC have a stable word order due to the semantic restrictions. Therefore, we have noticed that the specialized meaning is proper to a certain invariable stable order of lexical elements. Furthermore, the collocations in TCC manifest – besides the recurrence of the primary forming lexical element in establishing the specific inherent taxonomies – one of the particularities of the compound words in current Romanian language (v. Dimitrescu

¹⁶ This phenomenon is a typological trait of Romance languages (Dimitrescu 1994: 144).

1994: 145), that is the recurrence of the secondary forming lexical element¹⁷ (*acoperiș portant, element portant, placă (auto)portantă/ rezistență structurală, stabilitate structurală*) (Cotea 1971: 10, 71, 163, 168).

Overall, in TCC there are some series of lexical units that function within the collocations as a pivotal term, identified in the selected corpus with high frequency and recurrence. They are **simple** and **complex lexical units**:

– **simple lexical units**: *carton bitumat/ carton perforat* (Cotea 1971: 165, 166), *dimensiune modulară/ dimensiune modulată/ dimensiune nominală* (Proca 1999:21), *element metalic/ element portant/ element suport* (Cotea 1971: 65, 163, 167, 168), *frontieră absorbantă/ frontieră vâscoasă* (Stoica 2014: 41), *fundație flexibilă/ fundație rigidă* (*idem*: 46), *grindă principală/ grindă secundară/ grindă longitudinală/ grindă radială/ grindă transversală/ grindă compusă/ grindă continuă* (*idem*: 49, 100, 103), *încărcare cvasipermanentă/ încărcare excepțională/ încărcare temporară/ încărcare variabilă* (Proca 1999: 15, 16, 66; Stoica 2014: 103), *model bistructural/ model discretizat/ model structural/ model tridimensional* (Stoica 2014: 41), *perete interior/ perete exterior/ perete omogen/ perete despărțitor/ perete structural* (Cotea 1971: 118, 229, 279), *placă acustică/ placă autoportantă/ placă fonoabsorbantă/ placă fonoizolatoare/ placă generală, placă izolatoare/ placă fibrolemnoasă/ placă prefabricată/ placă semirigidă* (*idem*: 62, 71, 74, 235, 242), *rezistență medie/ rezistență structurală* (*idem*: 25).

The simple lexical units on the position of pivotal term (simple forming lexical element of the structure) admit adjectival adjuncts.

– **complex lexical units**: *material izolator refractar* (Cotea 1971: 13), *material izolator semirefractar* (*ibidem*); *rezistență la rupere prin compresiune* (*idem*: 25)/ *rezistență la rupere prin încovoiere* (*ibidem*); *structură de rezistență din beton* (Stoica 2014:6)/ *structură de rezistență din lemn* (*ibidem*)/ *structură de rezistență din metal* (*ibidem*).

In the case of this type of collocations, the pivotal term (complex forming lexical element of the structure) admits adjectival adjuncts, or/and noun adjuncts preceded by prepositions.

According to the position **unique term – binary term**, that is [A (a₁+a₂)] + B and A + [B (b₁+b₂)], we have identified the next types of lexical constructions in TCC:

– [A(a₁+a₂)] + B: *element de construcție despărțitor* (Cotea 1971: 226), where *element* and *de construcție* function as a₁, respectively a₂, and *despărțitor* – as B; *structură de rezistență mixtă* (Stoica 2014:6), where *structură* and *de rezistență* function as a₁, respectively a₂, and *mixtă* – as B (*ibidem*); *structură de rezistență din beton* (*ibidem*), where *structură* and *de rezistență* function as a₁, respectively a₂, and *din beton* – as B; *structură de rezistență din lemn* (*ibidem*), where *structură* and *de rezistență* function as a₁, respectively as a₂, and *din lemn* – as B; *structură de rezistență din metal* (*ibidem*), where *structură* and *de rezistență*

¹⁷ The lexical element appears again, but with a qualifying value.

function as a_1 , respectively as a_2 , and *din metal* – as B; *zonă de comportare sigură* (Proca 1999: 13), where *zonă* and *de comportare* function as a_1 , respectively as a_2 , and *sigură* – as B;

– **A + [B (b_1+b_2)]**: *construcție cu structură elastică* (Stoica 2014: 6), where *construcție* functions as A, and *cu structură* and *elastică* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *construcție cu structură mixtă* (*ibidem*), where *construcție* functions as A, and *cu structură* and *mixtă* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *construcție cu structură rigidă* (*ibidem*), where *construcție* functions as A, and *cu structură* and *rigidă* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *construcție cu structură semirigidă* (*ibidem*), where *construcție* functions as A, and *cu structură* and *semirigidă* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *grindă cu secțiune simplă* (*idem*: 49), where *grindă* functions as A, and *cu secțiune* and *simplă* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *îmbrăcăminte de carton bitumat* (Cotea 1971: 210), where *îmbrăcăminte* functions as A, and *de carton* and *bitumat* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *îmbrăcăminte de tablă zincată* (*ibidem*), where *îmbrăcăminte* functions as A, and *de tablă* and *zincată* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *structură fără stâlp central* (Stoica 2014: 443), where *structură* functions as A, and *fără stâlp* and *central* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *rezistență la rupere prin compresiune* (Cotea 1971: 25), where *rezistență* functions as A, and *la rupere* and *prin compresiune* occupy the positions b_1 , respectively b_2 ; *rezistență la rupere prin încovoiere* (*ibidem*), where *rezistență* functions as A, and *la rupere* and *prin încovoiere* occupy the positions b_1 , respectively b_2 .

The validity of this type of interpretation is given also by marking the morphological and syntactic relations within the binary structure: the grammatical agreement in genre within the sequence N+A and the forepositioning of the preposition within the sequence N+N.

Overall, in TCC the prevalence of the noun type has been noticed.

Such complex lexical structures with a large number of forming lexical elements have a high frequency and recurrence in the specialized languages, so in TCC as well, by reasons of "internal coherence" and "necessity" (Phal 1969: 76, *apud* Dimitrescu 1994: 152).

CLASSES OF DISTRIBUTION DEPENDING ON THE RECURRENCE OF ONE OF THE FORMING LEXICAL ELEMENTS

The recurrence of one of the forming lexical elements (primary/secondary, simple/complex) is a particularity of the collocations which denominate conceptual and semantic divisions/subdivisions in TCC. This phenomenon illustrates the capacity of the lexical units with a specialized meaning to develop complex lexical units and, hence, multiple hyponymic/hypernymic categories, corresponding to the specialized languages used in different scientific/technical and scientific fields.

Based on the selected corpus, we mention the following classes of distribution according to the criterion of **primary forming lexical element** (simple/complex)¹⁸:

- *element de construcție despărțitor* (Cotea 1971: 226)/ *element de construcție neomogen* (*idem*: 232)/ *element de construcție omogen* (*ibidem*);
- *grindă principală* (Stoica 2014: 65)/ *grindă secundară* (*ibidem*)/ *grindă longitudinală* (*idem*: 49)/ *grindă radială* (*idem*:100)/ *grindă transversală* (*ibidem*)/ *grindă compusă* (*idem*:66)/ *grindă continuă* (*idem*: 65);
- *încărcare cvasipermanentă* (Proca 1999: 15)/ *încărcare excepțională* (*idem*: 16)/ *încărcare temporară* (*idem*:15)/ *încărcare variabilă* (*ibidem*);
- *material izolator obișnuit* (Cotea 1971: 13)/ *material izolator refractar* (*ibidem*)/ *material izolator semirefractar* (*ibidem*);
- *model bistructural* (Stoica 2014: 41)/ *model discretizat* (*ibidem*)/ *model structural* (*ibidem*)/ *model tridimensional* (*ibidem*);
- *perete interior* (Cotea 1971: 118)/ *perete exterior* (*ibidem*)/ *perete omogen* (*ibidem*)/ *perete despărțitor*(*idem*: 229)/ *perete structural* (*ibidem*);
- *placă acustică* (Cotea 1971: 74)/ *placă autoportantă* (*idem*: 71)/ *placă fibrolemnoasă* (*idem*: 239)/ *placă fonoabsorbantă* (*ibidem*)/ *placă fonoizolatoare* (*ibidem*)/ *placă generală* (*ibidem*)/ *placă izolatoare* (*ibidem*)/ *placă prefabricată* (*idem*: 242)/ *placă semirigidă* (*idem*: 235);
- *rezistență medie* (Stoica 2014: 409)/ *rezistență structurală* (Proca 1999: 10);
- *rezistență la rupere prin compresiune* (*ibidem*)/ *rezistență la rupere prin încovoiere* (*ibidem*).

According to the **second forming lexical element**, we mention the following classes of distribution:

- *acoperiș portant* (Cotea 1971: 163), *capacitate portantă* (*idem*: 166), *element portant* (*idem*: 168);
- *coordonare modulară* (Proca 1999: 20), *dimensiune modulară* (*idem*: 21), *sistem modular* (*ibidem*);
- *elemente [...] despărțitoare* (Cotea 1971: 232), *perete despărțitor* (*idem*: 229), *planșee despărțitoare* (*ibidem*);
- *membrană prefabricată* (Cotea 1971: 235), *panou prefabricat* (*idem*: 27);
- *perete structural* (Cotea 1971: 118), *rezistență structurală* (Proca 1999: 10).

We have noticed that the primary lexical elements influence the binary structure only one side, forming lexical constructions based on the semantic relation hyperonym/hyponym. These are part of the *hard core* of TCC. The secondary lexical elements have the role of modifying the primary element, of including it into a certain semantic¹⁹ subcategory from the same lexical paradigm.

¹⁸ The order is alphabetical.

¹⁹ The development of semantic relations of hyperonymy/hyponymy is a phenomenon specific to the taxonomies in the specialized languages (see Joița 2018: 137).

COLLOCATIONS ABBREVIATED BY INNIALISMS

Productive way of reducing a lexical unit/group of constituents to designate a complex lexical formation with a unitary meaning (DSL:11–12), the innialism is an abbreviation with high frequency in specialized languages of the scientific/technical-scientific fields. The lexical units need to fulfill some criteria, in order to function as a unitary group. Among these given criteria, there are "frequency, unique reference, morphological and syntactic invariability, stable word order and the possibility of replacing the whole lexical construction by an initialism" (Bidu-Vrănceanu 2007: 150). In the specific case of terminologies, innialisms (those that abbreviate Romanian words and neological terms as well) have an important prevalence, for reasons regarding standardization, precision and scientific rigourity (see Stoichițoiu Ichim 2006).

Due to the influence of Russian language and, later, due to the influence of French and English language as well, abbreviation by initialisms has been used in Romanian after The Second World War. And they have come to a significant growth as proportion in use in the latest decades of the last century. The innialisms have been developing a various diversity of structures and even more, they have been increasing in number especially as a consequence of the political, economic and social changes brought by the moment 1990. All those reflected within the category of innialisms (Pitiriciu 2004: 342).

The innialisms we have identified in the selected corpus are part of the standard language in TCC and have denotative function, abbreviating the name of building materials. They abridge Romanian words and neological lexical borrowings with Anglo-American etymology.

In the first category, we have included the following innialisms:

- BCA (Cotea 1971:106, ș.u) < Rom. beton celular autoclavizat;
- PAL < Rom. placă din așchii lemnoase;
- PFL < Rom. placă fibro– lemnoasă.

The second category includes:

- HDF < Engl. high-density fibreboard;
- MDF < Engl. medium density fiberboard;
- OSB < Engl. oriented strand board;
- PVC (Cotea 1971: 153, 241) < Engl. polyvinyl chloride.

CONCLUSIONS

From the structural perspective, in TCC the noun collocations with multiple forming lexical elements and various possibilities of developing conceptual and semantic subcategories as taxonomies specific to LS are prevalent. Within their structure, the pivotal term is a noun, and the adjuncts follow the pattern prep.+N/A, respectively N/NG. Overall, we have noticed that the pivotal term is a simple

lexical element belonging to the *hard core* of TCC that generates some complex lexical units, having specialized meaning. They follow the pattern N/prep.+N/A.

The value of the collocational constructions is especially denotative, taking into consideration the technical character of DCC, where the expressive function is secondary.

The category of terminological metaphors includes noun structures with at least two forming elements, following the morphological pattern N+prepN+A/N+prepN/N+A/N+NG.

The lexical formations in TCC could be also analyzed in immediate forming lexical elements and in complex immediate forming lexical element, as shown: [*material izolator refractar*]/ [*material*] [*izolator refractar*]/ [*material izolator*] [*refractar*]. These lay out the recurrence of the primary/secondary forming lexical element in a series of specific classes of distribution – *grindă principală, grindă secundară; acoperiș portant, element portant*, and according to the position unique term – binary term they follow the patterns [A(a₁+a₂)] + B (*element de construcție despărțitor*, where *element* and *de construcție* function as a₁, respectively as a₂, and *despărțitor* – as B) and A + [B (b₁+b₂)] (*construcție cu structură elastică*, where *construcție* functions as A, and *cu structură* and *elastică* have the positions b₁, respectively b₂). The specialization of the language corresponding to the field of civil constructions is illustrated as well by the collocations abbreviated by initialisms (BCA, PAL, PVC).

SOURCES

- Cotea, I.; Dimitriu-Vilcea, E., 1971, *Materiale termo și fonoizolatoare în construcții*, București: Editura Tehnică.
 Proca, Gabriela, 1999, *Construcții*, București: Editura MATRIX ROM.
 Stoica, Daniel, 2014, *Construcții civile. Probleme și soluții moderne*, București: Editura MATRIX ROM.

DICTIONARIES

- DET = Freeman, H.G.; Glass G., 2008, *Dicționar tehnic englez-român/român-englez*, București: Editura Niculescu.
 DTT = Titeica, R. et alii, 1972, *Dicționar de termeni tehnici*, București: Editura Tehnică.
 DEXI = Dima, Eugenia (coord.); Cobeț, Doina; Manca, Laura; Dănilă, Elena; Dima, Gabriela; Dănilă, Andrei; Botoșineanu, Luminița, 2007, *Dicționar explicativ ilustrat al limbii române*, Institutul Phillipide și Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, Iași: Editura Arc&Gunivas.

REFERENCES

- Bidu-Vrânceanu, Angela (coord.), 2000, *Lexic comun, lexic specializat*, București: Editura Universității din București.
 Bidu-Vrânceanu, Angela, 2003, "Dinamica sensurilor cuvintelor românești din 1990 până în 2002", in Pană-Dindelegan, Gabriela (coord.), *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, vol. II, București: Editura Universității din București, 291–298.

- Bidu-Vrănceanu, Angela, 2007, *Lexicul specializat în mișcare. De la dicționare la texte*, București: Editura Universității din București.
- Bidu-Vrănceanu, Angela (coord.), 2010, *Terminologie și terminologii*, București: Editura Universității din București.
- Cabré, María Teresa, 1998, *Terminology: theory, methods and applications*, Philadelphia: Benjamin North America.
- Cabré, María Teresa, 2000a, “Elements for Theory of Terminology: Towards an Alternative”, in *Terminology* 6 (1), 35–57.
- Cabré, María Teresa, 2000b, “Terminologie et linguistique: La théorie des portes”, in *Terminologies Nouvelles* 21, 10–15.
- Croft, William, 2003, “Il ruolo dei domini semantici nell’interpretazione di metafore e metonimie”, in Luraghi, Silvia; Gaeta, Livio (a cura di), *Introduzione alla linguistica cognitiva*, Roma: Crocci, 77–100.
- Dimitrescu, Florica, 1994, *Dinamica lexicului românesc*, București: Editura Logos.
- Faber, Pamela (ed.), 2012, *A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language*, Berlin: Hubert&Co GmbH&Co KG.
- Gaudin, François, 2003, *Socioterminologie. Une approche sociolinguistique de la terminologie*, 2-ème édition, Bruxelles: De Boeck & Larcier, Edition Duculot.
- Jamet, Denis; Terry, Adeline, 2018, “Principes et fonctions de la métaphore en langue de spécialité dans un cadre cognitiviste”, in *La métaphore dans les discours de spécialité*, 2/2018, ELAD-SILDA, Lyon: Université Jean Moulin.
- Joița, Roxana, 2018, *Terminologia mass-mediei în româna actuală*, București: Editura Universității din București.
- Lakoff, George; Johnson, Mark, 1989, *More Than Cool Reason: A Field Guide to Poetic Metaphor*, Chicago: University of Chicago Press.
- Lakoff, George; Johnson, Mark, 2003, *Metaphors We Live By*, Chicago: The University of Chicago Press.
- Luraghi, Silvia; Gaeta, Livio (a cura di), 2003, *Introduzione alla linguistica cognitiva*, Roma: Carocci.
- Miclău, Paul, 1981, „Dimensiunea semantică a limbajelor specializate”, in *Semantică și semiotică*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 75–82.
- Oliveira, Isabelle, 2009, *Nature et fonctions de la métaphore en science: l’exemple de la cardiologie*, Paris: L’Harmattan.
- Pană-Dindelegan, Gabriela (coord.), 2002, *Aspecte ale dinamicii limbii române actuale*, București: Editura Universității din București.
- Phal, 1969, “La recherche en lexicologie au C.R.E.D.I.F.”, in *Langue française*, 2, mai, 76.
- Pitiriciu, Silvia, 2004, *Abrevierile în limba română*, second edition, Craiova: Editura Scrisul Românesc.
- Rastier, Francois, 1995, “Le terme entre ontologie et linguistique”, in *Banque des mots*, n.7, 35–65.
- Richardson, I., 1964, *The Philosophy of Rhetoric*, London, Oxford&New York: Oxford University Press.
- Ricoeur, Paul, 1984, *Metafora vie*, București: Editura Univers.
- Sanchez, Maribel et al., 2012, “Metaphor and Metonymy in Specialized Languages”, in Faber, Pamela (ed.), *A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language*, Berlin: Hubert&Co GmbH&Co KG, p. 64–103.
- Stoichițoiu Ichim, Adriana, 2001, *Vocabularul limbii române actuale. Dinamică, influențe, creativitate*, București: Editura ALL.
- Stoichițoiu Ichim, Adriana, 2006, *Creativitate lexicală în româna actuală*, București: Editura Universității din București.
- Sweetser, Eve, E., 1998, *From Etymology to Pragmatics. Metaphorical and Cultural Aspects of Semantic Structure*, Cambridge: Cambridge University Press.

SINTAGME TERMINOLOGICE ÎN LEXICUL SPECIALIZAT AL CONSTRUCȚIILOR CIVILE

Rezumat

Terminologia construcțiilor civile (TCC) constituie unul dintre limbajele specializate puțin investigate în lingvistica românească, deși dezvoltarea recentă a domeniului de referință este evidentă. Caracterul tehnic se manifestă explicit la nivelul limbajului aferent și clasează TCC drept *cod închis*, cu trăsături de interdisciplinaritate și lexicalizare.

Trăsătura de limbaj specializat este dată și de sintagmele terminologice, preponderente în TCC fiind sintagmele nominale denotative în care termenul-pivot admite adjuncți multipli. Formațiile lexicale pot fi analizate atât în constituenți imediați, cât și în constituent imediat simplu și constituent imediat complex de tipul [*material izolator refractar*]/ [*material*] [*izolator refractar*]/ [*material izolator*] [*refractar*]. Acestea manifestă repetabilitatea constituentului primar/secundar în anumite clase de distribuție – *grindă principală*, *grindă secundară*; *acoperiș portant*, *element portant*, iar după poziția termen unic – termen binar urmează tiparele $[A(a_1+a_2)] + B$ (*element de construcție despărțitor*, unde *element* și *de construcție* funcționează ca a_1 , respectiv a_2 , iar *despărțitor* – ca B) și $A + [B(b_1+b_2)]$ (*construcție cu structură elastică*, unde *construcție* funcționează ca A, iar *cu structură* și *elastică* ocupă pozițiile b_1 , respectiv b_2). Specializarea limbajului aferent domeniului construcțiilor civile este ilustrat și de sintagmele abreviate prin siglare (BCA, PAL, PVC).

TERMINOLOGICAL COLLOCATIONS IN THE SPECIALIZED LANGUAGE OF CIVIL CONSTRUCTIONS

Abstract

The terminology of civil constructions (TCC) is one of the specialized lexicons less investigated in the Romanian linguistics, even if the recent wide development of the reference field has been obvious. The technical character manifests in an explicit way at the level of the corresponding specialized language and classifies TCC as a *closed code*, with traits of interdisciplinarity and lexicalization.

The character of specialized language is given by the terminological collocations as well, the noun denotative collocations (where the pivotal term admits multiple adjuncts) being prevalent in TCC. The lexical formations could be analyzed in immediate forming lexical elements and in complex immediate forming lexical element, as well: [*material izolator refractar*]/ [*material*] [*izolator refractar*]/ [*material izolator*] [*refractar*]. These manifest the recurrence of the primary/secondary forming lexical element in a series of specific classes of distribution - *grindă principală*, *grindă secundară*; *acoperiș portant*, *element portant*, and according to the position unique term – binary term they follow the patterns $[A(a_1+a_2)] + B$ (*element de construcție despărțitor*, where *element* and *de construcție* function as a_1 , respectively a_2 , and *despărțitor* – as B) and $A + [B(b_1+b_2)]$ (*construcție cu structură elastică*, where *construcție* functions as A, and *cu structură* and *elastică* have the positions b_1 , respectively b_2). The specialization of the language corresponding to the field of civil constructions is illustrated as well by the collocations abbreviated by initialisms (BCA, PAL, PVC).

UN TERMEN CROMATIC ROMÂNESC DE ORIGINE AUTOHTONĂ – MURG

MIHAELA MARIN

Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”

marin.rmihaela@gmail.com

Cuvinte-cheie: *atestare, origine, sens, termen, substrat.*

Keywords: *proof, origin, meaning, term, autochthonous.*

1. INTRODUCERE

Rom. *murg* este unul dintre termenii a căror proveniență din substratul traco-dac a fost deja demonstrată pe baza înrudirii sale în plan indo-european cu alb. *murg*, *murk*. Contribuții remarcabile în domeniu li se datorează unor lingviști români și străini, printre care: Miklosich (1862: 30); Cihac (1879: 206); Hasdeu (1887: 69); Meyer (1891: 202); Densusianu (1901: 329); Barić (1919: 105); Capidan (1921–1922: 478); Diclescu (1924: 457–458); Skok (1925: 345, 576–577); Philippide (1928: 715–716); Drăganu (1933: 87); Meyer-Lübke (1933: 433); Pușcariu (1940: 310); Dečev (1957: 324); Giuglea–Ivănescu (1959: 110–111); Papahagi (1963: 3, 598–599); Iordan (1963: 76); Ciorănescu (1966: 3891); Niță-Armaș *et al.* (1967: 91); Vrabie (1967: 163); Russu (1967: 170; id. 1970: 182–183; id. 1981: 362–363); Poghiric (1969: 333); Mihăilă (1974: 126); Çabej (1976: 423); Ivănescu (1980: 260, 334, 463); Bolocan *et al.* (1981: 146); Brâncuș (1983: 102–103; id. 1995: 37; id. 2007: 174; id. 2013: 19, 2018: 322); Rosetti (1986: 152, 198, 244, 252, 296, 390, 391, 395, 396, 414, 535, 582, 739, 740); Slușanschi (1987: 116) și, mai recent, Poruciuc (1995: 51); Vătășescu (1997: 260–261, 463), Orel (1998: 278) Dima (2013: 55, 56, 65, 140); Chircu (2020: 42) ș.a.

Plecând de la vechimea atestărilor, răspândirea dialectală, capacitatea derivativă și prezența cuvântului *murg* în frazeologie, ne propunem să demonstrăm importanța sa în ansamblul vocabularului românesc. Potrivit lui Brâncuș (2007: 32) „cuvintele din substrat au o poziție importantă în ansamblul vocabularului”, *murg* fiind unul dintre termenii autohtoni siguri, cu echivalente în albaneză, care face parte din fondul principal lexical (pe baza criteriilor enunțate de Al. Graur).

SCL, LXXV, 2024, nr. 2, București, p. 191–201

DOI: 10.59277/SCL.2024.2.03

2. VECHIMEA ATESTĂRIILOR

Termenul cromatic *murg* (adjectiv) este atestat în scris începând din secolul al XVII-lea, cu sensul inițial „negru; închis la culoare”: „Trecă toate oile tale astăzi, și voiu împărți de acolo toată oaia **murgă** întru miei, și toată albă și pestriță întru miei, și întru capre”. *Biblia (1688)*, 22. „O sanie cu doi cai, unul albu și unul **murgu**”. (NECULCE, *Let.*, 80).

Ca adjectiv, lexemul *murg* este utilizat pentru a descrie:

a) blana și părul animalelor (ex. cai, vaci, alte animale): ‘Negru’: „Scroafă **murgă**”. ALR I 1 491/308¹. [O grămadă de cățeluși] „unii negri, alții **murgi** și alții bălțați”. H II 203;

b) părul sau culoarea cailor; prin extensiune, la cai: ‘Roșcat (închis) sau negru (roșcat), (regional) murgiu; (regional) cenușiu, pestriț’: „La culoarea **murgă**, perii de pe corp, sunt roșii cărămizii, pe când a picioarelor sunt negri”. (ENC. VET. 151). „Culorile calului sunt: **murg** (roșu ca vișina coaptă)”. (PRIBEAGUL, P. R. 69). „Calul este de culoare roșu (**murg**), roib, galben”. (H. II, 79). „Dacă e roșu, îi zice **murg**”. (H. IV 132);

c) penele păsărilor (păsări): „Cucule cu pene **murgi**, // Vara ghii, vara te duci”. (ARH. FOLK. I, 165);

d) tenul și fața oamenilor: (Prin Ban. și vestul Transilv.; despre oameni) ‘Cu pielea, tenul de culoare închisă’. „Om **murg**”. (ALR I 1 491/1);

e) ochii oamenilor: ‘Căprui’; ‘negri’ „Mândro, cu ochii cei **murgi**”. (DOINE, 222);

f) plante: ‘Închis la culoare’: „Ovăzul ... e de trei fealiuri: alb, galben și cam **murg**”. (ECONOMIA, 35/9);

g) fructe: (Regional) *Pere murgi* = „varietate de pere făinoase, de culoare vânătă, cu miezul roșu, cu gust acrișor. (Cf. ȘEZ. V, 68). „Pere **murji** ..., roșii numai pe o parte”. (Com. din TÂRCĂIȚA-BEIUȘ);

h) pâine: ‘Neagră’: „Pâne grumbă sau **murgă**”. (FRÎNCU – CANDREA, M. 100)

i) sol, pietre: ‘Care are o culoare închisă’: „Pământ negru, **murg**, sau de grădină”. (ECONOMIA, 6/18). „Mari pietroaie sure și **murgi**, unele grămadite la un loc”. (ODOBESCU, S. III, 195).

Lexemul *murg*, substantiv masculin și feminin, desemnează următoarele noțiuni:

a) ‘Cal de culoare murgă’; prin generalizare, ‘cal tânăr’: „De pe **murg** ușor să pogoară îndată”. (BUDAI-DELEANU, T. V. 100). „Sania-mi cea mică, **murgul** mieu cel dalb // Lăsau urme albe pe omătul alb”. (ALECSANDRI, O. 98). „Călare, rece, solemn, înfipt pe **murgul** său ca în poveste”. (D. ZAMFIRESCU, R. 256). „La căsuța albă văruiță, // **Murgul** din copită bate”. (CERNA, P. 138). „Pegasul

¹ Siglele utilizate sunt cele din DLR s. v.

meu e **murgul** românesc”. (BENIUC, V. 72). „**Murg** voinic și pintenog, // Care paște busuioc”. (ALECSANDRI, P. P. 49). „N-am eu cal de alergat // Și nici **murgă** // Să te-ajungă”. (BIBICESCU, P. P. 329). „Năgru ca on **murg**”. (ALR I 1491/109). „**Murgă** sură”. (ib. I 491/355);

b) momente ale zilei: ‘Amurg’: „Îndată au purces în **murgul** serii”. (IST. Ț. R. 128). „Era în **murgul** serii și soarele sfințise”. (HELIADÉ, O. I, 188). „Și vânăra // Până înspre **murg** de seară”. (TEODORESCU, P. P. 177). „Cîn în fu și **murg** d’e sară // Zos pă pom să d-alinară”. (DENSUSIANU, Ț. H. 128). (Rar) ‘Zori de zi’: „**Murgul** zilei”. (POLIZU, cf. PONTBRIANT, D.). „**Murgul** dimineții”. (COSTINESCU). „În **murgul** zorilor o șiră de scânteiei încununa a sa creastă”. (ODOBESCU, S. I, 157).

Contextele selectate evidențiază faptul că utilizarea adjectivală a lexemului *murg* este anterioară celei substantivale. Rom. *murg* avea inițial sensurile ‘închis la culoare; ‘întunecat’; ‘negru’; ‘pestriț’, iar, ulterior, printr-un proces de lărgire semantică, a ajuns să desemneze ‘nuanțele de roșu-închis, maro, gri’. În româna contemporană, termenul *murg* aparține registrului popular și este folosit doar cu sensul ‘cal’.

3. TRANSFERUL ÎN ONOMASTICĂ

Cuvântul *murg* este consemnat în scris ca nume propriu începând din secolul al XV-lea, iar ca nume comun, din secolul al XVII-lea. Potrivit lui Drăganu (1933: 87), rom. *murg* este atestat foarte devreme, inițial ca nume de vite, iar ulterior, de persoane și de locuri, datorită culorii închise: *Murga* (posibil *Morga* a. 1500, 1507), aflat în legătură cu rom. *murg* ‘braun, braunrot (von Pferden und Rindern)’ (= maro, maro-roșcat (despre cai și vite); *Murgaș* (vlahul Bogdan *Morgasia* (la Ragusa în 1278); *Murgaș* (sat, deal și munte la vlahii din Serbia medievală) (Drăganu 1933: 87; Brâncuș 1995: 42); în srb., cr. *Murgeša*, *Murgic*, *Murginovac*, *Murgonja*, *Murgonjica*, *Murgovac*, *Murgovica*; *Murgulović* (cf. dr. *Murgu*) (Pușcariu 1926: 291). Din românește (cf. drom. *Murgu*) provin numele *Murgulović* (Pușcariu 1926: 291); *Murga*² (Drăganu 1933: 97); *Murgó*³ (Drăganu 1933: 267); *Murgó visok*⁴ (Drăganu 1933: 367); *Murgana* (Capidan 1929–1930: 85–101, 207–208; Drăganu 1933: 615); *Murgaș*⁵ (Drăganu 1933: 616); *Murgaszowka* sau *Morgaszowka*⁶ (Drăganu 1933: 620); (oronim în Pen. Balcanică) *Murgule* (Rosetti 1986: 198).

² Într-un document din 1228.

³ Nume de localitate din Bodrog; a. 1290, 1291.

⁴ Toponim în Ungaria de pe harta militară austriacă.

⁵ Munți din Bulgaria sud-vestică.

⁶ În zona de deal, munți, păduri, din Tatra Arvei.

Rom. *murg* și derivatele sale sunt prezente foarte devreme în onomastică. În documentele de cancelarie redactate în Țara Românească și Moldova în secolele al XV-lea și al XVI-lea figurează:

Antroponimele: *Murgoci* (1440; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); Oana *Murgu* (1487; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); Ion *Murg* (1491; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150), *Mu(r)goiu* (1576; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Murgul* ot Severinești; Sta[n] i *Mu[r]ge* (1593; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Murgu* (1487; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Murgă* (1491, 1528, 1533; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Murguleț* s. m., *Murgu* (1570; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Costin Murguleț ot Frasin* (1598; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); [Cozma] *Mu[r]gu* (1569, 1570, 1573, 1577, 1574, 1575, 1576, 1579, 1589; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150). *Murgu*, *Murgă*, *Murge*, *Murguleț*, *Murga*, *Murgeni*, *Murgești* (Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 149). Brâncuș (1995: 42) remarcă frecvența apelativului *murg* în antroponomastica românească în care figurează *Murg(u)*, *Murgan*, *Murgă*, *Murgășan*, *Murgea*, *Murgeanu*, *Murgescu*, *Murgilă*⁷, *Murgiuc*, *Murgiuc*, *Murgoci*, *Murgui*, *Murgulescu*, *Murguleț*, *Murguș*, utilizarea unora dintre acestea și ca nume de animale (boi, cai, oi), explicându-se „prin raportarea la culoarea brună a părului și a lânii”.

În actele oficiale provenite din perioada menționată sunt consemnate numele de sate din:

a) Moldova: *Murga* (1462; 1502; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Glodeani ... ot Murga* (1462; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Murg* (1502; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Murgenii* (1466; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150);

b) Țara Românească: *Murgești* (1472; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150); *Crivina Murgeștilor* (1505; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150); *Murjeștii* (1531; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981: 150); *Murge[șt]* (1531; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150); *Murcești* (1571; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150); *Murgești* (1587; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150); *Murgeștilo[r]* (1594; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150); *Mu(r)gea[șt]* (1598; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150); *Murgeni* (<1575, sept. 1 – 1576, aug. 31>; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150); *Murge[v]* (1581; Mihăilă 1974: 126; Bolocan 1981:150).

Brâncuș (1995:42) remarcă frecvența derivatelor lexemului *murg* în toponimia românească: *Murgașul* (sat în Dolj); *Murgași*, *Murgeanca* (sat în Ialomița), *Murgeni* (sat în Tutova), *Murgești*, *Murgilești*, *Murgociul* (sate în Gorj, Olt, Rm. Sărat). Iordan (1963:57) pune în relație toponimele *Murgău* (Transilv.) și *Murgașul* (top. Argeș, Dolj, Olt, Vâlcea), cele două, cât și (top. Olt.) *Murgași* sunt utilizate și ca

⁷ „Craiuul Murgilă al Apusului este rudă de departe a regelui Morgetes din Hesperia italică” (Wald – Slușanschi 1987:116)

antroponime (Iordan 1963: 418)⁸. În opinia lui Iordan (1963:418) numele de loc *Murga* (Ialomița) demonstrează capacitatea de transfer în onomastică a adjectivului *murg*. Apelativul *murg* și derivatele sale sunt întâlnite și în antroponomastica aromânilor: *Murgana* (munte în sudul Albaniei); *Murgu*, *Murga*, *Murgaș*, *Murgaș* (toponim în Bulgaria) (Capidan 1946: 92; Brâncuș 1995: 42; Iordan 1963: 57); *Murgaș* (top. în Bulgaria, regiunea Kumanovo) (Iordan 1963: 57); *Margaja* (top. din regiunea Sofiei; < *murg*; Rosetti 1986: 396); *Murdzilă* (n. fam.) (Brâncuș 1995: 42).

4. CAPACITATEA DERIVATIVĂ

Rom. *murg* figurează ca bază a numeroase derivate primare și secundare substantivale, adjectivale și verbale, unele cunoscute ca toponime și antroponime: *murgoi* s. m. (DLR s. v.; DGDS 2010: 343–344); *murguleț* s.m. (DLR s. v.; DGDS 2010: 343–344); *murgean* s. m. (DLR s. v.; DGDS 2010: 343–344); *murgeștean* s. m. (DLR s. v.; DGDS 2010: 343–344); *murgoiăș* s.m. (DLR s. v.; DGDS 2010: 343–344); *murgi* vb. „a amurgi” (DLR s. v.; DGDS 2010: 343–344); *murgit* s. n. (DLR s. v.; DGDS 2010: 343–344); *murgite* adv. (loc. adv. *pe murgite*) (DLR s. v.; DGDS 2010: 343–344); *murgai*, *murgaie* s. m.f., adj. „bou sau vacă cu părul murg²” (DLR s. v.; Rosetti 1986:152). Sunt înregistrate în DLR s. v. derivatele: *murgan*, -ă adj., subst. 1. (bovină) cu părul murg²; „2. nume de pește nedefinit mai de aproape”; *murgaș*, -ă adj. „de culoare murgă²”; *murgat* s. m.; *murgană* s. f. „fluier mare și gros pe care îl fac copiii din coajă de tei”; *murgăreț*, -eață adj. „de culoare închisă; burn”; *murgeală* s. f. „amurgire, înserare”; *murghița*, în expresia *a întârcat murghița* = „a întârcat bălaia”; *murgi* vb. IV „deveni murg; a căpăta o culoare închisă, mohorâtă, urâtă”; *murgilă*¹ s. m. „1. amurg, înserare”; „2. personaj din basme, din descântece etc., care întruchipează amurgul”; „3. luceafărul de seară”; *murgilă*² s. m. „bou (sau bovină) cu părul murg²”; *murgiloaică*, *murgiloaie* s. f. „(într-un descântec) personaj feminin, întruchipare a amurgului”; *murgișor* s. m. „vițel murg”; *murgit* s. n. „amurg”; *murgiu*, -ie adj. „de culoare închisă”; *murgocel* s. m. „vițel sau bou murg²”; *murgoci*¹ s. m. „vițel născut în amurg”; *murgoci*² adj., s. m. „1. (bou) murg²”; „2. boiștean”; „3. larvă; larva cărăbușului”; *murgoi* s. m. „1. cal sau murg²”; „2. boiștean”; „3. porcușor”; „4. cosac”; *murgulean*; *murguleț* s. m. „diminutiv al lui murg²”; „2. numele unui dans popular”; *murguș* s. m. „murguleț”; *murgușel* s. m. „murguleț”; *murgușor* s. m. „murguleț”; *murguț*, -ă s. m., f., adj. „1. diminutiv al lui murg²”; „2. murg²”; „3. în expresia *a-nțarcat murguța* = a întârcat bălaia”; „4. numele unei hore”.

⁸ Iordan (1963: 418) consideră că top. *Murgău* < magh. *Murgó* < *morgó* ‘care murmură’, înrudit cu top. *Murgașul* < cf. magh. *morgás* ‘muget, mârâială, murmur’ „par a fi la origine nume de om”.

5. REPARTIȚIA REGIONALĂ ȘI DIALECTALĂ

Termenul este general în dacoromână. În aromână circulă lexemul *murgu* s. n. „amurg”; „murg”; „nume dat cailor, câinilor și oilor cenușii”; *murgu* adj. „cenușiu”; „maro” (Papahagi 1963:715), iar în meglenoromână este atestat termenul *murg* (despre vite, oi, boi, cai, câini, etc. „murg”) (Capidan 1935: 198). Absența cuvântului din istroromână a fost explicată de unii lingviști ca o consecință a bilingvismului vorbitorilor, iar de alții prin lipsa dicționarelor exhaustive moderne consacrate istroromânei, numărul mic de vorbitori, vitalitatea redusă a dialectului. E vorba de o situație întâlnită și în aromână și meglenoromână.

„Nu dispunem de dicționare exhaustive pentru meglenoromână și istroromână. Lista elementelor de substrat care lipsesc din dialectele suddunărene întocmită arată, chiar și cu aproximație, că numărul cuvintelor care lipsesc este în raport invers proporțional cu vitalitatea dialectului. Cu cât acesta este mai izolat, folosit un număr mai mic de vorbitori, supus unor influențe externe mai puternice, cu atât numărul cuvintelor care lipsesc este mai mare.” (Brâncuș 2007:177).

6. ROM. MURG ÎN LIMBILE ÎNVECINATE

În opinia lui Brâncuș (1983:103) preluarea rom. *murg* în toate limbile învecinate din centrul și sud-estul Europei s-a datorat păstorilor români și albanezi transhumanți⁹.

Numeroase cuvinte aparținând substratului (ca și altele de origine latină), aproape toate din sfera păstoritului, s-au extins de timpuriu în limbile vecine, ceea ce pune în lumină specificul și vechimea civilizației pastorale românești. În bulgară, neogreacă și sârbo-croată unele dintre aceste cuvinte au putut pătrunde și din albaneză sau, mai târziu, din aromână, dar în maghiară, slovacă, polonă, ucraineană, rusă, prezența acestora nu se poate explica decât ca împrumut din română, în maghiară, de exemplu, numărul lor este foarte mare. (Brâncuș 2007: 34).

Cuvântul a fost împrumutat în ucraineană (ex. ucr. *meregji*, *mur(u)gii*, *murhii* „pestriș, maro”; *murk* „obscuritate, întuneric”; *murgatyi* „tulbure”) (Vrabie 1967: 163; Niță-Armaș 1967: 91; Poghirc 1969: 333; Russu 1970: 183; id. 1981: 364; Brâncuș 1983: 103; id. 2007: 34), polonă (ex. pol. *murga* „bou cu capul și grumazul de culoare mai închisă”) (Vrabie 1976: 287; Russu 1970: 183; id. 1981: 364; Brâncuș 1983: 103); cehă (ex. ceh. *murgaše* (Russu 1970: 183; id. 1981: 364; Brâncuș 1983: 103); moravă (ex. morav. *murgana* „murgana” (Rosetti 1986: 390)¹⁰;

⁹ Rom. *murg* este un termen pastoral de origine autohtonă prezent în limbile balcanice (Rosetti 1986: 254).

¹⁰ Termenul rom. *murgana* (< *murg*) e comun tuturor slavilor din Carpați (Rosetti 1986: 391).

rusă (ex. rus. (prin intermediar ucrainean) *murugij* „pestriț, maro” (Russu 1970: 183, id. 1981:364; Brâncuș 1983: 103), maghiară (ex. magh. reg. *murg* „maro-roșcat” (Russu 1970: 183; id. 1981: 364; Brâncuș 1983:103); *murga* „cal roșu închis”; „porc roșcat”; „mârtoagă”; „tibia calului” (Russu 1970: 183; id. 1981: 364; Brâncuș 1983: 103); germană (ex. dial. săsesc *Murgē* „cal roșcat”; *murga* (Russu 1970: 183; id. 1981: 364). Din română sau din albaneză, *murg* a intrat în bulgară (ex. bg. *murg* „maro; maro-roșcat”, *murgav* „maro-închis”; *murgul'av* „brunet”, *Murgaš* „nume de munte”) (Miklosich 1862: 204; Russu 1970: 183; id. 1981: 363; Brâncuș 1983: 103; Rosetti 1986: 395), sârbă (ex. srb. *murga* „de culoarea măslinii”; *murgast*, *murgovast* și *murgav* „măsliniu”, *múrgul'a* „măslină cărnoasă” și în numele de persoană (și apoi loc.) și de vite (date după culoarea închisă) (Drăganu 1933: 52; Russu 1970: 183; id.1981: 364), greacă (ex. gr. *μῶργος* „negru (despre câini)”; *μουργάνα*, *μουργκος* „morocănos” (Capidan 1922: 540; id. 1923: 210; Drăganu 1933: 87; Russu 1970: 183; id. 1981: 363), maghiară (ex. magh. *murga* „murgă” (Drăganu 1933: 156; Russu 1970: 183; id. 1981: 364).

7. ORIGINEA

Poghirc (1969: 334), Russu (1970: 183; id. 1981: 363), Hamp (1982:182), Brâncuș (1983: 103), Rosetti (1986: 251) s-au pronunțat pentru proveniența rom. *murg* și a alb. *murk*, *murgu* „întunecos, negru, sur” dintr-un idiom vechi balcanic, excluzând atât ideea împrumutului lexemului românesc din albaneză.

Potrivit lui Brâncuș (1983:103) nu există dovezi care să susțină nici ipoteza împrumutului termenului albanez din română, (Tiktin 1911: 1022; Barić 1919: 105; Șăineanu 1936: 413), nici a celui românesc din albaneză, formulată de Capidan (1921–1922: 478–479, 540–541).

În opinia autorului citat (Brâncuș 1983: 103) sunt neconvingătoare ipotezele împrumutului lexemului *murg* din slavă (Cihac 1879: 206), din greacă (Philippide 1894: 147, 216; Pontbriant 1862: 454 ; Diclescu 1924: 447), din neogreacă (Rösler 1865: 573) (Brâncuș 1983 :103), din latină (Scriban 1939:842; Weigand 1905: 103; Pascu 1925: 121, 1021), cea din urmă respinsă și de Russu (1970: 184; id. 1981: 364).

Philippide (1928:651, 725) consideră puțin probabilă etimologia admisă de Meyer (1891:282), potrivit căruia rom. *murg* < alb. *murk*-, -*gë* < lat. *amurca* „Ölschaum; die beim Auspressen der Oliven vorfliessende wässrige Unreinigkeit, das Vorschoss, Quelschaum” (= impuritatea apoasă care curge la presarea măslinelor). Credem că este parțial adevărată soluția lui Skok (1925: 345), Pușcariu et al. (1926: 291), pentru care rom. *murg* e un împrumut din alb. *murk* „est un mot balkanique on ne sait pas d’où” (= este un cuvânt balcanic provenit nu se știe de unde).

Poghirc (1969:334), Russu (1970:183; id. 1981: 363), Hamp (1982:182), Brâncuș 1983:103; Rosetti 1986:251) consideră că rom. *murg* și alb. *murk*, *murgu* sunt cuvinte înrudite deoarece au rezultat din același prototip indo-european, plasat în sfera ipotezelor:

a) Rom. *murg* adj. „întunecat”; s. m. „cal cu părul de culoare închisă”; s. f. „înserare” are origine autohtonă (Poghirc 1969: 333);

b) Rom. *murg*, raportabil la alb. *murg*, *murk* a derivat de la radicalul indo-european **mer-/mor-* „a înnegri”; „culoare întunecoasă”; pată” (Russu 1970: 184; id. 1981: 365);

c) Rom. *murg* se raportează la toponimul trac. *Μυργίσκη* (Dečev 1957: 324; Poghirc, 1969: 333) și la trac. *μυρίσκη* (var. *μυργίσκη*, numele de persoană mesapic *Mirgetaos*, *μόργοζ*, *μόρηζ* (Italia de sud) și cu numele de trib *μόρηζ*). Dečev (1957: 327) nu exclude proveniența rom. *murg* din i.-e. **mer(ə)gu-* „a se întuneca” (cu evoluția fonetică *gu>g*), aflat la baza multor derivate din spațiile balto-slav și germanic (Pokorny 1959: 734);

d) Rom. *murg* adj. trebuie raportat la alb. *murk*, *murgu* „întunecos, negru, sur” (aparținând fondului indo-european moștenit al albanezei) azi folosit cu sensul figurat „biet, sărman” (comparabil cu *i zi* „negru” și fig. „nenorocit, nefericit”, *i bardhë* „alb” și fig. „fericit”). Lexemul circulă încă în unele graiuri actuale ale albanezei cu sensul primar (comp. și cu derivatele *murgjan* „cal alb”, *murgjin* „bou negru-roșcat”, *murgash*, adj. „(despre părul animalelor) negru, brun, cenușiu-deschis.” (Brâncuș 1983:103);

e) Rom. *murg* „brun-roșcat”; „cenușiu”, alb. *murk*, *murg* „cenușiu”; „întunecat” au derivat de la radicalul dacic. **merg-/marg-* „a merge” (cf. alb. *mërgo(n)j*, arm. *merdžem* ‘a merge’, skr. *mārga-* ‘cale, drum’) care „denumea probabil „crugul soarelui” pe cer de la asfințit spre răsărit, crepusculul fiind i.-e. **m̥rgho-* (de unde germ. *Morgen*, dar rom. *a-murg*); culoarea crepusculară întunecată, cu reflexe de brun și cenușiu apare în rom. *murg*” (Slușanschi 1987:116);

f) Rom. *murg*, alb. *murg* ar putea fi înrudiți cu termenii indo-europeni asociați noțiunilor de „a muri”; „moarte”; „mort”, care sunt expresii eufemistice cu sensurile „a termina”; „a se stinge”; „a arde încet”; „a înțepeni”. Avest. *mahrka* „distrugere”; „moarte”, n. pers. *marg* „moarte”, *mərāč* „a distruge, a ucide”, skr. *mrc* „a răni” reprezintă probabil o extensiune a radicalului **mer-* „a zdrobi, a înghesui, a freca”. Este posibil ca extensiunea să desemneze și ideea de „întuneric”, de „clar-obscur”. (Buck 1949: 286). Rom. *murg*, alb. *murg* se află în relație cu lezgin *mürhă* „rouille” (= ruginiu), afgană *murča* „rouille” (= ruginiu) (Aslanov 1966: 810); irlandeză *meirg* „rust” (= rugini); sanscrită *mrga* „gazelle” (= gazelă) și *mer*, *morr-(u)-* „schwärzen, Dunke, Farbe; Schmutzfleck” (= înnegri; întunecă; colorează; pată de murdărie) (lituanian *mürsinu* „besudle” (= murdar); *mur(k)šlinn* „wache, sudle” (Walde și Pokorny 1927: 734), v. lituanian *murzinas* „sale, souillé, sali” (= murdar; murdărit) (Riza 1970: 35).

g) Presupunem existența unei relații de înrudire între rom. *murg* și mai mulți termeni din arealul lingvistic indo-iranian: sanscrită *marka* „moarte, deces”, avestic *mahrká* „Tod, Verbeden” (= moarte), *maraka* „Tod, Verberden, Verrichtung“ (= moarte) (Bartholomae 1961: 1146); provenind de la verbul *marək-* „töten, zerrstören” (= a ucide, a distruge); *marka* „Name eine Dämons” (= numele unui demon); persană nouă *marg* „Tod” (= moarte); pahlavi *mark* „moarte, deces”, *marrkih*, *makaēča*, *marək-* „ergefährdet” (= pe cale de dispariție); pahlavi *tapahemitan*(*zuy*) *murgenišn datan*; osetă *marg* „moarte”; pahlavi *marg*, *mrg* „moarte”; kurdă *merk* „moarte”; beluči *mrk* „moarte”; avestic *mahrka* „moarte”; bengali *merag* „moarte”; scito-sarmată *marka* „moarte, deces” (Abaev 1958: 72).

8. CONCLUZII

1. Am readus în discuție termenul cromatic *murg*, folosit pentru a descrie blana, părul animalelor (cal, vacă); penele păsărilor (păsări); tenul, fața oamenilor; cerul (înnorat; acoperit; cețos) și care desemnează noțiunile „roșu închis”; „maro închis”; „negru”; „cenușiu”; „pestriț”.

2. Rom. *murg* este atestat în scris începând din secolul al XV-lea până astăzi, utilizarea sa adjectivală fiind anterioară celei substantivale.

3. Lexemul figurează ca bază de derivare a numeroase nume comune și proprii.

4. Cuvântul circulă în dacoromână, aromână și meglenoromână, absența sa din istroromână fiind explicată prin lipsa dicționarelor exhaustive ale acestui dialect, bilingvismul vorbitorilor, existența (la un moment dat) și dispariția lui din acest idiom, ca urmare a înlocuirii sale cu un cuvânt de altă origine. Rom. *murg* a fost preluat în toate limbile învecinate din sud-estul și centrul Europei.

BIBLIOGRAFIE

- Abaev, Vasilij Ivanovich, 1973, *Istoriko-etimologičeskij slovar' osetinskogo jazyka* (vol. II), Moskva – Leningrad: Izdatel'stvo Akademii nauk SSSR.
- Aslanov, Martyros Grigorievič, 1966, *Afgansko-russkij slovar (puštu)*, Moskva: Akademiya Nauk SSSR, Institutut Norodov Aziji.
- Barić, Henrik, 1919, *Albano-rumänische Studien*, I, Sarajevo (Zur Kunden der Balkanhalbinsel, 7: Quellen und Forschungen).
- Bartholomae, Christian, 1904, *Altiranisches Wörterbuch*, Strassburg: Verlag von Karl J. Trubner.
- Bolocan, Gheorghe (coord.), 1981, *Dicționarul elementelor românești din documentele slavo-române. 1374–1600*. Institutul de Lingvistică din București. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România.
- Brâncuș, Grigore, 1983, *Vocabularul autohton al limbii române*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Brâncuș, Grigore, 1995, *Cercetări asupra fondului traco-dac al limbii române*, București: Institutul Român de Tracologie. Bibliotheca Thracologica, VIII.

- Brâncuș, Grigore, 2013, *Studii de istorie a limbii române* (vol. III), București: Editura Academiei Române.
- Buck, Carl Darling, 1949, *A Dictionary of Selected Synonyms in the Principal Indo-European Languages. A Contribution of the History of Ideas*, Illinois: The University of Chicago Press.
- Capidan, Theodor, 1921-1922, „Raporturile albano-române” (II), *Dacoromania*, II, 444–554.
- Capidan, Theodor, 1935, *Meglenoromânii* (vol. III), *Dicționar meglenoromân*, București: Editura „Cartea Românească”.
- Chircu, Adrian, 2020, *Elemente de substrat în limba română*, în *Enciclopedia imaginariilor din limba română. Patrimoniu și imaginar lingvistic* (vol. II), Corin Braga (coord. general), Elena Platon (coord.), Gheorghe Chivu (consultant științific), Iași: Editura Polirom, 43.
- Ciorănescu, Alexandru, 2002, *Dicționarul etimologic al limbii române*, ediție îngrijită și traducere din limba spaniolă de Tudora Șandru Mehedinți și Magdalena Popescu Marin, București: Editura Saeculum I.O.
- Çabej, Eqrem, 1976, *Studime gjuhësore*, II, Prishtinë: Rilindja.
- Hasdeu, Bogdan Petriceicu, 1976 [1887], *Etymologicum Magnum Romaniae*, (vol. I), ediție îngrijită, studiu introductiv și note de Grigore Brâncuș, 1976, București: Editura Minerva.
- Dečev, Dimităr, 1957, *Die thrakischen Sprachreste*, Wien: Rudolf M. Rohrer.
- Densusianu, Ovid, 1975 [1901], *Histoire de la langue roumaine*, (vol. I), ediție îngrijită de B. Cazacu, V. Rusu și I. Șerb. Ediție critică și note de V. Rusu. Prefață de B. Cazacu. București, Editura Minerva, 1975, 329.
- DLR = *Dicționarul limbii române*. Academia Română. Ediție anastatică după *Dicționarul limbii române (DA)* și *Dicționarul limbii române (DLR)*, (vol. IX) București: Editura Academiei Române, 2010.
- Diculescu, Constantin, 1924, „Elementele vechi grecești din limba română”, *Dacoromania*, IV, partea I, 394–502.
- Dima, Emanuela, 2013, *Terminologia păstorească moștenită în limba română. Elemente de dinamică lexicală*, București: Editura Academiei Române.
- Drăganu, Nicolae, 1933, *Românii în veacurile al IX-lea – al XIV-lea pe baza toponimiei și a onomasticeii*, București: Imprimeria Națională.
- Giuglea, George, Gheorghe Ivănescu, 1959, „Un cuvânt românesc de origine traco-dacă: dr. mânăzare, mârzără, mr. muldzăre”, *Studii și cercetări lingvistice*, nr. 1, 105–112.
- Jordan, Iorgu, 1963, *Toponimia românească*, București: Editura Academiei Republicii Populare Române.
- Ivănescu, Gheorghe, 1980, *Istoria limbii române*, Iași: Editura Junimea.
- Lange-Kowal, Ernst-Erwin, 1941, „Rum. Murg und amurg, zwei Zeugen des illyro-throko-dakorum. Uebereinanderleben”, *Schprachkunde*, nr. 6, p. 9–11.
- Meyer-Lübke, Wilhelm, 1933, *Romanisches etymologisches Wörterbuch*, ed. III, 1933, Heidelberg: Carol Winter Verlag.
- Miklosich, Frédéric, 1862, *Die slavischen Elemente im rumunischen*, Wien: aus de kaiserlich-königlichen hof- und Staatsdruckerei.
- Meyer, Gustav, 1891, *Etymologisches Wörterbuch der albanesischen Sprache*, Strassburg: K.J. Trübner.
- Mihăilă, Gheorghe, 1974, *Dicționar al limbii române vechi (sfârșitul sec. X – începutul sec. XVI)*, București: Editura Enciclopedică Română.
- Niță-Armaș, Silvia, Nicolae Pavliuc, Dorin Gămulescu et alli, 1967, „L'influence roumaine sur le lexique des langues slaves”, *Romanoslavica*, XVI, nr. 6, 59–121.
- Orel, Vladimir, 1998, *Albanian Etymological Dictionary*, Leiden – Boston – Köln: Brill.
- Papahagi, Tache, 1963, *Dicționarul dialectului aromân*, București: Editura Academiei Române.
- Philippide, Alexandru, 1894, *Principii de istoria limbii române*, în *Opere alese. Teoria limbii*. Editate de G. Ivănescu și Carmen-Gabriela Pamfil. Cu un studiu introductiv și comentarii de G. Ivănescu. București: Editura Academiei Române, 1984.
- Philippide, Alexandru, 1928, *Originea românilor*, (vol. II), Iași: Tipografia „Viața Românească” S. A.
- Pokorny, Julius, 1959, *Indogermanisches Etymologisches Wörterbuch*, Bern: Franke.

- Poghirc, Cicerone, 1969, „Influența autohtonă”, în Ion Coteanu, Iancu Fischer, Sebastian Popescu (coord.), *Istoria limbii române*, vol. II, București: Editura Academiei Române, 313–365.
- Poruciuc, Adrian, 1995, „Probleme ale și modele ale etno- și glotogenezei sud-est europene (cca 6500 î.Hr. – 1500 d.Hr.)”, *Archaeolinguistica. Trei studii interdisciplinare*, București, Ministerul Învățământului: Institutul Român de Tracologie. Bibliotheca Thracologica, IX, 21–58.
- Pușcariu, Sextil, 1913, în *Dicționarul limbii române*. Academia Română. Ediție anastatică după *Dicționarul limbii române (DA)*, (vol. I) și *Dicționarul limbii române (DLR)*, (vol. IX) București: Editura Academiei Române, 2010.
- Pușcariu, Sextil, Matteo Bartoli, Aois Belulovici, Arthur Byhan, 1926, *Studii istroromâne*, II, București: „Cultura Națională”.
- Pușcariu, Sextil, 1940, *Limba română, I: Privire generală*, București: Fundația pentru Literatură și Artă, 310.
- Rosetti, Alexandru, 1986, *Istoria limbii române. I. De la origini până la începutul secolului al XVII-lea*. Ediție definitivă, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Riza, Adrian, 1971, „Concordances lexicales entre éléments roumains et éléments relevant des aires iranienne et caucasienne”, *Studia et Acta Orientalia*, VIII, 1971, 237–251.
- Russu, I. Ioan, 1967, *Limba traco-dacilor*, ediția a II-a revăzută și adăugită, București: Editura Științifică.
- Russu, I. Ioan, 1970, *Elemente autohtone în limba română. Substratul comun româno-albanez*, București: Editura Științifică.
- Russu, I. Ioan, 1981, *Emogeneza românilor*, București: Editura Științifică și Enciclopedică.
- Skok, Petar, 1925, „Des rapports linguistiques slavo-roumains”, *Slavia*, IV, 345, 576–577.
- Slușanschi, Dan, 1987, „Traco-dacii și idiomurile lor”, în Dan Slușanschi, Lucia Wald, Francisca Băltăceanu, *Introducere în studiul limbii și culturii indoeuropene*, București: Editura Științifică și Enciclopedică, 105–119.
- Tiktin, Hariton, 1911, *Rumänisch-deutsches Wörterbuch*, (vol. II), București: Imprimeria Statului, Bukarest, Staatsdruckerei.
- Vătășescu, Cătălina, 1997, *Vocabularul de origine latină din albaneză în comparație cu româna*, București: Institutul Român de Tracologie. Bibliotheca Thracologica, XIX.
- Vrabie, Emil, 1967, „Influența limbii române asupra limbii ucrainene”, *Romanoslavica*, XIV, 109–198.
- Vrabie, Emil, 1976, „Note lexicale privind elementele de origine românească în limba polonă” (II), *Studii și cercetări lingvistice*, nr. 3, 279–291.
- Walde, Alois, Julis Pokorny, 1927–1932, *Vergleichendes Wörterbuch des Indogermanischen Sprachren* (vol. II), Berlin, Leipzig: Walter de Gruyter.

THE STORY OF AN ANCIENT TERM - *MURG*

Abstract

The long history of debates over the topic provides rich information about the first attestations, semantic, dialectal diffusion, the onomastic transfer, and the origin of the Romanian term *murg* (engl. ‘roan’, ‘sorrel’, ‘chestnut (horse)’), unfortunately scattered in various journal articles not easy to reach. The aim of the article is to give an overview of the existing approaches, to highlight the most relevant conclusions, and to briefly comment wherever we considered necessary.

SURFING. AN EMERGENT TERMINOLOGY IN ROMANIAN

CRISTINA VARGA*, ANDREEA-VICTORIA GRIGORE**

* Babeş-Bolyai University, Faculty of Letters
cristina.varga@ubbcluj.ro

** University of Bucharest, Faculty of Letters
victoria.grigore@unibuc.ro

Keywords: *terminology, surfing, sport terminology, emergent terminologies, terminological neology, classification of terms.*

Cuvinte-cheie: *terminologie, surf, surfing, terminologia sporturilor, terminologii emergente, neologie terminologică, clasificarea termenilor.*

INTRODUCTION

Sport is a highly dynamic and very active specialized field, part of daily life and everyday communication. This apparently familiar field turns out to be quite specialized when it comes to communicating during mass sports events and professional exchanges. On the other hand, sports terminology is not evenly developed and used throughout the world. While some sports are widespread and very popular, others, such as water and winter sports, are practiced regionally, according to geographical location and relief. Influenced by this uneven distribution of sports practice, the terminology of this field is also heterogeneous and, in many cases, depends on historical, geographical, and cultural aspects. An additional aspect which makes it difficult to know and document sports terminology is the official recognition and entry into major competitions of new sports. Although initially little known, they can become very popular, which entails that translators, interpreters and sports analysts also need to be able to communicate and know their terminology. These emerging terminologies of recently introduced sports are the most problematic, especially when communication takes place in a culture that is lacking in the tradition of practicing the sport in question. In Romanian, the documentation of certain emerging terminologies in the world of sports was boosted by the recently concluded large-scale sporting event, namely, the Summer Olympic Games, which took place in Paris from July 26 to August 11, 2024.

This major sporting event was attended by 206 Olympic teams competing in 44 different sports, and for this competition, 4 new sports were introduced: *surfing*,

skateboarding, climbing, and breaking. Little known and so far not represented at major competitions in Romania, *surfing* features a rich terminology, particularly in terms of the different types of equipment and figures that surfers perform. Surfing is a terminology of recent implantation in our language, which has been documented in the recently published glossary *Vocabulaire panlatin du surf* (Labadie and Sauvage 2024), elaborated under the patronage of the French Ministry of Culture.

In the present paper, we aim mainly to observe how the Romanian language adapts to new realities and creates specialized lexical units in order to name them, using diverse linguistic features. In order to achieve our research objectives, we intend to address the following questions: a) is the terminology of surfing in Romanian dominated by Anglicisms? b) is there any terminological variation indicating that Romanian is rapidly assimilating and developing surfing terminology? c) do loanwords predominate in Romanian surfing terminology and what is their weight?, and d) does surfing terminology feature hybrid terminological structures consisting of Anglicisms and Romanian terms?

The theoretical framework which we will refer to in order to answer the questions raised by the issue of emerging terminologies in Romanian is given by works such as: Guilbert (1973, 1974), Rey (1976), Boulanger (1979a, 1979b), Diki-Kidiri *et al.* (1981), Tournier (1990), Ciobanu (1996), Avram (1997), Humbley (2000), Pruvost and Sablayroles (2003), Díaz Hormigo (2007), Guerrero Ramos (2013), Llopart-Saumell and Freixa Aymerich (2014), Sablayroles (2019), Guerrero Ramos and Pérez Lagos ((eds.) 2020), and Varga (2024).

The present paper is targeted at linguists and researchers interested in the dynamics of emerging terminologies in Romanian as well as translators, professional interpreters, professors and students concerned with this topic.

SPORTS, DICTIONARIES AND TERMINOLOGY

The growing interest in sports communication and sports events has led to a growing interest in the study of the specialized language of this wide field. Thus, among the first published specialized dictionaries in this field one can mention Hepp (1962), and Lembke and Hepp (1972). Both published in Europe, the former is a dictionary of sports terminology covering seven languages, while the latter dictionary deals with Olympic sports. A significant first publication in this field in the USA is the *Merriam-Webster Sports Dictionary* (1976), a monolingual dictionary which, as indicated on its cover, aims to explain terms belonging to several hundred sports and is intended for spectators or people reading about the sports in question. Therefore, it can be noted that there is already a concern to make sports understood as they were presented in the media, the language of which is obviously less accessible to the general public.

Between 2000 and 2010, interest in sport is growing even more, and in addition to the publication of general sports dictionaries (Sharma 2006), interdisciplinary dictionaries in which sport features prominently are being published, such as *The Oxford Dictionary of Sports Science & Medicine* (Kent 2007) or *The SAGE Dictionary of Sports Studies* (Malcolm 2008). This fact indicates that perceptions of sport are changing, from being a leisure activity to a science that is studied alongside other scientific disciplines such as medicine. This view is continued with the publication of dictionaries such as the *Dictionary of Sports Studies* (Tomlinson 2010), but new perspectives on the field are also incorporated, as in the *Dictionnaire culturel du sport* (Attali and Saint-Martin (eds.) 2010), where sport is considered a cultural activity.

Nevertheless, even though the need to understand the language of sports, both intralinguistically and extralinguistically, is always mentioned, in the field of translation the neological nature of the sports terms is not explicitly stated until 2011. In that year, an acknowledgment that sports terminology is largely neological is made with the help of a glossary entitled *Vocabulaire des sports*, which systematized all sports terms published in the *Journal officiel* (<https://www.journal-officiel.gouv.fr/pages/accueil/>), edited by the *Commission générale de terminologie et de néologie*.

A further development in the documentation of sports lexicon is the specialization of dictionaries by different sport disciplines. Thus, since 2014, glossaries specialized on different sport disciplines are increasingly being published, for example, *Le Bureau de la traduction* published *Lexique du soccer (En-Fr-Es-Pt)* in that year, to provide a multilingual tool for official communication on the occasion of the Women's Soccer World Cup held in Canada in 2015. A decade after this publication, on the occasion of the Olympic Games in Paris in 2024, the *Délégation générale à la langue française et aux langues de France* is publishing a series of five glossaries, each focusing on a specific sport. These are: *surfing*, *volleyball*, *trampoline competition*, *rugby*, and *climbing*. Among these, there are only a few glossaries documenting emerging terminologies: *surfing*, *trampoline competition*, and *climbing*. The emerging terminology that will be analyzed in the present paper was published in Labadie and Sauvage (2024) under the title *Vocabulaire panlatin du surf*.

In Romania, sports terminology has been systematized and published since the '70s. One such example is *Mic dicționar medico-sportiv* (Baciu *et al.* 1971), published by Editura Stadion, in which sports are approached as a science and are put in connection with the medical field.

For multilingual sports communication in Romania, a polyglot sports dictionary documenting terms in seven European languages was also published in the '70s (Tudose 1973). As far as the publication of sports dictionaries is concerned, it can be observed that, every decade, a general sports dictionary is published in Romania, such as Căileanu (1984), Florea *et al.* (1995), Florea (2008), and Varga (2018).

In 1992, the translation of a French dictionary of martial arts (Frédéric 1993), published by Editura Enciclopedică, initiated a new trend leading to the development

of specialized dictionaries according to sports disciplines. This trend culminates in 2024 with the publication, as part of the Olympic Games, by the *Délégation générale à la langue française et aux langues de France*, within the French Ministry of Culture, in collaboration with the *Réseau panlatin de terminologie REALITER*, of the following Panlatin sports glossaries, which also include Romanian: *Vocabulaire panlatin du surf*, *Vocabulaire panlatin du volleyball de plage*, *Vocabulaire panlatin de l'escalade*, *Vocabulaire panlatin du rugby*, and *Vocabulaire panlatin du trampoline*.

Taking into account the fact that surfing is a sport that is increasingly being practiced in Romania, it can be noticed that its terminology is used not only in the context of sports competitions but also in connection with leisure sports, holidays and is even being addressed on social networks. This entails an expansion in the number of speakers using this vocabulary and, implicitly, a stronger presence of the terminology of this sport in Romanian, which leads to the development of complex lexical structures due to the effort of speakers to adapt foreign terms to Romanian. In the next section the theoretical framework will be described, allowing us to analyze further the way in which the Romanian language evolves through stages that allow its enrichment. Although this is a long-term linguistic phenomenon, in the present paper we shall analyze the current state of the specialized language of surfing in Romanian.

THEORETICAL FRAMEWORK

In this article it is assumed that languages are constantly evolving and adapting to the communicative needs of their speakers, but at the same time they are constantly influenced by societal changes. Thus, the outbreak of a pandemic, a war, the use of a new social network, or the emergence of a new sport initially impact the lexicon of a language, particularly the specialized lexicon, and may result in the formation of a new terminology, reflecting the new communication needs of the speaker to express new realities. An emergent terminology is, by its very nature, a neologistic terminology, and by *neologism* we mean “...une unité nouvelle de nature lexicale, dans un code linguistique défini...” (Rey 1976: 4), and relies on several linguistic features. One of the underlying procedures for the creation of new signifieds and signifiers in the language (Guerrero Ramos 2013: 115-130) is represented by *loanwords*. Defined as “unidad léxica tomada de otro sistema lingüístico” (Vega Moreno 2016: 283) or as “elemento lingüístico apunta a la idea de la transferencia directa de un elemento de una lengua a otra” (Gómez Capuz 2009), *borrowing* is described and scrutinized across a wide variety of theoretical perspectives (Guerrero Ramos 2013: 116–117). *Linguistic borrowing* also presents a wide variety of typologies, as presented in Guerrero Ramos (2013: 119-120), Guerrero Ramos and Pérez Lagos ((eds.) 2020: 81–84), Díaz Hormigo (2007: 33–54), and Rey (1976).

A specific type of linguistic borrowing is *Anglicism*. Very common in Romanian, and with a tradition of over a century and a half as a linguistic phenomenon in our language (Avram 1997: 7), the Anglicism was defined as:

[...] o unitate lingvistică (nu numai cuvânt, ci și formant, expresie frazeologică, sens sau construcție gramaticală) și chiar tip de pronunțare sau/și de scriere (inclusiv de punctuație) de origine engleză, indiferent de varietatea teritorială a englezei, deci inclusiv din engleza americană, nu doar din cea britanică (Avram 1997: 8).

This linguistic element is present in emerging terminologies where it plays an important and prominent role. Being foreign words brought into Romanian, Anglicisms are influenced by this language which attempts to integrate them. This influence is applied differently, varying according to the terms, with some integrating very quickly, others undergoing various alterations, and some which cannot be integrated, being excluded from the language. The process of integration of loanwords into a language and the various stages of this process are explained in Gómez Capuz (2004: 14–27), which describes the linguistic integration of foreign words as a three-stage process. These stages are: *a) the lexical item is transferred to another language, b) the process of assimilation of the foreign word and its turning into a linguistic borrowing, and c) the exploitation and creativeness of the loanword in the language that assimilated it.*

This theoretical framework will enable us to distinguish different categories of surfing terms in Romanian and will allow us to better understand them. Besides the Romanian terms already existing in the field of surfing, a number of borrowings (i.e., Anglicisms) exist and are currently in different stages of integration into Romanian. In order to be able to identify them, in what follows, we will detail their features according to each stage of integration into Romanian.

Foreign words that are in *the first stage of integration* into Romanian show the following features: a) occasional and rather isolated individual use, b) the term is not yet understood by the speakers and has to be explained by synonyms or syntagms, c) it loses its initial connotative values and receives a single signification in the target language (Gómez Capuz 2004: 15–17).

The second stage consists of the process of assimilation of the *foreign word* and its subsequent transformation into a *linguistic loan*. The word perceived as foreign linguistic item is *orthographically, phonetically, and morphologically assimilated*. The *semantic assimilation* of a loanword may lead to its semantic specialization, it may produce a new term or it may even become a hyperonym of the semantic area in which it operates (Gómez Capuz 2004: 17–25).

The third stage relies on the *exploitation and creativity of the loanword* which has already been integrated into the language. In this stage, the term is used as a lexical root for the formation of new lexical items, with the newly assimilated

term being used as an internal means of vocabulary. Such a term may be productive in forming other terms by derivation with prefixes/suffixes or forming hybrid compounds (Gómez Capuz 2004: 25–27).

In the following sections, starting from this paradigm, we will analyze the structure of surfing terminology in Romanian from the point of view of its terminological typology and its level of integration into Romanian. Thus, besides the terms in Romanian, terms of foreign origin will be classified according to the three stages of their integration into the language: Anglicisms (*diamond tail, surf, surfing*), borrowings adapted orthographically and morphologically to Romanian (*kiter, a padela, a surfa*), and derived and hybrid forms originating from Anglicisms (*pantof de wakeskating, surfing acrobatic, surfing pe burtă*). The abovementioned classes represent only the main categories, and, if necessary, the analyzed terms will be classified into several subcategories, according to the identified structures.

ANGLICISMS AND NEOLOGISMS IN SURFING TERMINOLOGY

Taking into consideration the theoretical framework previously discussed, the present study continues with the analysis of the Romanian surfing terms inventory. A special attention will be given to neologisms, mainly to Anglicisms which have been included in the inventory, and to the manner in which they have been integrated into Romanian.

From both a quantitative and qualitative point of view, Romanian surfing terminology offers significant details for the present research. These details take into account three different criteria according to which the surfing terminology can be organized. In the paragraphs to come, the paper will examine: 1) *the terminological variation*, 2) *the loanwords*, and 3) *the hybrid terminological structures*.

To illustrate these criteria, the paper will also focus on providing examples. In most cases, three examples will be given for every category within each criterion. Nonetheless, all the units will be listed for the categories with less than three terms¹. Bearing in mind that the majority of the surfing terms belong to the lexical and grammatical class of nouns, the gender will be signaled between brackets with the abbreviations *m.n.* (masculine noun), *f.n.* (feminine noun), and *n.n.* (neuter noun), according to Romanian language system. To a lesser extent, the surfing terms are verbs, adjectives or locutions, and, for this reason, their grammatical information will be rendered as *v.*, *adj.*, or *loc.*, according to the notations which have been used in the Panlatin glossary.

---

¹ Although the paper will focus on a limited number of examples, the complete inventory of the surfing terms in Romanian can be consulted on the website of the French Ministry of Culture (<https://www.culture.fr/franceterme/Nos-publications/Sports-olympiques-et-paralympiques/Vocabulaires-panlatins-langues-romanes-et-basque>).

1) Terminological variation

During the elaboration of the *Panlatin surf glossary* (Labadie and Sauvage 2024), 302 terminological variants were identified in Romanian as equivalents for the initial 174 English terminological units which have been given. The considerable difference is due to the fact that only 80 terms have one variant, whereas for other 222 terminological units, it has been noted a concurrence between two or more variants. Therefore, *terminological variation* represents the first criterion for the manner in which the terminology of surfing is organized in the Romanian language. According to this criterion, the surfing terminology contains five categories of terminological units, which consist of terms with 1-4, and even 6 variants.

The first category of units, in which each English surfing term has a unique variant in Romanian, comprises 80 terms. The second category contains 67 terms which have two attested variants (thus, bringing a total of 134 variants), while the third category includes 22 terms, for which the research has identified three variants (in other words, 66 terminological variants). To a lesser extent, the research has found 4 terms with 4 variants (namely, 16 terminological variants) and only 1 term with 6 variants, which form the fourth and the fifth category, respectively (see *Figure 1. Number of variants*). The existence of these five categories, as well as the presence of numerous terminological variants within indicates that the surfing terminology is not well-established in Romanian. For the majority of the terms, the use has not yet clearly chosen a certain variant to prevail over others. Based on this fact, it can be argued that the surfing terminology is in the process of development in Romanian.

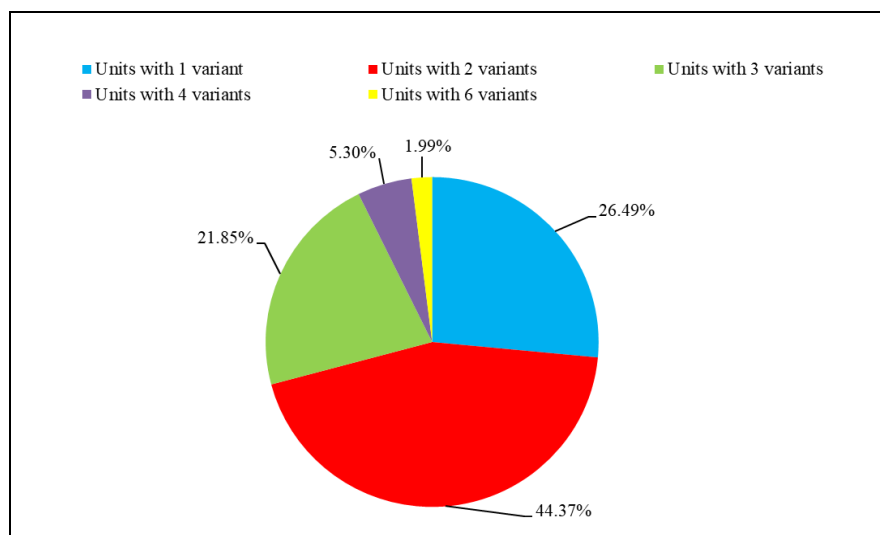

Figure 1. Number of variants.

The first category (i.e., the 80 units which have a single variant) represents 26.49% of the total amount and consists of terms like *carenă* (f.n.), *windsurfer* (m.n.), or *val close out* (n.n.). The second category, which includes 134 variants, stands for 44.37% and is exemplified by pairs such as *înotătoare surf* (f.n.) – *aripioară surf* (f.n.), *snap* (n.n.) – *layback snap* (n.n.), or *folie de surf* (f.n.) – *foil* (n.n.). Through its 66 terminological variants, the third category corresponds to 21.85% of the total amount and is represented by series such as *val tubular* (n.n.) – *tub* (n.n.) – *butoi* (n.n.); *kitesurfing* (n.n.) – *kitesurf* (n.n.) – *kiteboarding* (n.n.), and *surf acrobatic* (n.n.) – *wakesurfing* (n.n.) – *wakesurf* (n.n.).

Far fewer are the cases in which four or six variants have been identified to denote a single concept. These cases constitute the fourth and the fifth category of terms, which signify 5.30% and 1.99%, respectively. On the one hand, to illustrate the fourth category, the subsequent series have been recorded: *ceară surf* (f.n.) – *ceară placă de surf* (f.n.) – *ceară de surf* (f.n.) – *ceară pentru placa de surf* (f.n.); *înotătoare unică* (f.n.) – *înotătoare simplă* (f.n.) – *aripioară unică* (f.n.) – *cu o singură înotătoare* (loc.), and *surf pe burtă* (n.n.) – *surfing pe burtă* (n.n.) – *bodysurf* (n.n.) – *bodysurfing* (n.n.). On the other hand, no less than six equivalent terms have been registered in one (albeit notable!) situation, which forms the fifth category: *vâslitul din picioare* (n.n.) – *stand up paddleboarding* (n.n.) – *SUP* (n.n.) – *paddleboarding* (n.n.) – *stand up paddle* (n.n.) – *stand-up paddling* (n.n.).

As a result, taking into account the number of equivalents, it can be claimed that an inventory of 302 terminological variants has been attested, out of which approximately 74% have been found in concurrence, mostly either in pairs or in three-variant series. The fact that around 26% of the terms have been recorded with one variant can be regarded as yet another evidence for the development process of the surfing terminology in Romanian. The presence of terminological variation proves that the language itself attempts to adapt to newer extralinguistic realities or concepts which are denoted by means of more than one linguistic form. In addition, the existence of almost 26% of one-variant terms sets the stage for the eventual imposition of a single variant in those cases in which pairs and series are still found.

2) *The loanwords*

The second criterion which will be discussed in the following paragraphs concerns *loanwords*, i.e., the surfing terms which have appeared in Romanian as a result of the borrowing process. Among the 302 terminological variants registered, 101 are recent loanwords, more precisely, Anglicisms. Given that 33% (or approximately a third) of the variants are recently borrowed, the large amount of Anglicisms brings forth an important aspect for the qualitative analysis, namely, it represents another clear proof for the on-going process of developing the surfing terminology in the Romanian language (see *Figure 2. Anglicisms vs. Romanian terms*).

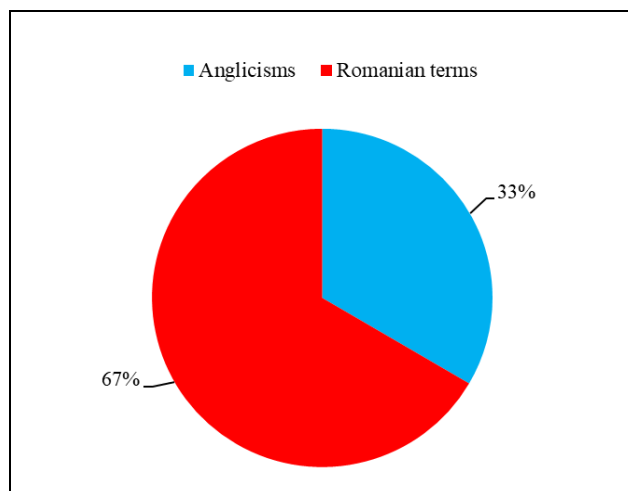

Figure 2. Anglicisms vs. Romanian terms.

44 Anglicisms, which equals 43.56% of the total number of the English loanwords, do not have a Romanian corresponding item (see *Figure 3. Anglicisms with or without Romanian variants*). This situation is illustrated by examples such as *diamond tail* (n.n.), the pair *snap* (n.n.) – *layback snap* (n.n.), or the series *re-entry* (n.n.) – *re entry* (n.n.) – *reentry* (n.n.). Relating these data with the three stages of the integration process presented in the theoretical framework, it can be claimed that all these Anglicisms exemplify the first stage of integration into Romanian, because they are still to be understood by most speakers and lack their original connotation.

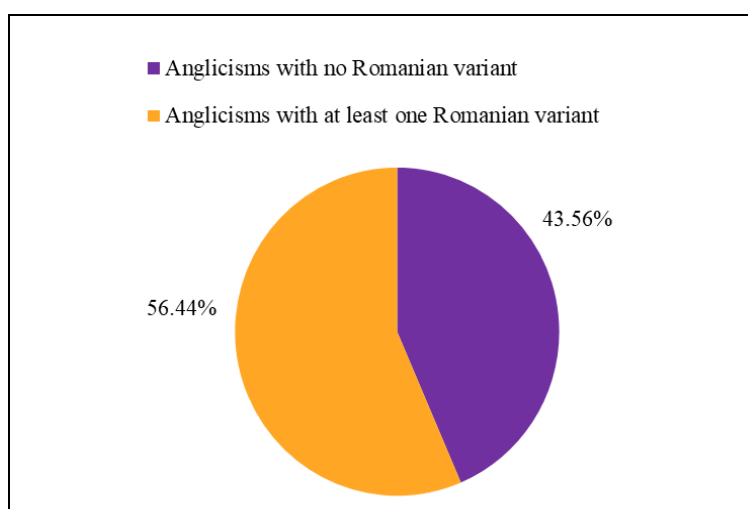

Figure 3. Anglicisms with or without Romanian variants.

Nevertheless, the emergence of so many Anglicisms which are yet to be integrated into Romanian can be expected to a certain degree, considering that the sport originated and is mainly practiced in North America. Moreover, Romanian follows a general tendency currently observed in other Romance languages (e.g., Italian, Portuguese, Spanish, etc.), specifically, that of taking terms from English (*the source language*) and adapting them to a greater or lesser extent to the characteristics of *the target language*. This general tendency can be easily seen in the Panlatin glossary that was elaborated under the auspices of the French Ministry of Culture (Labadie and Sauvage 2024).

In spite of the large amount of Anglicisms without Romanian variants, the remaining 57, corresponding to 56.44%, are denoted by means of two or more linguistic equivalents (see *Figure 3. Anglicisms with or without Romanian variants*). This results in a competition between Romanian and English, which demonstrates that the former language is adapting to a new domain, which has been internationally standardized in the latter language. At the same time, the competition between the two languages gives rise to equivalences between two or more variants, which come either equally from both languages or predominantly from one of them. The manner the ratio of Romanian equivalents and loanwords varies has led to the emergence of 57 Anglicisms. For all these variants, the equivalence relationship is established in five different ways:

- a. between one Romanian variant and one Anglicism (which results in 35 loanwords): *contur* (n.n.) – *outline* (n.n.); *observator* (m.n.) – *spotter* (m.n.); *vânt dinspre uscat* (n.n.) – *offshore* (n.n.);
- b. between two Romanian variants and two Anglicisms (which results in 2 loanwords): *surf pe burtă* (n.n.) – *surfing pe burtă* (n.n.) – *bodysurf* (n.n.) – *bodysurfing* (n.n.);
- c. between two Romanian variants and one Anglicism (which results in 5 loanwords): *cu trei înotătoare* (loc.) – *cu trei aripioare* (loc.) – *thruster* (n.n.); *loc de surf* (n.n.) – *loc pentru surf* (n.n.) – *spot* (n.n.); *surf cu tractare motorizată* (n.n.) – *surfing tractat* (n.n.) – *tow-in surfing* (n.n.);
- d. between one Romanian variant and two Anglicisms (which results in 10 loanwords): *înțoarcere pe creasta valului* (f.n.) – *top turn* (n.n.) – *off the top* (n.n.); *surf cu velă* (n.n.) – *windsurf* (n.n.) – *windsurfing* (n.n.); *surf acrobatic* (n.n.) – *wakesurfing* (n.n.) – *wakesurf* (n.n.);
- e. between one Romanian variant and five Anglicisms (a noteworthy case, which results in 5 loanwords): *vâslitul din picioare* (n.n.) – *stand up paddleboarding* (n.n.) – *SUP* (n.n.) – *paddleboarding* (n.n.) – *stand up paddle* (n.n.) – *stand-up paddling* (n.n.).

The quantitative data which have been presented above render an essential detail about the development process of the surfing terminology in the Romanian language. In 37 cases, the Romanian variant is in equal proportion with the Anglicism (see a. and b. in the list above), while in other 10 occasions (resulted

from c.), it prevails over the Anglicism. Although the research has already pinpointed that Anglicisms occupy a privileged position in the surfing terminology, the high presence of Romanian counterparts can be perceived as a major attempt of Romanian to adapt surfing concepts by designating them with native language variants.

3) *The hybrid terminological structures*

The last part of the analysis concerns the third criterion, more specifically, *the hybrid terminological structures*. Based on this criterion, the analysis of the surfing terminology has identified in Romanian (albeit in very different ratios) the following categories of terms: *synthetic terms* (which represent the majority with 90.07%), as opposed to *hybrid terms*, which constitute 8.28%, and *other terms*, which stand for only 1.66% (see *Figure 4. Categories of terms*).

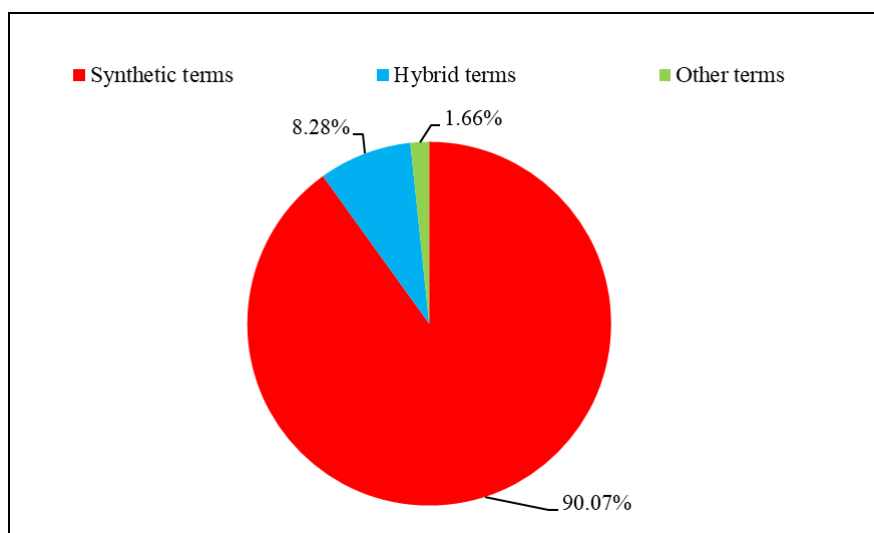

Figure 4. Categories of terms.

The synthetic terms

The synthetic terms designate simple Romanian units, as well as simple Anglicisms which have been assimilated into the Romanian language system. Bearing in mind that, by means of their assimilation, these Anglicisms developed orthographical, phonetic and even morphological properties common to Romanian units, they are considered proper linguistic loans and illustrate the second stage of Anglicisms' integration into the language.

The category of synthetic terms is represented by 272 simple Romanian and simple Anglicism units, which equals 90.07% of the 302 terminological variants attested. Moreover, three unitary groups have been identified within this category, with

99 simple Romanian terms, 44 simple Anglicisms, and 129 simple units, either Romanian variants or Anglicisms, which denote the same concept (see *Figure 5. Synthetic terms*). This existence of the 272 terminological variants indicates a clear preference of Romanian for expressing concepts in a synthetic manner, instead of a more complex, analytical manner, based on explanation and paraphrasing.

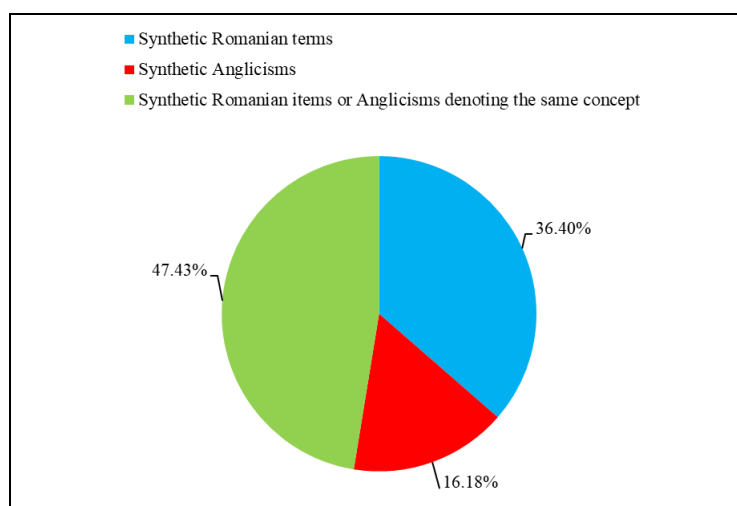

Figure 5. Synthetic terms.

The first group of synthetic terms, represented by the large amount of 99 Romanian variants, corresponds to 36.40% of the 272 linguistic forms. This value underlines a major aspect for the qualitative analysis, because it reveals another attempt of Romanian to adapt to new extralinguistic realities. At the same time, it demonstrates the rapidity with which Romanian found adequate and easy-to-understand counterparts for designating various concepts, resorting either to the general language or terminologies belonging to more or less related fields such as navy, swimming, other nautical sports, etc. The numerous examples of synthetic Romanian terms which have been attested during the research include the pair *mal* (n.n.) – *țârm* (n.n.), as well as the series *val tubular* (n.n.) – *tub* (n.n.) – *butoi* (n.n.), and *înotătoare unică* (f.n.) – *înotătoare simplă* (f.n.) – *aripioară unică* (f.n.) – *cu o singură înotătoare* (loc.). Furthermore, the first group of synthetic terms contains even fully-assimilated Anglicisms such as *a padela* (v.) or *a surfa* (v.), which underwent morphological changes to be integrated into the Romanian system. By means of these morphological adaptations, the two verbs stand for the second phase of the Anglicisms' integration process into Romanian, as stated in the theoretical framework previously discussed.

The second group, with its 44 Anglicisms, corresponds to only 16.18% of the synthetic terms. Despite the fact that they comprise the smallest group of synthetic

terms, it should be taken into account that these loanwords are the same linguistic forms for which the research did not identify any Romanian corresponding items (see above the section *The loanwords*). At the same time, as it has been mentioned above, these particular Anglicisms illustrate the first stage of the integration process into the Romanian language. Even if they are not completely understood by the vast majority of Romanian speakers, it can be argued that their presence in the language is due to the fact that they designate very specific concepts of the surfing terminology, which are placed at the core of the domain itself. Without these concepts, and, by implication, without the linguistic forms that convey them, surfing would not exist as either a sport or a specialized field. Among the Anglicisms which denote these types of concepts we can count the following forms: *kickflip* (n.n.), the pair *snap* (n.n.) – *layback snap* (n.n.), or the series *kitesurfing* (n.n.) – *kitesurf* (n.n.) – *kiteboarding* (n.n.).

The third group of synthetic terms involves all those units for which both the Romanian term and the Anglicism denote an identical concept. With 129 terminological variants, this group represents 47.43% of the category, making it the most numerous. It is worth mentioning that 70 items have been identified in one-to-one correspondences, namely, for 35 simple Romanian terms there is an even share of simple Anglicisms, for instance, *cădere* (f.n.) – *wipeout* (n.n.), *a fura valul* (v.) – *drop in* (v.), or *plutire* (f.n.) – *floater* (n.n.). The provided examples show once again the mechanisms Romanian goes through so as to adapt to a new terminology. On the one hand, the language finds a unique and appropriate equivalent to faithfully denote the specialized meaning associated with a particular concept. On the other hand, this equivalent is a simple linguistic form, a fact which demonstrates the wish for a certain degree of stability in language.

Another notable aspect which characterizes this group of synthetic terms takes into consideration the series *kiter* (m.n.) – *kitesurfer* (m.n.) – *kite-surfer* (m.n.). Made up of one Romanian term and two Anglicisms, the series marks a unique situation in the entire Romanian surfing terminology. To be more specific, through the item *kiter*, the research has witnessed the sole case of *shortening* or *truncation*, as a secondary means of enriching vocabulary. Consequently, this terminological variant is nothing but a facile, yet inventive and attention-grabbing manner in which the Romanian language attempted to denote a kitesurfer or a surfer who uses wind power with a large kite to pull them across water (lake, sea, ocean, etc.).

The facile character of the variant *kiter* resides in its fast adaptation to the language. As it has been shown by the sources of documentation, the occurrence of the unit in multiple contexts stands as an indisputable proof for its rapid imposition. Furthermore, the terminological variant developed not only a definite form (*kiterul*, “the kitesurfer”, as in the context “Pe o placă mică (asemănătoare unui snowboard), kiterul este tras pe apă cu ajutorul unui zmeu.”², crovillas.com, 01.09.2024), but

---

² “On a small board (similar to a snowboard), the kitesurfer is pulled on the water with the help of a kite” (our translation).

also a plural form (*kiteri*, “kitesurfers”, as in the context “Zeci de kiteri au zburat deasupra mării agitate și au oferit un spectacol inedit.”³, observator.ro, 01.09.2024). These proofs show beyond any doubt that the unit *kiter* acts like a genuine Romanian masculine noun.

In addition, the inventiveness of its creation is materialized by the fact that *kiter* actually sounds like an English word. For novices in lexicology, it would seem that it is a derived word, whose agent suffix *-er* has been simply added to the word root *kit-* (shortened from the noun *kite*), as it happened with other words such as *biker*, *mountaineer*, *pamphleteer*, etc., equally made from a nominal root. Moreover, the creativity in its formation continues with its significance, because, in fact, a *kiter* does denote “a person who uses a kite in order to surf” and the suffix *-er* thus retains its agent meaning.

Nevertheless, no occurrence of the variant *kiter* was found in the sources of documentation written in English and consulted during the research. Also, it should be taken into account that in English, words expressing the person who does a certain action and stem from a nominal root are less represented, compared to agent nouns such as *believer*, *climber*, *discoverer*, *follower*, *manager*, *speaker*, etc., made from a verbal root. Additionally, the absence of the unit *kiter* in English, corroborated with its presence in Romanian exemplifies yet another case of the second phase of the Anglicisms’ integration, as the entire process resulted into the occurrence of a new term in the target language.

All things considered, it can be maintained that *kiter* is only a truncated word, which was formed with the help of linguistic mechanisms pertaining to the Romanian language. Irrespective of how much Englishness its form might allude to, it is merely a so-called *false friend*.

The hybrid terms

The hybrid terms consist of terminological hybrid structures, which are, in fact, complex terms, whose components are both Romanian terms and Anglicisms. The quantitative analysis has shown that this class contains 25 hybrid terms. In other words, if the total amount of 302 variants is taken into consideration, only 8.28% consist of forms which are based on linguistic mechanisms such as paraphrases or explanations (see above *Figure 4. Categories of terms*). These numbers further contribute to the idea that Romanian does not prefer the analytical manner to express surfing terms. Simultaneously, all the terms pertaining to this category illustrate the third stage in the Anglicisms’ integration into Romanian, as the exploitation and creativity of the loanwords themselves have resulted into a productivity in hybrid structures.

An important aspect of our research is that some of these 25 hybrid terms have 12 Romanian units, and 7 Anglicisms as corresponding items. These

---

³ “Dozens of kitesurfers flew over the agitated sea and put on a unique show” (our translation).

corresponding items are included in the 47.43% representing the synthetic terms which have been mentioned in the previous section (see also *Figure 5. Synthetic terms*). Be that as it may, in the paragraphs to follow, all the corresponding items will be presented in comparison with the hybrid terms, for a better understanding of the manner in which the latter were formed.

The category of hybrid terms is divided into four subcategories, consistent with the absence or presence of other linguistic means used to express the significance rendered by the hybrid structures. To be more specific, the hybrid terms are represented by:

- a. hybrid terms with neither Romanian nor Anglicism equivalent;
- b. hybrid variants with at least one Romanian equivalent;
- c. hybrid variants with one Anglicism equivalent;
- d. hybrid variants with one Romanian equivalent and at least one Anglicism equivalent.

The first subcategory (a.), in which neither exclusively Romanian nor exclusively Anglicism variants have been found, consists of 8 hybrid terms. The following three terms have been chosen to exemplify the subcategory: the single-variant term *pantof de wakeskating* (m.n.); the pair *placă de kitesurfing direcțională* (f.n.) – *placă de kitesurfing fără straps* (f.n.), and the series *placă de SUP* (f.n.) – *placă de paddle* (f.n.) – *placă de stand up paddle* (f.n.).

From the enumerated terms and their respective variants (in the case of pairs or series), one important aspect highlighted during the analysis is the use of the Romanian preposition *de*, which roughly corresponds to the English preposition *of*. Actually, from a semantic point of view, the preposition signals a relation of hyponymy, which has been established starting from a term (i.e., the hyperonym), which is hierarchically superior to another (i.e., the hyponym). In our case, the terms *pantof* (“shoe”) and *placă* (“board”) are the hyperonyms, whereas *pantof de wakeskating* and *placă de kitesurfing fără straps* or *placă de paddle*, respectively, are the hyponyms. The structures based on the preposition *de* are so frequent in Romanian surfing terminology that they have developed a well-established pattern of organization, which pinpoints a hierarchical relation concerning the significance of terminological variants and, implicitly, brings important observations for the qualitative analysis.

In *the second subcategory* (see b. in the list above), in which the hybrid variant has at least one exclusively Romanian corresponding item, 9 cases have been recorded. Even if the total number of terminological units in this subcategory is almost equal to the previous one, there is a fundamental difference, because the current subcategory is also divided into three distinct groups. In fact, according to the number of equivalents encountered in the inventory, each of the three groups derives from one of the following situations:

- i. one hybrid variant with only one exclusively Romanian equivalent;
- ii. one hybrid variant with two exclusively Romanian equivalents;

iii. two hybrid variants with only one exclusively Romanian equivalent.

For the first situation, the research has identified 6 cases of hybrid variants, resulting into an equal number of pairs based on terminological units which denote identical concepts. Consequently, there are 6 entirely Romanian equivalents, which add up to the other 6 hybrid items and equal a total of 12 variants.

Coming back to the hybrid terminological variants, it is noteworthy that 5 of them designate different types of waves, which are essential for a surfer who performs various acrobatic figures on the surfing board. As a matter of fact, each hybrid term is made up of the Romanian term *val* (“wave”) and an Anglicism which designates the exact type of wave, depending on its location. The pairs chosen to exemplify this situation are: *val shore break* (n.n.) – *val brizant* (n.n.); *val beach break* (n.n.) – *val de plajă* (n.n.), and *val reef break* (n.n.) – *val de recif* (n.n.).

Another important aspect which characterizes this group is the recurrence of the pattern of organization with the preposition *de*, which precedes the word expressing the place where a certain wave is formed. Encountered in terminological variants such as *val de plajă* (literally, “wave of beach”) or *val de recif* (literally, “wave of reef”), this pattern proves a certain preference of Romanian for the use of the preposition *de* in order to encode the semantic relation of hyponymy, and, simultaneously, to express different variants of terms belonging to surfing.

As far as the second and the third situation are concerned, the groups of terminological variants are less productive than the preceding one, with a sole example for each case. On the one hand, the situation in which the hybrid variant is outnumbered by exclusively Romanian equivalents is illustrated by the series with three variants *pantof de wakeboarding* (m.n.) – *pantof de surf* (m.n.) – *încălțăminte surf* (f.n.). It is important to notice that, once again, the preposition *de* is chosen twice (in the hybrid structure and one of the Romanian variants) to linguistically encode a type of boots which are necessary to practice wakeboarding, i.e., *pantof de wakeboarding* and *pantof de surf*. Unlike the former variant, which provides an example for the hybrid type, the latter, which is entirely Romanian, deals with a semantic extension, as the boot no longer refers to a specific type of surfing (*wakeboarding*), but to the sport itself (*surfing*).

Another aspect to focus on is the absence of the preposition *de* in the variant *încălțăminte surf* (literally, “shoes surfing” instead of “shoes of surfing”). Undoubtedly, at the beginning, there must have been used the structure *încălțăminte de surf*, achieved by means of phraseological analogy with the pair *pantof de wakeboarding* – *pantof de surf*, as well as the constructions *încălțăminte de damă* (“women shoes”), *încălțăminte de iarnă* (“winter shoes”), *încălțăminte de vară* (“summer shoes”), etc., whose presence in common Romanian cannot be disputed. Nowadays, the variant *încălțăminte de surf* is not attested anymore, and, from a linguistic perspective, this notable absence represents a case of ellipsis, frequently found in the language as a means to express concepts in a shorter and more practical manner.

On the other hand, the situation in which two hybrid variants double the entirely Romanian corresponding item is exemplified by the series with (yet again!) three variants *placă de wakeskate* (f.n.) – *placă pentru wakeskate* (f.n.) – *placă pentru acrobații* (f.n.). One major aspect which has drawn our attention is the presence of the preposition *de* in one of the hybrid variants, namely, *placă de wakeskate* (literally, “board of wakeskate”). The occurrence of *de* represents a supplementary proof for the preference of Romanian in using this preposition to designate notions which are related to a hierarchically superior concept, i.e., *surfing board*.

Despite the already-established importance of the preposition *de*, the aforementioned series highlights its competition with the preposition *pentru* (“for”), as it is shown in the variants *placă pentru wakeskate* and *placă pentru acrobații* (literally, “board for wakeskate” and “board for acrobatics”, respectively). The appearance of *pentru* is explained by the fact that, intrinsically, the preposition carries the significance “related to what the purpose of an object or action is” (e.g. *a knife for cutting bread*, *John gave Mary a pair of earrings for her birthday*, etc.). The significance “purpose” is crucial for the interpretation of both variants which compete with *placă de wakeskate*. The term *wakeskate* (also known as *wakeskating*) defines a type of surfing in which the athlete must perform a sequence of acrobatic figures on the surfing board. In other words, the board itself plays a key role, hence, the presence of the preposition *pentru*, which linguistically encodes precisely the aim that this piece of equipment has.

For *the third subcategory* of hybrid variants, which have at least one Anglicism corresponding item (see c. in the list above), the research has found 5 cases of hybrid structures. Regarding the Anglicisms, other 3 have been attested, and together with the 5 hybrid variants, they raise the amount to 8 variants. Comparatively to the subcategory discussed before (see above b.), the present subcategory includes two groups of variants, according to the number of equivalents recorded in the inventory:

- i. one hybrid variant with one Anglicism equivalent;
- ii. two hybrid variants with one Anglicism equivalent.

On the one hand, only one case exemplifies the first group, which conveys the parity between a hybrid and an Anglicism. This case is represented by the pair *pad pentru surf* (n.n.) – *pad* (n.n.), which raises the awareness through the pattern in which the hybrid variant is organized. The preposition *pentru* (“for”) is once again selected so as to form the variant *pad pentru surf* (literally, “pad for surfing”) and to encode from a linguistic viewpoint the purpose of the pad. In fact, this pad consists of a special type of foam which is usually placed towards the tail area of the board and provides the surfer with improved control and grip with their back foot. Since the useful purpose of the pad is to help the athlete practice better surfing, it becomes fairly obvious the reason for which Romanian chose the preposition *pentru* to express the entire concept.

On the other hand, the second group of this subcategory contains two instances in which two hybrid variants correspond to only one Anglicism. Thus, the research has recorded 4 hybrid structures and only 2 Anglicisms, as follows: *placă bodysurf* (f.n.) – *placă de bodyboard* (f.n.) – *bodyboard* (n.n.), and *placă de kitesurf* (f.n.) – *placă de kitesurfing* (f.n.) – *kiteboard* (n.n.).

Unlike the previous group, in which Romanian selected the preposition *pentru* in order to linguistically encode a surfing concept, three of the abovementioned hybrid variants preferred the use of the preposition *de*. From a literal viewpoint, *placă de bodyboard* means “board of bodysurfing”, while both *placă de kitesurf* and *placă de kitesurfing* signify “board of kitesurfing”. The explanation for this difference in opting for a preposition instead of another is related to the concept which is expressed. In the first group, the selection of preposition *pentru* is linked to the sheer purpose of the pad, namely, to serve the needs of a surfer who wants a better grip on their board. On the contrary, in the second group, the preposition *de* takes into consideration the variety of boards which a surfer can choose from. From a linguistic perspective, this variety refers to the relation of hyponymy, which has repeatedly been discussed in the previous paragraphs, that is, the relation between *placă* (“board”), as the hierarchically superior term, and the units which convey the different types of boards, as hierarchically inferior terms.

Even though the vast majority of the hybrid structures are organized around the preposition *de*, there is a notable unit which breaks the pattern established and commented before. It is the structure *placă bodysurf* (literally, “board bodysurfing”), which lacks the preposition *de*. Comparatively to the hybrid structure *încălțăminte surf*, which has already been analyzed, the appearance of the variant *placă bodysurf* is caused by the phenomenon of ellipsis. To be more specific, when the surfing terms were introduced in the Romanian language, beyond any doubt, there must have been present the unit *placă de bodysurf* (literally, “board of bodysurfing”), which would have been rallied to the established pattern of organization. Nevertheless, the language decided to eliminate the preposition *de*, implicitly, the construction *placă de bodysurf*, and instead preferred the elliptical hybrid structure, because it is shorter and more practical in communication.

With respect to *the fourth and last subcategory of hybrid variants* (see d. in the list above), the research has focused on the situations in which a concept is denominated with the help of one hybrid variant, one Romanian variant, and at least one Anglicism, and has identified only three cases. In spite of the low productivity of this subcategory, the few cases are of interest for the qualitative analysis based on the variety of possible combinations between the hybrid structure, the Romanian item and the Anglicism. If these combinations are taken into account, the fourth subcategory contains the following two groups:

- i. one hybrid variant with one Romanian equivalent and one Anglicism equivalent;
- ii. one hybrid variant with one Romanian equivalent and two Anglicism equivalents.

For the first group, two series of variants have been attested, each of them for a concept which is denoted by means of one hybrid structure, one Romanian corresponding item, and one Anglicism: *placă de skimboard* (f.n.) – *placă de surf pe plajă* (f.n.) – *skimboard* (n.n.), and *rășină epoxy* (f.n.) – *rășină epoxidică* (f.n.) – *epoxy* (n.n.).

The first series draws the attention through yet another term which designates a type of surfing board, as well as the recurrence of the pattern of organization with the preposition *de* in both the hybrid variant and the Romanian equivalent. Nonetheless, the structure wrongly assumes that the term *skimboard* denotes a type of surfing. In fact, the units *skimboarding* or *skimming* should have been used instead, because *skimboard* only designates the board used to practice this type of surfing. This inaccuracy is corrected in the Romanian variant, which offers the correspondent *surf pe plajă* (literally, “surfing on the beach”), since the beach is actually the starting point for an athlete who executes skimming figures.

Equally remarkable aspects are raised by the second series of variants, out of which, unquestionably, the Anglicism *epoxy* was the first to appear in Romanian. Be that as it may, this Anglicism soon developed the corresponding and competing hybrid structure *rășină epoxy* (literally, “resin epoxy”), probably a calque or a loan translation of the foreign construction. Nowadays, the aforementioned variants are in competition with the entirely Romanian equivalent *rășină epoxidică*. Formed of the specialized unit *rășină* and the adjective *epoxidică*, this compound term follows a pattern of organization which is common to Romanian terminologies. This essential aspect might provide the favorable context for the Romanian *rășină epoxidică* to prevail over the other two variants.

The second group of this final subcategory is even less represented than the first. This is due to the fact that the second group includes only one series in which the hybrid structure has been competing with one exclusively Romanian variant and two Anglicism items: *placă de wakesurf* (f.n.) – *placă bidirecțională* (f.n.) – *wakeboard* (n.n.) – *wakesurf board* (n.n.). The fundamental aspect which derives from the existence of the hybrid structure *placă de wakesurf* (literally, “board of wakesurf”) is the relation of hyponymy with the hierarchically superior term *placă* (“board”), whose significance brings forth a certain type of surfing board, necessary to perform wakesurf movements and figures. Moreover, this hyponymy relation is based on the use of an already well-established pattern of linguistic organization, which makes use of the preposition *de*.

Other terms

The research on Romanian surfing terminology has revealed terms which were not included in the previous two categories. Based on the use of numerals, these items have proved to be equally remarkable for the analysis as their counterparts belonging to the other categories. By their very small number (only 5 in the whole

inventory of 302 terminology variants), the structures formed with numerals represent only 1.66% in Romanian surfing terminology (see above *Figure 4. Categories of terms*). This low numerical value gives them a rather accidental character, even though there are enough examples in Romanian terminologies which show that certain highly specialized concepts can be rendered by numerals. For example, in artistic gymnastics, itself an Olympic sport, there are the *1080 jump* and the *720 spin*. Frequently, especially in media communication, sports commentators, pundits and even gymnasts choose to reduce the terminological structures by eliminating the noun. Thus, they talk about performing a 1080 or a 720 instead of using the complete structures.

Nonetheless, the five structures in this category are of interest for the qualitative analysis of the surfing terminology, especially because they are organized into two distinct groups:

- i. numeral/numeral;
- ii. noun + numeral.

On the basis of the quantitative analysis, only three terms have been noted in the first group: *50/50* (n.n.), *60/40* (n.n.) and *80/20* (n.n.). All these terms refer to the thickness of the edges or rails that various surfboards have, either at the tail or the nose. In this case, the exclusion of the noun *margine* (“rail”) is obvious, both for practical reasons, i.e., economy of language, and because the terms, which have an identical form in English, are already highly specialized and the determined word itself is no longer necessary.

On the other hand, the second group of this category has recorded only two terminological variants, which are, in fact, hybrid structures formed of a noun and a numeral: *rotire 540* (“540”, literally, “spin 540”, f.n.) and *rotire 720* (“720”, literally, “spin 720”, f.n.). Both items refer to certain types of spins executed by the athlete on the board. Although English prefers again the variant without the noun, its presence in Romanian surfing terminology is motivated by the fact that they have terminological equivalents, namely, *o rotire și jumătate* (“a spin and a half”, f.n.), and *rotire dublă* (“a double spin”, f.n.). As a consequence, it can be argued that the presence of the noun *rotire* (“spin”) is still necessary in the Romanian hybrid structures with numerals, even if English prefers to use only the numerals so as to denote the same concepts.

CONCLUSIONS

We believe that in this study we have been able to demonstrate that Romanian language adapts very quickly to new realities and speakers’ needs. It can be observed that linguistic borrowing is a mechanism of linguistic adaptation of which the language often makes use, especially in the fields of specialized communication.

With regard to surfing terminology, it can be stated that it consists of a substantial inventory of terms (more specifically, 302 terminological variants). Although it is a terminology of an imported sport, surfing language in Romanian is not dominated by Anglicisms. On the contrary, Romanian words prevail and Anglicisms present different levels of linguistic integration into Romanian, indicating that the language does not take over Anglicisms without shaping them. The quantitative analysis has revealed that only 33% of Romanian surfing terms are, in fact, Anglicisms, whereas 67% are represented by Romanian items. In addition to this, among those Anglicisms, 56.44%, i.e., more than a half, coexist with at least one Romanian variant. The coexistence of terminological variants in the field of surfing indicates that, despite the presence of Anglicisms, Romanian develops terms to designate these new realities. Over time, in most cases, the Romanian terms are the ones that are preserved in the language.

Surfing terminology displays complex categories of terms in which Anglicisms, Romanian terms, orthographic and morphological adaptations of Anglicisms, and hybrid terms occur. Both simple Romanian units and simple Anglicisms already integrated into the Romanian system language form the vast category of synthetic terms, which stands for 90.07% of the total amount of variants. Bearing in mind the theoretical aspects provided in the paper, it can be claimed that, because of the need to be explained, some of these synthetic Anglicisms exemplify the first stage of integration into Romanian, while others correspond to the second stage, being characterized by several adaptations to the Romanian language system.

Nonetheless, the research has rendered two more attention-grabbing categories, namely that of hybrid terms (representing 8.28%) and that of other terms, mainly formed with numerals (1.66%). On the one hand, the former category contains terms in whose structure Romanian items and Anglicisms coexist and, thus, illustrate the third stage of Anglicisms' integration into Romanian. On the other hand, albeit being the smallest of all, the category of other terms includes examples of items based on numerals, which are highly specialized.

Though these terms are currently not understood by the general public and their use is limited to a small community of surfers, surfing is likely to become much more widely known in Romania in the future.

BIBLIOGRAPHY

- Avram, M., 1997, *Anglicisme în limba română*, București: Editura Academiei.
- Boulanger, J.-C., 1979a, "Problématique d'une méthodologie d'identification des néologismes en terminologie", in R. Adda *et al.* (eds.), *Néologie et lexicologie. Hommage à Louis Guilbert*, Paris: Larousse Université, 36–46.
- Boulanger, J.-C., 1979b, *Néologie et terminologie*, Québec: Éditeur officiel du Québec.
- Ciobanu, G., 1996, *Anglicisme în limba română*, Timișoara: Amphora.

- Díaz Hormigo, M. T., 2007, “Aproximación lingüística a la neología léxica”, in J. C. Martín Camacho and M. I. Rodríguez Ponce (eds.), *Morfología: investigación, docencia, aplicaciones: Actas del II Encuentro de Morfología: investigación, docencia*, Universidad de Extremadura, 33–54.
- Diki-Kidiri, M., H. Joly, C. Murcia, 1981, *Guide de la néologie*, Paris: Conseil international de la langue française.
- Gómez Capuz, J., 2004, *La inmigración léxica*, col. *Cuadernos de Lengua Española*, Madrid: Arco/Libros.
- Gómez Capuz, J., 2009, “El tratamiento del préstamo lingüístico y el calco en los libros de texto de bachillerato y en las obras divulgativas”, *Revista Electrónica de Estudios Filológicos* 17, available at: <http://www.tonosdigital.com/ojs/index.php/tonos/article/viewFile/294/203> (accessed on 12.09.2024).
- Guerrero-Ramos, G., 2013, “El préstamo lingüístico, uno de los principales procedimientos de creación neológica”, *Quaderns de Filologia. Estudis lingüístics* XVIII, 115–130.
- Guerrero Ramos, G., M. F. Pérez Lagos (eds.), 2020, *Terminología, neología y traducción*, Granada: Editorial Comares.
- Guilbert, L., 1973, “Théorie du néologisme”, *Cahiers de l'Association Internationale d'Études françaises* 25, 9–29, DOI: <https://doi.org/10.3406/caief.1973.1020>.
- Guilbert, L., 1974, “Grammaire générative et néologie lexicale”, *Langages* 36, 34–44.
- Humbley, J., 2000, “La néologie: avenir des langues”, in M. T. Cabré, J. Freixa and E. Solé (eds.), *La neologia en el tombant de segle*, Barcelona: Observatori de Neologia, Institut Universitari de Lingüística Aplicada, Universitat Pompeu Fabra, 175–180.
- Llopert-Saumell, E., J. Freixa Aymerich, 2014, “La función de los neologismos: revisión de la dicotomía neología denominativa y neología estilística”, *Neologica* 8, 135–156, DOI: 10.15122/isbn.978-2-8124-2999-6.p.0135.
- Pruvost, J., J-F. Sablayrolles, 2003, *Les néologismes*, Paris: Presses Universitaires de France.
- Rey, A., 1976, “Néologisme: un pseudo-concept?”, *Cahiers de lexicologie* 28 (1), 3–17.
- Sablayrolles, J.-F., 2019, *Comprendre la néologie, conceptions, analyses, emplois*, coll. *La Lexicothèque*, Limoges: Lambert Lucas.
- Tournier, M., 1990, “Le ‘parler vrai’ ou qu'est-ce qu'un néologisme”, *Mots* 22, 97–101.
- Varga, C., 2024, “La clasificación de los neologismos terminológicos de la red social TikTok en rumano”, in M. Rossi (ed.), *Néologie, terminologie et variation – Neología, terminología y variación – Neologia, terminologia e variazione*, Lausanne: Peter Lang Verlag, DOI: 10.3726/b21768.
- Vega Moreno, É., 2016, “El préstamo como procedimiento de creación neológica”, *Pragmalingüística* 24, 281–292.

SPORTS DICTIONARIES

- Attali, M., J. Saint-Martin (eds.), 2010, *Dictionnaire culturel du sport*, Paris: Armand Colin.
- Baciu, Cl., N. Robănescu, Th. Alexandrescu, 1971, *Mic dicționar medico-sportiv*, București: Editura Stadion.
- Căileanu, T., 1984, *Mic dicționar al sporturilor*, București: Editura Albatros.
- Commission générale de terminologie et de néologie, 2011, *Vocabulaire des sports*, available at: https://www.academie-francaise.fr/sites/academie-francaise.fr/files/sports_2011.pdf (accessed on 12.09.2024).
- Florea, C., M. Niculescu, C. Rizon, 1995, *Mic dicționar sportiv*, Argeș: Tiparg.
- Florea, G., 2008, *Dicționar sportiv român-francez*, București: Editura Fundației România de Măine.
- Frédéric, L., 1993, *Dicționar de arte marțiale*, prefață de M. Random, traducere și adaptare de Gh. Pienescu și N. Spinescu, București: Editura Enciclopedică.

- Hepp, F., 1962, *Sports dictionary in seven languages: English, Spanish, French, German, Italian, Hungarian, Russian*, Berlin: Sportverlag.
- Kent, M., 2007, *The Oxford Dictionary of Sports Science & Medicine* (3rd ed.), Oxford: Oxford University Press, DOI: 10.1093/acref/9780198568506.001.0001.
- Labadie, M., J. Sauvage, 2024, *Vocabulaire panlatin du surf*, Paris: Délégation générale à la langue française et aux langues de France, available at: <https://www.culture.fr/franceterme/Nos-publications/Sports-olympiques-et-paralympiques/Vocabulaires-panlatins-langues-romanes-et-basque> (accessed on 12.09.2024).
- Le Bureau de la traduction, 2014, *Lexique du soccer (En-Fr-Es-Pt)*, Government of Canada/ Gouvernement du Canada, available at: <https://www.btb.termiumplus.gc.ca/publications/soccer-fra.html> (accessed on 12.09.2024).
- Lembke, R. E., F. Hepp, 1972, *Olympisches Sportwörterbuch*, Berlin, München, Zürich: Langenscheidt.
- Malcolm, D., 2008, *The SAGE Dictionary of Sports Studies*, New York: SAGE Publications Ltd., DOI: <https://doi.org/10.4135/9781446212172>.
- Merriam-Webster, 1976, *Webster's Sports Dictionary*, First Edition, Springfield: Merriam-Webster.
- Sharma, J.P., 2006, *Sports Dictionary*, New Delhi: Khel Sahitya Kendra K.S.K.
- Tomlinson, A., 2010, *Dictionary of Sports Studies*, Oxford: Oxford University Press, DOI: 10.1093/acref/9780199213818.001.0001.
- Tudose, C., 1973, *Dicționar sportiv poliglot (Ro-Es-It-Fr-Ru-En-Ge)*, București: Editura Stadion.
- Varga, M., 2018, *Dicționar de termeni sportivi*, Craiova: Editura Universitaria.

SURFUL. O TERMINOLOGIE EMERGENTĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ

Rezumat

Textul prezintă o analiză a terminologiei emergente a surfului în limba română, abordând modul în care aceasta se adaptează la noile realități lingvistice și sportive. Surfingul, introdus recent în competițiile internaționale, precum Jocurile Olimpice din 2024, a generat o terminologie complexă, în mare parte formată din anglicisme. Lucrarea examinează cum sunt integrate aceste neologisme în limba română și dacă există variații terminologice semnificative, identificând trei etape principale de integrare: folosirea izolată a termenilor străini, asimilarea lor lingvistică și utilizarea creativă a împrumuturilor prin formarea de noi termeni.

De asemenea, lucrarea subliniază rolul anglicismelor și adaptarea acestora în structuri hibride româno-engleze, precum și nevoia de a documenta și sistematiza terminologiile sportive emergente, așa cum s-a realizat în alte domenii sportive, prin publicații internaționale și dicționare specializate. Studiul este adresat lingviștilor, traducătorilor și celor interesați de dinamica limbajului sportiv în română, punând în evidență importanța neologiei și a împrumuturilor lingvistice în crearea unui vocabular adecvat noilor sporturi.

SURFING. AN EMERGENT TERMINOLOGY IN ROMANIAN

Abstract

The text analyzes the emerging terminology of the sport of surfing in Romanian, focusing on how the language adapts to new linguistic and sporting realities. Recently introduced in international competitions like the 2024 Olympic Games, surfing has generated a complex terminology, much of which is made up of Anglicisms. The paper explores how these neologisms are integrated into Romanian

and whether significant terminological variations exist, identifying three main stages of integration: the isolated use of foreign terms, their linguistic assimilation, and the creative use of loanwords to form new terms.

Furthermore, the paper highlights the role of Anglicisms and their adaptation into hybrid Romanian-English structures, emphasizing the need to document and systematize emerging sports terminologies, as it has been done in other sports domains by means of international publications and specialized dictionaries. The study is aimed at linguists, translators, and those interested in the dynamics of sports language in Romanian, underscoring the importance of neology and linguistic borrowing in creating a suitable vocabulary for new sports.

ASPECTE ALE VARIAȚIEI FRASTICE LEXICALE. CU PRIVIRE LA PROVERBE SPANIOLE CE INCLUD TERMENI RELIGIOȘI

DANA-LUMINIȚA TELEOACĂ

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”

danielateleoaca@gmail.com

Cuvinte-cheie: variație frastică vs sinonimie frastică, mecanisme ale variației frastice lexicale, sinonimie, antonimie, metonimie, apartenența la același câmp semantico-onomasiologic.

Keywords: phrastic variation vs phrastic synonymy, mechanisms of lexical phrastic variation, synonymy, antonymy, metonymy, affiliation with the same semantic-onomasiological field.

1. PRECIZĂRI PRELIMINARE

Ca și în cazul câmpului discursiv *religios*, dar având în vedere rațiuni diferite, și pentru discursul *paremiologic*, un subtip *folcloric* aparte, se cuvine să admitem un raport *sui-generis* între tradiție și inovație, cu prevalarea celei dintâi (v. și Teleoacă 2017: 65 sq.). Factorul *dogmatism* fiind exclus de această dată, aspectul menționat va putea fi explicat în relație cu definirea ariei populare drept una dintre acele zone „izolate”, zonă „ferită de contactul cu viața modernă și, prin aceasta, aptă să recepteze o serie de fenomene lingvistice arhaice” (Iordan 1975: 312). Ideea prevalării tradiției asupra inovației fusese remarcată, încă din anii '70 ai secolului trecut, de pildă, de Mihai Pop și Pavel Ruxăndoiu, autori care extrapolau caracterizarea cu referire la toate categoriile folclorice literare: „Raportul specific dintre tradiție și inovație, cu predominarea autoritară a tradiției, este caracteristic proverbelor ca oricărei categorii de folclor literar” (Pop-Ruxăndoiu 1978: 244). Vorbim, așadar, despre o prevalare *autoritară*, iar *nu* despre o *exclusivitate a tradiției*, dovadă (inclusiv) *variantele* care apar, în diacronie, dar și în sincronie, pornind de la un anumit tipar *invariant* frastic, și care sunt ilustrative pentru *inovație*. Admiterea inovației pune sub semnul întrebării definirea proverbului drept *structură cu formă fixă*¹, sugerând necesitatea reconsiderării acestui aspect²,

---

¹ În multe dintre lucrările de specialitate, proverbele au fost definite ca *structuri cu formă fixă* care exprimă „*vérités atemporelles*” (Greimas 1960: 43; v. și Rodegem 1972 sau Zuluaga 1980).

² Prin urmare, Anscombe (2016: 42) este îndreptățit să afirme caracterul *pretins fix al paremiilor*, în acest context variația reprezentând „le résultat d'une opération de défigement” (Conenna 2000: 298; v. și Gross 1996).

atâta vreme cât studiul diacronic asupra structurilor paremiologice permite formularea unor observații cu privire, de pildă, la *evoluția morfosintactică* a unei multitudini de construcții frastice (Sevilla Muñoz 2000: 99)³. Mai mult chiar, o serie de proverbe au suferit, de-a lungul timpului, o evoluție formală considerabilă, aspect ce se poate verifica în cazul unei limbi cum este franceza⁴. Variantele sunt recognoscibile, așa cum remarcam, inclusiv în plan sincron, și anume cu referire la etapa contemporană (v., de pildă, Sevilla Muñoz, *loc. cit.*, care tratează problema unor variații frastice lexicale generate prin substituție sinonimică).

Cauzele apariției *variantelor frastice* au fost discutate în relație cu următoarele patru aspecte: **a)** atitudinea, atenția sau memoria vorbitorului, **b)** necesitatea de adaptare la context, **c)** originea diferită a unor tipare similare ca expresie și semnificație sau **d)** creația prin analogie (Pop-Ruxăndoiu 1978, *loc. cit.*). Încercând să identifice unele *tipuri de variante paremiologice*, autorii citați arată că există, pe de o parte, *variante fără valoare semnificativă* (în sensul că modificările pe care le presupun sunt „simple accidente formale”), pe de altă parte, *variante cu valoare semnificativă*, acestea din urmă implicând sensuri noi sau nuanțe, accente noi ale conținutului⁵. Recent, problema variantelor frastice a fost abordată de Helga Bogdan-Oprea într-un articol dedicat *tipurilor de variante paremiologice* în română (v. Bogdan-Oprea 2016). În opinia autoarei, complexitatea structurală a tiparelor frastice ar explica *prevalența variantelor sintactice*⁶, aceasta spre deosebire de situația consemnată pentru unitățile frazeologice, în cazul cărora vorbim cel mai adesea despre *variante lexicale*. Așa cum arată aceeași autoare și așa cum, la rândul nostru, am avut ocazia de a constata, o problemă măcar uneori dificilă este *disocierea între variante și sinonime frastice*. Oprindu-se asupra acestui aspect, Bogdan-Oprea (2016: 233) definește *varianta paremiologică* drept acea structură propozițională (dar putând reprezenta inclusiv o frază) care prezintă *identitate de sens și cvasiidentitate structurală* cu invarianta de la care a fost generată prin diverse mecanisme lingvistice (și psihologice). În acest cadru teoretic, autoarea are dreptate să afirme că particularizarea relației de sinonimie frastică în raport cu variația frastică se poate susține în plan structural, sinonimele frastice nesatisfăcând condiția cvasiidentității formale (ci doar pe aceea a identității de sens). Observația conform căreia *numai în cazul variantelor modificările formale ale acestora în raport cu invarianta sunt minime* este însă amendabilă, în măsura în care autoarea pare a ignora faptul că există și cazuri de variație frastică mai puțin transparentă,

³ Schapira (2000: 84), la rândul său, arată că, înainte de a se fi fixat într-o formă, majoritatea proverbelor trebuie să fi cunoscut mai multe variante (v. și Anscombe 1994: 96).

⁴ În acest sens Sevilla Muñoz (2000, *loc. cit.*) trimite la culegerea de proverbe vechi a lui Morawski (1925).

⁵ Definiția surprinde în măsura în care o eventuală apariție a unui *sens nou* ar exclude statutul de variante frastice (v. și, *infra*, discuția care urmează).

⁶ V., prin delimitare, punctul de vedere al lui Martí Solano (2017), autor care consideră că variantele cele mai comune sunt cele în care se păstrează, în trecerea de la un enunț paremiologic la altul, schema sintactică, modificările intervenind doar în plan lexical.

chiar opacă. În plus, felul în care este formulată această remarcă lasă a se înțelege că modificări formale (mult mai pronunțate) există și în cazul sinonimelor frastice, ceea ce constituie un nonsens, posibilitatea de identificare a unor mecanisme de variație excluzând din start raportul de sinonimie.

2. MECANISME ALE VARIAȚIEI FRASTICE LEXICALE⁷

2.1. VARIANTE FRASTICE LEXICALE REZULTATE PRIN SUBSTITUȚIE (CVASI)SINONIMICĂ

Similar situației consemnate pentru română⁸, și în spaniolă cazurile în care alternanțele frastice lexicale constituie expresia unor *substituții (cvasi)sinonimice* sunt foarte bine reprezentate. Și de această dată variațiile lexicale privesc mai ales lexeme definibile din punct de vedere morfologic ca *verbe*, observație verificabilă cu referire la cazurile de *sinonimie sistemică*, dar mai ales *discursivă*⁹. Astfel, per total, considerând (cvasi)echivalențele *lexicale* (nu și pe cele *frazelogice/perifraстice*), din cele 42 de cupluri sinonimice, 26 includ verbe, 13 – substantive și 3 – adjective. Mai exact, cât privește sinonimia sistemică, am consemnat în primul rând un număr de 13 situații de alternanță lexicală între două verbe; cităm spre exemplificare câteva dintre acestea:

- (1) [*empieza – comienza* „începe”] *Ya empieza Cristo a padecer – Ya comienza Cristo a padecer*¹⁰ (Sbarbi 1922 [I]: 258);
- (2) [*cuida – guarda* „îngrijește, păzește”] *Dios cuida de los suyos – Dios guarda a los suyos*¹¹ (Combet-Sevilla 1995: 33);
- (3) [*quiere – desea* „vrea, dorește”] *Lo que mujer quiere, Dios lo quiere*¹² – *Lo que mujer desea, Dios lo ampara*¹³ (Sbarbi 1922 [I]: 108, s.v. MUJER) ș.a.

⁷ În demersul nostru am avut ca reper o solidă bază de date alcătuită pornind în primul rând de la dicționarul în două volume al lui José María Sbarbi (cf. Sbarbi 1922, I și II), dar și – într-o măsură mai mică – de la alte surse (v., de ex., Combet-Sevilla 1995, Núñez 2001/1555 sau Santillán Güemes 2004).

⁸ V. Dana-Luminița Teleoacă, *Cine slujește altarului, din altar mănâncă/ Quien al altar sirve, del altar vive: Proverbe cu termeni religioși în română și spaniolă* (lucrare sub tipar la Editura Academiei Române).

⁹ Disocierea între cele două tipuri de sinonim(i)e a putut fi realizată prin considerarea prioritara a informațiilor prezente în DRAE 2023/2014.

¹⁰ (Literal) ‘Deja începe Hristos să pătimească’ (enunțurile menționate evocă ideea *ispășirii*).

¹¹ (Literal) ‘Dumnezeu are grijă de ai săi’ (ideea *proniei divine*).

¹² (Literal) ‘Ceea ce femeia vrea, (și) Dumnezeu vrea’ (*autoritarismul feminin*).

¹³ (Literal) ‘Ceea ce femeia vrea, Dumnezeu protejează/înlesnește’.

Un număr apropiat de cazuri am înregistrat și pentru perechile sinonimice substantivale, dintre care menționăm:

- (4) [*monacillo* – *sacristán* „paracliser, țârcovnic”] *Como canta el abad, responde el monacillo* – *Como canta el abad, responde el sacristán*¹⁴ (Sbarbi 1922 [I]: 1);
- (5) [*burro* – *asno* „măgar”] *Oraciones de burro no llegan al cielo – Voces de asno no llegan al cielo*¹⁵ (Sbarbi 1922 [I]: 76);
- (6) [*diablo* – *demonio* „diavol, drac, demon”] *El rosario al cuello, y el diablo en el cuerpo*¹⁶ – *El rosario en la mano, y el demonio en el corazón*¹⁷ (Sbarbi 1922 [II]: 314) ș.a.

Adjectivul participă într-o măsură mult mai mică la variația frastică lexicală. Semnalăm în acest sens utilizarea alternativă a adjectivelor *callado* și *oculto* „ținut secret, tănuit”, respectiv a lui *papista* și *católico* „papist, catolic”.

Sinonimia/(cvasi)echivalența instituită în plan discursiv/contextual se poate ilustra îndeosebi cu referire la alternanța a două lexeme verbale:

- (7) [*penetra* „pătrunde” – *sube* „suie” (ambele verbe trimit contextual la ideea de „a ajunge la”)] *La oración breve penetra los cielos – La oración breve sube al cielo*¹⁸ (Sbarbi 1922 [II]: 28);
- (8) [*desata* „anihilează” – *arrebata* „smulge; înrobește spiritu(a)l” (ambele verbe trimit contextual la ideea de „posedare de către diavol”)] *Beatas, el diablo las desata – Beatas, el diablo las arrebatata*¹⁹ (Sbarbi 1922 [I]: 98);
- (9) [*no chorrea* „nu cade în jet, nu curge cu presiune” – *no llueve* „nu plouă” (ambele verbe trimit contextual la ideea de „a nu fi din abundență ceva anume”), *gotea* „picură” – *llovizna* „burnițează” (contextual, ideea de „a fi în cantitate mică, insuficientă”)] *La iglesia de Dios, cuando no chorrea, gotea*²⁰ – *La iglesia de Dios, cuando no llueve, llovizna*²¹ (Sbarbi 1922 [I]: 482) ș.a.

Alternanța între două/mai multe substantive este de această dată foarte slab reprezentată prin relații de (cvasi)echivalență (instituite discursiv), precum:

¹⁴ (Literal) ‘Așa cum/După cum cântă abatele, răspunde paracliserul/țârcovnicul’ (*adecvarea, conformitatea*).

¹⁵ (Literal) ‘Rugăciunile unui măgar nu ajung în cer’ (*ineficiența*).

¹⁶ (Literal) ‘Cu rozariul la gât și cu diavolul în trup’ (*fățârnicia, fariseismul*).

¹⁷ (Literal) ‘Cu rozariul în mână și cu demonul în inimă/suflet’.

¹⁸ (Literal) ‘Rugăciunea scurtă ajunge la cer’ (*eficacitatea*).

¹⁹ (Literal) ‘Evlavioase/cucernice, diavolul le ia în stăpânire/posedă’ (*ipocrizia*).

²⁰ (Literal) ‘Biserica lui Dumnezeu, când nu curge (șuvoi/cu presiune), picură’ (*rapacitatea*).

²¹ (Literal) ‘Biserica lui Dumnezeu, când nu plouă, burnițează’.

- (10) [*oraciones – voces* (contextual, „rugăciuni”)] *Oraciones de burro no llegan al cielo – Voces de asno no llegan al cielo* (Sbarbi 1922 [I]: 76)

sau

- (11) [*angelito* „îngerăș” – *animalito* „animăluț” – *borriquito* „măgăruș”] ¡*San Blas bendito, que se ahoga este angelito!* – ¡*San Blas bendito, que se ahoga este animalito!* – ¡*San Blas bendito, que se ahoga este borriquito!*²² (Sbarbi 1922 [II]: 330).

Cât privește exemplul (11), observăm că el relevă un tip aparte de sinonimie discursivă, generată mai exact prin alternanța unor termeni diferiți, dar reprezentând cu toții derivate diminutive cu sufixul *-ito*. Deși este vorba despre structuri lexicale derivate de la termeni conceptual distincți, posibilitatea instituirii unei relații de (cvasi)echivalență, în actul enunțării, este susținută prin valoarea afectivă comună, conferită de sufixul diminutival *-ito*. În plus, pentru cuplul *animalito – borriquito* se poate admite și o variație lexicală de tip hipo-/hiperonimic. Și structuri mai complexe, frazeologice/perifrazeologice, stabilesc raporturi de (cvasi)echivalență semantică la nivel discursiv/enunțativ (v., de ex., *obra/hace milagros* „face miracole/minuni” – *mueve montañas* „mută munții din loc”, *para sí* „pentru sine” – *en su casa* „în casa sa”²³ sau *para todos* „pentru toți” – *en la de todos* „în a/casa tuturor”²⁴).

2.2. VARIANTE FRASTICE LEXICALE/FRAZEOLOGICE REZULTATE PRIN SUBSTITUȚIE ANTONIMICĂ

Unele variante frastice lexicale rezultate prin substituție *antonimică* (v., de ex., utilizarea alternativă a structurilor *muchas veces* „adesea” și *a veces* „uneori”) sunt definibile drept *variante frastice antagonice*, așa cum se poate observa în cazul perechii paremiologice:

- (12) *Muchas veces pagan justos por pecadores*²⁵ – *A veces pagan justos por pecadores*²⁶ (Combet-Sevilla 1995: 49).

Alteori este vorba despre substituții *aparent antonimice*. De pildă, relația dintre epitele adjectivale *bona* și *mala*, definibilă din perspectivă sistemică drept antonimică, ajunge să dobândească intermicrocontextual, și anume în cazul unor

²² (Literal) ‘Sfinte Blas binecuvântat, (vino că) se înecă acest îngerăș/animăluț/măgăruș!’ (enunțuri rostite atunci când cineva s-a înecat cu mâncarea).

²³ Ambele structuri evocă ideea *egoismului tipic uman*.

²⁴ La antipod se definește *generozitatea*, mai exact *milostenia divină*.

²⁵ (Literal) ‘Adesea plătesc cei dreپți pentru cei păcătoși’.

²⁶ (Literal) ‘Uneori plătesc cei dreپți pentru cei păcătoși’.

variante paremiologice valorizate una în raport cu cealaltă, alte conotații semantice. Cuplul frastic pe care îl avem în vedere este următorul:

- (13) *Pascua de antruejo, pascua bona: cuanto sobra a mi señora, tanto **dona***²⁷ – *Pascua de flores, pascua mala: cuanto sobra a mi señora, tanto **guarda***²⁸ (Sbarbi 1922 [III]: 205).

Resemantizarea privește mai exact adj. *bona*, a cărei decodare în cheie negativă este impusă de semnificația per ansamblu a enunțului proverbial în care acesta este ocurrent și care în realitate evocă ideea *falsei dărnicii*, mai exact *a zgârceniei*²⁹.

2.3. VARIANTE FRASTICE LEXICALE/FRAZEOLOGICE (/PERIFRASTICE) REZULTATE PRIN SUBSTITUȚIE METONIMICĂ/SINECDOTICĂ

În economia microcontextelor inventariate, relația semantică de natură metonimică sau/și sinecdotică se materializează frecvent la nivelul definirii *cauzei prin efect*, respectiv *a efectului prin cauză*. Am înregistrat în acest sens corespondențe semantice, precum:

- (14) [*quiere* „vrea, dorește” → *ampara* „înleșnește, favorizează”] *Lo que mujer quiere, Dios lo **quiere*** → *Lo que mujer desea, Dios lo **ampara*** (Sbarbi 1922 [I]: 108);
- (15) [*se levanta (tarde)* „se trezește (târziu)” → *llega (tarde)* „ajunge târziu”] *Quien se levanta tarde ni oye misa, ni come carne*³⁰ → *Quien **llega** tarde ni oye misa, ni toma carne*³¹ (Sbarbi 1922 [III]: 71 sq.) ș.a.

²⁷ (Literal) ‘Sărbătoarea carnavalului, sărbătoare bună: cât îi prisosește doamnei mele, atâta dă’ (*falsa dărnicie*).

²⁸ (Literal) ‘Floriile, sărbătoare rea: cât îi prisosește doamnei mele, tot atât economisește’ (... altfel spus, nu dă, întrucât consideră că are nevoie de tot ce are).

²⁹ Enunțul în discuție este rostit *împotriva* celor care oferă ceva doar atunci când acel ceva le prisosește, nefiindu-le, prin urmare, de niciun folos. Aceasta echivalează, de fapt, cu a admite că nu este vorba despre un dar autentic, aspect sugerat de altfel cu subtilitate în contextul articulării voalate a *ironiei* enunțiatorului popular (v. sintagma *pascua bona*). În aceeași ordine de idei, vb. *dona* pare a fi decodabil nu atât prin prisma actului de *a da*, cât a celui de *a păstra*, de *a ține pentru sine* (sp. *guarda*). Așa stând lucrurile, putem afirma că variația dintre cele două tipare paremiologice are drept mecanism semantic *substituția sinonimică discursivă* (v. perechile lexicale *bona – mala* și *dona – guarda*).

³⁰ (Literal) ‘Cine se trezește târziu nici nu ascultă slujba, nici carne nu mănâncă’ (*ratarea ocaziei*).

³¹ (Literal) ‘Cine ajunge târziu nu ascultă slujba, nici nu mănâncă carne’.

Același tip de relație metonimică se stabilește și între structuri mai complexe, și anume frazeologice/perifrastrice; în acest context, de pildă, structura *hijos de Dios* „fii ai lui Dumnezeu” este utilizată alternativ cu *iguales ante Dios* „egali în fața/înaintea lui Dumnezeu”:

- (16) *Todos somos hijos de Dios* → *Todos somos iguales ante Dios* (Combet-Sevilla 1995: 33).

Variația lexicală metonimică este facilitată altă dată prin selectarea abstractului în loc de concret:

- (17) [*cuero* „trup” – *corazón* „suflet”] *El rosario al cuello, y el diablo en el cuerpo*³² – *El rosario en la mano, y el demonio en el corazón*³³ (Sbarbi 1922 [I]: 258),

sau a vegetalului pentru uman:

- (18) [*mal cristiano* „creștin rău” – *zarza* „arbust spinos”; *buen moro* „maur bun” – *buen manzano* „măr bun”] *Ni de mal cristiano buen moro, ni de mal moro buen cristiano*³⁴ – *Ni de la zarza buen manzano, ni de mal moro buen cristiano*³⁵ (Sbarbi 1922 [I]: 256).

2.4. VARIANTE FRASTICE LEXICALE/FRAZEOLOGICE (/PERIFRASTICE) REZULTATE PRIN FOLOSIREA ALTERNATIVĂ A UNOR TERMENI CIRCUMSCRIȘI ACELUIAȘI CÂMP SEMANTICO-ONOMASIOLOGIC

Similar situației consemnate pentru română, cele mai multe dintre variațiile frastice de acest gen ilustrează alternanța între termeni care aparțin câmpului *religios*; cităm spre exemplificare perechile:

- (19) [*Pascua de antrujejo* „carnaval”³⁶ – *Pascua de flores* „Florii”³⁷];

- (20) [*cruz* „cruce” – *rosario* „rozariu”] *La cruz en el pecho y el diablo en los hechos*³⁸ – *El rosario al cuello, y el diablo en el cuerpo*³⁹ (Sbarbi 1922 [II]: 314);

³² (Literal) ‘Cu rozariul în jurul gâtului și cu diavolul în trup’ (*fariseismul*).

³³ (Literal) ‘Cu rozariul în mână și cu diavolul în suflet’.

³⁴ (Literal) ‘Nici dintr-un creștin rău bun maur, nici dintr-un maur rău un bun creștin’.

³⁵ (Literal) ‘Nici dintr-un arbust spinos măr bun, nici dintr-un maur rău un creștin’.

³⁶ Cf. *carnaval* (bis.) „perioadă care precedă postul și în care au loc de obicei petreceri, jocuri etc.” (DN 1986).

³⁷ V. ex. (13) citat *supra*, 2.2.

³⁸ (Literal) ‘Cu crucea pe piept și cu diavolul în fapte’.

³⁹ (Literal) ‘Cu rozariul la gât și cu dracul în trup’.

- (21) [*San Simón y San Judas* „Sfântul Simon și Sfântul Iuda” – *San Lucas* „Sfântul Luca”] ¡*Por San Simón y San Judas mata tu puerco y atiesta tus cubas!*⁴⁰ – ¡*Por San Lucas mata tu puerco y tapa tus cubas!*⁴¹ (Sbarbi 1922 [II]: 334);
- (22) [*evangelio* „evanghelie” – *templo* „templu”] *Eso es una verdad como un evangelio*⁴² – *Eso es una verdad como un templo*⁴³ (Sbarbi 1922 [II]: 438, s.v. VERDAD)

sau

- (23) [*Dios* „Dumnezeu” – *San Miguel* „Sfântul Mihai”] *Hay que encender una vela a Dios y otra al diablo*⁴⁴ – *Hay que encender una vela a San Miguel y otra al diablo*⁴⁵ (Combet-Sevilla 1995: 82).

Alte domenii onomasiologice sunt: vocabularul zoologic (v., de ex., *burro* „măgar” – *perro* „câine”; *cochino* „porc” – *conejo* „iepure”), subcâmpul mijloacelor de transport (v. *en coche* „în mașină” – *en buen caballo* „pe un cal bun, călare”) sau cel al anatomiei umane (v. *pecho* „piept” – *cuello* „gât” – *mano* „mână”).

2.5. VARIANTE FRASTICE LEXICALE CARE SUNT EXPRESIA COROBORĂRII MAI MULTOR TIPURI DE MECANISME SUBSTITUTIVE

Așa cum se va fi putut observa, o parte dintre exemplele discutate *supra* (2.1. → 2.4.) sunt ilustrative pentru asocierea mai multor tipuri de mecanisme substitutive, responsabile pentru fenomenul variației frastice în plan lexical (/frazologic, lexico-frazologic). În economia inventarului delimitat, apartenența la același câmp semantico-onomasiologic explică cele mai multe dintre cazurile de variație frastică lexicală, acest mecanism asociindu-se îndeosebi cu sinonimia (discursivă):

- (24) *Oraciones de burro no llegan al cielo – Oraciones de perro no llegan al cielo – Voces de asno no llegan al cielo* (Sbarbi 1922 [I]: 76) (v. alternanțele *burro*, *asno* „măgar”/*perro* „câine”; *oraciones* „rugăciuni”/*voces* „voci”);

⁴⁰ (Literal) ‘De Sfântii Simon și Iuda sacrifică-ți porcul și umple-ți butoaiele cu vin!’ (dicton profesional).

⁴¹ (Literal) ‘De Sfântul Luca sacrifică-ți porcul și închide-ți butoaiele cu vin!’.

⁴² (Literal) ‘Acesta este un adevăr ca o evanghelie’ (*argumentul irefutabil*).

⁴³ (Literal) ‘Acesta este un adevăr ca un templu’.

⁴⁴ (Literal) ‘Trebuie să aprinzi o lumânare pentru Dumnezeu și alta pentru dracu’ (*oportunismul, versatilitatea*).

⁴⁵ (Literal) ‘Trebuie să aprinzi o lumânare pentru Sfântul Mihai și alta pentru dracu’.

- (25) *Se alza con el santo y la limosna – Se carga con el santo y la cera*⁴⁶ (Sbarbi 1922 [II]: 342) (v. alternanțele *limosna* „pomană”/ *cera* „ceară”; *se alza* „își însușește”/ *se carga* „se încarcă”) ș.a.

Alte situații sunt concludente pentru variația frastică lexicală/frazeologică mediată *simultan* de apartenența la același câmp și de existența unor relații de tip metonimic, dar și sinonimic:

- (26) *La cruz en el pecho y el diablo en los hechos – El rosario al cuello, y el diablo en el cuerpo – El rosario en la mano, y el demonio en el corazón* (v. alternanțele *cruz* „cruce”/ *rosario* „rozariu”, *pecho* „piept”/ *cuello* „gât”/ *mano* „mână”; *cuerpo* „trup”/ *corazón* „inimă, suflet”, *diablo/demonio*).

Mai rar, variația frastică în plan lexical este rezultatul asocierii sinonimiei cu metonimia, ca în cazul perechii frastice

- (27) *Lo que mujer quiere, Dios lo quiere – Lo que mujer desea, Dios lo ampara* (v. alternanțele *quiere* „vrea”/ *desea* „dorește”; *quiere* „vrea”/ *ampara* „înlesnește”).

3. CONCLUZII

În ansamblul exemplurilor considerate ca fiind ilustrative pentru fenomenul variației frastice *lexicale* (v., *supra*, 2.1. → 2.5.), prevalează în mod evident situațiile în care alternanțele se definesc drept expresie a unor substituții *sinonimice*, variația frastică lexicală prin substituție (cvasi)sinonimică reprezentând după toate probabilitățile *instrumentul cel mai la îndemâna creatorului popular în procesul de realizare a variației frastice în plan lexical*. Sunt concludente în acest sens rezultatele statistice ale studiului întreprins; astfel, din numărul celor mai bine de 60 de exemple inventariate, 42 reprezintă cazuri în care acest tip de variație frastică se realizează prin substituție (cvasi)sinonimică, date ce relevă similitudini accentuate cu rezultatele cercetării paralele consacrate românei. Mult mai slab reprezentate sunt situațiile în care variația frastică lexicală se materializează prin alternanța unor termeni ce aparțin *aceluiși domeniu semantico-onomasiologic* sau a unor lexeme care stabilesc o relație de tip *metonimic*. Cele două tipuri de mecanisme sunt aproximativ egal reprezentate în economia inventarului frastic considerat pentru cercetarea de față, o observație similară fiind formulată de noi și cu privire la română. O altă similitudine cu româna este relevată de faptul că substituțiile metonimice consemnate sunt cel mai adesea substituții de tip cauză – efect/efect – cauză. Sub aspect morfologic, și de această dată am putea admite per

⁴⁶ (Literal) ‘Rămâne și cu sfântul, și cu pomana/ceara’ (*rapacitatea*).

ansamblu o valorificare aproximativ egală, în procesul de variere lexicală, a *verbului și a substantivului*, cu o anumită prevalare a celui dintâi, observație valabilă îndeosebi cu referire la spaniolă.

BIBLIOGRAFIE

SURSE

- Combet, Louis, Julia Sevilla Muñoz, 1995, „Proverbes, expressions proverbiales, sentences et lieux communs sentencieux de la langue française d’aujourd’hui avec leur correspondance espagnole”, *Paremia*, 4, p. 7–99.
- Diccionario de la Real Academia Española*, la 23.ª edición, 2014 (edición del Tricentenario, actualización 2023). Online: <https://dle.rae.es/> [DRAE 2023/2014].
- Marcu, Florin, Constant Maneca, 1986, *Dicționar de neologisme*, București, Editura Academiei Române [DN 1986].
- Morawski, Joseph, 1925, *Proverbes français antérieurs au XVe siècle*, Paris, Champion.
- Núñez, Hernán, 2001/1555, *Refranes o proverbios en romance*, 2 vols., edición crítica de Louis Combet, Julia Sevilla Muñoz, Germán Conde Tarrío y Joseph Guia i Marín; Salamanca/Madrid, Guillermo Blázquez Editor.
- Santillán Güemes, Ricardo, 2004, *Imaginario del diablo*, Buenos Aires, Ediciones Del Sol. Online: https://books.google.co.ve/books?id=MG_1m2k_NwkC&printsec=frontcover#v=onepage&q&f=false (site consultat în noiembrie 2023).
- Sbarbi, José María, 1922, *Diccionario de refranes, adagios, proverbios, modismos, locuciones y frases proverbiales de la lengua española*, 2 tomos, Madrid, Librería de los Sucesores de Hernando.

LUCRĂRI DE REFERINȚĂ

- Anscombe, Jean-Claude, 1994, „Proverbes et formes proverbiales : valeur évidentielle et argumentative”, *Langue française*, vol. 102, n° 1, p. 95–107.
- Anscombe, Jean-Claude, 2016, „Sur la détermination du sens des proverbes”, *Études et travaux d’Eur’ORBEM*, Paris, Eur’Orbem, *Proverbes et stéréotypes : forme, formes, contextes*, 1 (1), p. 39–53.
- Bogdan-Oprea, Helga, 2016, „Tipuri de variante paremiologice în limba română”, in Mihaela Viorica Constantinescu, Adina Dragomirescu, Alexandru Nicolae, Gabriela Stoica, Rodica Zafiu (ed.), *Perspective comparative și diacronice asupra limbii române, Secțiunea Lexic, semantică, terminologiei*, București, Editura Universității din București, p. 231–244.
- Conenna, Mirella, 2000, „Problèmes de parémiologie contrastive (français-italien)”, in M. L. Casal Silva, G. Conde Tarrío, J. Lago Garabatos, L. Pino Serrano & N. Rodríguez Pereira (eds.), *La lingüística francesa en España, camino del siglo XXI*, Actas del IV Congreso Internacional de Lingüística francesa „La lingüística francesa, camino del año 2000”, Santiago de Compostela, 23–25 septiembre 1999, Madrid, Arrecife, p. 295–305.
- Greimas, A.J., 1960, „Idiotismes, proverbes, dictons”, *Cahiers de lexicologie*, 2, p. 41–61.
- Gross, Gaston, 1996, *Les expressions figées en français. Noms composés et autres locutions*, Paris, Ophrys.
- Iordan, Iorgu, 1975, *Stilistica limbii române*, București, Editura Științifică.
- Martí Solano, Ramón, 2017, „L’équivalence parémiologique inter-langues et la distinction synonymie/variation intra-langue”, in Marie-Sol Ortola (coord.), *ALIEN TO n° 8 – Varia*.

- Transmettre, traduire, formaliser*, Presses universitaires de Nancy, Éditions Universitaires de Lorraine. Online: <https://hal.science/hal-01640065/document> (site consultat în februarie 2023).
- Pop, Mihai, Pavel Ruxăndoiu, 1978, *Folclor literar românesc*, ediția a II-a, București, Editura Didactică și Pedagogică.
- Rodegem, François, 1972, „Un problème de terminologie: les locutions sentencieuses”, *Cahiers de l’Institut de Linguistique de Louvain*, I, n° 5, p. 678–703.
- Schapira, Charlotte, 2000, „Proverbe, proverbialisation et déproverbialisation”, *Langages*, 34e année, n°139, p. 81–97.
- Sevilla Muñoz, Julia, 2000, „Les proverbes et phrases proverbiales français et leurs équivalences en espagnol”, *Langages*, 34e année, n° 139. *La parole proverbiale*, p. 98–109.
- Teleoacă, Dana-Luminița, 2017, *Limbajul bisericesc actual între tradiție și modernitate. Literatură didactică și literatură beletristică*, București, Editura Universității din București.
- Zuluaga Ospina, Alberto, 1980, *Introducción al estudio de las expresiones fijas*, Frankfurt, Peter D. Lang.

ASPECTS OF LEXICAL PHRASTIC VARIATION BASED ON SPANISH PROVERBS INCLUDING RELIGIOUS TERMS

Abstract

In this contribution, we identified the cases of *phrastic variation* by distinguishing them in relation to *phrastic synonymy*. Within this theoretical framework, we started from the premise that the phenomenon of paremiological variation does not always target proverbial structures whose interrelation is readily accessible (see, in this sense, the cases of less transparent, even opaque, phrastic variation). The issue of lexical phrastic variation has been examined with regard to a multitude of situations, categorized according to the *semantic mechanism* underlying one alternation or another. In this context, we discussed the phrastic variants resulting from (quasi)synonymic, antonymic, metonymic/synecdoche substitutions, or from the alternative use of terms encompassed within the same semantic-onomasiological field, as well as some lexical phrastic variants illustrative for corroborating multiple types of substitutive mechanisms.

NON-FACILITATIVE TRANSFER EFFECTS OF THE FIRST (L1) AND SECOND LANGUAGE (L2) IN THIRD LANGUAGE (L3) ACQUISITION OF PRONOMINAL POSSESSORS, DIFFERENTIAL OBJECT MARKING, AND RESULTATIVE CONSTRUCTIONS

CSILLA IBOLYA SÓLYOM

University of Debrecen, Doctoral School of Linguistics

solyom.csilla@arts.unideb.hu

Cuvinte-cheie: *învățarea limbii a treia, transfer morfosintactic, posesori pronominali, marcarea diferențială a obiectului, construcții rezultative.*

Keywords: *third language acquisition, morphosyntactic transfer, pronominal possessors, differential object marking, resultative constructions.*

1. INTRODUCTION

The aim of this paper is to test the hypotheses of several proposed L3 models of morphosyntactic transfer/crosslinguistic influence (CLI)¹ from a generative approach: the Scalpel Model (SM; Slabakova 2017), the Linguistic Proximity Model (LPM; Westergaard et al. 2017, 2020), the Typological Primacy Model (TPM; Rothman 2011, 2013, 2015), the L2 Status Factor hypothesis (L2SF; Bardel & Falk 2007), and the Cumulative Enhancement Model (CEM; Flynn et al. 2004) by investigating the source and nature of transfer in the case of pronominal possessors, differential object marking (DOM) and resultative constructions (RCs) at the initial stages of learning. According to the literature the source of transfer can be the learner's L1 or/and L2, and it can aid or hinder (being facilitative or non-facilitative) the process of learning the target L3. The language combination employed in the study is: L1 Hungarian, L2 Romanian, and L3 English. These languages are typologically distant, belonging to the Finno-Ugric, Romance, and Germanic language families.

The CEM puts emphasis on the cumulative process of language learning and predicts that the L1 and L2 are either facilitative or they remain inactive during L3 acquisition. The L2SF hypothesis highlights the prominence of the L2 serving as the source of transfer due to its recency and cognitive importance. The SM and

---

¹ Similar to other authors (e.g. De Angelis 2007, p. 19; Odlin 2003, p. 436), I make use of the terms transfer and CLI interchangeably.

LPM predict property-by-property positive or negative CLI from the (perceived) typologically closest language: L1 or L2. CLI across various grammatical properties from both languages would serve as evidence for the SM and LPM. In contrast, the TPM argues for wholesale initial positive or negative transfer, when the learner makes a copy of the typologically nearest language and uses it as a default starting point in learning the L3. The paper attempts to present evidence of non-facilitative transfer in support of the SM and LPM and contra the CEM. Proof of transfer from the L2 would also lend support for the L2SF. The interpretation of the results as demonstrating property-by-property CLI, as supported by the LPM, or wholesale transfer, as predicted by the TPM, is an ongoing matter of debate.

The paper is organized as follows: Section 2 provides a linguistic context by introducing the target grammatical features in the three languages, referencing exemplary studies, and providing an understanding of the predictions of L3 models of transfer. The experimental investigation is the subject of Section 3, the results are presented in Section 4, and the paper concludes in Section 5.

2. LINGUISTIC BACKGROUND

This section is divided into four subsections, providing the linguistic context for the three grammatical features that are the focus of this study: pronominal possessors (2.1), DOM (2.2), and RCs (2.3) in the three languages involved: Hungarian, Romanian, and English. Furthermore, I attempt to present some of the relevant previous research with regard to the target grammatical features of my study, followed by a short overview of the proposed models of L3 transfer (2.4).

2.1. PRONOMINAL POSSESSORS

The types of pronominal possessors under investigation in the present study exhibit differences in the three languages. The primary focus of the study will be on the possibility or impossibility of using the definite article with the third person singular possessive pronoun(s) *his/her*, as well as the distinctions in word order between Hungarian, Romanian, and English when expressing possession. This paper places emphasis on the caseless possessor preceded by the definite article in Hungarian, genitive-marked personal pronouns in Romanian, and agreeing possessive pronouns in English. I will now discuss on the aforementioned characteristics in each of the three languages, following with Table 1 which summarizes the most relevant traits of possessors, and finally, I will discuss some earlier research that served as the foundation for this study's design.

2.1.1. Hungarian

The definite article *a/az* ‘the’ always precedes the caseless possessor *ő* ‘his/her’, as illustrated in example (1) (see É. Kiss 2002: 158).

- (1) az ő könyve Hungarian
 the he/she book.POSS
 ‘his/her book’
 (É. Kiss 2002: 158, (14b))

The spelling out of the caseless possessor is not obligatory in Hungarian (see example (2) below). Nevertheless, it is preferred for use in the focus position and when expressing contrast.

- (2) a könyve Hungarian
 the book.POSS
 ‘his/her book’

The use of the definite article is obligatory in possessive contexts in Hungarian, and it precedes the possessive pronoun, as example (2) shows. Also, possessive nouns always have the possessive suffix *-(j)a/(j)e*, as pointed out by Dékány (2021).

2.1.2. Romanian

According to Dobrovie-Sorin and Giurgea (2013), Romanian uses genitive-marked forms of the personal pronoun for the third person, which are gender-congruent with the possessor (masculine or feminine head noun). Third-person possessors are marked with genitive case, as example (3) shows.

- (3) a. fata lui / ei / lor Romanian
 girl.F.DEF he.GEN / she.GEN / they.GEN
 ‘his girl’ / ‘her girl’ / ‘their girl’
 (Dobrovie-Sorin & Giurgea 2013: 347, (112a))

- b. fratele lui / ei / lor Romanian
 brother.M.DEF he.GEN / she.GEN / they.GEN
 ‘his brother’ / ‘her brother’ / ‘their brother’

Third-person pronouns are composed of an inflectional morpheme and a common invariable root that demands various forms, as demonstrated by examples (3a) and (3b). The feminine personal pronoun *ea* (she) has the root *-e*, but the masculine pronoun *el* (he) has the root *-l*, regardless of the gender of the head noun. Romanian employs *lor* (their) for both feminine and masculine nouns in the plural. Through different forms of this root, inflectional morphemes reflect number and gender (Dobrovie-Sorin & Giurgea 2013).

Another important factor here is the presence of the definite article in the form of a clitic attached to the noun: *-a* for the feminine noun in example (3a) and *-le* for the masculine in example (3b).² The use of the definite article with the third person possessors is obligatory in Romanian. Also, note that the possessive pronoun follows the noun, so there is a word order difference compared to English.

2.1.3. English

In English, gender is purely semantic because there are no syntactic rules that correspond directly to distinctions in gender. The third person singular possessive determiners for masculine and feminine correspond to the natural gender of the possessor (as presented by Imaz Agirre & Garcia Mayo 2018:207), showed in the examples (4a) and (4b).

- (4) a. He's talking to **his** mother.
 b. She's talking to **her** mother.

(Imaz Agirre & García Mayo 2018:207-208)

In this study, possessive pronouns *his/her*, that indicate gender agreement with the possessor in the sentence, are the primary focus. It is important to note that in English, the possessive pronoun and the definite article cannot co-occur (e.g. **the his mother*). This is due to the fact that both of these prepositions serve as determiners in the sentence, and only one can be used at a time. Additionally, pronominals such as *her* have a D feature, which means that they are DPs (see Koenen & Zeijlstra 2017:102). Therefore, a major difference exists between the three languages involved in the study regarding the use of the definite article, as Hungarian and Romanian demand its use with the possessive structures, whereas English forbids it.

Table 1 shows the most important distinctions and similarities among the three languages, with regard to the aims of the present study in terms of possessive structures, the use of the definite article and the various word orders.

In a representative study, Imaz Agirre and Garcia Mayo (2018) examined transfer effects and proficiency in the acquisition of gender agreement in third person singular pronominal possessives *his/her* by L2 and L3 English learners. Two written tasks (a fill-in-the-gap task and a written description task) and two oral production tasks (an oral elicitation and a picture description) were completed by a group of Basque/Spanish speakers (n = 117) and a group of Spanish speakers (n = 70) who were organized into three proficiency levels. The data indicate that the type of errors evidenced in the L2 and L3 groups appears to be influenced by the previous linguistic knowledge and English proficiency level. In general, L3

---

² Dobrovie-Sorin & Giurgea (2013: 311) argue that synthetic genitives, such as pronominal possessors, are promptly preceded by either the suffixal definite article attached to the possessee or the possessive article *al*.

learners produced more errors than L2 learners, which is likely attributable to the influence of Basque. The data could be accounted for by the Scalpel Model (Slabakova 2017) if one perceives transfer as a property-by-property phenomenon that proved unfavorable in the case at hand. Regarding proficiency, both groups experience a substantial reduction in errors as proficiency rises, however, L3 learners appear to advance at a delayed pace.

Table 1

Possessive structure, definite article and word order in Hungarian, Romanian, and English

	Hungarian (L1)	Romanian (L2)	English (L3)
Possessive structure	Caseless possessor, represented by the third person singular pronoun i) az ő könyve the he/she book.POSS 'his/her book'	Genitive-marked forms of the third person singular pronoun ii) cartea book.F.DEF.SG lui / ei he.GEN / she.GEN 'his / her book'	Possessive pronouns iii) his/ her book
Definite article	Obligatory <i>a/az</i> (the) preceding the caseless possessor (see example (i) above)	Obligatory clitic as a suffix on the noun (as in example (ii))	Ungrammatical with possessive pronouns iv) * the his book
Word order	Definite article + caseless possessor + noun	Noun + definite article (clitic) + genitive-marked pronoun	Possessive pronoun + noun

Based on their findings, I anticipate that the trilingual learners in the current experiment will produce similar results. It is reasonable to assume that the learners would incorrectly accept ungrammatical sentences in English as a result of detrimental influence from their L1 Hungarian and/or L2 Romanian, as pronominal possessors are represented differently in all three languages that are involved in this study (for examples see subsection 3.2.3, Table 3).

2.2. DIFFERENTIAL OBJECT MARKING (DOM)

Bossong (1985) introduced the term differential object marking (DOM), which serves as a comprehensive term for the cross-linguistic strategies that grammars employ to process specific nominal items, like nouns or pronouns, in (in)direct object position. This grammatical feature is missing from Hungarian and English, but it is obligatory in Romanian. In the following part of this subsection I will briefly discuss about the structure and use of DOM in Romanian and discuss some representative previous studies on L2/L3 acquisition of DOM.

Hill & Mardale (2021) argue, that the strategies associated with DOM are subject to variation both within and across languages, and they can include the use of clitic pronouns, specific affixes and/or particles, and morphological case alternations. Furthermore, the authors claim that in Romanian, DOM can be expressed through the use of clitic pronouns, e.g. *lui* 'for', and dedicated particles,

e.g. *pe* ‘on/onto’. Clitic pronouns, used as differential marking strategy, are applied to indirect objects (see example (5b)), whereas *pe* marking is used for direct objects (example (5a)) (Hill & Mardale 2021). The present study focuses on the particle *pe*, which has the dual function of being a DOM-marker and a locative preposition in Romanian (as argued by Onea 2023).

There is some consensus in the literature about the limitations of using DOM in Romanian: it is obligatory to use DOM alongside personal pronouns and proper names, possible with modified definite animate NPs and indefinite animate NPs, and impossible with definite specific and indefinite inanimate NPs (see Farkas & von Heusinger 2003; von Heusinger & Onea 2008; von Heusinger & Chiriacescu 2009). The present study is interested in obligatory DOM with proper names, as example (5a) shows:

- (5) a. *Îl caut pe Ion.* Romanian
 CL.3SG look for.1SG DOM John
 ‘I am looking for John.’
 b. *I-am dat cartea lui Darius.*
 him.DAT-have.1given book.the DAT Darius
 ‘I gave Darius the book.’

(Hill & Mardale 2021: 1(1a))

Two important studies done by Giancaspro et al. (2015) and Cabrelli et al. (2020) focus specifically on L3 acquisition of DOM in L3 Brazilian Portuguese (BP) by Spanish/English bilinguals. These studies serve as starting points for the present research. Giancaspro et al. (2015) tested Spanish/English successive bilinguals ($n = 43$) and Spanish/English heritage speakers ($n = 20$). They used a grammaticality judgement task (GJT) in oral and written form. In the research questions they wanted to test some of the L3 acquisition models and find out whether complete transfer of DOM takes place in the initial stages of learning a new language in adulthood (in their case L3 BP). In both groups, they observed non-facilitative transfer from Spanish, which supports the Typological Proximity Model (TPM; Rothman 2010, 2011, 2013) by predicting that learners will transfer the most structurally/typologically similar language during the initial stages of L3 acquisition.

In order to evaluate the hypothesis that L2 transfer is more rapidly overcome than L1 transfer, Cabrelli et al. (2020) conducted an updated assessment of the work of Giancaspro et al. (2015) and performed a comparison between their groups and advanced L3 BP learners. Advanced L3 BP groups' data reveal that the L1 Spanish group exhibits patterns similar to those of both initial stage Spanish groups. On the other hand, the L2 Spanish group exhibits patterns with BP controls, indicating that non-facilitative transfer has been overcome by the L2 Spanish group, but not by the L1 Spanish group. They provided evidence that learners who transfer their L2 set the parameters of an L3 more quickly than learners who transfer their L1 in the case of non-facilitative transfer.

In order to return to the aims of the current investigation, it is necessary to pinpoint several key details. The studies that were previously mentioned examined two languages that were typologically similar (Spanish and BP) and one that was different (L2 English). In contrast, I am currently conducting research on three typologically distant languages that belong to a variety of language families (Finno-Ugric Hungarian, Neo-Latin/Romance Romanian, Germanic English). Consequently, the TPM might be unable to predict the outcomes in this instance, and I will endeavor to gain support from other acquisition models (e.g. Linguistic Proximity Model by Westergaard et al. 2017, and the Scalpel Model by Slabakova 2017). The language triad employed here incorporates DOM exclusively in Romanian, which is the L2 of the learners. A comparable scenario was observed in previous research, in which the learners' L1 or L2 (Spanish) contained DOM but their targeted L3 (BP) lacked it, resulting in non-facilitative transfer of DOM from Spanish in the initial stages of learning BP. Similarly, I expect to find nonfacilitative initial transfer of DOM from the learners' L2 Romanian in their L3 English by wrongly accepting ungrammatical sentences with artificial DOM in English (for examples see subsection 3.2.3, Table 3).

2.3. RESULTATIVE CONSTRUCTIONS (RCS)

Constructions that incorporate a resultative phrase are typically referred to as RCs (Broccias 2007). Levin (1993: 101) defines a resultative phrase as “an XP which describes the state achieved by the referent of the noun phrase it is predicated of as a result of the action named by the verb”. With regard to the focus of the study (specifically, resultative secondary predication), Hungarian and English employ similar RC strategies, whereas ³Romanian does not. Now I will present RC typology and use in all three languages and at the end of the subsection Table 2 will summarize the discussion. Furthermore, I will mention some relevant research on L2 acquisition of RCs.

2.3.1. Hungarian & English

Talmy's (1985, 1991, 2000) typology of event lexicalization strategies makes a distinction between satellite framed languages (such as English, German, Dutch, Icelandic, Finnish, Hungarian) and verb-framed languages (e.g. Romance, Japanese, Hebrew). According to Kardos & Szávó (2024), result states in English and Hungarian are represented by a satellite element that is outside the verb, such as a

---

³ Romanian researchers such as Baciu (2014) and Farkas (2009) argue that with some special exceptional cases, Romanian does not exhibit strong resultatives. According to Baciu (2014) it is possible that Romanian has weak resultatives, particularly those of the pseudo-resultative type. Farkas (2009) concludes that ‘Romanian RCs are based only on transitive and intransitive unaccusative matrix verbs’ in contrast with ‘Germanic languages which abound in RCs based on different types of verbs’ (Farkas 2009: 70).

verbal particle or a resultative secondary predicate. The present study places emphasis on the latter (specifically AP RCs), as example (6) shows:

(6) Jones hammered the metal flat.

(Rapoport 1999: 669, (38a))

The resultative secondary predicate *flat* in example (6) expresses result state morphologically disconnected from the verb. In contrast to weak satellite-framed languages, such as Latin (e.g. Romanian) and Slavic languages, which require the expression of results in syntactically autonomous elements that are also prefixed to the verb, these languages (e.g. English, Hungarian) are described as strong satellite-framed by Acedo-Matellán (2016). Whilst weak satellite-framed Latin does not permit complex RCs, strong satellite-framed English and Hungarian do (Kardos & Szávó 2024).

A crucial distinction between the two languages, though, is the word order: in Hungarian, the RC occurs before the verb, whereas in English, it comes after the verb and the direct object, as the final component of the sentence. Example (7) illustrates a Hungarian RC pattern:

(7) Kati laposra kalapált egy vaslemezt. Hungarian
 Kati flat.SUBL hammer.PST.3SG an iron_plate.ACC
 ‘Kati hammered an iron plate flat.’

(Kardos & Szávó 2024: 108, (18a))

2.3.2. Romanian

Farkas (2009) contends that the availability or non-availability of AP RCs denoting change of state is a significant distinction between English and Romanian in terms of RCs. According to the literature, it has been widely maintained that Romance languages are lacking AP RCs or, as noted by Ionescu (1998): AP is not the favored category. Furthermore, Farkas (2009) argues that Romanian allows a restricted range of RCs and they are lexically and syntactically less productive than English. She illustrates that an AP RC as in the English example (8a), is not possible in Romanian with a resultative reading characteristic to English RCs (see example (8b)). Otherwise, (8b) is a grammatical sentence in Romanian with the following intended meaning: John hammered the flat metal.

(8) a. John hammered the metal flat.

b. *Ion a ciocănit fierul plat. Romanian
 John has hammer.PERF the metal.SG.M flat.SG.M
 ‘John hammered the metal flat.’

Farkas (2009: 62, (3b))

Table 2 summarizes the most relevant similarities and differences to the present study in the three languages involved.

Table 2

Type of event lexicalization strategy and resultative secondary predication in Hungarian, Romanian, and English

	Hungarian (L1)	Romanian (L2)	English (L3)
Type of event lexicalization strategy (Talmy's)	Satellite-framed language	Verb-framed language	Satellite-framed language
Resultative secondary predication	Possible	Impossible	Possible

Previous research on L2 acquisition of RCs (to the best of my knowledge, no L3 acquisition of RC studies have been published thus far) have been conducted with different L1s including Spanish, Chinese, Korean, and Japanese (Lee & Kim 2011; Park & Lakshmanan 2007; Slabakova 2002; Whong-Barr 2005; Yotsuya et al. 2014). The majority of these researchers used grammaticality judgment tasks (GJT) and offered evidence of the influence of L1 syntactic features on L2 learners' acquisition of English RCs (Park & Lakshmanan 2007; Slabakova 2002; Whong-Barr 2005; Yotsuya et al. 2014; among others). Numerous studies have reported significant L1 transfer effects on the L2 acquisition of RCs (Slabakova 2002; Whong-Barr 2005; Yotsuya et al. 2014).

Slabakova (2002) conducted a study on the L2 acquisition of Spanish RCs by L1-English and L1-French speakers. The prediction was that English speakers would mistakenly accept ungrammatical Spanish sentences, as French and Spanish do not permit resultatives that are equivalent to English resultatives. The hypothesis of L1 transfer is strongly supported by the results. The ungrammatical Spanish resultatives were correctly rejected by the French speakers at a rate of 80%, while the English speakers incorrectly accepted them at a rate of 69%. The comprehension of the L2 RCs was weak even among the advanced L1-English learner group, as Slabakova noted.

The study conducted by Whong-Barr (2005) focused on morphosyntactic aspects of L1 transfer in the L2 acquisition of RCs. Whong-Barr conducted a comparison of the acquisition of English RCs by L1-Korean and L1-Mandarin learners of English. She observed that Korean is the sole language among the three which uses a functional morpheme (*-key*) for its resultative formulation. Her hypothesis was that the acquisition of English RCs by Korean learners would be influenced by this language-specific morphological feature in the initial stages of learning. A tendency to reject grammatical English resultative sentences was observed in four out of the 14 Korean participants, whereas only one out of the 32 Chinese participants did so. This supported the hypothesis. The Full Transfer Full Access hypothesis (Schwartz & Sprouse 1996) was firmly supported by the study.

Similar to the predictions of Slabakova (2002) and Whong-Barr (2005), I posited that L3 learners of English would accept ungrammatical English RCs that replicate the word order of their L1 Hungarian RCs, thereby demonstrating significant non-facilitative transfer effects from their L1 during the initial stages of English learning.

Following the presentation of the three grammatical features of the three languages involved, in the next subsection I will introduce some pertinent L3 morphosyntactic transfer models that have been proposed by the literature.

2.4. L3 MORPHOSYNTACTIC TRANSFER/CLI MODELS

The L1 scenario (Na Ranong & Leung 2009; Hermas 2010, 2015) predicts that the L1 will be the preferred language for transfer. Na Ranong and Leung (2009) conducted research on null objects, analysing the performance of 20 L1-Thai L2-English L3-Chinese learners, 7 L1-English L2-Chinese, and 20 native controls. An offline interpretation task tested learners' null object knowledge. Results show L3 learners interpreted null objects similarly in L1 and L2. The L2 and L3 groups' replies are not significantly different. L1 may facilitate the L3 group's performance, according to individual analyses. In L3/Ln acquisition, L1 appears to be preferred for morphosyntactic transfer.

In contrast to the L1 scenario, L2SF (Bardel & Falk 2007; Falk & Bardel 2011) hypothesis states that a second language is chosen for transfer due to its recency and psychological and cognitive importance. Falk & Bardel (2011) conducted research on object placement among English-French bilinguals learning L3-German. Their study used mirror-image groups (22 L1-English L2-French and 22 L1-French-L2 English learners learning L3-German). The researchers created an accuracy-coded grammaticality judgement task (GJT) and compared the two groups' results. The statistics show that English-speaking L2 speakers prefer post-verbal object pronouns, while French-speaking speakers prefer preverbal ones. Bardel and Falk conclude that the L2 is the preferred source of transfer regardless of language combination.

The CEM (Flynn et al. 2004) changes formal language procedures for L3/Ln acquisition, emphasizing prior linguistic influence. Since 'further language learning has a cumulative effect' in the CEM, prior grammatical knowledge distinguishes L2 from L3 acquisition (Rothman et al. 2019:88). CEM proponents claim L3 syntactic transfer from L1 or L2. The CEM states that language learning is sequential and incremental, and past language knowledge might be helpful or unimportant. Proof of non-facilitative transfer would contradict the model. Flynn, Foley, & Vinnitskaya (2004) looked at 33 L1-Kazakh L2-Russian L3 English learners' relative clauses. Without a mirror-image control group, they compare this group to L2-Japanese and L2-Spanish. Kazakh is head-final, Russian and English head-initial. Both groups (irrespective of age and skill) produced target-like restrictive relative clauses in English. These findings demonstrate transfer selection in adult sequential multilingualism if it is fully facilitative.

The TPM (Rothman 2011, 2013, 2015) predicts wholesale initial transfer from the language (L1 or L2) that is typologically nearest. The model allows for both positive and negative transfer. The process of parsing the new input L3 grammar may take a longer or shorter period of time, depending on the similarities between the languages. Rothman and Cabrelli Amaro (2010) study four groups' L2 and L3 French and Italian acquisition: L1-English L2-French, Italian, Spanish L3-Italian, L1-English, L2-Spanish, L3 French, and English natives as controls. They examine grammatical features linked to null-subject licensing. A context/sentence matching task for the Overt Pronoun Constraint (OPC) and a GJT with correction for Null Subject Parameter characteristics are designed by the authors. OPC results showed that both L2 groups behave similarly and transfer L1-English. L2-Spanish is the transferred language for learning Italian and French. L3 groups respond similarly but differently from L2 groups. The GJT and OPC tasks show that L2 learners transfer English and reject null subjects in Italian, while L3 learners transfer Spanish. The authors found non-facilitative transfer in L3-French, contradicting the CEM. The authors found typological proximity between Spanish, French, and Italian to explain the results, hence the TPM was created.

The LPM (Westergaard et al. 2017) argues for property-by-property acquisition and allows input from one or both languages previously acquired, whether facilitative or non-facilitative. CLI occurs when a linguistic feature of a language being taught is structurally similar to features of languages that have been previously acquired. In contrast to the TPM, LPM excludes the complete transfer of one of the previously acquired grammars during the initial phases of L3 acquisition. It concurs with the CEM's assertion that transfer can and does occur at times from L1 and/or L2 and that language acquisition is cumulative. Differently from the CEM, the LPM allows for negative transfer when learners misanalyse the L3 input and they consider it similar to their L1 or L2 in the initial stages of learning. Westergaard et al. (2017) test the LPM's predictions by examining Norwegian-Russian bilinguals who learn L3 English to determine the origin of transfer/CLI in two word order scenarios: verb-second (V2) in Norwegian and subject-auxiliary inversion in English. The results of the GJT show that bilinguals perform better at rating sentences with V2 condition than monolinguals learning L2 English, due to possible Russian effect. However, in subject-auxiliary inversion condition, perform equally well, contra the hypotheses. The fact that they perceive influence from both languages in L3 English supports a structural similarity-based property-by-property model of L3 acquisition.

The SM (Slabakova 2017), similarly to the LPM, argues for property-by-property (contra the TPM) positive and negative transfer from the L1 and/or L2. While Slabakova (2017) puts emphasis on the learner's capacity of making scalpel-like, sharp distinctions between language properties, Westergaard et al. (2017) and Westergaard (2020) highlight the process of co-activation of all known languages

in the learner's mind when acquiring an L3/Ln. According to the SM, language interactions might be detrimental if, for instance, a grammatical feature is insufficiently frequent in the target language input. Clements & Domínguez (2018) examined the SM's predictions for L3-Chinese acquisition in null (NS) and overt subjects (OS). There were two groups: 15 L1-English L2-Spanish L3-Chinese, 10 L1-English L2-French/German L3-Chinese learners and 20 L1-Chinese and 20 L1-Spanish native speakers as controls. The authors created a written production task (WPT) and a pronoun interpretation task (PIT) to assess L3-Chinese learners' use and understanding of NS and OS. Their findings confirm the SM's (and LPM's) assumption that the L2-Spanish group transferred from Spanish to NS and from L1 English to OS pointing to property-by-property transfer/CLI from various sources.

Upon getting through the brief overview of the transfer models, the reader will be provided with a comprehensive account of the experimental study that was conducted to evaluate the predictions of the aforementioned models. The subsections of section 3 give insight into the research question and hypotheses (3.1), methodology (3.2), participants (3.2.1), procedure (3.2.2), and test instruments (3.2.3).

3. THE EXPERIMENTAL STUDY

3.1. RESEARCH QUESTION AND HYPOTHESES

RQ: How does transfer from L1 Hungarian and L2 Romanian impact the acquisition of pronominal possessors, DOM and RCs in L3 English in the early stages of learning?

H1: Pronominal possessors are anticipated to transfer non-facilitatively in accordance with the SM (Slabakova 2017) and LPM (Westergaard et al. 2017, Westergaard 2020). Previous research on pronominal possessors provide evidence for non-facilitative transfer (see Imaz Agirre & Garcia Mayo 2018).

H2: DOM is predicted to transfer non-facilitatively from the learners' L2 Romanian. This grammatical feature is missing from the learners' L1 Hungarian and L3 English, whereas in their L2 is obligatory. Previous research on DOM found evidence for non-facilitative transfer in L3 Brazilian Portuguese from learners' L1/L2 Spanish (see Giancaspro et al. 2015; Cabrelli et al. 2020).

H3: RCs are expected to transfer non-facilitatively from the learners' L1 Hungarian. Their L2 Romanian does not allow AP RCs in the instances used in the test. Previous research by Slabakova (2002) and Whong-Barr (2005), among others, found evidence for detrimental transfer in L2 acquisition of RCs.

3.2. METHODOLOGY

3.2.1. Participants

Learner participants were chosen from a school in Crasna town, Transylvania, Romania. Inhabitants of the town are predominantly Hungarian, with Romanian serving as their L2, as Romanian is the official language of the country. L3 English is introduced to students in the preparatory grade, which is the year preceding the first grade, at the age of six. They attend one English class per week until they reach the third grade, and they attend two English classes per week thereafter. Fifth graders continue to have two English classes per week. L2 Romanian is also introduced to learners in the preparatory grade, with three classes per week, and fifth-grade learners take four Romanian classes per week. Consequently, these trilingual learners are generally more proficient in their L2 than in their L3.

There were a total of 55 participants involved in the experiment: 39 fifth-grade 11-12 years old learners from two classes, 12 native adult English speakers from the UK, 1 native Romanian speaker from Romania, 4 native Hungarian speakers from Hungary and Romania. The selection of the learners took place according to the following criteria: learning Romanian as an L2 and having B1/B2 proficiency level, learning English as an L3 and being at the initial stages of A2 proficiency level, no knowledge of other languages beside these three languages (Hungarian, Romanian, English). After the selection based on the biographical questionnaire and the Romanian and English placement tests 24 learners remained and 15 learners were eliminated before completing the English experimental test. Also, when considering the results, the number of learner participants varied across the different target grammatical features in the test, because additional Romanian post-tests were administered in order to check their knowledge of particular structures (see the details in subsections 3.2.3 and 4.2) and learners who failed were eliminated. The remaining 24 learners formed the experimental group and the 12 native speakers of English formed the control group. The native speakers of all three languages also helped validating and evaluating the test sentences before they were given to the experimental learner group.

3.2.2. Procedure

Prior to the assessment, the learners' parents provided written consent for their children to participate. A biographical questionnaire was anonymously completed by the participants. In order to obtain a comprehensive understanding of the individuals' language backgrounds, the biographical questionnaire included questions such as the duration of their English and Romanian language studies, the age and location at which they began their studies, and their perceptions of their proficiency levels (see Appendix 1). For Romanian, an online placement test was implemented (<https://www.17-minute-languages.com/en/learn-romanian/placement-test/>). Only those learners who demonstrated B2 level of proficiency in Romanian were

permitted to participate. For English, the learners completed the Cambridge English online placement test for young learners (Test your English – Young Learners (cambridgeenglish.org)). Learners that were at A2 proficiency level were accepted for the experiment.

After the learners were selected, they were sent two links: one to the acceptability judgement task (AJT) in English and the other to the Romanian AJT, which focused on the Romanian grammatical structures (pronominal possessors and DOM). A Google-form was used for creating each task. The learners (belonging to separate classes) were gathered separately on different occasions in the school's computer laboratory and completed both tasks. Tasks were completed by control participants online, at their homes. A €2 gift card was distributed to each learner participant, regardless of their elimination status, to be redeemed at the coffee store located adjacent to the school. The testing took place in two subsequent weeks in April, 2024.

3.2.3. Test instruments

Using the steps described by Ionin (2012) for AJT design, I constructed two tasks via Google Form:

i) English AJT with Acceptable/Unacceptable answers, using 4 experimental conditions with grammatical and ungrammatical minimal sentence pairs (see Table 3). There was a total of 50 test sentences comprised of 32 target sentences, and 18 filler sentences (grammatical and ungrammatical pairs). In order to prevent learners from copying one another, the sentences were presented randomized in the Google Form. Table 3 presents the experimental conditions and grammatical and ungrammatical sentence pairs used in the test.

Table 3

Experimental conditions for the English AJT

	Conditions	Examples
1	Definite Article+Pronominal Possessor (Romanian word order)	Sue is having lunch and she asks her dad for some bread. *Sue is having lunch and she asks the dad her for some bread.
2	Definite Article+Pronominal Possessor (Hungarian word order)	Dad drives mom's car because his car is in the garage. *Dad drives mom's car because the his car is in the garage.
3	DOM (as in Romanian)	Paul visits Sam every Sunday. *Paul visits to Sam every Sunday.
4	RCs (as in Hungarian)	Grandma wipes the dirty table clean . *Grandma clean wipes the dirty table.

ii) Romanian AJT with pronominal possessor and DOM conditions. There were 16 sentences used, without fillers. The sentences were randomized. Table 4 shows the experimental conditions and examples.

Table 4

Experimental conditions for the Romanian AJT

	Conditions	Examples	
1	Definite Article+Pronominal Possessor (Romanian word order)	Sarah folosește stiloul lui Ben pentru că stiloul ei Sarah uses pen.DEF he.GEN Ben because pen.DEF she.GEN este acasă. is home	Romanian
		‘Sarah uses Ben’s pen because her pen is at home.’	
2	DOM (as in Romanian)	Ion o ajută pe mama lui când aceasta John CL helps DOM mother.DEF he.GEN when this.F pune masa. sets table.DEF	Romanian
		‘John helps his mother when she sets the table.’	

Two native speakers of English validated the (un)grammaticality of the test items, prior to the testing. A group of different English native speakers from the UK (London region; N = 12) completed the experimental English test and they performed at ceiling. Additionally, I requested feedback of native Romanian and Hungarian speakers regarding potential translations of the target sentences to ensure that the test sentences accurately reflect their respective Hungarian and Romanian counterparts.

The results with regard to each experimental condition are presented in the following order in section 4: Pronominal possessors (4.1.): Hungarian pattern (4.1.1.), Romanian pattern (4.1.2.); DOM (4.2.); RCs (4.3.). In order to evaluate the results, descriptive statistics and chi-square statistical tests were carried out. In the subsequent subsections, I interpret the chi-square statistic and provide charts to depict the results in relation to the research question and the predictions.

4. RESULTS

4.1. PRONOMINAL POSSESSORS

The experimental condition of pronominal possessors was divided into two parts to account for possible transfer from both L1 Hungarian, and L2 Romanian. Ungrammatical sentences were constructed to replicate the word order of Hungarian and Romanian, respectively. It is important to mention that the total number of participants in this condition was 16 out of 24, as 8 learners were eliminated based on the selection criteria (they failed to demonstrate knowledge of pronominal possessors in L2 Romanian in the post-test). As you may recall, pronominal possessors were anticipated to transfer non-facilitatively from the L1 or/and the L2 as a result of structural differences and word order.

4.1.1. Hungarian pattern

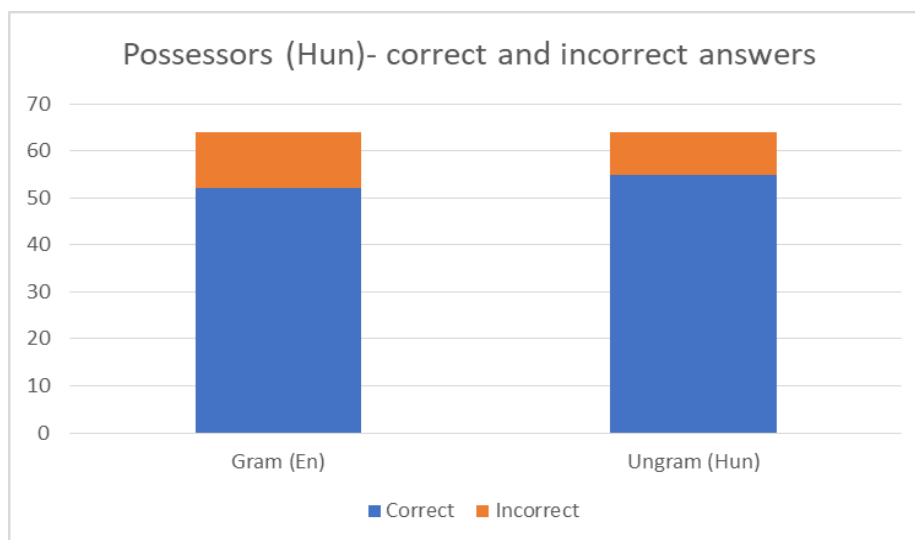

Chart 1. Proportions of correct and incorrect answers given to grammatical and ungrammatical sentences with pronominal possessors – Hungarian pattern

Chart 1 shows that learners rated quite accurately in the case of pronominal possessors with Hungarian word order. In the case of the grammatical test sentences there were 52/64 correct answers, and 12 incorrect answers, while there were 55/64 correct answers, and 9 incorrect answers in the case of ungrammatical test sentences. In terms of percentages, 83.5% of the responses were correct, while 16.5% were incorrect.

It can be observed that learners performed slightly better at rating ungrammatical sentences. The data was submitted to chi-square statistical test, and it did not show statistically significant difference between correct and incorrect answers (chi-square statistic: 0.5, p-value: .4). The acceptance of some ungrammatical sentences may indicate non-facilitative transfer from the learners' L1 Hungarian. When comparing the groups of learners and natives, the chi-square test showed statistically significant difference between the correct and incorrect answers (chi-square statistic: 6.5, p-value: .01).

4.1.2. Romanian pattern

Chart 2 indicates that learners were more successful in rating grammatical sentences than ungrammatical sentences with Romanian word order. The correct responses were 50/64, while 14 were incorrect in the case of grammatical test sentences. With regard to ungrammatical test sentences, there were 45/64 correct

answers, and 19 incorrect answers. This suggests that the letter was more challenging for them. In total 74.2% of the answers were correct and 25.8% were incorrect.

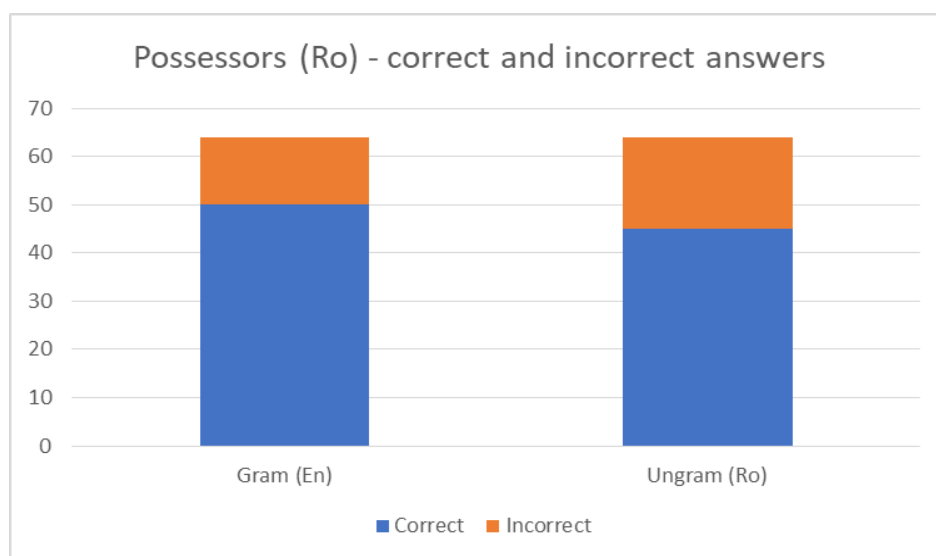

Chart 2. Proportions of correct and incorrect answers given to grammatical and ungrammatical sentences with pronominal possessors – Romanian pattern

In the case of pronominal possessors with Romanian word order in the ungrammatical sentences the learners accepted more grammatical sentences, however the chi-square test did not show statistically significant difference between correct and incorrect answers (chi-square statistic: 1.02, p-value: .3). Acceptance of some ungrammatical sentences may indicate non-facilitative transfer from the learners' L2 Romanian. As expected, the chi-square test showed statistically significant difference between the correct and incorrect answers of the learner and native group (chi-square statistic: 12.5, p-value: .00003) in the case of possessor sentences with Romanian word order (in ungrammatical sentences).

However, when I compared the correct and incorrect answers given to the ungrammatical Hungarian and Romanian word-ordered sentences the chi-square test showed statistically significant difference (chi-square statistic: 4.5, p-value: .03). This result may indicate that non-facilitative transfer from the learners' L2 Romanian has stronger influence than the learners' L1 in the case of pronominal possessors. The data indicate that the preferred source of transfer is the learners' L2 Romanian in the case of pronominal possessors. The results also show transfer effects in smaller amounts from the learners L1. Thus, the result seems to be in line with the SM and LPM which predict property-by-property non-facilitative and facilitative transfer from the L1 and/or L2 and the hypothesis of the study with regard to this condition was confirmed.

4.2. DOM

In the case of DOM an additional Romanian AJT was administered to the learners after they completed the experimental English test in order to make sure that they knew the target grammatical feature in Romanian. Following the Romanian test, 9 learners were eliminated and their results were not taken into account for the statistical analyses, so the total number of participants was 15 learners. Recall that DOM is only present (and obligatory) in the learners' L2 Romanian and it is hypothesized to transfer non-facilitatively into the learners' L3 English. In order to represent DOM in English, I used *to* as a rough translation of the Romanian *pe* (see example test sentences in Table 3, Section 3) in the ungrammatical test sentences to examine the learners' grammatical sensitivity to this possibly transferred structure.

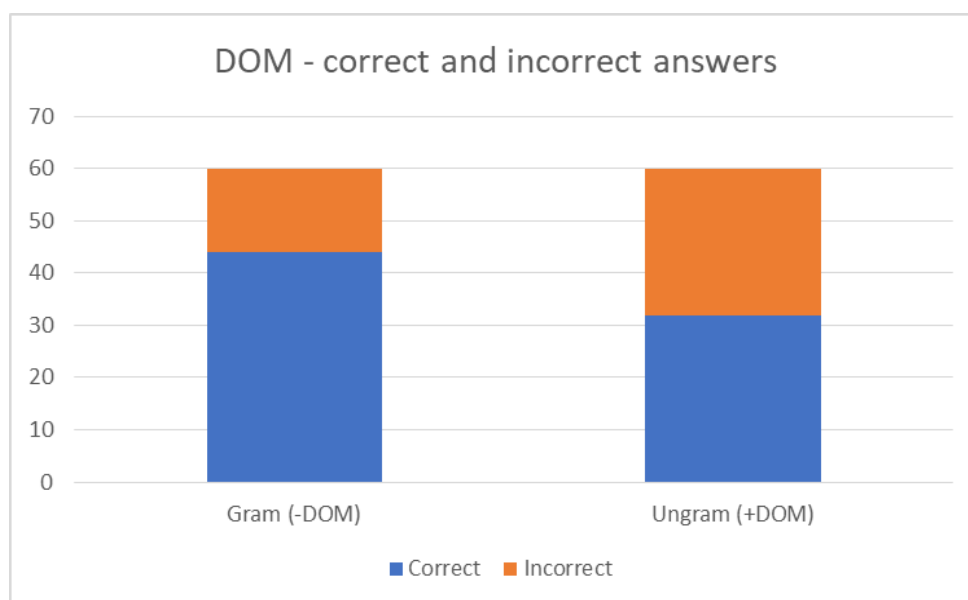

Chart 3. Proportions of correct and incorrect answers in DOM-related test sentences

Chart 3 shows that there were 44/60 correct answers and 16 incorrect answers in the case of grammatical sentences, 32/60 correct answers and 28 incorrect answers in the case of ungrammatical test sentences. The learners were more accurate at rating grammatical sentences without DOM. However, they failed to reject ungrammatical sentences in the same degree. In terms of percentages 63.3% of the answers were correct and 36.7% were incorrect.

Comparing the learners' correct and incorrect answers, the chi-square test showed statistically significant differences (chi-square statistic: 5.1, p-value: .02). The number of incorrect answers may indicate influence from the learners' L2

Romanian, where this structure is obligatory in the target sentences. The chi-square test showed statistically significant difference between the correct and incorrect answers of the learner and native group (chi-square statistic: 41.04, p-value: <.00001).

The data indicate the possibility of L2 Romanian transfer. This confirms the hypothesis and indicates non-facilitative transfer effects from the learners' L2 Romanian, where the use of DOM structures is obligatory in the test sentences. The results seem to support the SM and LPM by showing evidence of property-by-property non-facilitative transfer from the learners' L2, and contradict the CEM (with evidence of negative transfer) and the TPM (with evidence against wholesale transfer). Results may also give support to the L2SF hypothesis which claims an L2 to be the preferred source of transfer.

4.3. RCS

For the condition of RCs the total number of learner participants was 24. RCs were expected to transfer according to the L1 Hungarian, which is similar to the L3 English with word order differences. The L2 Romanian does not allow resultative constructions in the instances used in the test. Non-facilitation from the L1 would be in line with the SM and LPM with learners choosing the source they consider most helpful for acquiring their L3 English.

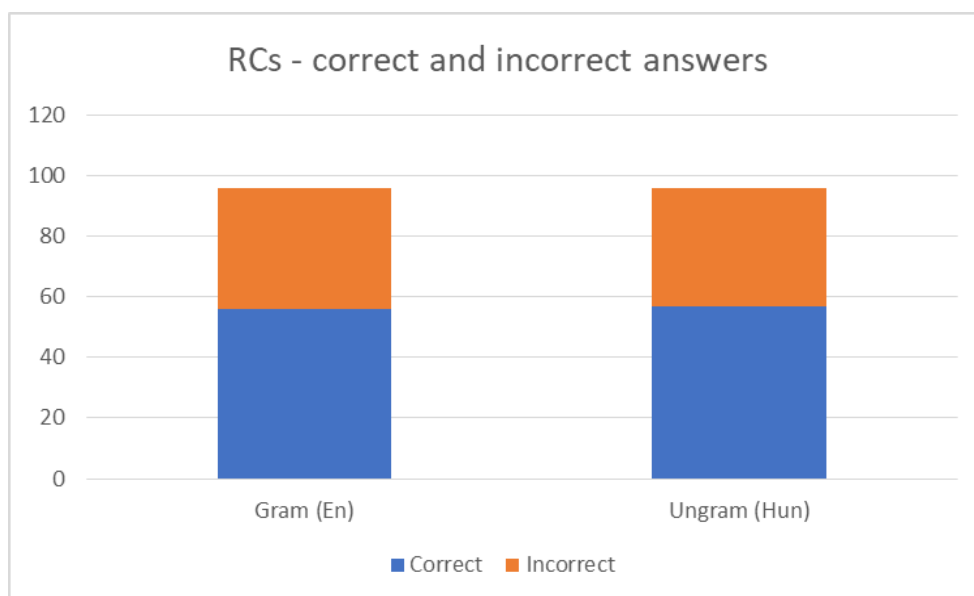

Chart 4. Proportions of correct and incorrect answers in RC-related test sentences

Chart 4 shows the correct and incorrect answers of the learners: 56/96 correct answers, and 40 incorrect answers in the case of grammatical sentences, whereas 57/96 correct and 39 incorrect answers in the case of ungrammatical sentences. In percentages 58.8% of the learners' total responses were correct, while 41.2% were incorrect.

The chi-square test showed no statistically significant difference within the learner group (chi-square statistic: 0.02, p-value: .88). The learners were highly inaccurate in rating both grammatical and ungrammatical sentences to the point of guessing. The chi-square test showed statistically significant difference between the correct and incorrect answers of the learner and native group (chi-square statistic: 32.68, p-value: < 0.00001) in the case of resultative structures. The results may indicate non-facilitative transfer from the learners' L1 Hungarian, giving support to the SM and LPM by providing evidence of property-by-property transfer from various sources (L1 and L2), depending on structural similarity between the languages.

5. CONCLUSIONS

The aim of the experimental study was to test some of the L3 models of morphosyntactic transfer/CLI. The hypotheses predicted non-facilitative transfer from both or either of the L1 and L2. The predictions were borne out through the results: Pronominal possessors are primarily transferred non-facilitatively from the L2, although transfer from the L1 is also observed. These can be interpreted as compatible results with the predictions of the SM, LPM, and TPM by showing evidence of non-facilitative transfer from both or either of the L1 or L2 due to perceived structural similarity between the languages (e.g. L2 Romanian and L3 English are similar in featuring natural gender in the case of pronominal possessors *his/her*). The results can also give support to the L2SF, because the preferred source of transfer is the L2. The CEM is contradicted by evidence of non-facilitation; however, the data corroborated the model's prediction regarding cumulative language acquisition.

Negative transfer of DOM solely from the L2 (the only possible source) is also compatible with several models: SM, LPM, TPM in the sense of predicted non-facilitation of wrongly perceived similarity/proximity between the L2 and L3 in the initial stages. The strongest negative transfer was attested in the case of RCs (41.2% of incorrect answers) from the L1. Although the L1 Hungarian and L3 English have structural similarities in the case of RCs used in the test sentences, there is a word order difference that the learners failed to identify. This is normal however due to the low proficiency in the L3. Also, RCs are less frequently used in

conversations, and never explicitly thought in schools. Similarly to the first two conditions, data with regard to RCs is compatible with the SM, LPM, and TPM (with non-facilitation due to perceived similarity from the L1 and/or L2) and contra the CEM and L2SF. In addition, if the entirety of the data is considered, the property-by-property transfer prediction of the LPM and SM is strongly supported with evidence of transfer across various properties from different sources (L1, L2). By providing insight into learners' comprehension and processing of specific grammatical features during the early stages of learning, the novel combination of languages and the analyses of these grammatical features provide a significant contribution to the field of linguistics, specifically in the field of L3 acquisition and language teaching in general.

REFERENCES

- Acedo-Matellán, V., 2016, *The Morphosyntax of Transitions: A Case Study in Latin and Other Languages*, Oxford Studies in Theoretical Linguistics (Oxford, 2016; online edn, Oxford Academic, <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780198733287.001.0001>)
- Baciu, I., 2014, Towards a Typology of Resultative Constructions: A Romanian Perspective. In R. Cosma, S. Engelberg, S. Schlotthauer, S. Stanescu & G. Zifonun (Ed.), *Komplexe Argumentstrukturen: Kontrastive Untersuchungen zum Deutschen, Rumänischen und Englischen* (pp. 197-226). Berlin, München, Boston: De Gruyter. <https://doi.org/10.1515/9783110343229.197>
- Bardel, C., & Falk, Y., 2007, "The role of the second language in third language acquisition: The case of Germanic syntax." *Second Language Research*, 23(4), 459–484. <https://doi.org/10.1177/0267658307080557>
- Bossong, G., 1985, *Empirische Universalienforschung*. Differentielle Objektmarkierung in den neuiranischen Sprachen. Tübingen, Narr
- Broccias, C., 2007, "Unsubcategorized Objects in English Resultative Constructions." In D. N. and B. C., *On Interpreting Construction Schemas. From Action and Motion to Transitivity and Causality* (pp. 103-124). Berlin: Mouton de Gruyter.
- Cabrelli, J., Iverson, M., Giancaspro, D., & González, B. H., 2020, "The roles of L1 Spanish versus L2 Spanish in L3 Portuguese morphosyntactic development." *Issues in Hispanic and Lusophone linguistics* 11–33. <https://doi.org/10.1075/ihll.24.01cab>
- Clements, M. & Domínguez, L., 2018, "Testing the predictions of the Scalpel Model in L3/Ln acquisition: The acquisition of null and overt subjects in L3 Chinese." In J. Cho, M. Iverson, T. Judy, T. Leal, & E. Shimanskaya (Eds.), *Meaning and structure in second language acquisition: In honor of Roumyana Slabakova*. Amsterdam, NL: John Benjamins Publishing Company. <https://doi.org/10.1075/sibil.55.07cle>
- De Angelis, G., 2007, *Third or Additional Language Acquisition*. Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781847690050>
- Dékány, É., 2021, *Hungarian Nominal Functional Sequence*. Cham: Springer Nature Switzerland AG. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-63441-4>
- Dobrovie-Sorin, C. & Giurgea, I. (eds.), 2013, *A Reference Grammar of Romanian: Volume 1: The noun phrase*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/la.207>

- É. Kiss, K., 2002, *The Syntax of Hungarian* (Cambridge Syntax Guides). Cambridge: Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511755088>
- Falk, Y., & Bardel, C., 2011, "Object pronouns in German L3 syntax: Evidence for the L2 Status Factor." *Second Language Research*, 27(1), 59–82. <https://doi.org/10.1177/0267658310386647>
- Farkas, D. & von Heusinger, K., 2003, "Stability of reference and object marking in Romanian." Paper presented at Workshop on Direct Reference and Specificity, ESSLLI, Vienna, August 2003.
- Farkas, I.Á., 2009, "Some differences between English and Romanian resultative structures." *Bucharest Working Papers in Linguistics XI/2*, 59–71.
- Flynn, S., Foley, C., & Vinnitskaya, I., 2004, "The Cumulative-Enhancement model for language acquisition: Comparing adults' and children's patterns of development in first, second and third language acquisition." *International Journal of Multilingualism*, 1(1), 3–16. <https://doi.org/10.1080/14790710408668175>
- Giancaspro, D., Halloran, B., & Iverson, M., 2015, "Transfer at the initial stages of L3 Brazilian Portuguese: A look at three groups of English/Spanish bilinguals." *Bilingualism: Language and Cognition*, 18, 191–207. <https://doi.org/10.1017/S1366728914000339>
- Hermas, A., 2010, "Language acquisition as computational resetting: verb movement in L3 initial state." *International Journal of Multilingualism* 7: 202–24.
- Hermas, A., 2015, "The categorization of the relative complementizer phrase in third-language English: A feature re-assembly account." *International Journal of Bilingualism* 19: 587–607.
- Hill, V., Mardale, A., 2021, *The Diachrony of Differential Object Marking in Romanian* (Oxford Studies in Diachronic and Historical Linguistics). Oxford: OUP.
- Imaz Agirre, A. & García Mayo, M.D.P., 2018, "Proficiency and transfer effects in the acquisition of gender agreement by L2 and L3 English learners." *Meaning and Structure in Second Language Acquisition: In honor of Roumyana Slabakova*, Edited by Jacee Cho, Michael Iverson, Tiffany Judy, Tania Leal and Elena Shimanskaya, *Studies in Bilingualism* (55), 203–227.
- Ionescu, D. C., 1998, *Small Clauses in English and Romanian*. Bucharest: Editura Universității din București.
- Ionin, T., 2012, "Formal theory-based methodologies." In A. Mackey & S. Gass (Eds.), *Research methods in second language acquisition: A practical guide* (pp. 30–52). John Wiley & Sons.
- Kardos, É. and Szávó, A., 2024, "Event lexicalization in Hungarian." In M. den Dikken & H. Kishimoto (eds.), *Formal Perspectives on Secondary Predication*, 95–126. Berlin: De Gruyter Mouton.
- Koenenman, O., & Zeijlstra, H., 2017, *Introducing Syntax*. Cambridge University Press.
- Lee, H., & Kim, K. H., 2011, "Can speaking more languages enhance your creativity? Relationship between bilingualism and creative potential among Korean American students with multicultural link." *Personality and Individual Differences*, 50(8), 1186–1190. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2011.01.039>
- Levin, B., 1993, *English Verb Classes and Alternations: A Preliminary Investigation*. Chicago: University of Chicago Press.
- Ranong, S. & Leung, Y., 2009, "Chapter 8. Null Objects in L1 Thai–L2 English–L3 Chinese: An Empiricist Take on a Theoretical Problem." In Y. Leung (Ed.), *Third Language Acquisition and Universal Grammar* (pp. 162–191). Bristol, Blue Ridge Summit: Multilingual Matters. <https://doi.org/10.21832/9781847691323-011>
- Odling, T., 2003, *Language transfer: Cross-linguistic influence in language learning*, Cambridge University Press.
- Onea, E., 2023, "Virginia Hill and Alexandru Mardale: The diachrony of Differential Object Marking in Romanian." *Folia Linguistica*, vol. 57, no. 1, pp. 227–241. <https://doi.org/10.1515/flin-2023-2003>
- Park, K-S., & Lakshmanan, U., 2007, "The unaccusative-unergative distinction in resultatives: Evidence from Korean L2 learners of English." In *Proceedings of the 2nd Conference on Generative Approaches to Language Acquisition North America (GALANA)*. 328–338

- Rothman, J., & Cabrelli Amaro, J., 2010, "What variables condition syntactic transfer? A look at the L3 initial State." *Second Language Research*, 26, 189–218. <https://doi.org/10.1177/0267658309349410>
- Rothman, J., 2011, "L3 syntactic transfer selectivity and typological determinacy: The Typological Primacy Model." *Second Language Research*, 27, 107–127. <https://doi.org/10.1177/0267658310386439>
- Rothman, J., 2013, "Cognitive economy, non-redundancy and typological primacy in L3 acquisition: Evidence from initial stages of L3 Romance." In S. Baauw, F. Dirjkoningen, & M. Pinto (Eds.), *Romance languages and linguistic theory 2011* (pp. 217–247). Amsterdam: John Benjamins. <https://doi.org/10.1075/rllt.5.11rot>
- Rothman, J., 2015, "Linguistic and cognitive motivations for the Typological Primacy Model (TPM) of third language (L3) transfer: Timing of acquisition and proficiency considered." *Bilingualism: Language and Cognition*, 18(2), 179–190. <https://doi.org/10.1017/S136672891300059X>
- Rothman, J., González A. J., & Puig-Mayenco, E., 2019, *Third language acquisition and linguistic transfer* (Cambridge Studies in Linguistics), Cambridge. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781316014660>
- Slabakova, R., 2002, "The Compounding Parameter in Second Language Acquisition." *Studies in Second Language Acquisition* 24 (4), 507–40. doi:10.1017/S0272263102004011.
- Slabakova, R., 2017, "The Scalpel Model of third language acquisition." *International Journal of Bilingualism*, 21(6), 651–666. <https://doi.org/10.1177/1367006916655413>
- Schwartz, B. D., & Sprouse, R. A., 1996, "L2 cognitive states and the Full Transfer/Full Access model." *Second Language Research*, 12(1), 40–72. <https://doi.org/10.1177/026765839601200103>
- Talmy, L., 1985, "Lexicalization patterns: Semantic structure in lexical forms." In Timothy Shopen (ed.), *Language Typology and Syntactic Description 3: Grammatical Categories and the Lexicon*, 57–149. Cambridge: Cambridge University Press.
- Talmy, L., 1991, "Path to realization: A typology of event conflation." In Laurel A. Sutton, Christopher Johnson & Ruth Shields (eds.), *Proceedings of the 17th Annual Meeting of the Berkeley Linguistics Society*, 480–519. Berkeley, CA: Berkeley Linguistics Society.
- Talmy, L., 2000, *Toward a Cognitive Semantics*. Cambridge, MA: MIT Press.
- von Heusinger, K. & Onea E.G., 2008, "Triggering and blocking effects in the diachronic development of DOM in Romanian." *Probus* 20. 67–110. DOI: <https://doi.org/10.1515/PROBUS.2008.003>
- von Heusinger, K. & Chiriacescu, S., 2009, "Definite "bare" nouns and pe-marking in Romanian." In Espinal, M.T., Leonetti, M. & McNally, L. (eds.), Proceedings of the IV Nereus International Workshop on "Definiteness and DP Structure in Romance Languages." *Arbeitspapier* 124. 63–82. Fachbereich Sprachwissenschaft, Universität Konstanz.
- Westergaard, M., Mitrofanova, N., Mykhaylyk, R., & Rodina, Y., 2017, "Crosslinguistic influence in the acquisition of a third language: The Linguistic Proximity Model." *International Journal of Bilingualism*, 21(6), 666–682. <https://doi.org/10.1177/1367006916648859>
- Westergaard, M., 2020, "Microvariation in Multilingual Situations: The Importance of Property-by-Property Acquisition." *Second Language Research*.
- Whong-Barr, Melinda., 2005, *Morphology, Derivational Syntax and Second Language Acquisition of Resultatives*. Unpublished Doctoral dissertation. Durham University, United Kingdom.
- Yotsuya, A., Masanao, A., Sayaka, K., Kazunori, S., Mayumi, S., Eri, I., Kazuki, E., Minami, O., Kazue, T., and Makiko, H., 2014, "Crosslinguistic Effects in L2 Acquisition: Strong/Weak Resultatives and the Directional/locational Interpretation of PPs in L2 English by Japanese Speakers." In *Selected Proceedings of the 2012 Second Language Research Forum*, edited by R. T. Miller, K. I. Martin, C. M. Eddington, A. Henery, N. Marcos Miguel, A. M. Tseng, A. Tuninetti, and D. Walter, 89–100. Somerville, MA: Cascadilla Press.

**NON-FACILITATIVE TRANSFER EFFECTS OF THE FIRST (L1)
AND SECOND LANGUAGE (L2) IN THIRD LANGUAGE (L3) ACQUISITION
OF PRONOMINAL POSSESSORS, DIFFERENTIAL OBJECT MARKING,
AND RESULTATIVE CONSTRUCTIONS**

Abstract

This paper's objective is to evaluate the hypotheses of some L3 models of morphosyntactic transfer/crosslinguistic influence (CLI) using a generative approach. An experiment was carried out with trilingual child learners (L1 Hungarian L2 Romanian L3 English) to investigate the nature of transfer (positive or negative) and its possible source (L1 or/and L2). An acceptability judgement task (AJT) was used with 3 target conditions: pronominal possessors, differential object marking, and resultative constructions. Results confirm the predictions with evidence of non-facilitative transfer from both the L1 and L2 for the target grammatical properties. The novel combination of languages and the analyses of these grammatical features make a substantial contribution to the linguistic field of L3 acquisition and language teaching in general by providing insight into the comprehension and processing of specific grammatical features during the initial stages of learning.

Rezumat

Obiectivul acestei lucrări este de a evalua ipotezele unor modele L3 de transfer morfosintactic/influență interlingvistică (CLI) folosind o abordare generativă. A fost efectuat un experiment cu copii trilingvi (L1 maghiară, L2 română, L3 engleză) pentru a investiga natura transferului (pozitiv sau negativ) și posibila sursă a acestuia (L1 sau/și L2). O sarcină de judecată de acceptabilitate (AJT) a fost utilizată cu 3 condiții țintă: posesori pronominali, marcarea diferențială a obiectelor și construcții rezultative. Rezultatele confirmă predicțiile cu dovezi ale transferului non-facilitativ atât din L1, cât și din L2 pentru proprietățile gramaticale țintă. Combinația inedită de limbi și analizele acestor caracteristici gramaticale aduc o contribuție substanțială la domeniul lingvistic al învățării limbii a treia și al predării limbilor străine în general, oferind o perspectivă asupra înțelegerii și procesării caracteristicilor gramaticale specifice în etapele inițiale ale învățării.

SINCRONIC VS DIACRONIC ÎN DOOM³ (2021) ȘI DELR² I (LITERA A, 2021)

IULIANA CHIRICU

Institutul de Lingvistică al Academiei Române „Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti”

iuliana_chiricu@yahoo.com

Cuvinte-cheie: *corelare lexicografică, perspectivă normativă, perspectivă etimologică.*

Keywords: *lexicographical correlation, normative perspective, etymological perspective.*

1. INTRODUCERE

Într-un articol anterior (Chiricu 2018) am analizat diferențele de redare a cuvintelor-titlu în DOOM² (2005) și DELR I (A-B, 2011). Am găsit, în acel moment, un număr de 56 de intrări redade diferit din punct de vedere fonetic, grafic sau morfologic, în cele două dicționare. Dată fiind apariția seriei noi a *Dicționarului etimologic al limbii române*, litera A și a DOOM³ în anul 2021, am reluat comparația, pentru a vedea dacă (mai) există divergențe de viziune lexicografică între cele două dicționare în ceea ce privește selectarea cuvântului-titlu. Am justificat aceste diferențe de concepție lexicografică prin obiectivele diferite ale celor două dicționare: obiectivul normativ al DOOM și, respectiv, etimologic, al DELR, ce au drept consecință o perspectivă sincronică, respectiv, diacronică asupra limbii.

În lucrarea din 2018, sugeram „armonizarea edițiilor celor două dicționare” avute în vedere, astfel încât, într-o primă etapă, am verificat în ce măsură această armonizare a avut loc în noile ediții din 2021. Am lărgit comparația cu privire în special la intrările analizate în cercetarea din 2018, rezultând o punere în oglindă a DOOM² // DOOM³ // DELR I (2011) // DELR² I (litera A, 2021) și DELR² II (litera B, 2024). În a doua etapă, am comparat numai cuvintele-titlu din DELR² I și DOOM³, pentru a finaliza cercetarea în ceea ce privește litera A.

2. ÎN CONTINUAREA CERCETĂRII DIN 2018. CORELAREA DELR² (LITERELE A ȘI B) CU DOOM³

DEL² și DOOM³ s-au corelat, în general, fie *prin schimbarea normei* în DOOM³ față de DOOM², prin aplicarea criteriului etimologic, fie *prin modificări aduse cuvintelor-titlu dintr-o perspectivă sincronică* asupra limbii, în DELR serie nouă, prin aplicarea cu prioritate a criteriului frecvenței.

Ilustrăm prima direcție, de modificare din punct de vedere fonetic a intrării în DOOM³ și de corelare cu DELR (atât serie veche, cât și serie nouă), prin cuvintele *abietin, acumbent, alguazil, bardac și bardacă, belchiță, batâr*, grupate la exemplul 1. În toate situațiile din acest caz, DOOM³ selectează varianta cea mai apropiată de etimon.

În exemplul 1a), varianta neetimologică *abientin* din DOOM², prezentă și în DEX², a fost eliminată, fiind înlocuită cu cea etimologică *abietin* (din fr. *abiétine* s.f. DELR 2021).

Și în exemplul 1b), în cazul lui *acumbent*, are loc o schimbare de explicație etimologică, fiind reținut numai modelul latin savant.

În acord cu DELR I și DELR² I, DOOM³ alege forma *alguazil* (1c), fidelă etimonului francez, aflat pe prima poziție în cadrul explicației etimologice, înaintea etimonului spaniol, răspunzător pentru forma *alguacil* din DOOM². Se revine, de asemenea, la forma recomandată în DOOM¹. Și în exemplul 1f), prin eliminarea variantei *batâr*, DOOM³ recomandă o unică formă, *batâr*, în concordanță cu DOOM¹ și cu *Dicționarul etimologic* analizat.

În exemplul 1d), prin schimbarea de normă propusă în DOOM³ în cazul lui *bardac și bardacă*, dicționarul normativ și cel etimologic concordă în selectarea unor intrări cât mai apropiate de etimon.

În cazul lui *belchiță* (1e), înlocuirea în DOOM³ a variantelor considerate literare în DOOM² este în concordanță cu forma aleasă în DELR² I, potrivit soluției etimologice originale propuse.

1)

1a) DOOM² **abientin** s. n. // DOOM³: + **abietin** (substanță) s.n. / DELR I: **ABIETIN** s.n. „substanță rășinoasă extrasă din lemnul de brad, care se prezintă sub formă de cristale incolore, solubile în apă și în alcool” 1966, var. *abientin* < fr. *abiétin*. / DELR² I: **abietin** s.n.

1b) DOOM²: **acumbet** adj. // DOOM³: !**acumbent** adj. / DELR I: **ACUMBENT**, „(despre părți ale plantelor) culcat” 1966 < fr. *accumbant*, infl. de lat. neol. *accumbens*, -ntem. / DELR² I: **ACUMBÉNT** adj. (bot., despre părți ale plantelor) „culcat”. Lat. savant *accumbens*, -ntem (cf. fr. *accumbant*, engl. *accumbent*), part. prez. al vb. *accumbere* „a se

culca” (*ad-* + *cumbere, păstrat numai în compuse, formă cu infix nazal construită pe radicalul *cub-* din *cubăre* „a sta culcat”).

1c) DOOM¹: **alguazil** [z pron. s] / DOOM²: **!alguacił** (hisp.) [*ci* pron. *si*] s. m. / DOOM³: **!alguazil** / DELR I, DELR² I: **ALGUAZIL** s.m. „agent de grad inferior al poliției spaniole” < fr. *alguazil*, sp. *alguacil*.

1d) DOOM²: **bărdac**¹(prun) s.m.; **bărdacă**¹/**bărdac**² (cană) s.f./s.n.; **bărdacă**² (prună) s.f. // DOOM³: **!bărdac**¹ (prun) (reg.) s.m. / **bărdac**² (vas) (reg.) s.n. / **!bărdacă** (cană; prună) (reg.) s.f. / DELR I: **BARDAC** s.n., s.m. (reg.) „vas mic, ulcică; varietate de prun” 1834, var. *bărdac*, *bârdac*, *burdac*. Tc. *bardak*. Fam.: **bărdacă** „vas; prună” 1857 (var. *bărdacă*) ← *bardac*.

DELR² II: **BARDÁC**¹ s.n. „(Munt., Olt., Ban.) ulcică, cană; urcior; (Ban.) damigeană; (Olt.) butoi; (Mold.) mâncare făcută din unt și brânză, amestecate și prăjite”, var. (Mold.) *bărtác* „cazan”, var. *bărdacă*¹ s.f., *bărdác*, *bărdacă*¹ s.f., *bârdác*, *burdác*. Tc. *bardak*. Fam.: **bărdác**² s.m. „varietate de prun” var. *bărdáci* (sg. refăcut) ← *bărdacă*²; **bărdacă**² s.f. „varietate de prune mari, lunguiețe, cu gât subțire”, var. *bărdacă*² < tc. *bardak* [*eriği*] „(prună) în formă de bardac”.

1e) DOOM²: **belhiță/belhiță** (rar) s. f. // DOOM³: **!belchiță** (pârș) (rar) s.f. / DELR I: **BELCHIȚĂ** s.f. „specie de animal cu blană fină”, var. *belhiță*. Rom. *belcă (< rus. *belka*)^o. / DELR² II: **BELCHÍȚĂ** s.f. (înv.) „specie de mamifer cu blană fină, probabil pârș sau jder”, var. *belhiță*. Derivat (pe teren rom. sau slav, cu sufixul dim. (rom.)-*iță*/ (sl.)-*ica*) de la baza slavă reflectată în bg. *bělka*, *belka* „specie de nevăstuică”, v. ucr. *bělka*, rus. *belka* „veveriță” (< sl. com. *bělŭka, explicat de ESSJ ca derivat de la *bělŭ* „alb”) ^o

1f) DOOM¹: **batâr** adv. // DOOM²: **!batâr/batâr** (reg.) adv. / DOOM³: **!batâr** (reg.) adv. / DELR I: **BATĂR** conj., adv. (Trans., Mold.) „cu toate că, măcar (că)”, var. *batâr*, *batâr*, *bater(i)*, *batir*², *batră*. Magh. *bátor*. / DELR² II: **BÁTĂR** conj., adv. (Trans., Mold.) „cu toate că, măcar (că)”, var. *bar*⁵, *bátâr*, *batâr*, *báter(i)*, *bátir*², *bátră*. Magh. *bátor*.

În exemplul 2, DELR² I a modificat, comparativ cu prima ediție, structura fonetică a cuvintelor-titlu *arameeán* și *apșoáră*, corelându-se, astfel, cu DOOM^{2,3}:

2) DOOM^{2,3}: **arameean** adj. m., s.m. / DELR I: **ARAMEAN** adj., s.m., s.f. „(privitor la) populații semitice nomade (...)” < fr. *araméen* / DELR² I: **ARAMEEÁN**.

DOOM^{2,3}: **apșoáră** (fam.) s.f. / DELR I: **apușoară** s.f. 1691–1697, var. *apșoară*. / DELR² I: **apșoáră**, var. (rar) *apușoară*.

Diferențele accentuale dintre cuvintele-titlu din DOOM² și DELR I (2011, literele A și B) scoase de noi în evidență în 2018 au fost eliminate prin modificări aduse intrărilor în DELR² II, litera B, 2024, conforme cu DOOM³. DELR² II a dat întâietate, astfel, criteriului normativ asupra celui etimologic în cazul lui *bísmut*, *bítum*, *bengáli* (exemplul 3).

3) Eliminarea diferențelor accentuale

DOOM²: **!bișmut** s.n. / DOOM³: **bișmut** s.n. / DELR I: **BISMUT** s.n. „metal alb folosit în medicină”, var. *bismut*. Fr. *bismuth*, it. *bismuto*. / DELR² II: **BÍSMUT** s.n. „metal alb [...]”, var. *bismút*, (înv.) *bizmút*, *vísmut*, *vismút*, *vismúton*, *vizmút*.

DOOM²: **!bitum** s.n. / DOOM³: **bitum** s.n. / DELR I: **BITUM** s.n. „substanță minerală combustibilă” 1835, var. *bitum*. Fr. *bitume*. / DELR² II: **BÍTUM** s.n. „produs solid de culoare neagră, plastic, obținut din reziduuri de petrol sau prin distilarea huilei, folosit la prepararea asfaltului, la fabricarea lacurilor etc. [...]” 1785 (var. *bitúm*, M. Cantacuzino, Călăt. II, 42^r), var. *bitúmen*, (înv.) *bitúmină* s.f., *bitúmine* s.m.

DOOM²: **!bengali/bengali²** (pasăre) (rar) s.m.// DOOM³: **!bengali²** (limbă) s.n. / **!bengali³** (nume etnic) s.m. și f. / **!bengali⁴** (pasăre) s.m.

DEL R I: **BENGALI** s.m., adj. invar. „nume dat mai multor păsări înrudite cu vrabia”. Fr. *bengali*.

DEL R² II: **BENGÁLI** (3 sil.) adj. invar., s.m. invar. „numele unei populații indo-ariene care trăiește în Bangladesh și nord-estul Indiei; limba vorbită de această populație; [...]; nume dat mai multor păsări înrudite cu vrabia [...]” 1831 (var. pl. variabil *bengáli* (2 sil.), în forma articulată *bengálii*, Buznea, P. V. 57), var. *bengálí*. Fr. *bengali*, ulterior și engl. *Bengali* < hindi *Bangālī* < top. *Bangāl* „Bengal”.

În cazul deosebirilor de grafie (exemplul 4), DOOM³ și DELR^{1,2} au optat pentru marcarea prin cratimă a compusului *apă-tare*. Lipsește din DOOM³ semnul exclamării înaintea cuvântului-intrare, pentru a semnala schimbarea de normă față de ediția anterioară. Locuțiunea *al pari* este scrisă etimologic în DELR² I fără cratimă, corelându-se cu DOOM^{2,3}. La varianta etimologică *boss*, DELR² II adaugă și varianta grafică scrisă cu un singur *s*, socotită familiară în DOOM³. În cazul lui *bricabrac*, DOOM³ pune pe prima poziție varianta sudată, corelându-se, astfel, cu DELR.

4) Corelări în cazul deosebirilor grafice

DOOM²: **al pari** (it.) loc. adv. / DELR I: **AL-PARI** adv. „cu preț egal cu valoarea nominală” 1907 < germ. *alpari*. / DELR² I: **AL PÁRI** loc. adv. Germ. *al pari* < it. *al pari*.

DOOM²: **apă tare** s.f. / DOOM³: **apă-tare** / DELR I: **apă-tare** „acid azotic” s.v. APĂ. / DELR² I: **apă-tare** s.f.

DOOM²: **!boss** (angl.) / **bos** s.m. / DOOM³: **boss** (engl.) / (fam.) **bos** s.m. / DELR I: **BOSS** s.m. „șef – boss” 1961. Engl. *boss*. / DELR² II: **BOSS** s.m. (fam.) „șef”, scris și *bos*.

DOOM²: **!bric-à-brac** (fr.) / **bricabrac** s.n. // DOOM³: **!bricabrac/** (fr.) **bric-à-brac** s.n. / DELR I: **BRICABRAC** s.n. „magazin de vechituri” 1966. Fr. *bric-à-brac*. / DELR² II: **BRICABRÁC** s.n. „adunătură de lucruri variate [...]”; magazin de vechituri”. Fr. *bric-à-brac* < loc. adv. *à bricq et à bracq* „alandala”, probabil formație expresivă (TLF).

Deosebiri de încadrare morfologică, din exemplele de sub 5, sunt neutralizate prin schimbarea cuvântului-titlu în DELR² I, în cazul lui *astralit* (vezi 5a), încadrat, de această dată, ca substantiv neutru, nu masculin, redat ca centru de familie lexicală în locul lui *astralită*. De asemenea, în DELR² I, *astm* devine centru de familie lexicală în locul lui *astmă*, care este plasat ca variantă, dându-se, astfel, întâietate criteriului normativ, în defavoarea celui etimologic.

5) Corelări în cazul deosebirilor morfologice

5a) DOOM^{2,3}: **astralit** s.n. / DELR I: **astralit** s.m., s.v. **ASTRALITĂ** „exploziv detonant de siguranță, folosit în unele mine”. Fr. *astralite*. / DELR² I: **ASTRALÍT** s.n. „exploziv detonant de siguranță, folosit în unele mine”, var. *astralită* s.f. Germ. *Astralit*, denumire comercială (creată de firma Dynamit A. G. Nobel din Hamburg). Var. *astralită*, după *dinamită* sau < fr. *astralite*.

DOOM^{2,3}: **astm** s.n. / DELR I: **astm** s.v. **ASTMĂ**. / DELR² I: **ASTM** s.n. „boală care se manifestă prin dificultate în respirație”, var. *asmă*², s.f., *ástmă* s.f.

În exemplul 5b), DOOM³ înlocuiește forma feminină *afidă* cu substantivul neutru *afid*, precum în DELR^{1,2}:

5b) DOOM²: **afidă** s.f. / DOOM³: **afid** s.n. / DELR I: **AFID** s.n. (entom.) „subordin de insecte” / DELR² I: **AFÍD** s.n. (entom.) „numele unor specii de insecte [...]”. Fr. *aphide* < lat. savant *aphis*, pl. *aphides*, termen creat de Linnaeus, cu origine incertă.

Numele de populații de sub 5c) sunt redată în edițiile recente ale dicționarelor sub forma de singular, prin schimbări de normă în DOOM³ în cazul lui *agatârs*, *anart* sau fără a fi necesară schimbarea normei în cazul lui *alobrog*, *apul*. DELR² păstrează din ediția anterioară forma de singular a lui *agatârs* și *anart* sau selectează forma de singular pentru *alobróg* și *ápul*, spre deosebire de DELR I (2011). DOOM și DELR devin, prin modificări în același sens, corelative:

5c) DOOM²: **agatârși** s.m. pl. / DOOM³: **agatârs** adj. m., s.m.
DEL R I, DELR² I: **AGATÁRS** s.m. „persoană care aparține unei populații scitice / numele unei populații scitice stabilite în Transilvania”

DOOM²: **anarți** s.m. pl. / DOOM³: **anart** s.m. pl. *anarți* // DELR I, DELR² I: **ANART** s.m., adj. „(persoană) care făcea parte dintr-o populație celtică din Antichitate, care a trăit și pe teritoriul Daciei”.

DOOM^{2,3}: **alobrog** adj. m., s.m., pl. *alobrogi* / DELR I: **alobrogi** „populație celtică din SE Franței de azi” 1975 < fr. *Allobroges*. / DELR² I: **ALOBRÓG** s.m. (mai ales la pl.) „populație celtică din SE Franței de azi”.

DOOM^{2,3}: ***apul** adj., s.m., pl. *apuli* / DELR I: **APULI** s.m. pl. „membrii tribului dacic situat în centrul Transilvaniei”. DELR² I: **ÁPUL** s.m. (mai ales la pl.) „trib dacic situat în centrul Transilvaniei”.

În concordanță cu DOOM^{2,3}, DELR² aplică criteriul frecvenței în alegerea cuvântului-titlu *asmuși* și trece ca variantă pe *asmuța*, conform noilor criterii de redactare:

5d) DOOM^{2,3}: **asmuși** / DELR I: **ASMUȚA** vb. „a îndemna (prin strigăte) un câine să atace pe cineva; a instiga la acțiuni violente”, var. *amuța*. Et. nes., probabil lat. *ex-mucciare (< lat. *muccus*) PEW 1146, DA, CDER 473 sau ← *amuța* (← *muța* < lat. *motiare < *motus* TDRG, CDDE 1196, CADE) + *sumuța* CDDE 1198. Fam.: **asmuși**¹1882, var. *amuși*¹. / DELR² I: **ASMUȚÍ**, var. *asmuța*.

În cazul perechii *bifor-biforă* (5e), DELR² selectează de această dată forma de masculin a adjectivului, posibilă, asemenea DOOM^{2,3}, conform normelor lexicografice:

5e) DOOM²: **bifor** adj. m. , f. *biforă* / DOOM³: !**bifor** adj. m. (+ s. n.: *uter* ~); f. *biforă* (*deschidere* ~) / DELR I: **BIFORĂ** adj. „(în stilul gotic, despre o fereastră, o ușă etc.) împărțită în două printr-o colonetă, fiecare despărțitură fiind terminată printr-un arc” 1871. Fr. *biphore*, it. *bifora*. / DELR² II: **BIFÓR** adj. (arhit., despre o fereastră, o ușă, un ancadrament) „împărțit(ă) în două printr-o colonetă, fiecare despărțitură fiind terminată printr-un arc”.

3. DIFERENȚE ÎN REDAREA CUVINTELOR-TITLU

3.1. Lipsa corelării dintre DELR și DOOM o vom urmări, în continuare, atât în cazul cuvintelor-titlu surprinse în analiza anterioară din 2018, printr-o scurtă trecere în revistă, cât și pe parcursul DELR² I, litera A, în secțiunea 3.2. a acestui articol.

Privind deosebirile de grafie, în exemplele grupate sub 6), nu există diferențe majore între edițiile mai vechi și mai noi ale dicționarilor prezentate, cu excepția scrierii substantivelor *bestseller* și *bullfinch*. DELR a redat sudat cuvântul *burtăverde*, în mod similar opțiunii din DEX '98, iar în acest caz recomandam scrierea cu cratimă, conform DOOM și DEX², s.v. De asemenea, și grafia adaptată sistemului fonetic al limbii române a cuvintelor *bazedov* și *bazedovian* concordă în DELR cu cea din DEX '98, în opoziție cu soluția grafiei etimologice din DEX '09 și din DOOM^{2,3}.

6) Lipsa corelării în cazul deosebirilor de grafie

6a) DOOM²: !**bestseller** (angl.) s.n. / DOOM³: !**bestseller** (engl.) / DELR I: **BEST-SELLER** s.n. Engl. *best-seller*. / DELR² II: **BEST-SELLER** (pronunțat *bést-sélăr*)

DOOM^{2,3}: !**bullfinch** (angl.) s. n. // DELR I: **BULL-FINCH** [pron. *bulfinč*] s.n. „un obstacol la alergările de cai” 1961 (var. *bulfins*). Fr. *bull-finch*, engl. *bull-finch*. / DELR² II: **BULL-FINCH**. Fr. *bull-finch*, engl. *bullfinch* (aceiași cu numele de pasăre *bullfinch* „botgros” sau corupere din sintagma *bull fence* „gard pentru tauri”, cf. OED, TLF).

DOOM²: !**burtă-verde** s.m. și f. / DOOM³: !**burtă-verde** (fam.) s.m. și f./ DELR I: **burtăverde** (ironic) „burghez”. / DELR² II: **burtăverde** s.m. (ironic, înv.) „burghez, materialist”

DOOM²: !**basedow/basedow** [s pron. z] s.n. // DOOM³: !**basedow** [s pron. germ. z] s.n./ **boala (lui) Basedow(-Graves)** / DELR I: **BAZEDOV** s.n. „numele unei boli endocrine”. Fr. [*maladiede*] *Basedow*. / DELR² II: **BÁZEDOV** s.n. „numele unei boli endocrine”. Fr. [*maladie de*] *Basedow*, de la numele medicului german Carl von Basedow, care, în 1840, a descris pentru prima dată această boală.

DOOM^{2,3}: !**basedowian** [s pron. z] adj. / DELR I: **basedovian** / DELR² II: **basedovián, -ă** adj., s.m., s.f. „caracteristic bolii lui Basedow; (persoană) care suferă de boala lui Basedow” 1922 (scris *basedowian*, Parhon, O. II, 80) < fr. *basedowien*.

În exemplul 6b), DOOM³ propune exclusiv grafia etimologică *break*, în timp ce, în DELR² II, aceasta este considerată variantă grafică secundară:

6b) DOOM²: !**break²** (angl.) / **brec²** (la tenis) s.n. / DOOM³: !**break** (ghem câștigat pe serviciul adversarului) (engl.) / DELR I: **BREC²** s.n. „comandă dată de arbitru în timpul unui meci de box”. Engl. *break*. / DELR² II: **BREC²** s.n. „comandă dată de arbitrul unui meci de box [...]”, var. grafică *break²*. Engl. *break*, propriu-zis „ruptură, întrerupere” < *break* „a rupe, a sparge, a întrerupe” (verb germanic comun).

În exemplul 6c), DELR modifică norma de scriere a compusului *acqua tofana*, eliminând un *f*, dar nu se corelează cu DOOM³ în privința cratimei:

6c) DOOM²: ! **acquatofana** (it.) s.f. / DOOM³: **acqua tofana** (it.) s.f. / DELR I: **ACQUA-TOFFANA** s.f. „otravă celebră în Italia în sec. XVI–XVII” 1966 < it. *acqua-toffana*. / DELR² I: **ÁCQUA-TOFÁNA** s.f. (ist.) „otravă celebră în Italia în sec. al XVII-lea” 1838 (România, 206, 231). It. *acqua tofana* (*acqua* „apă” + *Tofana*, numele inventatoarei acestei otrăvi, Giulia Tofana).

În exemplele de sub 7, referitoare la deosebirile fonetice, prin schimbările pe care le aduce cuvintelor-titlu, DELR² revine la norma din DOOM², deosebindu-se astfel de DOOM³, a cărui opțiune corespunde variantei etimologice din DELR I (2011). Se află în această situație substantivele *avantbec* și *bandulă*.

7) DOOM²: **avanbec** s.n. / DOOM³: !**avantbec** s.n. / DELR I: **AVANTBEC** s.n. „parte a unui picior de pod” 1949, var. *avanbec* < fr. *avant-bec*. / DELR² I: **AVANBÉC**.

DOOM²: **bandulă** (frânghie) s.f. / DOOM³: **!bandulă** (frânghie) s.f. / DELR I: **BANDULĂ** s.f. „pară de lemn îngreuiată cu plumb, fixată la capătul unei frânghii subțiri care se aruncă pe țărni spre a se trage parâmele de acostare” 1949. Et. nec. / DELR² II: **BÁNDULĂ** s.f. (mar.) „frânghie lungă [...]”, var. *bandúlă*. Et. nes., posibil din expresia mar. (*a lăsa, a mola, a da drumul*) în *bandă* (< it. *imbando* < *in bando*, după fr. *à bandon*), cu finala după *saulă* „parâmă folosită la bordul navelor pentru ridicarea pavilionului, fixarea suplimentară a unei vele etc.”^o.

În exemplele de mai jos, în cazul variantelor *acacia*, *amblistoma*, *baliemez*, *basileu*, *basilicale*, DELR acordă întâietate criteriului etimologic, în defavoarea celui normativ, bazat pe pronunțare:

8) DOOM^{2,3}: **!acacie** s. f. / DELR (2011, 2021): **ACACIA** s.f. „specie de arbust tropical” 1871 < fr. *acacia*, lat. neol. *acacia*.

DOOM^{2,3}: **!amblistomă** s.f. / DELR I: **AMBLISTOMA** s.f. „gen de amfibieni cu corpul lung de 15–25 cm, de culoare cărămizie cu pete mari deschise, răspândiți în America de Nord” < fr. *amblystome*. / DELR² I: **AMBLISTÓMA** s.f. „gen de amfibieni cu corpul lung de 15–25 cm, de culoare cărămizie cu pete mari deschise, răspândiți în America de Nord” 1898 (Enc. rom. I). Fr. *amblystome*, lat. savant *Amblystoma* (< gr. *ἀμβλύς* „tocit, bont” + *στόμα* „gură”).

DOOM^{2,3}: **balimez** (înv.) s.n. / DELR I: **BALIEMEZ** s.n., s.m. (înv.) „tun de calibru mare” 1675, var. *balghemez*, *balimez*, *banimez* < tc. *balyemez*. / DELR² II: **BALIEMÉZ** s.n., s.m. (înv.) „tun de calibru mare” 1675 (forma de pl. *balemeázuri*, M. Costin, L. 83), var. *balgheméz*, *baliméz*, *baniméz*. Tc. *balyemez* (probabil < it. *palla e mezzo* „o ghiulea și jumătate” ȘIO II/2, 12).

DOOM^{2,3}: **!bazileu** s.m. / DELR I: **BASILEU** s.m. „rege în Grecia antică; împărat bizantin” 1962, var. *bazileu*. Gr. neol. *βασιλεύς*. Var. *bazileu* < fr. *basileus*. / DELR² II: **BASILÉU** s.m. (ist.) „rege în Grecia antică; împărat bizantin” 1796 (var. *baziléu*, Îns. ms. III, 9). Gr. neol. *βασιλεύς*. Var. *bazileu* < fr. sau it. *basileus*.

DOOM²: **bazilicale/vasilicale** (înv.) s.f. pl. / DOOM³: **!bazilicale** (înv.) / DELR I: **basilicale** s.f. pl. „corp de legi din dreptul bizantin” 1817 (var. *vasilicale*), var. *bazilicale* < gr. neol. (*τὰ*) *βασιλικά*, var. *vasilicale* < ngr. (*τὰ*) *βασιλικά*. DELR² II: **basilicále** s.f. pl. „corp de legi din dreptul bizantin” 1806 (var. *vasilicále*, Îns. ms. III, 209), var. *bazilicále* < gr. neol. (*τὰ*) *βασιλικά* (n.pl.); var. *vasilicale* < ngr. (*τα*) *βασιλικά*.

În exemplul 9, în DOOM³, perechea *bolero-bolero* este specializată semantic, denumind vesta, respectiv, dansul, în timp ce în DELR² cuvântul-titlu ales este **bolero**, cu ambele semnificații, *bolero* fiind tratată ca variantă:

9) DOOM²: **bolero**¹ (dans) s.n. ; **bolero**/**bolero**² (vestă) s.n. / DOOM³: **bolero** (dans) s.n.; **!bolero** (vestă) s.n. / DELR I: **BOLERO** s.n. „haină femeiască scurtă; dans popular spaniol” . Fr. *boléro*. / DELR² II: **BOLERÓ** s.n. „haină scurtă [...]”; dans popular spaniol”, var. *boleroú*.

În cazul variantelor accentuale ale lui *bulldog*, DELR² a inversat raportul cuvânt-întrare – variantă accentuală, față de ediția din 2011, inversare care nu mai este fidelă ordinii în care sunt redată etimoanele englez și francez:

10) DOOM²: **!bulldog/bulldog** s.m. / DOOM³: **!bulldog** s.m. / DELR I: **BULLDOG** s.m. „rasă de câini cu capul mare și cu botul turtit” , var. *bulldog*. Engl. *bull-dog*, fr. *bouledogue*. / DELR² II: **BULDÓG** s.m. „rasă de câini robuști, cu capul mare și cu botul turtit” 1874 (scris *bulldog*, Odobescu, O. C. I, 198), var. *búldog*. Engl. *bull-dog* (< *bull* „taur” + *dog* „câine”, cu referire la folosirea lor pentru a ațâța taurul, într-un joc sângeros medieval, perpetuat până în sec. XIX, cf. OED, Harper, ED), fr. *bouledogue*.

Lipsa de corelare la nivel grafic sau fonetic poate fi determinată de raportarea la etimoane directe diferite (ne referim, de exemplu, la multiplele modalități de scriere a unor etimoane în limba de origine), de lipsa sincronității între dicționare, ca în exemplul 7, sau de aplicarea unei viziuni diferite, diacronice sau sincronice, care acordă întâietate fie folosirii cuvântului (criteriul uzului considerat dominant), fie originii lui (criteriul etimologic).

Din punctul de vedere al încadrării morfologice, situația cuvintelor *antropoid*, *asclepiad*, *alunit* și *băuni* rămâne neschimbată în edițiile noi ale dicționarilor. Doar în cazul lui *almicantarat*, DELR² adoptă ca intrare varianta pătrunsă pe cale scrisă, spre deosebire de prima ediție și în concordanță cu DOOM^{2,3}, păstrând încadrarea morfologică după DA (1913). În articolul anterior, (v. Chiricu, 2018: 234), justificam de ce este îndreptățită încadrarea morfologică din DELR în cazul lui *alunit* și *asclepiadă*. În cazul lui *antropoid*, dimpotrivă, afirmam că lexemul este de genul neutru, cum este menționat în DOOM². Luarea în considerare a două criterii diferite, cel etimologic în DELR și cel al frecvenței în DOOM, a dat naștere perechii de intrări *băuna-băuni*, care nu a mai fost unificată, prin alegerea variantei mai frecvente, după modelul perechii *asmuța-asmuți*.

11)

DOOM^{2,3}: **antropoid¹** adj., **antropoid²** s.n., pl. *antropoide* // DELR I: **ANTROPOID**, -Ă adj., s.f. „cu aspect uman; (mai ales la pl.) grup de maimuțe superioare [...]” // DELR² I: **ANTROPOÍD**, -Ă adj., s.f., s.m. „(ființă, robot) cu aspect uman; (biol.) subordin de maimuțe superioare [...]”.

DOOM²: **!asclepiad¹** (vers ~) adj. m.; **asclepiad²** (vers, plantă) s.m. / DOOM³: **!asclepiad¹** (desp. *-pi-ad*) adj. m. (+ s. n.: *vers* ~); f. *asclepiadă* (formă ~), pl. *asclepiade*; **asclepiad²** (desp. *-pi-ad*) (vers; plantă; preot-medic) s. m., pl. *asclepiazi* / DELR I: **ASCLEPIAD** adj., s.m. „(vers antic) format dintr-un spondeu (sau troheu), doi (sau trei) coriambi și un iamb” < fr. *asclépiade*, lat. neol. *asclepiadeus*; **ASCLEPIADĂ** s.f. (bot.) „iarba-fierului” <fr. *asclépiade*. / DELR² I: **ASCLEPIÁD** adj., s.m. „(vers antic) [...]”.

Fr. *asclépiade*, lat. neol. *asclepiadeus* (*uersus*) < gr. Ἀσκληπιάδειον (μέτρον) < n.pr. Ἀσκληπιάδης, poet grec din secolul al III-lea î.Hr. < Ἀσκλήπιος (Asclepios), zeul medicinei la greci. Cf. **asclepiadă**; **ASCLEPIADĂ** s.f. (bot.) „iarba-fierului”. Fr. *asclépiade*, împr. din lat. *asclepias*, -*adis* < gr. ἄσκληπιός, -ἄδος < n.pr. (mitol.) Ἀσκλήπιος, zeul medicinei la greci. Cf. **asclepiád**.

DOOM^{2,3}: **alunît** s.n. / DELR I, DELR² I: **alunît** s.m. „sulfat natural hidratat de aluminiu și potasiu [...]”.

DOOM^{2,3}: **băuni** / DELR I: **BĂUNA** vb. (Bihor, V Trans.) „a urla”. Et. nes., probabil rom. *bau* (CDER 743, DEX s.v. *băuni*) sau lat. **baubulare* (<*baubari*) (DA), cf. it. dial. sd. REW 1001, cf. și fr. dial. Teaha, CLM 319. Fam.: **băuni** / DELR² II: **BĂUNA** vb. (Criș., Trans.) „(despre lupi, câini și oameni, în special copii) a urla”, var. *băuní*. Lat. **baubulāre* (< *baubārī*, cf. piem. *baolé*, *baulé*, sd. *baulare*, fr. dial. din Poitou *bouler*, basc *maulatu* „a lătra”) > **băura* > *băuna* prin disimilare în inf. **băurare*, cf. *luneca* < *lubricăre*, *suspina* < *suspîrăre* (S. Pușcariu, ZRPh 33, 232, DR I, 80, DA, REW 1001, Teaha, CLM, 319), posibil infl. și de verbe ca *scheuna*, *mieuna* (Pascu, Beiträge, 8), sau derivat pe teren românesc de la aceeași bază onomat. *bau*, folosită cu referire la urletul lupului CDER 743, DEX (s.v. *băuni*).

DOOM^{2,3}: **almicantarat** s.n. (înv. DOOM³) / DELR I: **ALMICANTARA** s.m. (înv.) „cerc al sferei cerești paralel cu orizontul”, var. *almicantarat* < fr. *almicantarat*. / DELR² I: **ALMICANTARÁT** s.m. (înv.) „cerc al sferei cerești paralel cu orizontul”, var. *almicantará*.

3.2. După scurta prezentare a situației cuvintelor analizate deja mai pe larg în 2018, aducem noi exemple care ilustrează deosebiri în alegerea cuvintelor-titlu din DELR² I, litera A și DOOM³.

Primul exemplu se referă atât la diferențele fonetice, cât și la cele morfologice: în timp ce DOOM³ încadrează diferit din punct de vedere morfologic varianta fidelă pronunțării etimonului franțuzesc *apropo* (adv.) și varianta româniată *apropou* (s.n.), DELR nu face această distincție și o tratează ca variantă pe cea din urmă:

12) DOOM³: **apropo** adv.; **apropou** s.n. // DELR2 I: **APROPÓ** adv., s.n. „fiindcă veni vorba, în legătură cu acest subiect; bine că mi-am adus aminte; (s.n.) aluzie la adresa cuiva, propunere făcută cuiva pe ocolite” 1799 (Iorgovici, Obs. 205, scris *a propo*), var. (înv.) *apropós*, (s.n., înv.) *apropónt*, *apropóu*.

În următorul exemplu, DOOM³ modifică norma față de DOOM², recomandând numai varianta *amploaiat* și deosebindu-se de DELR, a cărui opțiune concordă cu cea prezentă în DEX, ediția a II-a:

13) DOOM²: **amploiaț/amploiait** (înv.) s.m. / DOOM³: **!amploiait** (înv.) s.m. / DELR² I: **AMPLOIÁT** s.m. (înv.) „funcționar”, var. *amploaiát*. Fr. *employé*.

De asemenea, DOOM³ redă ca învechită forma *adineaori*, care figurează ca intrare în DELR. Forma *adineaori*, pe prima poziție în DOOM³, se află pe poziție de variantă, alături de multe altele, în DELR² I:

14) DOOM³: **!adineaori** / (înv.) **adineaori** adv. / DELR² I: **ADINEĂORI** adv. „cu puțin timp înainte” 1705 (var. *dineaore*, Cantemir, I. I. 606; forma *adineaori*, 1780–1801, Micu, D.), var. *adineaură*, *adinioară*, *adinióri*, *adineauri*, (înv.) *deneaori*, *deneauni*, *dineaoră*, *dineaori*, *dineauri*.

Variantele *ablație* și *ablațiune* suferă o delimitare a domeniului de referință în DOOM³, ceea ce nu se întâmplă în DELR² I, s.v. *ablațiune*, unde intrarea este exclusiv în *-iune*, iar varianta în *-ie*.

15) DOOM³: **ablație** (astr.; med.); **!ablațiune** (geol.) / DELR² I: **ABLAȚIUNE** s.f. „(med.) îndepărtare chirurgicală a unui organ; (geol.) deplasare, prin acțiunea vântului, a apelor sau a rocilor dezagregate” 1848 (Negulici, V., cu sensul med.; cu sensul geol., 1898, Enc. rom. I), var. *ablăție*. Fr. *ablation*, împr. din lat. *ablatio* „înlăturare, îndepărtare”, derivat de la tema de supin *ablātum* a verbului *aufferre* „a îndepărta” < *ferre*, *tulī*, *lātum* „a purta, a duce”.

În cazul perechii *antroposofie* – *antropozofie*, prezente ca atare în DOOM³, lipsește din DELR² I varianta livrescă *antroposofie*, preluată, chiar dacă parțial, conform grafiei etimologice, fiind atestată exclusiv varianta grafică adaptată integral după pronunțare:

16) DOOM³: **antroposofie** (livr.)/**antropozofie** s.f. / DELR² I: **ANTROPOZOFIE** s.f. „curent ezoteric, fondat de austriacul Rudolf Steiner la începutul secolului XX, care atribuie omului posibilitatea de a-și cunoaște esența divină [...]”. Fr. *anthroposophie*, germ. *Anthroposophie*, inițial cu sensul „cunoaștere filozofică a omului” (< lat. savant *anthroposophia* < gr. *ἄνθρωπος* „om” + *σοφία* „înțelepciune”, după *philosophia*), folosit de Steiner pentru propria doctrină după *Theosophie* „teozofie”.

În tot cuprinsul literei A, am găsit o singură diferență accentuală, anume în cazul perechii *antic/antić*. DELR selectează ca intrare varianta de pronunțare fidelă etimoanelor multiple expuse, respectiv *antić*, cea internă fiind trecută ca variantă secundară. DOOM³ aplică criteriul uzului și propune ca literară numai varianta cu deplasarea internă a accentului pe prima silabă:

17) DOOM²: **!antic/antić** adj. / DOOM³: **!antić** adj. / DELR² I: **ANTIĆ** adj. „care aparține primei mari perioade din istoria lumii civilizate (Antichitatea); străvechi”, var. (uzual) *antić*. Fr. *antique*, it. *antico*, lat. neol. *antiquus* „străvechi, din vechime”.

În cadrul deosebirilor de grafie, DELR² I redă forma cu dublu *k* a cuvântului *akadian*, formă fidelă etimonului franțuzesc, conformă cu DOOM^{1,2},

în timp ce DOOM³ reflectă o apropiere a acestui „neologism grafemic”¹ de sistemul de scriere al limbii române, atestat inițial în varianta grafică româniată *acadian*:

18) DOOM²: **akkadian** (referitor la Akkad) adj. / DOOM³: **!akadian** (referitor la Akad) adj. ; +**akadiană** (limbă) s.f. / DELR² I: **AKKADIÁN**, -Ă adj., s.m., s.f. „populație semitică care a trăit în Antichitate în Mesopotamia, în regiunea Akkad; (s.f.) limba vorbită de această populație, cea mai veche limbă semitică scrisă” (var. grafică *acadián*², -ă, Columna VII, nr. 2, febr., 94–96). Fr. *akkadien*, *accadien* (< top. *Akkad*).

Ca și în exemplul anterior, DELR²I preia forma scrisă cu dublu *l* (*allemandă*), în concordanță cu DEX '98, scriere explicabilă etimologic prin fr. *allemande*:

19) DOOM³: **alemandă** s.f. / DELR² I: **ALLEMÁNDĂ** s.f. „vechi dans de origine populară germană”. Fr. *allemande*, fem. adj. *allemand* „german” < lat. *Allamānus*, *Allemānus* „alaman”².

În cazul cuvântului compus *audio-video*, recomandăm, inclusiv în cazul DELR²I, scrierea cu cratimă, după DOOM³, deoarece este vorba despre un adjectiv invariabil format din elemente de compunere savantă cu statut identic (spre deosebire, spre exemplu, de compusele *audiovizual* sau *videocameră*, scrise, în mod corect, într-un singur cuvânt). Schimbarea de normă față de DOOM² ar fi trebuit marcată prin semnul exclamării:

20) DOOM²: **audiovideo** / DOOM³ : **audio-video** adj. invar. // DELR² I: **AUDIOVÍDEO** adj. invar. (despre mijloace de informare) „care se bazează pe radiodifuziune și televiziune”.

Scrierea cu *ch* a cuvântului *acherontic* se explică etimologic (după franceză și latină). DOOM³ elimină această variantă grafică din perechea literară anterioară, propunând luarea în considerare a unei variante unice (*acherontic*), în egală măsură grafică și fonetică. DELR acordă prioritate criteriului etimologic și menține varianta grafică cu *ch*, prezentă, de altfel, în DN² și în DEX².

21) DOOM²: **aherontic/acherontic** [*ch* pron. *h*] // DOOM³: **!aherontic** (subpământean) adj. / DELR² I: **ACHERÓNTIC** adj. (rar) „subpământean, din Infern”. Fr. *achéronique*, lat. neol. *Acheronticus* < *Acheron* < gr. *Ἀχέρων*, -οντος „Acheron”, numele unui râu din Epir care în mitologia greacă era considerat unul dintre râurile din Infern.

Deosebirile grafice și fonetice, în același timp, se referă la perechile *adendă* – *addenda* și *angstrom* – *ångström*, cu pronunțare ca în limba de origine.

---

¹ „Neologismele grafemice sau grafematice” sunt „grafeme pătrunse în română împreună cu împrumuturi neologice și, în consecință, incluse în alfabetul limbii române” (Moroianu, 2015: 51).

DOOM³ introduce forma românizată *adendă* pe primul loc, înaintea latinismului *addenda*, iar DELR păstrează ca intrare forma etimologică, fără a menționa varianta românizată *adendă*. DOOM³ introduce și forma românizată *angstrom*, tot pe prima poziție, fără a elimina varianta scrisă și pronunțată după etimonul indirect suedez, *ångström*. DELR menționează numai această din urmă formă:

22) DOOM³: **!adendă**/(lat.) **addenda** (ansamblu de note adiționale) s.f. / DELR² I: **ADDÉNDĀ** s.f. „ceea ce se adaugă la o lucrare pentru a o completa”. Lat. neol. *addenda* „(lucruri) de adăugat”, n.pl. al gerundivului verbului *addere* „a adăuga”, format cu prefixul *ad-* de la radicalul i.-e. **dheH1-* „a pune”, păstrat numai în compuse și confundat cu radicalul lui *dare* „a da”.

DOOM²: **ångström** (unitate de măsură) (inv.) (sued.)/ DOOM³! **angstrom/ångström** (unitate de măsură) [*å* pron. sued. *o*] (inv.) s. m., pl. *angstromi/ångströmi* / DELR² I: **ÅNGSTRÖM** [ˈaŋgstroem] s.m. „unitate de măsură pentru lungimi de undă egală cu a zecea milioana parte dintr-un milimetru” 1949 (LTR¹). Fr. *ångström*, de la numele fizicianului suedez Anders Jonas Ångström, unul dintre inventatorii spectroscopiei.

Putem observa până aici, în cazul deosebirilor grafice și fonetice, că alegerile din DELR sunt mai apropiate de etimon (*addenda*, *acherontic*, *akkadian*, *antic*), în timp ce DOOM are o viziune orientată către uzul actual al cuvintelor.

Deosebirile morfologice la care ne referim în continuare privesc substantivul. Singurul exemplu în care același cuvânt este substantiv feminin în DOOM și masculin în DELR îl reprezintă perechea *acantă* – *acant*. DELR a ales forma mai veche, de masculin, *acant*, după SDLR, în defavoarea formei de feminin, mai frecventă, înregistrată în dicționarele recente (MDA, DN², DLRM). Forma *acantă*, normată în DOOM, conform uzului, apare menționată ca variantă:

23) DOOM³: **acantă** s.f. / DELR² I: **ACĂNT** s.m. „specie de plantă decorativă; ornament arhitectonic, asemănător frunzelor acestei plante”, var. *acântă* s.f. Fr. *acanthé* (s.f.), lat. neol. *acanthus* (< gr. *ἄκανθος* < *ἄκανθα* „spin”).

În cadrul posibilității ca aceeași intrare să fie substantiv masculin în DOOM³ și substantiv feminin în DELR² I am găsit două perechi de exemple: *alicot* – *alicotă* și *amper-oră* – *amperoră*. DELR² I propune forma de substantiv feminin *alicotă* pentru semnificația „(parte) care se cuprinde exact, de un anumit număr de ori, într-o cantitate dată” (vezi și DEX² 2012, unde apare adjectivul feminin *alicotă*). DOOM³ atestă, alături de *alicotă* s.f., și o formă *alicot* s.m., inexistentă, a cărei relație morfologică sau etimologică cu *alicotă* nu este însă clară (conform redactării în articole diferite, par a fi exclusiv paronime).

Perechea *amper-oră* s.m., scris cu cratimă, cu pluralul *amperi-oră* și *amperoră* s.f., scris sudat, cu pluralul *amperore*, diferă atât din punct de vedere grafic, cât și morfologic. Scrierea sudată este preluată în DELR² I din DEX¹. Recomandăm scrierea cu cratimă, conformă, de altfel, grafiei etimonului din limba de origine, mai frecventă, în prezent, ca și pluralul *amperi-oră*:

24) DOOM³: **alicot** s.m., pl. alicoi; **alicotă** adj. f. (*parte ~*) / DELR² I: **ALICÓT**, -Ă adj., s.f. (mat.) „(parte) care se cuprinde exact, de un anumit număr de ori, într-o cantitate dată”, var. (înv.) *alicuótă*, *alicvótă*. Fr. *aliquote*, împr. din lat. *aliquot* „un anumit număr de, câțiva, câteva” < *alius* „alt(ul), unul (din mai mulți)” + *quot* „câți, câte”.

DOOM³: **amper-oră** s.m. pl. *amperi-oră* / DELR² I: **amperórá** s.f. „unitate de măsură a curentului electric [...]” ← *amper* + *oră*, după fr. *ampère-heure*.

În cazul perechii *avenă* s.f. – *aven* s.n., DELR² I a ales drept cuvânt-intrare varianta mai apropiată de etimonul francez *aven*, trecând ca variantă secundară forma de feminin. Și în următorul exemplu, DELR² I alege varianta cea mai apropiată de etimonul francez *azotobacter*, după DEX '98, în locul lui *azotobacterie*, redată în DOOM³ și trecută ca variantă în DELR² I:

25) DOOM³: **avenă** s.f. // DELR² I: **AVÉN** s.n. (geol.) „puț natural, format prin dizolvarea materialului calcaros, care poate comunica cu o peșteră, o galerie subterană”, var. *avénă* s.f. Fr. *aven*, termen dialectal din regiunea Rouergue, probabil de origine celtică [...].

DOOM³: **azotobacterie** s.f. // DELR² I: **azotobactér** s.n. „bacterie aerobă [...]”, var. *azotobactérie* s.f. < fr. *azotobacter* s.v. AZOT.

În continuare, am găsit două exemple de cuvinte încadrate ca substantive neutre în DOOM³ și ca substantive feminine în DELR² I. Perechile sunt *apatit* – *apatită* și *aventurin* – *aventurină*. În ambele cazuri, DELR² I înregistrează ca variante formele neutre. Varianta *apatit* este mai veche și se explică prin etimonul german *Apatit*. DELR² I a preluat forma *apatită* după CADE și SDLR, dicționare de referință, alături de DA/DLR și DEX (*apatit*). Varianta *apatit*, mai veche și normată în DOOM³, pare mai frecventă la o căutare simplă pe internet.

În alegerea substantivului feminin *aventurină* ca intrare, definit ca o „varietate de cuarț”, DELR² I a avut ca model SDLR și a trecut ca variantă forma neutră *aventurin*, prezentă în DEX. Deși este folosită și varianta *aventurină*, corespondentul neutru este sensibil mai frecvent, cu aproximativ 170.000 de rezultate la căutarea pe Google, față de 16.000, ocurențele substantivului feminin.

26) DOOM³: **apatit** s.n. / DELR² I: **APATÍTĂ** s.f. „fosfat natural de calciu [...]” (var. *apatít* s.n., Șincai, O. I, CLXIII). Fr. *apatite* < germ. *Apatit*, nume creat de geologul german Abraham Gottlob Werner în 1786, pe baza gr. *ἀπατῆ* *v* „a înșela”, *ἀπάτη* „păcăleală, înșelăciune”, cu referire la faptul că transparența mineralului îl face să fie confundat cu o piatră prețioasă TLF. Var. *apatit* < germ. *Apatit*.

DOOM³: **aventurin** (cuarț) s.n. // DELR² I: **AVENTURÍNĂ** s.f. (geol.) „varietate de cuarț [...]” 1840 (var. *avanturină*, Poenaru – Aaron – Hill, V. I, 108), var. *aventurin* s.n. Fr. *aventurine*.

Următoarea deosebire la care ne referim este încadrarea diferită a cuvintelor-intrare, pe de o parte, ca substantive neutre în DOOM³ și, pe de altă parte, ca substantive masculine în DELR² I. Astfel, în DELR² I, încadrarea lui *aerolit* ca substantiv neutru este socotită învechită, sensul actual, „meteorit alcătuit mai ales din silicați, cu aspectul unei roci”, fiind redat printr-o formă de masculin, după DEX¹, și explicat în secțiunea etimologică ca apărând prin diferențiere de *siderit* „meteorit metalic”. Forma actuală de masculin a lui *aerolit* este absentă din DOOM³.

În exemplele următoare, pluralele *altouri*, *amfibii*, *alter egouri*, *antraxe/antraxuri*, *apexuri* presupun singulare neutre. Schimbările de normă propuse de DOOM³ în cazul lui *alto* și *alter ego* rezultă din aplicarea criteriului uzului în limba română actuală. Încadrarea lui *antigen* ca substantiv neutru este, de fapt, o revenire la o formă mai veche, figurând ca atare în DEX '75, în DEX '98 sau în DOOM¹.

27) DOOM³: **aerolit** (înv.) s.n., pl. *aerolite* / DELR² I: **AEROLÍT** s.m., (înv.) s.n. „meteorit alcătuit preponderent din silicați, având aspectul unor roci eruptive; (înv.) meteorit (în general)” 1829 (pl. *aerolite*, AR, 234). Fr. *aérolithe* < *aéro-* (< gr. *ἀερο-* < *ἄρ* „aer”) + *-lithé* (< gr. *λίθος* „piatră”), propriu-zis „piatră venită din aer”. Sensul actual „meteorit alcătuit mai ales din silicați, cu aspectul unei roci”, atestat și în fr. *aérolithe*, engl. *aerolithe*, germ. *Aerolith*, a apărut prin diferențiere față de *siderit* „meteorit metalic”, folosindu-se accepțiunea „piatră” a elementului *-lith(e)* °.

DOOM³: **alto**¹ adj. invar. (saxofoane); **alto**² s.n. / DELR² I: **ÁLTO** s.m., adj. invar. „voce (de femeie sau de copil) cu timbru grav [...]; (despre instrumente) cu registru situat între sopran și tenor, (spec., rar) violă”. It. *alto*, propriu-zis „înalt” (< lat. *altus*). Cu sensul „violă” < fr. *alto*.

DOOM³: **amfibi**¹ [biu pron. bîu] adj. / **amfibi**² s.n. art. *amfibiul*; pl. *amfibii*, art. *amfibiile* / DELR² I: **AMFÍBIU** adj., s.m. „care poate trăi (sau funcționa, acționa) și pe apă, și pe uscat; (înv., s.m.) amfibian”, var. *amfibie* s.f. „amfibian; autovehicul care se deplasează atât pe apă cât și pe uscat”, (înv.) *amfivi*. Lat. neol. *amphibius* (< gr. *ἀμφίβιος* < *ἀμφι-* „de ambele părți” + *βίος* „viață”), fr. *amphibie*. Var. *amfiviu* < ngr. *αμφίβιος*.

DOOM²: **alter ego** (lat.) loc. s.m. / DOOM³: **!alter ego** (al doilea eu) (lat.) loc. s.n. (rar) pl. *alter egouri* // DELR² I: **ÁLTER ÉGO** s.m. „persoană care se aseamănă întru totul cu alta, încât i se poate substitui; persoană în care poți avea încredere ca în tine însuși”. Lat. neol. *alter ego* „un al doilea eu”.

DOOM³: **antrax** s.n. / DELR² I: **ÁNTRAX** s.m. „(med.) boală infecțioasă, produsă de microbi foarte virulenți, manifestată prin abcese care cuprind toate straturile pielii, sau, mai rar, prin leziuni viscerale; (înv.) piatră prețioasă de culoarea cărbunelui aprins” 1688 (Biblia, Isaia, LIII), var. (înv., med.) *antráxá*, s.f., *anthráxi*. Ngr. *άνθραξ* (< v.gr. *άνθραξ* „cărbune de lemn; (fig.) piatră prețioasă de culoarea cărbunelui; boală manifestată prin abcese asemănătoare cărbunilor”), lat. neol. *anthrax* (pentru sensul „piatră prețioasă”), ulterior și fr. *anthrax* (pentru sensul medical).

DOOM³: **!antigen** s.n., pl. *antigene* / DELR² I: **ANTIGÉN** s.m., (înv.) s.n. „substanță proteică determinând, la introducerea în organism, crearea unui anticorp” 1910 (Babeș, O. II, 337, 338, 340, 341, s.n.), var. *antigénă* s.f. Fr. *antigène*, termen introdus de savantul ungar Ladislas Deutsch (Laszlo Detre) în 1891, format pe baza lui *anticorps* (germ. *Antikörper*) „anticorp” și *-gène* „care produce...” (< gr. γεννᾶν „a genera, a da naștere”, cf. -γενής „născut, produs”), cf. J. Lindenmann, „Scandinavian Journal of Immunology” 19, 281–285, 1984.

DOOM³: **apex** s.n., pl. *apexuri* // DELR² I: **ÁPEX** s.m. „(biol.) capăt, extremitate (ascuțită) a unui organ; (astron.) punctul (de pe bolta cerească) spre care este orientată mișcarea Soarelui în cadrul galaxiei; semn grafic, asemănător unui accent, folosit de romani pentru a marca lungimea vocalelor”. Fr. *apex*, lat. neol. *apex* „vârf”.

În continuare, prezentăm câteva situații în care un cuvânt este introdus în DOOM³ ca substantiv masculin, iar în DELR² I, ca substantiv neutru. Astfel, pe baza pluralului mai frecvent în limba română actuală *alergeni* și *adjuvanți*, DOOM³ schimbă norma față de DOOM² și încadrează cuvintele-intrare *alergen* și *adjuvant* ca substantive masculine. O schimbare de normă are loc și în cazul cuvântului *arboret*, prin eliminarea pluralului neutru *arborete*. DELR² I nu se sincronizează cu aceste schimbări de normă mai noi.

28) DOOM²: **alergen²** s.n., pl. *alergene*; DOOM³: **alergen¹** adj.; **!alergen²** s.m., pl. *alergeni* / DELR² I: Fam.: **alergén** adj., s.n. „(substanță) care provoacă o alergie” < fr. *allergène*.

DOOM²: **adjuvant²** s.m./s.n. *adjuvanți/adjuvante* // DOOM³: **adjuvant¹** adj.; **!adjuvant²** (medicament secundar) s.m., pl. *adjuvanți* / DELR² I: **ADJUVÁNT** adj., s.m., s.n. „(medicament secundar) care se asociază cu un alt medicament; (persoană) care ajută pe altele, într-o activitate; (înv.) adaos”. Fr. *adjuvant*, împr. din lat. *adiuuans*, *-antem* „care ajută”, part. prez. al lui *adiuuare* < *ad-* + *iuuare* „a ajuta”.

DOOM²: **arboret¹** (parte a catargului) s.m./s.n. *arboreți/arborete* // DOOM³: **!arboret¹** (parte a catargului) s.m., pl. *arboreți* // DELR² I: **arborét²** s.n. „partea de sus a catargului” < it. *alberetto*, infl. de *arbore* s.v. ARBORE.

Numele de elemente chimice *alcan* și *americium* sunt redactate ca substantive masculine în DOOM³, respectiv, neutre în DELR² I. Încadrarea morfologică din DOOM³ se justifică prin faptul că elementele chimice sunt, de obicei, nume masculine. Cuvântul *americium* este redat ca substantiv neutru în DEX² (2009). Grupul de atomi numit „auxocrom” este introdus în MDA (2001) ca substantiv masculin și nu este înregistrat în DEX. Pluralul *auxocromi* justifică încadrarea din DOOM³, MDA și DN³:

29) DOOM³: **alcán** s.m., pl. *alcáni* / DELR² I: **ALCÁN** s.n. (chim.) „nume generic dat hidrocarburilor aciclice saturate”. Fr. *alcane*, germ. *Alkan*, format de la *alkyl* „alchil” prin substituirea sufixului *-yl* cu sufixul *-an(e)*, folosit pentru hidrocarburile care au doar legături simple C-C (*metan, etan, butan* etc.).

DOOM³: **americiu** s.m., art. *americiul* // DELR² I: **AMERÍCIU** s.n. „element chimic radioactiv sintetic, din familia elementelor transuranice, care se prezintă ca un metal alb-argintiu”, var. *americium*. Fr. *américium*, engl. *americium*, nume dat elementului pe baza top. *America*, pornind de la faptul că se află sub europiu în tabelul periodic al elementelor.

DOOM³: **auxocrom** s.m., pl. *auxocromi* // DELR² I: **AUXOCRÓM** adj., s.n. (despre grupuri de atomi) „care, introdus în molecula unei substanțe, determină intensificarea culorii acesteia”. Fr., engl. *auxochrome* < *auxo-* (< gr. *αὔζειν* „a crește”, *αὔξη* „creștere”) + *-chrome* (< gr. *χρῶμα* „culoare”).

Pluralele numelor de instrumente *astrolab* și *astroscop*, menționate în DOOM³, permit încadrarea ca nume masculin, respectiv, neutru, în limba română actuală. În cazul acestor caracterizări morfologice, DELR² I menține o perspectivă istorică:

30) DOOM³: **astrolab** (instrument) s.m., pl. *astrolabi* / DELR² I: **ASTROLÁB** s.n. „instrument folosit în trecut pentru măsurarea poziției astrilor, apoi, în topografie, pentru măsurarea unghiurilor” 1705 (var. *astroláv*, Cantemir, I. I. 392, var. *astroláviu*, ibid. 738), var. (înv.) *astrolábion*, *astrolávion*, *astrolábiu*, *astroláviu*. Fr. *astrolabe* (împr. din lat. *astrolabium* < gr. *ἀστρολάβιον*, dim. lui *ἀστρολάβος* < *ἄστρον* „astru” + *-λάβος* < *λαμβάνειν* „a lua”). Var. *astrolabiu* < lat. neol. *astrolabium*. Var. *astrolav* < ngr. *αστρολάβος*. Var. *astrolavion*, *astrolaviu* < ngr. *αστρολάβιον*.

DOOM³: **astroscop** s.n., pl. *astroscopae* // DELR² I: **ASTROSCÓP** s.m. „telescop astronomic folosit pentru examinarea sumară a mișcării astrilor dintr-o anumită zonă”. Fr. *astroscope* < *astro-* (< gr. *ἄστρον* „astru”) + *-scope* (< gr. *-σκόπος* < *σκέπτειν* „a privi”).

4. CONCLUZII

În acest articol, am listat cuvintele-titlu redate diferit în DOOM^{2,3}, DELR I, DELR² I și II, comentând pe scurt deosebirile fonetice, grafice și morfologice identificate. În noile ediții ale celor două dicționare, am putut observa atât tendința reușită de corelare lexicografică, prin orientarea sincronică a DELR-ului sau diacronică a DOOM-ului, cât și lipsa corelării, cauzată în special de aplicarea criteriilor etimologic sau normativ în DELR, respectiv, în DOOM, cu rezultate diferite. Varianta ideală pe care o sugerăm, ca și în 2018, ar fi corelarea, în măsura posibilului, totală între principalul dicționar normativ și cel etimologic, în timp ce varianta reală, de lucru efectiv la cele două dicționare, presupune subordonarea față de principiul normativ în DOOM sau față de cel etimologic în DELR. Orientarea

către viitorul utilizator al celor două dicționare, ambele realizate sub egida Academiei Române, cere însă o perspectivă cât mai unitară, cât mai apropiată de varianta ideală, de alegere a unor intrări identice formal și funcțional.

Comparația noastră scoate în evidență unele cuvinte a căror formă poate fi în continuare discutată în limba română. Dintre cele două principii pe care le-am avut în vedere, ce stau la baza orientării diacronice sau sincronice în cercetarea lingvistică – principiul etimologic și cel al uzului –, celui din urmă i se pot aduce serioase obiecții². Cercetarea pur cantitativă trebuie însoțită, în cazurile problematice, de o analiză a tipurilor de texte în care apar variantele unui cuvânt, din care se poate contura un profil cultural al vorbitorilor, ce poate orienta o anumită alegere lexicografică. Simplele căutări pe Google nu orientează decât cantitativ cercetarea și nu pot funcționa ca argumente lexicografice ultime.

Cunoștințele lingvistice ale utilizatorilor, gradul de conștientizare cu care utilizează limba determină modul în care sunt folosite cuvintele din punct de vedere formal și semantic. Accentuarea pe prima silabă a lui *bismut* și *bitum*, redată în DOOM^{2,3} și în DELR² I, poate fi semnul unei îndepărtări de etimonul francez, cauzată, în vorbire, de necunoașterea acestuia. Unele forme, de asemenea, pot fi rezultatul ignorării etimonului sau al unei românizări intenționate, cu efect stilistic, în funcție de textul în care apar, cum este cazul variantei grafice *bos*³, normate și încadrate în registrul familiar, în DOOM³. Răsfoind *Dicționar al greșelilor de limbă* (1982) de Alexandru Graur, observăm cum nu toate recomandările s-au impus sau au rezistat până azi, chiar atunci când s-au bazat pe cunoștințele etimologice ale lingvistului⁴. Cu toate acestea, rămâne de datoria acestuia să semnaleze abaterile, să recomande o direcție și să normeze în cadrul dicționarelor, în mod unitar, pentru ca limba să își păstreze frumusețea și prestigiul cultural⁵. Demersul lexicologic care stă la baza selecției unei intrări de dicționar are la bază problema raportului dintre cuvânt și variantele lui, o problemă culturală⁶ în sine.

² Tatiana Slama-Cazacu afirmă, în acest sens: „dacă se vrea o «direcționare» a limbii, până la planul generalizării, aceasta să se bazeze pe *reguli*, activități obiective, științifice, iar nu pe arbitrarul unui lingvist sau al altuia, pe așa-zisul uzaj (uzul), neprobat statistic, lipsit de o fundamentare sociolingvistică, de «statut social», demn de a fi imitat etc.” (Slama-Cazacu, 2004: 14).

³ „Dacă variantele fonetice și accentuale au explicații numeroase și variate, în funcție de diverși factori, variantele lexicale exclusiv grafice presupun cunoașterea/necunoașterea regulilor de adaptare în scris a împrumuturilor neologice, respectiv cunoașterea exactă sau aproximativă a formei grafice a etimonului.” (Moroianu 2017: 386).

⁴ „(...) **deliciu** are patru silabe (*de-li-ci-u*), conform originalului latin (*delicium*), nu trei (*de-li-ciu*)” (Graur, 2017: 49).

⁵ „Poate că o țară care nu este «o mare Putere» se face respectată și prin nivelul cultural înalt spre care să tindă majoritatea celor care-i vorbesc limba.” (Slama-Cazacu, 2004: 19)

⁶ „Variantele lingvistice și, în mod particular, cele lexicale sunt o realitate firească și permanentă de-a lungul constituirii, dezvoltării și a funcționării unei limbi istorice date, dar devin o problemă culturală numai în momentul în care încep să se manifeste preocupări constante și conștiente de constituire a unei limbi unitare, moderne, care să reflecte un nivel ridicat de cultură și civilizație.” (Moroianu, 2018:184)

În concluzie, alegerea intrărilor de dicționar presupune o analiză în sincronie, care include, în mod necesar, analiza etimologică și o analiză a cuvintelor în contextul discursiv în care apar. Cercetarea lexicografică (cu scop normativ, etimologic sau explicativ) presupune simultan o dublă perspectivă, sincronică și diacronică, pentru o viziune cât mai completă asupra unei unități lexicale. Armonizarea dicționarelor este necesară pentru a da consultantului certitudine cu privire la raportul dintre forma recomandată și posibilele ei variante și presupune aplicarea unitară a criteriilor etimologic și de uz.

DICȚIONARE

- CADE = *Dicționarul enciclopedic ilustrat*, I. -Aurel Candrea, Gh. Adamescu, partea I: *Dicționarul limbii române din trecut și de astăzi* de I. -Aurel Candrea, București, Editura „Cartea Românească” [1926–1931].
- DA = *Dicționarul limbii române*, Academia Română, sub conducerea lui Sextil Pușcariu, tomul I, parte A–B, București, Librăriile Socec & Comp. și C. Sfetea, 1913.
- DEL^R I = *Dicționarul etimologic al limbii române*, vol. I, A–B, redactori responsabili: Marius Sala, Andrei Avram, București, Editura Academiei Române, 2011.
- DEL^{R2} I = *Dicționarul etimologic al limbii române*, vol. I, litera A, serie nouă, coordonatori: Ion Giurgea, Cristian Moroianu, București, Editura Academiei Române, 2021.
- DEL^{R2} II = *Dicționarul etimologic al limbii române*, vol. I, partea a 2-a, litera B, serie nouă, coordonatori: Ion Giurgea, Cristian Moroianu, București, Editura Academiei Române, 2024.
- DEX '75 = *Dicționarul explicativ al limbii române*, coordonatori: Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche, București, Editura Academiei, „Institutul de Lingvistică Iorgu Iordan”, 1975.
- DEX '98 = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, coordonatori: Ion Coteanu, Luiza Seche, Mircea Seche, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998.
- DEX 2009 = *Dicționarul explicativ al limbii române*, ediția a II-a, revăzută și adăugită de Monica Busuioac, Elena Ciobanu, Nicoleta Mihai, Maria Păun, Eleonora Popa, Carolina Popușoi, Zizi Ștefănescu-Goangă, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2009.
- DLRM = *Dicționarul limbii române moderne*, coordonator: D. Macrea, București, Editura Academiei Române, 1958.
- DN² = *Dicționar de neologisme*, ed. a II-a, revăzută și adăugită, Florin Marcu, Constant Maneca, București, Editura Științifică, 1966.
- DN³ = *Dicționar de neologisme*, ed. a III-a, Florin Marcu, Constant Maneca, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1978.
- DOOM¹ = *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, redactor responsabil: Mioara Avram, București, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1982.
- DOOM² = *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a II-a, revăzută și adăugită, coordonatoare: Ioana Vintilă-Rădulescu, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2010 [2005].
- DOOM³ = *Dicționarul ortografic, ortoepic și morfologic al limbii române*, ediția a III-a, revăzută și adăugită, coordonatoare: Ioana Vintilă-Rădulescu, București, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2021.
- MDA = *Micul dicționar academic*, Academia Română, Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, redactori responsabili: acad. Marius Sala, Ion Dănăilă, București, Editura Univers Enciclopedic. Vol. I: A–C, 2001.
- SDLR = August Scriban, *Dicționarul limbii românești (Etimologii, înțelesuri, exemple, citațiuni, arhaizme, neologizme, provincializme)*, edițiunea întâia, Iași, Institutul de Arte Grafice „Presa bună”, 1939.

REFERINȚE

- Chiricu, Iuliana, 2018, *Sincronic vs diacronic în DOOM² (2005) și DELR I (vol. I, A–B, 2011)*, în „Studii și cercetări lingvistice”, LXIX, nr. 2, iulie-decembrie, p. 226–238.
- Graur, Alexandru, 2017, *Dicționar al greșelilor de limbă*, ediție îngrijită de conf. univ. dr. Liviu Groza, București, Editura Humanitas.
- Moroianu, Cristian, 2015, *Neologismele limbii române între tradiție, modernitate și actualitate*, în vol. *Neologie, neologism: concepte, analize*, editori: Coman Lupu, Alexandra Cuniță, Colecția ROMANICA, București, Editura Universității din București, p. 49-63.
- Moroianu, Cristian, 2017, *Variantele limbii române între tradiție și inovație*, în vol. *Omul de cuvânt. In honorem Gheorghe Chivu*, Adina Chirilă (ed.), Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, p. 385-406.
- Moroianu, Cristian, 2018, *Variantes phonétiques des emprunts modernes - analyse étymologique*, în „Studii și cercetări de onomastică și lexicologie” (SCOL), Anul XI, nr. 1–2/2018, Craiova, Editura Sitech, p. 183–200.
- Slama-Cazacu, Tatiana, 2004, „*Îndreptare*” *inconsecvente, ori reguli justificative, ori laxism, în folosirea limbii (ieuropa, ezece, egzeco etc.)?*, în *Tradiție și inovație în studiul limbii române. Actele celui de al 3-lea Colocviu al Catedrei de Limba română (27–28 noiembrie 2003)*, coordonator: Gabriela Pană Dindelegan, București, Editura Universității din București, p. 13–21.

**SYNCHRONIC VS DIACHRONIC IN DOOM³ (2021)
AND DELR² I (LETTER A, 2021)****Abstract**

This article contains a comparison between the new series of the normative dictionary – DOOM³ – and the etymological dictionary of the Romanian language – DELR² I, both published with the support of the Romanian Academy. The analysis follows the basic structure of our previous comparison (Chiricu 2018) between the older editions – DOOM² and DELR I – and presents the various differences concerning the entries in the two works. Our conclusions sustain the idea of a unified lexicological and lexicographical vision in the Romanian linguistics, that finds the balance between the synchronic and the diachronic perspective on language.

Gabriela PANĂ DINDELEGAN, *Dinamică și variație. Studii de gramatică (II)*, București, Editura Academiei Române, 2020, 191 p.

Lucrarea doamnei academician Gabriela Pană Dindelegan reprezintă o culegere de articole și de studii, redactate și publicate (parțial), între 2008–2020, în diverse reviste sau lucrări de specialitate. Dintre cele 20 de articole, 17 sunt retipăriri, iar 3 constituie studii noi. Întrucât cele mai multe articole incluse aici au fost publicate în reviste, fiind astfel mai puțin accesibile cititorului, salutăm editarea acestora într-un volum separat, apărut la editura Academiei Române.

Cartea continuă, după cum precizează însăși autoarea (p. 7), seria de preocupări și direcțiile de cercetare din volumul *Dinamică și variație. Studii de gramatică (I)*, din 2018.

Datorită aspectelor abordate, anunțate în titlul cărții, volumul incită la lectură și la descoperirea noutăților în examinarea variatelor probleme de lingvistică. Limba, fiind un organism viu, este în strânsă relație cu fenomene precum dinamica și variația, care se manifestă atât în diacronic, cât și în sincronie.

Autoarea este un lingvist complex, de aceea nu ne surprinde faptul că abordează în studiile sale aspecte din diverse ramuri ale lingvisticii. Prin urmare, în volum, găsim preocupări de sintaxă, morfologie, formarea cuvintelor, fonetică, stilistică, lexicologie și terminologie, care, de cele mai multe ori, interferează în cadrul aceluiași articol. Analiza materialului lingvistic este susținută de un bogat corpus, preluat atât din dicționare, cât și din texte aparținând diverselor stiluri funcționale, atât din româna standard, cât și din limba veche. De altfel, este cunoscută predilecția lingvistei din ultimii ani pentru examinarea faptelor gramaticale de limbă veche.

Problemele de morfologie, pe larg discutate în volum, reflectă, în special, aspecte legate de flexiunea nominală și de cea adjectivală a elementelor lexicale intrate mai demult sau recent în limbă. Această sferă de interes se regăsește într-o serie de articole din volum: „Predictibilitate și impredictibilitate în flexiunea nominală românească” (p. 11–21), „O particularitate a românei: diversificarea lexicostilistică a formelor flexionare concurente” (p. 22–39), „*Nene, bade* – substantive cu flexiune specială” (p. 40–43), „Pe marginea flexiunii nominale românești. Similitudini și asimetrii între morfologia substantivului și a adjectivului” (p. 110–120), „Note pe marginea flexiunii unor împrumuturi substantivale recente” (p. 136–143).

În aceste studii, autoarea punctează că, în limba română, sistemul flexionar al nominalului are atât caracter de regularitate, cât și caracter de iregularitate. Astfel, de multe ori, se întâlnesc abateri de la regularitatea flexiunii, abateri ce sunt impuse de categoria semantică sau de clasa de gen din care face parte un substantiv sau altul. Ca tendință pentru limba actuală, se subliniază creșterea numerică a cazurilor de impredictibilitate (iregularitate), de variații în sistemul flexionar nominal.

Un loc aparte ocupă în lucrare analiza formelor flexionare concurente de plural, unde, în funcție de variația de gen, respectiv, de variația desinențială, se ajunge la diferențieri semantice (cf.: *colț* – *colțuri* s.n. „unghi, extremitate” versus *colț* – *colți* s.m. „dinte” (p. 23); *virus* – *virusuri* s.n. „agent patogen” versus *virus* – *viruși* s.m. „parazit cu efecte distructive asupra calculatoarelor” (p. 24) etc.). Uneori, doar variația flexionară (fără implicarea variației de gen) poate duce la diferențieri lexicale (cf.: *crystal* – *cristale* s.n. „mineral” versus *crystal* – *crystaluri* s.n. „obiecte din acest mineral” (p. 26); *vis* – *vise* s.n. „imagine în somn” versus *vis* – *visuri* s.n. „aspirație” (p. 26); *vară* – *vere* s.f. „grad de rudenie” versus *vară* – *veri* s.f. „anotimp” (p. 27) etc.).

De asemenea, se menționează că, uneori, deosebirea semantică poate avea loc și în cadrul variației dubletelor sufixale etimologice: *-(t)ie* versus *-(t)iune* (cf.: *depresie* „deprimare” versus *depresiune* „formă de relief” (p. 31); *formație* „echipă” versus *formațiune* „structură anatomică, geologică” (p. 31), *stație* „punct de oprire a unui mijloc de transport” versus *stațiune* „localitate cu condiții climaterice și turistice speciale” (p. 32) etc.). Mai rar, diferențierea lexicală se poate face prin adaptarea fonetică a finalei din radicalul cuvântului (cf.: *bolero* „dans” versus *bolerou* „vestă” (p. 32); *pate* „pastă de ficat” versus *pateu* „produs de patiserie” (p. 33) etc.).

Cercetătoarea vorbește și despre existența unor similitudini și asimetrii în sistemul flexionar al substantivului și al adjectivului (p. 110–120). Similitudinile fac posibilă recunoașterea unei flexiuni nominale, iar asimetriile evidențiază specificul fiecărei clase.

Formele morfologice cu caracter de iregularitate sunt și mai frecvente în limba veche. În această arie problematică, se înscrie și articolul „Plurale neutre în *-i* în limba română veche” (p. 121–128). Lingvистa abordează aici o serie de substantive neutre, care, în limba veche, aveau pluralul în *-i*: *suspini* pentru *suspine* (p. 121), *mădulari* pentru *mădularie* (p. 124), *cimpoi* pentru *cimpoaie* (p. 125).

Faptele de limbă referitoare la flexiunea numelui sunt prezentate divers și exhaustiv, fiind, de fiecare dată, însoțite și de un bogat material ilustrativ. Corelarea aspectelor morfologice cu cele lexicale conferă lucrării sincretism, dar și caracter argumentativ.

Un alt aspect morfologic discutat în lucrare este legat de realizarea genitivului în română (vezi articolul „Un text de la sfârșitul secolului al XVII-lea, loc de confruntare a tendințelor de sintetism și de analitism în marcarea genitivului”, p. 63–71). În baza faptelor de limbă, autoarea conchide că tipul de genitiv realizat cu ajutorul flexiunii enclitice este preponderent față de alte realizări ale acestuia, indiferent de perioada istorică la care ne putem referi. De asemenea, se constată că, atât în limba veche, cât și în româna actuală, sunt prezente toate mijloacele de marcarea a genitivului: flexionar proclitic (ex.: *tâlcuire a vreaunui lucru* (p. 63), *hotarâle cestui pământ* (p. 64) etc.), flexionar proclitic (ex.: *fiul lui Noe* (p. 65), *luna lui mai* (p. 65) etc.), prepozițional (ex.: *viziri a trei orașe* (p. 66), *păzitori de feate* (p. 67), *nume la doi crai* (p. 68), *înaintea tuturor* (p. 69) etc.) și cel invariabil (ex.: *fata nepotu-mieu* (p. 69), *șugubățul surori-sa* (p. 69) etc.). După cum se poate observa, mărcile prepoziționale pentru relația de genitiv sunt: *a*, *de*, *la*, *înaintea*, *împrejurul*, *împotriva*, marea parte a acestora fiind întâlnite și azi, unele însă, într-o măsură mai mică și, uneori, într-un registru nonstandard (ex.: *plecarea a doi copii* (p. 102), *căderea masivă de zăpadă* (p. 103), *din cauza la fata aceasta* (p. 104) etc.).

Realizarea prepozițională a cazurilor oblice este abordată și în articolul „Marcarea prepozițională a cazurilor oblice. Istorie și trepte de gramaticalitate” (p. 102–109). Aici, se analizează pe larg exprimarea prepozițională atât a genitivului, cât și a dativului. Autoarea evidențiază că mărcile prepoziționale pentru relația de dativ sunt: *a* (ex.: *au dat cuvânt a toată oastea* (p. 105), *nu se cade a doi frați* (p. 105) etc.), *la* (ex.: *să închine țara la turci* (p. 105), *nu-i priește la copilul meu soarele* (p. 106) etc.), *către* (ex.: *va zice el cătră voi* (p. 106), *se rugă cătră Dumnezău*). Dintre prepozițiile care funcționează ca mărci pentru relația de dativ, doar prepoziția *la* mai este azi uzuală, însă în limbajul nonstandard. Cercetătoarea analizează condițiile de selecție pentru fiecare prepoziție, fiind aduse pentru orice situație numeroase exemple atât din limba veche, cât și din româna curentă (acolo unde fenomenul mai este activ).

O altă preocupare a cercetătoarei este legată de formarea cuvintelor prin derivare sufixală. Printre sufixele abordate, amintim: *-(t)iune/ -(t)ie*, *-(ă)tor/ -(i)tor*, *-iță*, *-are/ -ere/ -ire/ -îre*, *-ință*, *-eală/ -ială*, *-ăciune/ -iciune/ -îciune*, *-ime*. Astfel, în articolul „Concurența *-(t)iune*, *-(t)ie*; stadiul actual al fenomenului” (p. 44–55), se analizează pe larg următoarele aspecte: perioada de circulație, registrul de utilizare, precum și dinamica lexemelor formate cu aceste sufixe, reieșind din lucrările normative actuale.

În articolul „Dubla natură a derivatelor în *-tor*. Variație fonomorfologică și sintactică” (p. 72–80), lingvистa discută despre clasele de verbe de la care se formează aceste derivate, rolurile tematice caracteristice formațiilor lexicale în discuție, precum și despre polisemantismul sufixului.

Așadar, afixul *-(ă)tor/ -(i)tor* poate exprima următoarele valori semantice: „nume de agent” (ex.: *judecător, muncitor* (p. 73) etc.), „nume de instrument” (ex.: *bătător* „ustensilă de bătut”, *sucitor* „ustensilă de sucit” (p. 73) etc.), „nume de loc” (ex.: *dormitor* „cameră de dormit”, *spălător* „loc unde se spală” (p. 73) etc.), dar și valoare abstractă (ex.: *vânătoare* „acțiunea de a vâna”, *însurătoare* „acțiunea de a se însura” (p. 73) etc.). În limba română, sufixul *-(ă)tor/ -(i)tor* este unul destul de productiv, cu ajutorul căruia, de la baze verbale, se formează substantive (vezi *învățător, stivuitor* (p. 73) etc.) și adjective (vezi *fermecător, încântător* (p. 72) etc.).

Din categoria de mai sus, face parte și articolul „Note asupra sufixului *-iță*. Caracteristici de accentuare” (p. 133–135). Autoarea examinează semantica sufixului *-iță*, acesta având fie valoare diminutivală (ex.: *fetiță, portiță, bluziță* (p. 134) etc.), fie valoare moțională (ex.: *notăriță, primăriță, bivoliță* (p. 133) etc.). De asemenea, se menționează că formațiile diminutive cu sufixul *-iță* au întotdeauna accentul pe sufix (ex.: *rochiță, căciuliță* (p. 134) etc.), pe când derivatele moționale au accentul atât pe sufix (ex.: *casieriță, frizeriță* (p. 134) etc.), cât și pe radical (ex.: *chélneriță, pictoriță* (p. 134) etc.). Unele lexeme structurate cu sufixul moțional în discuție se înregistrează însă în uz cu ambele variante de accentuare (atât pe radical, cât și pe sufix: *dóctoriță* versus *doctoriță, călugăriță* versus *călugăriță, măgăriță* versus *măgăriță* (p. 134) etc.). Cu toate acestea, lucrările normative recomandă utilizarea numai a uneia dintre forme.

Ca trăsături ale sufixelor moționale din română, prezentate minuțios în articolul „Pe marginea sufixelor moționale românești” (p. 94–101), se evidențiază: bogăția inventarului de sufixe, productivitatea mare în toate etapele istorice ale limbii, dezvoltarea seriilor sinonimice, rol activ în crearea sufixelor compuse, asocierea cu sufixe etnonime și preluarea unor valori conotative suplimentare.

Un interes aparte se acordă în lucrare și sufixelor cu valoare abstractă. Astfel, în articolul „Caracteristici ale sufixelor abstracte în limba română” (p. 81–93), cercetătoarea vorbește despre rolul acestora la formarea substantivelor din verbe, din adjective sau tot din substantive. Printre sufixele care participă la conversiunea bazelor verbale, se examinează: *-are/ -ere/ -ire/ -îre* (ex.: *plecare, trecere, citire* (p. 82) etc.), *-ință* (ex.: *trebuință, cerință* (p. 82) etc.), *-eală/ -ială* (ex.: *socoteală, cheltuială* (p. 82) etc.), *-mânt* (ex.: *învățământ, jurământ* (p. 82) etc.), *-tură/ -sură* (ex.: *alergătură, strânsură* (p. 82) etc.), *-oare* (ex.: *ninsoare, strânsoare* (p. 82) etc.), *-toare* (ex.: *însurătoare, vânătoare* (p. 82) etc.), *-uș/ -iș* (ex.: *urcuș, suiș* (p. 82) etc.), *-(t)ie/ -(t)iune* (ex.: *administrație, nutriție, defecțiune* (p. 82) etc.), *-aj* (ex.: *finisaj, masaj* (p. 82) etc.), *-ăciune/ -iciune/ -îciune* (ex.: *plecăciune, sfîciune, urăciune* (p. 82) etc.). Printre sufixele care servesc la conversiunea temelor adjectivale, se discută: *-ătate/ -etate* (ex.: *bunătate, pustietate* (p. 83) etc.), *-eață/ -ețe* (ex.: *dulceață, frumusețe* (p. 83) etc.), *-oare* (ex.: *răcoare, amploare* (p. 83) etc.), *-ime* (ex.: *cruzime, lărgime* (p. 83) etc.), *-itudine* (ex.: *certitudine, promitudine* (p. 83) etc.), *-ie* (ex.: *gingășie, drăgălășie* (p. 83) etc.), *-ărie/ -erie* (ex.: *dulcegărie, cochetărie, pedanterie* (p. 83) etc.), *-enie* (ex.: *șubrezenie, cuminenie* (p. 83) etc.). Printre sufixele care contribuie la conversiunea bazelor nominale, se analizează: *-ie* (ex.: *prietenie, tovărășie* (p. 83) etc.), *-(ăr)it* (ex.: *oierit, dijmărit* (p. 85) etc.). Autoarea subliniază că sufixele cu sens abstract au fost productive în toate etapele istorice ale limbii. Perioada modernă se caracterizează prin impunerea unor sufixe neologice, de origine latino-romanică (*-are/ -ire/ -ere, -ință, -mânt*).

Însumând o diversitate de probleme lingvistice, lucrarea *Dinamică și variație. Studii de gramatică (II)* a lingvistei Gabriela Pană Dindelegan, cu siguranță, prezintă interes atât pentru specialiști (cercetători, profesori), cât și pentru cei interesați să descopere subtilitățile limbii române.

CAROLINA POPUȘOI

Institutul de Lingvistică al Academiei Române

„Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București

carolina_popusoi@yahoo.com

ULRIKE FREYWALD și RITA FINKBEINER, *Exact Repetition in Grammar and Discourse*, Trends in Linguistics Studies and Monographs, vol. 323, De Gruyter Mouton, 2018, 393 p.

Volumul colectiv editat de Ulrike Freywald și Rita Finkbeiner constituie o contribuție la efortul de explorare a relației complexe dintre reduplicare și repetiție, dar mai ales a zonei de convergență dintre cele două fenomene. Cercetători din domenii lingvistice diferite își propun redefinirea noțiunilor în discuție, dar și trasarea unei direcții de cercetare și a unei distincții mai clare între reduplicare și repetiție, pe baza unor dovezi empirice din limbi tipologic diferite.

Ulrike Freywald, profesor la Universitatea din Dortmund, este cunoscută prin articole consacrate pe tema reduplicării totale în limba germană. Rita Finkbeiner este profesor de lingvistică germană la Universitatea Johannes Gutenberg din Mainz, specialist în domeniul pragmaticii.

Noutatea volumului editat de acestea constă în impunerea unei perspective noi de abordare a celor două fenomene, reconfigurarea arealului de distribuție a reduplicării pe harta limbilor care resping fenomenul, acolo unde nu era studiat și descris, adăugându-se chiar tipuri noi.

Volumul este structurat în trei părți. Partea întâi analizează formele și funcțiile repetiției, incluzând contribuțiile unor lingviști care contestă modalitățile tradiționale de diferențiere între reduplicare și repetiție. Partea a doua definește repetiția exactă în gramatică, iar a treia analizează mecanismele pragmatice ale producerii repetiției exacte și funcțiile acesteia în discurs. Lucrarea se încheie cu indexul de limbi și cel de subiecte.

Cartea se deschide cu articolul introductiv *Exact repetition or total reduplication? Exploring their boundaries in discourse and grammar* [*Repetiție exactă sau reduplicare totală? Explorarea granițelor în discurs și gramatică*] (p. 3–28). Ulrike Freywald și Rita Finkbeiner trec în revistă cele mai importante studii tipologice (Gil 2005, Stolz et al. 2011, Schwaiger 2015, 2017), gramaticale (Finkbeiner 2014, Freywald 2015, Kalleegi 2015a), teoretice (Raimy 2000, Frampton 2009), dedicate reduplicării. Repetiția a constituit și ea obiectul studiilor de analiza conversației, lingvistica interacțiunii (Tannen, Bazzanella, 2011), achiziția limbajului (Clark and Bernicot, 2008, Larsen–Freeman 2012).

Criteriul esențial de delimitare este în funcție de apartenența cazului descris la domeniul gramatical (reduplicarea), respectiv pragmatic (repetiția), în mod tradițional, reduplicarea fiind văzută ca o operație gramaticală care se aplică la nivelul cuvântului, iar repetiția ca o operație pragmatică legată de discurs, la nivel superior cuvântului. Autoarele subliniază că linia de demarcație între cele două fenomene devine dificil de trasat când ne raportăm la domeniul lingvistic al cuvântului. Fenomenele fuzionează, apar cazuri ambigue, aspecte semnalate și de alți lingviști: Gil 2005; Maas 2007; Stolz 2007; Forza 2016. Articolul explorează în special așa-numita „zonă gri”. Autoarele expun limitele criteriului funcțional și formal (Gil: 2005) pentru distingerea repetării de reduplicare, enumerând limbile care resping reduplicarea, precum engleza, germana, olandeza, franceza, finlandeza și rusa. Apar și aici nișe de reduplicare. Sunt semnalate în acest volum două cazuri critice: cazuri de repetare care poartă un sens arbitrar și cazuri de reduplicare care nu implică nicio modificare a sensului. Domeniile se suprapun, reduplicarea este prezentă la nivel de discurs, iar repetiția apare în cuvinte. Articolul introductiv se încheie cu o prezentare succintă a articolelor cuprinse în volum.

Thomas Stolz și Nataliya Levkovich abordează în articolul *Function vs form-On ways of telling repetition and reduplication apart* [*Funcție versus formă-Modalități de a distinge între repetiție și reduplicare*] (p. 29–66) relația complexă dintre fenomenele în discuție. Cei doi susțin separarea fenomenelor doar la nivel funcțional, nu și la cel formal, întrucât nici reduplicarea nu se subordonează complet morfologiei, nici repetiția nu se limitează la sintaxă și discurs. Limitarea la cuvânt nu este un criteriu esențial pentru a delimita reduplicarea de repetiție, aceștia abordând un criteriu constructivist, respectiv dacă forma repetată reprezintă o schemă de construcție (formă–sens). Adept al criteriului tipologic, Thomas Schwaiger în lucrarea *The derivational nature of reduplication*

and its relation to boundary phenomena [Natura derivațională a reduplicării și relația ei cu fenomenele de graniță] (p. 67–88) arată că reduplicarea poate să servească unor scopuri derivative și de flexiune. Orice apariție multiplă a flexiunii este, prin definiție, repetiție. Autorul susține separarea dintre cele două (repetiția sintactică versus reduplicarea morfologică).

Partea a doua cuprinde studii care transgresează granița dintre reduplicare și repetiție, din perspectivă gramaticală. Vadim Kimmelman investighează limba semnelor rusești în articolul *Reduplication and repetition in Russian Sign Language* [Reduplicarea și repetiția în limba semnelor rusești] (p. 91–109). Diferite tipuri de reduplicări morfologice și sintetice în RSL îndeplinesc funcții similare celor din limbile vorbite, nu au funcție stilistică. În contexte distributive, reduplicarea se aplică unităților mai mari decât cuvântul și permite mai mult decât un reduplicant.

Christoph Petermann (p. 110–126) analizează reduplicarea în japoneza modernă, pe un corpus web JpWac, și descoperă noi modele de reduplicare inovatoare și productive. Confirmă punctul de vedere susținut pe tot parcursul volumului, și anume acela că și unitățile mai mari decât cuvântul pot suferi reduplicare. Diferențierea dintre repetiție și reduplicare e greu de realizat pe un corpus de limbi diferite, cele două fenomene fiind interferente.

Yanyan Sui în *Affixation and Compounding? Reduplication in Standard Chinese* [Afixarea și compunerea? Reduplicarea în limba chineză standard] (p. 127–157) abordează problema dacă reduplicarea în chineza standard poate fi considerată afixare sau compunere. Exemplele aduse de ea arată că ambele procese morfologice pot fi identificate în reduplicarea chineză și că delimitarea între ele se impune ca o necesitate. Sui chiar dezvoltă criterii formale și funcționale care îi permit să distingă afixarea flexionară de reduplicarea derivațională și compunere. Consideră că aceste tipuri pot fi clar separate de repetiție, care exprimă implicare emoțională, exagerare sau are efecte retorice. În engleză, reduplicarea nu este productivă, așa cum arată Anka Lensch în articolul *Fixer-Uppers. Reduplication in the Derivation of Phrasal Verb* [Fixer-upper. Reduplicarea în derivarea expresiilor frazeologice] (p. 158–181). Clonele lexicale de tipul *fixer-upper* sau *washer-upper* („o persoană care repară sau o casă achiziționată ieftin care necesită reparații capitale”, „o persoană care spală”), nu sunt incluse în vocabularul permanent, încadrarea lor este neclară. Unii lingviști spun că transmit semnificații afective și/sau expresive, fiind văzute ca repetiție în interiorul cuvântului. Clonele lexicale au funcție pragmatică, elementul lexical repetat având și un efect comic, hilar, ca în exemplul „nu sunt beat-beat, sunt doar beat”. Betül Erbaşı în *Turkish Doubled Verbs as Doubled TPs* [Verbele turcești dublate ca expresii temporale dublate] (p. 182–199) arată că reduplicarea în turcă implică structuri mai mari decât cuvântul. Reduplicarea expresiilor temporale reprezintă o provocare în încercarea de a marca o distincție clară între reduplicare și repetiție. Reduplicarea se aplică unor unități mai mari decât cuvântul, iar repetiția poate fi găsită nu numai în afara cuvintelor, ci și în interior. Același lucru este evidențiat și de Matthias Eitelmann și Britta Mondorf în articolul *Cognate Objects in Language Variation and Change* [Obiecte înrudite în variația și schimbarea limbii] (p. 200–230), unde aceștia prezintă relația dintre reduplicare și repetiție în limba engleză pornind de la complementele interne înrudite de tipul „cânt un cântec” și „sforăi o sforăitură”. Sunt considerate fenomene repetitive.

Partea a treia analizează un caz critic, clonele lexicale, prin articolul lui Laurence R. Horn *The Lexical Clone: Pragmatics, Prototypes, Productivity* [Clonele lexicale: pragmatică, prototipuri, productivitate] (p. 233–264). Acestea apar atât în limbi mai favorabile reduplicării (italiana, greaca modernă), cât și în cele care resping reduplicarea. Horn poziționează clonele lexicale engleze în peisajul interlingvistic al proceselor de reduplicare și repetare. Sunt interesante cazurile critice situate în zona de tranziție dintre reduplicare și repetiție. Rita Finkbeiner descrie în *Sentence-Peripheral Coordinative Reduplication in German. A Pragmatic View* [Reduplicarea coordonativă periferică în germană. O perspectivă pragmatică] (p. 265–294) un caz de reduplicare în germană, modelul coordonat „X aici, X acolo”, ca exemplu fiind „Criza economică aici, criza economică acolo, bugetul statului se așteaptă să rămână echilibrat”. Construcția este supusă unor constrângeri gramaticale și semantice. Asemenea construcții reduplicative implică o componentă pragmatică, acesta fiind un caz-limită, situat chiar în zona de tranziție dintre repetiție și reduplicare. Autoarea susține că teoria reduplicării trebuie să încorporeze o interfață cu pragmatica. În articolul *Focus on Repetition. On the Role of Focus and Repetition in Echo Questions* [Despre rolul focalizării și repetiției în întrebările ecou] (p. 295–328),

Claudia Poschmann examinează un exemplu de tensiune dintre gramatică și pragmatică în repetare. Respinge analizele anterioare ale întrebărilor-ecou ca rezultate din procese de copiere fonetică sau sintactică, pledând pentru o abordare pragmatică și nu una gramaticală a întrebărilor-ecou. Chris Cummins în *Repetition versus Implicatures and Presuppositions* [*Repetiția versus implicaturi și presupuziții*] (p. 329–349) studiază și el întrebările-ecou, argumentând că repetarea unui enunț precedent poate îndeplini funcții foarte diferite în discurs. Acestea repetă forma sau conținutul rostirii anterioare pentru a solicita o clarificare. Studiul lui Mary Jill Brody, *Exact Repetition in Tojol-ab'al Maya* [*Repetiția exactă în Tojol-ab'al Maya*] (p. 350–365), analizează funcțiile repetițiilor exacte. Demonstrează că repetițiile reciproce semnaleză disponibilitatea participanților la discurs de a schimba subiectul discursului. Analizează acest tip de repetiție ca marker de discurs interactiv, colaborativ, care extinde definițiile convenționale ale markerilor de discurs până la limitele lor. Kaitlin Cannava și Graham D. Bodie în articolul *An Analysis of Two Forms of Verbal Mimicry in Troubles Talk Conversations between Strangers and Friends* [*Analiza a două forme verbale mimetice în conversații problematice între străini și prieteni*] (p. 366–388) investighează funcțiile repetiției altora în conversație dintr-o perspectivă cantitativă. Cei doi descriu două modele tipice de coordonare lingvistică între interlocutori în limba engleză. Compară conversația despre problemele personale dintre prieteni cu cele ale unor străini. Rezultatele arată că numărul repetițiilor este dat de valoare, de statut, repetiția capătând o funcție nouă, de strategie care semnaleză apropierea personală și înțelegerea reciprocă.

Considerăm că volumul prezintă interes prin problematica complexă descrisă, prin diversitatea limbilor supuse analizei, atrăgând cu siguranță atenția oamenilor de știință orientați formal și funcțional din toate subdomeniile lingvisticii, inclusiv lingvistica tipologică. Studiul propune puncte de pornire pentru cercetătorii experimentați sau începători care doresc să continue cercetările în anumite domenii de interes.

BIBLIOGRAFIE

- Forza, Francesca. 2016. Doubling as a Sign of Morphology. *Toronto Working Papers in Linguistics* 35. 1–21.
- Gil, David. 2005. From Repetition to Reduplication in Riau Indonesian. In Bernhard Hurch, (ed.), *Studies on reduplication*, Berlin & New York: Mouton de Gruyter, 31–64.
- Maas, Utz. 2007. Syntaktische Reduplikation: stilistische Ressource vs. grammatische Form. Sprachbaudifferenzen in semitischen und indoeuropäischen Sprachen. In Andreas Ammann & Aina Urdze (ed.), *Wiederholung, Parallelismus, Reduplikation. Strategien der multiplen Strukturanwendung*, Bochum: Brockmeyer, 1–28.
- Stolz, Thomas. 2007. Das ist doch keine Reduplikation! Über falsche Freunde bei der Suche nach richtigen Beispielen. In Andreas Ammann & Aina Urdze (ed.), *Wiederholung, Parallelismus, Reduplikation. Strategien der multiplen Strukturanwendung*, Bochum: Brockmeyer, 47–80.

ELEONORA ȘTEFANIA STOICESCU (CHISTOL)
 Doctorand, Universitatea din București, Facultatea de Litere
 eleonorastoicescu@yahoo.com